

iki aylık sosyalist siyasi kültür dergisi fiyatı : 5 TL

KIZILCIK

Mayıs-Haziran 2013 sayı : 54

Güneydoğu Anadolu Bölgesinin
ekonomik durumu ve olası
kalkınma politikaları
İzzettin Önder

Türkiye ekonomisi kimi uçuruyor?
Cemal Candaş

Üç çocuk, Malthus ve AKP
Özcan Çağlar

Çok sorunlu bir ilişki:
Kadınlar ve sendikalar
Necla Akgökçe

28 Şubat
Tektaş Ağaoğlu

Ne oluyor?
Engin Erkiner

Barış mı, Çözüm mü?
Hüseyin Hasançebi

Turgut Özal
Süreyya Öngen

Kanal İstanbul
macera değilse ne?
Saffet Uygur

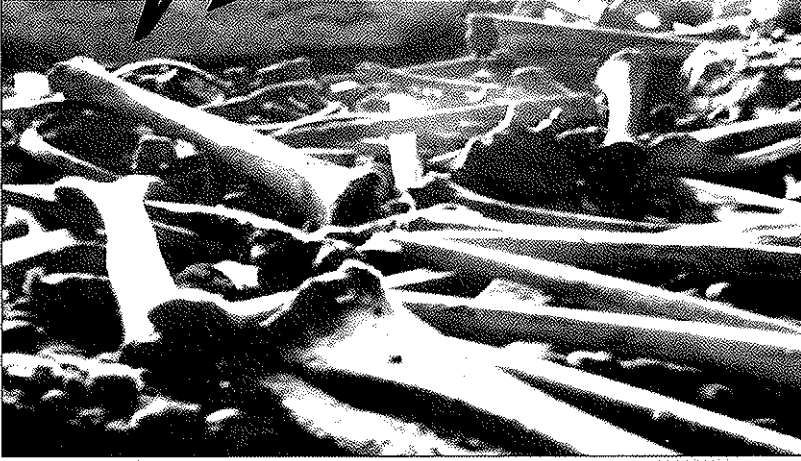
Chagall: Dünyayı tek kareye sığdıran
ressam
Ayfer Coşkun

Öykülerin barındırdığı
Necmiye Alpay

Hollywood'un mahiyeti ve marifetleri
Yılmaz Hüröğlu

Marksist tıp adamı Ata Soyer
Çetin Erdolu

VESİKA

DERSİM

Dersim 1938 katliamları'nda Laç deresinde TC devleti tarafından öldürülenlerin yakınları, 76 yıl aradan sonra yasaklı bölgeye girerek ölülerinin kemiklerine ulaştı. (Mayıs 2013)

—Cihan Haber Ajansı—

Bu sayıda

Kapak ve iç sayfalarda:
Marc Chagall

1 Mayıs.....	3
HPG'nin ateş kesi ve Kuzeyden çekilmesi.....	4
Hayat ağacı.....	7
Güneydoğu Anadolu Bölgesi'nin ekonomik durumu ve olası kalkınma politikaları.....	10
(İzzettin Önder)	
Türkiye ekonomisi kimi uçuruyor?.....	14
(Cemal Candaş)	
Üç çocuk, Malthus ve AKP.....	16
(Özcan Çağlar)	
Çok sorunlu bir ilişki:Kadınlar ve sendikalar.....	21
(Necla Akgökçe)	
Ne oluyor?.....	24
(Engin Erkiner).	
'Barış' mı yoksa 'çözüm' mü?.....	27
(Hüseyin Hasançebi)	
28 Şubat.....	30
(Tektaş Ağaoğlu)	
Hizbulkontra işbaşında.....	35
(A. Demir)	
Turgut Özal.....	38
(Süreyya Öngen)	
Margaret Thatcher.....	57
Kızılçık Polemikleri.....	61
-CHP başarılıdır	
-Fazıl Say'a 10 ay hapis	
-Simon Bolivar'dan Hugo Chavez'e	
-Yetmez ama evetçilik hortladı	
İleri demokrasinin adliyesi ve emniyeti.....	67
Beyoğlu Emek Sineması eylemi.....	76
Kanal İstanbul bir macera değilse ne?.....	79
(Saffet Uygur)	
Sansür Sanat Özgürlük Forumu Sonuçları.....	80
Narsist.....	81
Öykülemelerin barındırdığı.....	85
(Necmiye Alpay)	
Hollywood'un mahiyeti ve marifetleri.....	88
(Yılmaz Hüröğlu)	
Chagall,dünyayı tek kareye sığdıran ressam.....	92
(Ayfer Coşkun)	
Ata Soyer'in ardından.....	94
(Dr. Çetin Erdolu)	
Nail Satlıgan.....	95
İnternette Kızılçık turu.....	96

YAYIN KURULU: Hüseyin Hasançebi, Kaan Toker,
Özcan Çağlar, Tektaş Ağaoğlu, Turabi Yerli,
Yalçın Yusufoglu, Yeşim Özakunsel, Zekiye Arıkel

Sahibi ve Sorumlu Yazışmaları Müdürü: Bülent Güner. İrtibat adresi:
K. Karabekir Cad. 17/33 Erenköy-İST. Tel: 0 (216) 418 92 82 Fax:
0 (212) 245 48 13 Posta Çeki Hesap No: 1052647-Züleyha Nur.
Türkiye İş Bank. hesap No:1025 3653554 Kızılçık e-posta: kizil-
cik2004@yahoo.com Yayın türü: Yaygın, Süreli, Türkçe İki Aylık
Ulusal. Basım: Alioğlu Matbaacılık Basım Yayın ve Kağ. San. Tic.
Ltd. Şti. Orta Mh. Fatih Rüştü Sok. No: 1-3A Bayrampaşa/İstan-
bul

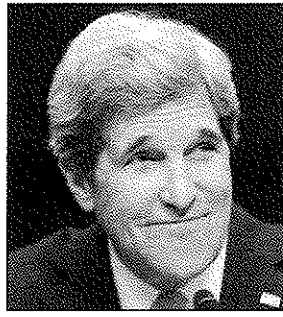
DÜNYA

Haydut devlet?

ABD!

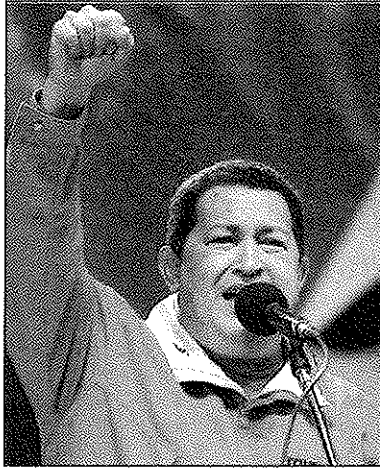
Hiç tunmadan insan öldürüyor. Dünyanın her yerinde. Uzaktan kumandalı kaatil uçaklarıyla. Duracağı da yok...

Öldürülenler arasında " insansız uçak kurbanlarının

cenazelerine katılanlar, vurulan mahallere ilk koşup gelenler de var." (Birgün. 12 Nisan 2013.) Haydut devletin dış bakanı ne demeye bir ay içinde üç kere Türkiye'yi yönetenlerle görüşmeye geldi? Türkiye'nin başbakanı niçin haydut devletin başkanıyla yüz yüze konuşup "güzel

sesini" işitebilmek için aylardır uğraşıp uğraşıp nihayet iki ay sonrasına bir randevu koparabildi? Suriye'den sonra İran'ı tehdit eden fitne fesat ve saldırı kazanında fokurdama artıyor...

Chavez

Kendisini ilk sayımızdan itibaren "dikkatli" bir onayla İzledik. Tarih sahnesinde gözünü kırpmadan içine daldığı sınavdan, halkının eşsiz desteği ve yüzünün akıyla geçti. Toprağı bol olacak!

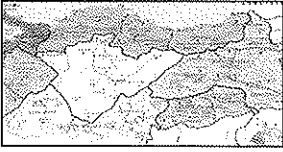
İspanya

Avrupa'nın 5'inci en büyük ekonomisi. Yıllardır Avrupa Birliği üyesi. Kriz her an belini kırarak diye korkuluyor. İşsizlik oranı % 30'un üstünde!

Kusur kimde? İspanya'da mı, İspanya'da ise bu durumu bir türlü düzeltemeyen AB'de mi? Sıranın Almanya'ya gelmesine az kaldığı söyleniyor? İspanya'da işsiz sayısı %30'u aşar da Almanya'nın ihracata dayalı ekoomisi bundan etkilenmez mi? AB dağılmak üzere diyen uzmanların sayısı artıyor. Dağılırsa yerini ne alacak?

Ulus-devletler!

"Tarihin sonu" fire vermeye devam ediyor...

TÜRKİYE

Gizli paşa

Paşa mı? Yoksa gizli tanık mı?

"İftira!" dedi. Şerefine kastediliyormuş... Demek ki neymiş? Gizli "tanık"larla iş nereye isteniyorsa oraya, şereflere kastedmeye kadar götürülebiliyormuş! Silivri gizlisi değilse Dolmabahçe gizlisi de mi değil?

Akla ziyan akıllılar

Düpedüz atanmışlar heyeti. Ne oldukları heyeti umumiyesinin suratlarından akıyor. AKP/Tayyip Erdoğan propagandasına sevk edilen "uç beyleri". Aralarına sokuşturulmuş öyleleri var ki, Allah muhafaza! İki kişi, beş kişi filan değil, çok az istisnasıyla hepsi!

Akrebe somuşlar: Bu ne?

Demiş: Huyum kurusun!

Hani insan öldürmeyi çok iyi bilenlerle daha da bir arada görünmeyecektiniz?

Bayan bakanın öfkesi

Bayan bakan çok öfkелendi, çok kızdı.

Mübalâğa tehevvue kapıldı.

Coştı, ağzına geleni söyledi.

AKP'nin Meclis grubu içinde kaç tane iki ya da üç eşli üye var, biz bilmiyoruz.

AKP'li bakan bayan da mı bilmiyor?

Onlarla birlikte aynı çatı altında oturmaktan niye utanmıyor? Yoksa utanıyor da biz mi bilmiyoruz?

KIZILCIK

Demir ağlarla ördük Taksimî dört baştan

Tayyip Erdoğan Taksim Meydanında süren 1 Mayıs yasağını 2010'da kaldırmıştı. Her sene sendikaların ve solun Taksim ısırarı çatışmalara ve coplu, gazlı şiddete sahne oluyordu.

O yıl yasağı kaldırmasının nedeni Eylül ayında yapılacak Referandumun sonucundan çok çok emin olamamasıydı. Sonraki üç yıl yasaksız geçti, ama bu yıl yasak geri geldi. Bahane olarak Taksim'deki inşaat gösterildi. Bahane o kadar belliydi ki İstanbul Valisi inşaatın önünde kürsü kurdurarak açıklama yaptı. Böylece Taksim'in şimdiki halini görmemiş TV izleyicileri yasağa hak vereceklerdi.

Ne var ki TV kameramanları Meydanın bomboş olan diğer yanlarını da gösteriyorlardı. Taksim'in ne durumda olduğunu çıplak gözle görmemiş olanlara söyleyelim: Alan'ın sadece Elmadağ'a giden Cumhuriyet Caddesi'nin ağzı inşaat nedeniyle kapalıdır. Diğer geniş kesimleri tamamiyla mitinge elverişlidir. Nitekim kısa süre önce Polis Günü bu alanda kutlanmıştır.

Yetkililer inşaat nedeniyle 1 Mayıs burada yapılamaz demekle yalan söylemektedirler.

Tayyip Erdoğan da 30 Nisanda yaptığı konuşmada "Biz 21.5 milyon oya sahip bir parti olarak mitingimizi Kazlıçeşme'de yapıyoruz" diyerek konuyu saptırmıştır. Konunun önemini bilmiyor olamaz.

Tayyip Erdoğan ve eski İstanbul Valisi şimdiki İçişleri Bakanı Taksim yasağı için seferber olmuşlardır. İstanbul'da fiili sıkıyönetim ilan edilmiş, deniz ulaşımı ve bir çok yolun trafiğe kapatılmasıyla yasak 1 Mayıs'a gitmeyenlere de yaygınlaştırılmıştır.

Barış bahanesiyle Tayyip Erdoğan'a yeniden övgüler düzmeye başlayan muhipler ve muhibbeler sus-pus olmuşlar yasağa karşı çıkmamışlardır.

1 Mayıs

Taksim kavgası üzerine el altından AKP yanlısı bir tavır sergilemekten kendilerini alamayanlar, 1 Mayıs'ı sözde sahiplenme adına 1 Mayıs ruhuna tam ters bir söylem tutturdular. "1 Mayıs gazda boğuldu!" dediler. Sendikalar uslu uslu Kazlı Çeşme'ye –yani AKP devletinin onları göndermek istediği yere– gidip orda bayram havası içinde horonlarıyla ve halaylarıyla ayak teperekten "işçi sorunları"nı ve işçilerin taleplerini dile getirirler daha iyi olmaz mıymış! Niye öyle yapmamışlar, adeta öyle orantısız bir kavgaya girişmişler!

İşçi davasından yan çizmenin ta kendisi olurdu bu dedikleri. 1 Mayıs "Bahar Bayramı" kutlanmış olurdu orada. Tam da kurulu düzenin ve AKP devletinin istediği olurdu. Oysa her yıl insanları esir alınmış ve esir alınmak istenen her ülkede her 1 Mayıs alanı malum olanı yüksek perdeden haykırma mahalli değil, doğrudan politik kavga alanıdır. Bunu en iyi anlayan AKP devletinin başı T. Erdoğan'dır. Türkiye işçi sınıfını Taksim'den temelli sürüp çıkarmak için elinden geleni esirgemediğini ve esirgemeyeceğini, devlet zorunu ve zorbalığını buna alet etmekten bir gün dahi çekinmeyeceğini her zaman olduğu gibi bu defa da göstermiştir.

Bu işte birileri gönüllü suç ortağı olarak, kimi başkaları da gaflete düşerek ona yardımcı oldular. Beşiktaş'ta, Şişli'de, Mecidiyeköy'de Erdoğan'ın polisi Taksim'e çıkmak isteyenlere saldırıp önüne geleni gaz topuna tutarken Taksim'de 50 kişi ve davul zurna ile "1 Mayıs"ı kutlayan Hak-İş'in yaptığı, iktidarın işçi sınıfına bahsettiği icazetin somut görüntüsüydü. TKP'nin Kadıköy'de yaptığı gibi yine ayrı baş çekip 1 Mayıs'ı sınıfın birlikte mücadele günü olmaktan çıkararak bolahenk bir Bahar Ayını'ne çevirmek de, karşı yakada kıyamet koparken beri yanda sanki devlet terörü alt edilmiş gibi bir havalara girmek değilse, kavgayı daha verilmeden kaybetmiş olmayı kabullenmekti.

Sendika Konfederasyonları'nın çoğunlukla 2013 yılı 1 Mayıs'ında Taksim'i ele güne bırakmamayı temel eylem hedefi seçmeleri ise Türkiye işçi sınıfının bağımsız aktif mücadele ruhunun nerdiyse dibe vurduğu noktada yeniden kıvılcımlanıp küllerinden doğma ceh-

dinin somutlandığı bir menzile vardı. Bunu görmeyenler bu yılki 1 Mayıs'ın boşa harcanmış olduğunu söylemekle, özgürlük için mücadelenin sınıfın en önde gelen canıcağı davası olduğunu hâlâ daha kavramayanlar ya da kavrayamayanlar ya da bundan caymış olanlardır.

2013 yılı 1 Mayıs'ında Taksim fiilen bütün İstanbul oldu. Halk düşmanlarının sınıfa hunharca saldırmak için giriştikleri topyekün hazırlığın herkese neye malolduğunu herkes gördü, yaşadı. Dünyanın neresinde olursa olsun sınıfa saldırı herkese saldırmadır. Sendikalar Taksim kavgasını bu yıl bir kere daha kaybettiler ama bu "yenilgi" son ikiyılın "zafer şenlikleri"nden daha içerikli, bereketli ve daha öğretici oldu. İşçi sınıfı, onun yanında yer alan demokrasi güçleriyle bir arada, somut gerçeklik zemininde aklın ve yüreğin gerektirdiği yolda yürüdüler.

HPG'nin ateş kesi ve Kuzeyden çekilmesi

A KP Hükümeti ile PKK arasında varılmış olan siyasi mutabakatı izleyen gelişmeler devam ediyor. Uzlaşmanın niteliği, varsa bir protokolün içeriği açıklanmadığı için ülke gündeminde aylardır baş sırayı işgal etmesine rağmen olayla kapsamlı ya da kısıtlı bir bilgi sahibi değiliz.

Bu nedenle olayın somut ve veciz ifadesi bizim için "PKK tarafının ateş kestiği ve Kuzey'deki HPG mensuplarını Güney'e çekeceği, hatta çekmeye başladığıdır". Mevcut durum önceki yıllarda tek taraflı ilan edilen "ateş kes"lerden farklıdır. Çünkü bu defaki inandırıcıdır.

Kuzey'deki siyasi mücadele açısından olay bir dönüm noktasını oluşturuyor. Kanımızca harekette silahın işlevi günümüzden daha önce sona ermişti. Bu olgunun kabul edilmesi ve devletle anlaşmaya varılmış bir nitelikte ilan edilmesi önemli bir olumluluktur. Çünkü seçmenlikten öte politikleşmiş olan 3 milyonluk dinamik kitle desteğine, 100 kadar seçilmiş yerel yönetime, sayısız mahalli yurttaş örgütüne sahip bir siyasi harekette 5000 ya da daha fazla gerillanın varlığı olsa olsa -ve Orta Doğu siyasetinde-- sembolik bir önem taşır. Silah fetişisti olmayan bir parti elbette bu gerçeği görecektir, "artık daha fazla ölmenin ve öldürmenin" anlamsızlığını kabul edecektir.

Bu nedenle tek taraflı dahi olsa siyasette şiddete son verilmiş olması sevindiricidir.

Son gelişmelerde farklı olan husus "silahla mutlaka galip geleceği" kanaatinin geçersizliğini hükümetin kabul etmiş olmasıdır. 30 yıldır sürdürülen "devlet güçlüdür" manisi insanların ölmesinden, ailelerin acıya boğulmasından başka sonuç vermemiştir.

Savaş ekonomisi yüzünden heba edilen yüz milyarlarca doların ekonomiye verdiği zarar da hesaba katılmamıştır.

Ayrıca medyanın "şehit cenazeleri" şeklinde devlet adına yürüttüğü psikolojik harp bizzat Türk toplumuna zarar vermiş, şiddetin bu denli çok haber ve yorum konusu edilmesi şiddeti olağan hâle getirmiş, bireyler arasındaki ilişkilerde de tırmanmasına yol açmıştır.

En fazla zararı kadınlar ve çocukları görmüşlerdir. Zaten maço olan toplumda kadına karşı şiddetin bu denli artmasında, her gün TV ekranlarında bir ya da daha fazla kadının öldü-

rüldüğünü duymamızda düşük yoğunluklu savaşın şiddetini TV ekranlarına psikolojik harp için yansıtan tarafın rolü az değildir.

Silahın artık siyasi bir araç olarak kullanılmamasının sağlayacağı yararlar "kim ne aldı, ne verdi?" sorusundan daha önemlidir. PKK tarafının şimdiden sağladığı en büyük yarar Türk toplumu önünde meşruiyetinin hükümetçe kabul edilmesidir. 30 yıldır medyanın diline pelesenk ettiği, "terörist başı", "bebek katili" gibi çirkin ve düzeysiz nitelendirmelerle anılan -üstelik de 14 yıldır tutuklu bulunan-PKK Genel Başkanı şimdi yasal muhataptır. Senelerdir "terör örgütünün uzantısı" diye nitelenen, kapatılması gerektiği söylenen, milletvekillerinin dokunulmazlıklarının kaldırılacağı bizzat Tayyip Erdoğan tarafından telaffuz edilen Barış ve Demokrasi Partisi, PKK Genel Başkanı ile PKK merkez yönetimi arasındaki ilişkileri sağlamaktadır.

Varılmış olan nokta ezilen ulusun verdiği hak ve eşitlikler mücadelesinin vardığı düzeyi göstermektedir.

Belirsizlikler

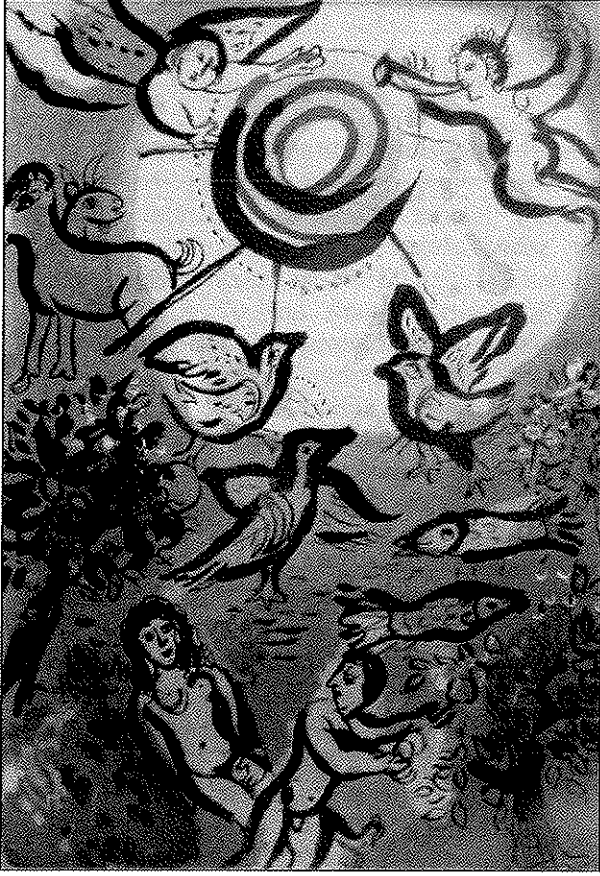
Bütün bunlar bardağın dolu tarafını önemsememiz için yeterli etmenler. Fakat süreç henüz hamdır ve belirsizliklerle doludur.

Gazeteci Namık Durukan'ın Ankara'dan bildirdiği haber Karayılan'a göre her şey Güneye çekilme sonrasında başlayacaktır.

Karayılan, kendisi için, "Süreci anlamamış" diyen Recep Tayyip Erdoğan'ın danışmanı Yalçın Akdoğan'a "Bununla süreci geriye çekmek ya da kendi isteklerini dayatmak istiyorlar" dedikten sonra şöyle devam etmiş:

"İmralı'da sürdürülen müzakerelerinde temel üç aşamayı belirledik. Birincisi ateşkes ilan edip geri çekilmek. Niye çünkü Türk devleti 'Geri çekilmeyinceye kadar kendimizi tehdit altında görüyor ve adım atamıyoruz. Sınır dışına gücünüzü çekerseniz, çözüme ilişkin gerekli adımları atarız' diyor. Geri çekilme tamamlanırsa ikinci aşama başlayacak. Bu aşamanın özellikleri Türk Devleti'nin çözüm karşısındaki görevlerini yerine getirmesidir. Yani anayasada bir reform yapması, koruculuk sistemi ve özel kuvvetleri vb. güçleri bir kenara çekmesi ya da bunları sivilleştirilmesi.

Bu savaş güçlerinin ya lağvedilmesi ya da geri çekilmesi gerekiyor. Aynı şekilde yeni bir

anayasanın düzenlenmesi gerekiyor. Bunda Türkiye'nin demokratikleştirilmesi, Kürt inkarının kaldırılması ve varlığının kabul edilmesi, Kürt halkının özgürlüklerinin garanti altına alınması, aynı şekilde Türkiye'de yaşayan diğer halkların da, yaşayan farklı etnik ve dini kimliklere özgürlük tanınması gerekiyor. Bunların başarıyla sonuçlanmasından sonra 3. Aşama devreye girer. Buna da normalleşme süreci ve özgürlükler süreci diyebiliriz. Kürt ve Türk toplumunun karşılıklı birbirini affetmesi gerekiyor.

Toplumsal bir barış projesi çerçevesinde kalıcı bir barışın sağlanması lazım. Başta Önder Apo olmak üzere herkesin özgürleşmesi gerekiyor. Hiçbir esirin kalmaması lazım. Bu çerçevede ancak gerillanın silahsızlandırılması gündeme girebilir. Çözümün konsepti böyle ortaya konuldu. Bunu 25 Nisan'da yaptığımız geniş katılımlı bir basın toplantısıyla deklere ettik.

Bizim açıklamamıza karşı AKP'nin danışmanları (Yalçın Akdoğan'a yanıt) bazı şeyleri olumlu bulmasının yanı sıra özellikle benim için 'Karayılan tam süreci anlamamış' diyor. Aslında hareketi kastederek söylüyorlar. 'Normalleşme öncesi silahların bırakılması lazım. Eğer olmazsa normalleşme nasıl başlar' diyorlar. Bununla süreci geriye çekmek yada kendi isteklerini da-

yatmak istiyorlar. Biz 'En son silahsızlanma' demiyoruz. Normalleşmeye paralel olarak özgürlüklerin gelişmesiyle birlikte sonuca gidebiliriz.

Başkanlık sistemi

Tayyip Erdoğan hükümetinin ne kazandığı sorusuna gelince, yanıtın "kısa erimde Başkanlık anayasasına Meclis'te destek" olduğunu söylemek yanlış değil. Her ne kadar BDP yöneticileri "hayır" deseler de (ki böyle şeyler yazılı metinlere geçirilmeyeceği için, dedikleri şeklen doğrudur), PKK Genel Başkanı'nın ve bazı BDP yöneticilerinin Başkanlık sistemine yatkın sözleri dikkat çekicidir.

2010 Referandumunda "Yetmez ama Evet" diyerek Tayyip Erdoğan'a destek vermiş bazı isimler daha bugünden Başkanlık anayasasına da "Evet" diyeceklerini deklare etmektedir ve bu noktaya gelişte "AKP'nin kimi tutumlarının" rol oynadığını söyleyerek hükümete güven izhar etmektedirler.

Tayyip Erdoğan ise istediği Başkanlık sisteminde ne denli ısrarcı olduğunu geçtiğimiz Nisan ayı sonunda yapılan AKP Teşkilat toplantısındaki konuşmasıyla tekrar ortaya koymuştur. "Başkanlık sistemi demokrasiye engel değildir" derken, niçin Başkanlık sistemini öngördüğünü söylememiştir, söyleyemez de, çünkü C. Başkanlığını hem en yüksek mevki diye istemek, hem de orada yetkisiz oturmak işine gelmemekte, "Başkanlık sistemi lazım, çünkü ben istiyorum" diyememektedir.

Hükümet cihetinde AKP-PKK mutabakatının uzun vadeli hedefleri arasında Osmanlı'yı yeniden ihya etme amacı da vardır. Kürdistan'ın parçalarını kapsayacak ve - bu arada 90 yıllık emel olan-- Musul ve Kerkük'ü de kapsayacak çok uluslu bir yapıyla bölgenin büyük gücü olma hevesini kimse gizlememektedir.

Ulusların eşitlik temelinde birleşmeleri serbest rızaya dayandığı müddetçe yadsınamaz, böyle bir birliktelik bir Türkiye-Kürdistan ortak kapitalizmine hedefliyorsa ve hegemonya amacını taşıyorsa bunun mücadelesi o çok uluslu yapının sosyalizm ve demokratik güçlerine düşer. "Nasıl olsa niyet bu" diye, bugünden ulusların gönüllü birliğini reddetmek bize düşmez.

Ama öyle bir birliktelik hedefinin olumsuzluklarına şimdiden parmak basmak da gerekir: Birincisi, amaçlanan düş müdür, olası mıdır, sorusunun yanıtı çok belirsizdir. Bu perspektifin güncel somutu ABD'nin ve İsrail'in politikalarıyla çakıştığıdır. Orta Doğu'da Sünnilerle Batıniler arasındaki fayın derinleşmekte olduğu açıktır. Türkiye ile Büyük Kürdistan beraberliği İran-Şii Ağırlıklı Irak-Hizbullah ağırlıklı Lübnan

ve Suriye'nin Alevi kesimini hedef alan Sünni cepheye yer tutacaktır.

Yani Türkiye-Kürdistan müşterek hedefi maceralara açıktır. Hegemonya emelleri için badiyeler, çatışmalar göze alınmadan adım atılmaz. Gerginlikler ABD'yi olayların içine daha fazla çekmeyi getirir. İncirlik ve Kürecik üslerinin tehditkâr niteliği zaten ortadadır.

Türk tarafı ile Kürt tarafı bahsettiğimiz tehlikeyi ne kadar göze almışlardır, bilmiyoruz. Ama vurgulanan "İslam kardeşliği"nin (Gayri Müslimleri dikkate almama dikkatsizliği bir yana) Tayyip Erdoğan'ın meşrebinde ve mezhebinde "Sünni kardeşliği"yle tecelli edeceği bellidir.

Kimse ölümleri savunmuyor

Açıklanmamış bir mutabakatı hemen benimseyip, peşin peşin barış ilan eden, örneğin dil getirilen güvensizlikleri ve belirsizlikleri yok sayan, demokrasi sorununa aldırmayan kimseler bu noktaları dile getirenlere karşı "siz ölümlerden yanasınız" diye ucuz suçlamaya kaçıyorlar. O kimselerin misyonu dün olduğu gibi bugün de Tayyip Erdoğan'a koşuluz destek vermek. Hem demokrasi, çoğulculuğu kimseye bırakmıyorlar, hem de kendileri gibi düşünmeyenlerin dediklerini hiç irdelemeden hemen karalıyorlar. Onların hiç birisinde övgüden başka bir söz yok.

Örneğin, İslamcı Hizbul Kontranın saldırganlığında kolluk kuvvetlerinden himaye görmesinden söz etmiyorlar. Niye-tin Kürt siyasi hareketinin elini zayıflatmak, bundan sonraki süreçte Kontralarla uğraştırmak olduğunu söylemiyorlar. Hem barış yapıp hem de muhatabına sorun çıkarmak nasıl oluyor, demiyorlar.

Bu denli önemli bir konuda kimsenin düşünmemesini, sadece inisiyatifi elinde tutana alkış tutmasını, öyle yapmayanları ölümleri istemekle itham etmesini samimi bulmuyoruz.

Bir de şu "âkil insanlar" konusu var: Böyle bir kurulun oluşmasını Öcalan istemişti, protokole koymuş olacaklar ki, uygulamaya giriştiler. Ama konuyu saptırdılar, PKK Genel Başkanı sınır dışına çıkışlarda gözlemci olsunlar, ileride sorun çıkarsa hakemlik yapsınlar diye önermişti, ama Tayyip Erdoğan hükümeti "âkil insanlar" meselesini iğdiş etti ve sü-

recin halka anlatılmasına çevirdi. PKK ve BDP dâhil hiç kimse çıkıp "âkil insanlara gerek sinme duymamızın nedeni bu değildi, siz çarpıttınız" demedi.

Akil insanlara karşı gösteriler

Onların yurt gezileri ulusalcı bağnazların, bayraklı, İstiklal Marşı, kuru gürültü gösterilerine sahne oluyor, ekranlardaki haber görüntüleri barışa değil, Türk şovenizmine hizmet ediyor. Yanlarında "şehit annesi" acılı kadınları, ya da savaşta yaralanmış "muharip gazileri" de getiriyorlar. Birisi protez bacağı çıkıp atıyor, bir başkası ayağa kalkıp İstiklal Marşı okumaya başlıyor, ama onu da beceremeyip, rezil oluyor. Fakat görüştükleri kurum ve kişileri etkilediklerini söylemek zor, zaten onları dinlemeye gelenler zaten politikleşmiş kişiler, süreci zaten destekliyorlarsa, mesele yok demektir,

karşıysalar âkilleri dinleyerek görüşleri kolay kolay değişmez. Görüşmelerin en çok nasyonal sosyalist işçi partisine yaradığı, yerel elamanlarına hiç yoktan "hareket-bereket" fırsatı yaratıyor.

Bazıları hariç âkil insanlar arasında yer alanların siyasal ve düşünsel kimliğine itirazımız yok, ama dünyanın başka yerlerinde benzer sorunların çözümünde hakem ve danışman olarak, süreç giderici işlevi gören böyle grupların propagandacı gibi çalıştırıldıklarını duymadık.

"Kürtler gene kandırılıyor mu?" diye sormanın anlamı yok, hareketin geriye gitme

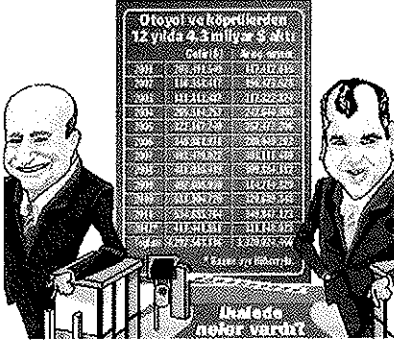
olanağı bulunmuyor, son gelişmelerden kazandıkları yeterli bir ilerlemedir. "Oslo görüşmelerinden zararlı çıkmadılar, fakat Tayyip Erdoğan kârlı çıktı, 2010 referandumunu ve 2011 seçimlerin çatışmasızlık ortamında atlatarak, oylarını azamiye çıkardı.

Önümüzde Mart 2014 yerel seçimleri, 2014 Anayasa Referandumu, Ağustos 2014 C.Başkanı seçimi ve 2015 genel seçimleri var. AKP'nin bütün hesapları -başta Başkanlık anayasası olmak üzere- bu oylamalara dayalı.

Öyle anlaşıyor ki, olayın tek kaybedeni CHP olacak. Daha şimdiden parti darbe yedi Kılıçdaroğlu sakalı ulusalcılara kaptırdı. Bu durum Tayyip Erdoğan'ın bir başka çıkarı oldu.

Köprüden geçmedi gelin!

Ülkenin köprü-otayol geçiş gelirleri 25 yılına Koç-Ülker iştirakine satıldı. Başbakan fiyatı düşük buldu, satış iptal edildi. Başbakan itiraz etmeseydi

yeterli denilen fiyat yeterli mi olacaktı? Başbakanın yetersiz bulduğu fiyata, "Yeterlidir, sattık gitti. Hayırlara vesile olsun!" diyenler hangi suçu işlemiş oldular?

Fiyatın gerçeği, doğrusu nedir? Hangisidir? Bunu niçün Başbakan biliyor? Milletın malına fiyat biçmek, sonra da ona buna satmak kimin haddinedir?

Demokrasi

Demokrasi işte böyle bir şey.

Oturun aşağı, kına yakın!

"Bahtsız bedevi"

Dün "ak" dediklerine yarın "kara" demekte hiç pervaları yok. Ölçülerini "Sayın Başbakanları"ndan alıyorlar. Sık sık Bülent Arınç çıkıp durumu idareye çalışıyor, bu da tek ayak üstünde ne çok yalan söylendiğini kanıtıyor!

Tayyip Bey şu sıralar yine "edep"den söz eder oldu. Dünya, alem sanki bilmiyormuş gibi ağız bozmada kimin başı çektiğini. "Bahtsız bedevi" lafının ne demek olduğunu bilme-yenler ondan öğrendiler!

Bu kadar da yanar döner olunmaz ki!

Edep, yahu!!!

Müjdeler kasırgası

Önümüzdeki iki yıl, evet, seçim yılları. Seçimlerden biri de, bugünden görüldüğü kadarıyla Başkan seçimi. Medyada her gün "Sayın Başbakan"ın ağızından "halkı"na müjdeler yağıyor.

Yok yok!

Biri de, Fazıl Say'ın, Başkan adayının halkının dini duygularını incitecek konuşmalar yapmasına birkaç yıl boyunca yasak konulması. Başkan adayının mütebedeyin halkına kampanya hediyesi!

Özür meselesi

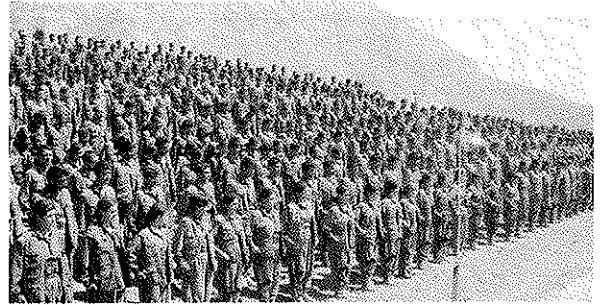
İsrail'in resmi ve aleni özüründen -son üç yılda hemen her ilişki kıyı bucak buluşmalarında el altından onarılıp düzeltildikten sonra geriye ne kalmışsa- başta Tayyip Bey olmak üzere AKP kodamanlarının çok hoşnut olduklarına emin misiniz?

Zamanlaması biraz ters düştü de...Emri vakiydi. Kimin burnu sürttürüldü tam belli olmadı. Elde hazır fırsat bir daha nasıl ele geçer. NATO içi diplomasi bilgisayar oyunu değildir.

Önümüzdeki iki yıl içinde üç kritik seçim yapılacak. AKP sözcüleri seçim kampanyalarında Yahudi İsrail devletini cehenneme yollamakta biraz zorlanacaklar. Bu durumda, "Van minit!" manevrasının kuru bir özüre feda edilmesi en çok kimleri sevindirir? O iş, şimdi, Obama ABD'siyle özel stratejik ortaklık iddiası gütmeyen Kabalak'ların, Saadet Partili mücahitlerin eline ve diline kalacak.

Yüzde 1 oy, yüzde bir oydur!

Baldıran

Gerillanın Türkiye dışına çıkmasına TBMM'de bir şekilde legal zemin sağlanması istemekte PKK mahfilleri yerden göğe kadar haklıydı.

Meclis işin içine girerse, yani barış sürecinde yer alıp, hatta öne çıkarsa ne olur? "Teröristler" tanınmış mı olur? Olursa olur. Sen dilini değiştirirsen mesele kalmaz. Otuz küsur yıldır kiminle savaşıyorsun? Gölge boks mu yapıyordun? Kırk bin yurtdaş nerde, nasıl öldü? Şimdi kiminle barış yapacaksın? "Barış" diye ne yapmaya niyetleniyorsun?

Şekil her zaman esasa dairdir. Barış mı olacak, yoksa başka bir şey mi?

Baldıran zehiri içirim diyen Başbakan'ın yine ne dediğini hiç umursamadan konuştuğu anlaşıldı. Baldıran lafı güzeldi de, boşa havalanma olduğu çabuk görüldü.

İki yol

İki yol var. Biri, Barış'tan Çözüm'e. Diğeri, Çözüm'den Barış'a. En doğrusu, barışın kalıcı olması ihtimalinin daha yüksek olduğu ikinci yol. Ne ki o yol netameli. İnsanlar bir an önce barış olsun istiyor. Her Allahın günü ölüm gösterilmekten herkes yıldı,usandı.Bu kadar acı yetti.

Barış'tan yola çıkılacak. Başka yolu yok. Barışta daha kim bilir kaç yıl havanda kan dövmenin sonu gelmeli. Bunun için herkes ısrarlı ve kararlı olmalı. Çözüm'e ne zaman, nasıl, nerde ulaşılır? Onu göreceğiz. Ne ki, nasıl olacak olursa olsun Kürt halkı -Kürt ulusu- eninde sonunda nasıl yaşamak istiyorsa öyle yaşayacak.

Çözüm'ün bir uzun vâde "ütöpik" perspektifi var, bir de çözüm unsurlarını -onlar neyse- en baştan, Barış' la birlikte içermesi kaçınılmaz reelpolitigi. Barışla birlikte memleketin başımızdaki AKP iktidarı ile demokratikleşmeye başlayacağı safsatasına kanmamakta, sorunu Kürtlerin diledikleri gibi yaşama özlemi ardında mevzilenen karmaşık niyet ve tasavvurları gözeterek irdelemekte yarar var.

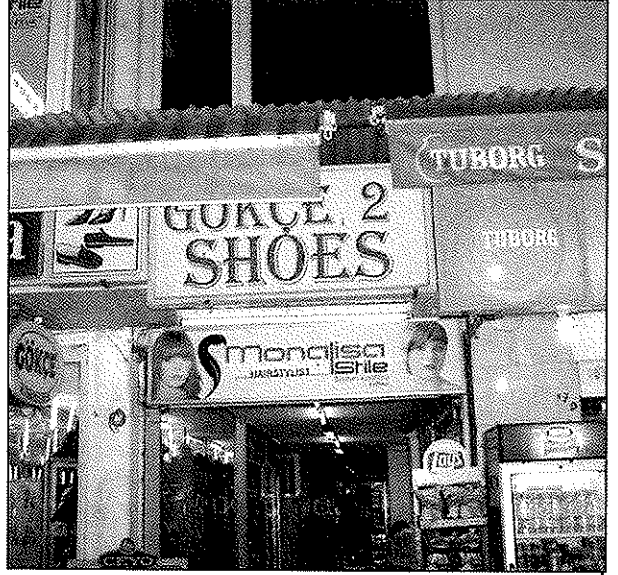

Suriye

Baas rejimini kimyasal silah kullanmakla suçlama komplosu harekete geçti Aynısını Saddam Hüseyin'e yapmışlardı. Dünyanın gözünün içine baka baka gözlerini kırpmadan yalan söylemişlerdi. Sırf güçlerine şan katmak için 1 milyon insanı öldürdüler! Huyları kurusun, tutamıyorlar kendilerini...

Kimler? ABD'in ve İngiltere'nin "saygı değer" siyasi liderleri, bizimkilerin her fırsatta övünerek söz ettiği stratejik ortakları! Şimdi Irak'ta yaptıkları keşmekeşin altından nasıl kalılabileceğini düşünüp duruyorlar.

Bu kadar alçaklığa dünya niçün tahammül ediyor?

Galatı meşhur

Çetin Altan yazdıydı. Epey oluyor. Bu gidişle yirmi otuz yıla kadar Türkçe diye bir dil kalmayacak diye.

Dediği çıkıyor. Az kaldı.

Çetin Altan endişesinde yerden göğe kadar haklı. Mimar Sinan bir yana, Türkçemizden başka gönül rahatlığıyla övünebileceğimiz neyimiz var?

Her gün, sabah akşam kulaklarımızı tırmalayan şu "... görmüş olduğunuz şey" saçmalığı veba mikrobi gibi her haneye bulaşıyor. Herkes birbirinin ağzından kapıyor. Tam bir salgın!

Bakın iş nereye vardı. Geçende kendine gazeteci ya da televizyoncu, basın mensubu -her neyse- diyen bir hatun,TV kanallarından birinde, üzerinde durduğu bir rıhtımdan ilerde bir yeri işaret ederken ne dedi dersiniz? "...üzerinde bulunmuş olduğumuz bu rıhtımdan bakınca..."

Ölür müsün, öldürür müsün!

"Galatı meşhur" yaygınlık kazanmış yanlış demektir. Yani yanlış ama, kullanıla kullanıla doğru sayılan ya da doğru olanın yerini almış olan yanlış söz. Dilin böyle böyle gelişip zenginleştiğini söyleyenler var. Çok da haksız sayılmazlar ama, ipin ucunu kaçırdınız mı dilin de işte böyle içine (afedersiniz!) ediliyor...

Kadıncağız, söyleyeceğini doğru ve anlaşılır söyleme telaşıyla konuşuyordu,besbelli. Tam da "üzerinde bulunmuş olduğumuz..." gibi bir sakillik ağzından çıkarken beyniyle dili arasında ne gibi bir irtibat -ya da rabita- vardı acaba..?

Tam da...

"Denk geldi.... Sayın Başbakan Ergenekon'u işaret etti. Tam da savcının mütalaası üzerine yargı mensuplarına tehditler savurulduğu sırada, tam da derinlerden, "Biz bitmedik, size gününüzü göstereceğiz!" mesajı verilmişken. Tam da ummadığınız kalemlerin Ergenekon'cuların yaptıklarını hafife almaya yönelik analizler yaptığı sırada..."

Bunları yazan, işi gücü malum bir zaviye-ye hizmet olanların Türkiye medyasındaki baş temsilcisi. Tam da şunun şurasında iki, üç yıl öncesinin akıldaneler ve yandaşlar fasilesinin dahi AKP'nin tuttuğu yolu eleştirir görünmekten kendilerini alamadıkları, dünün abilerinin düşman muamelesi gördüğü günlerde yazılıyor.

Şimdiye kadar böylesi bir ajan-provokatör çıkışı olmamıştı bu çeşit marifetleriyle maruf Türk medyasında. Başbakan uyarılıyor, tehdit ediliyor. Ömrü yetenler ona da "Ergenekon-cu!!!" denildiği günleri görecekler.

"Batsın
öyle
gazeteciliğiniz!"

Hangi gazetede sendikal örgütlenme ve eylem imkânı var? Niçün yok? Bu duruma gazetelerin ünlü alemleri tutmuş, demokrat, insan hakları savunucusu, özgürlük mef-

tunu yazarlarından biri olsun sesini yükselterek itiraz ediyor mu?

Her biri allameyi cihan onca yazarın, çizerin bilgilerkini sergilediği hangi gazetede düzeltmeninden, sayfa editörüne, onun yardımcılarına, makine tamircisine vb'ye kadar basın çalışanlarının anayasal haklarının zorbalıkla ve kallesçe gaspedilmesini yıllardır sürdürmekte olan enerji hatları sahibi, İşletmecisi, pazarlamacı gazetecinin patronunun işçi düşmanı tavır ve tasarruflarının bırakın o gazeteyi, herhangi bir başka gazetede açıkça eleştirildiği, mahkum edildiği hiç görüyor mu?

Batsın böyle gazeteciliğiniz!

Yarar yaramaz

Şu başkanlık konusu hiç gündeme gelmemeliydi. Getirilememeliydi. Getirildiyse, gelmesiyle gönderilmesi bir olmalıydı. Tayyip Erdoğan ve avanesi istiyor deniliyor. Onlar isterler. Ululemre itaat ve herkesi itaat ettirmeye niyetlenme iliklerine işlemiştir. Ebed müddet devlete taparlar. "Devlet", bilir misiniz ki, sözlükte " Servet" demektir?

Peki böyle bir şeyi- ucubeyi- istemeyenler..? Onların eli niçün armut topluyor? İş olup bittikten sonra olmazlanmak, hayıflanmak, sızlanmak, onu bunu suçlamak neye yarayacak? Ne yapılmak istendiği, ne için yapılacağı bugünden belliyken, bu yapacağını yapmasanız daha iyi olur demekten öte hiç bir anlam taşımayan laflar etmenin neye yarar, neye zarar olduğunu düşünmenin tam zamanıdır. Tarih yapmak, her şey olup bittikten sonra, "Biz demiştik!" diye ağlaşanların harcı değildir.

Güneydoğu Anadolu Bölgesi'nin ekonomik durumu ve olası kalkınma politikaları

İzettin Önder

Cumhuriyet'in kuruluşundan beri, zaman zaman isyanlarla sesini duyuran ve sosyo-ekonomik açılardan ciddi sorunlar yaşayan Güneydoğu Anadolu Bölgesi, günümüzde de, önceleri "açılım", izleyen dönemde de "barış" programları ile gündemin üst sıralarında yer almaya devam etmektedir. Uzun yıllar kirli savaş içinde nesillerin karşı karşıya geldiği ve nesiller boyunca silinmesi oldukça zor kin ve nefretin saçıldığı bu bölgede barışın sağlanması, kuşkusuz, her barış-sever ve sosyalist bireyin derin özlemidir. Ne var ki, kapitalizm içinde halkların bir arada yaşayacakları huzurlu bir barışa yönelmekten çok, belki de Büyük Ortadoğu Projesi'nin bir ayağı olarak devreye sokulan yeni barış sürecinde bölge halklarının sömürüden ve yoksulluktan kurtulması fazla olanaklı görülmemektedir. Bir yandan emperyalizmle işbirliği içinde burjuvazinin de desteklediği, diğer yandan da emperyalistlerden ne tür bir vaat aldıkları meçhul bölge halkı ve temsilcilerinin açık ve örtülü dirsek teması sonucunda uzun mücadele döneminden bu aşamaya gelmiş olması kuşku ile izlenmektedir. Yöneticilerin sulh ve sükunun geldiği durumda önemli yatırım ve desteklerle bölgenin hızla kalkınacağı iddiası karşısında, olası durumu ve muhtemel politikaları mercek altına alarak irdelemenin yararlı olacağı düşünülmektedir. Bu amaçla kurgulanan yazıda, önce bölgenin özellikleri ve doğal zenginlikler kısaca ele alınacak, daha sonra, iç politikalarla ve dış destekle kısa ve orta dönemde bölgesel kalkınmanın sağlanmasına yönelik ne tür önlemlerin alınabileceği irdelenecektir.

Güneydoğu Anadolu Bölgesi, çeşitli nedenlerle geri kalmış ya da geri bırakılmış, 60 bin kilometre kare dolayındaki yüzölçümü ile ülke yüzölçümünün % 7.5 oranlık bölümünü oluşturan en ufak bölgedir. Bölgenin denize

açılımı olmamakla beraber, Ortadoğu'nun çok önemli iki su kaynağı olan Dicle ve Fırat bu bölgeden geçmekte ve GAP çerçevesinde hem bölgenin büyük çapta sulama gereksinimi karşılanmakta, hem de tüm ülke elektrik üretiminin yaklaşık üçte birini sağlamaktadır. Güneydoğu Anadolu Bölgesi yeraltı ve yerüstü kaynakları açısından zengindir. Yeraltı doğal kaynaklarına baktığımızda, bu bölge başta petrol olmak üzere, manganez, fosfat, krom, bakır, linyit gibi sanayileşme açısından önemli ve ekonomik değeri çok yüksek maden yataklarına sahip bulunmaktadır. Türkiye'nin petrol gereksiniminin yaklaşık yedide birini karşılayan bu bölgedeki petrol yatakları, başlıca, Batman, Siirt, Adıyaman ve Diyarbakır'da bulunmaktadır. Batman'da bir de petrol rafineri tesisi vardır. Günümüz teknolojilerinde önemli bir girdi olan fosfat da, bu yörenin monopolü altında, Mardin, Mazıdağı'nda üretilmektedir. Krom cevherinin de bu bölgede önemli miktarda bulunması bölge doğal zenginliğine önemli katkı yapmaktadır. Bunların dışında, Adıyaman ve Gölbaşı'nda Linyit, Kilis'de Manganez ve nadir olarak bulunan tuzlalar da bölgenin maden kaynakları zenginliği arasında sayılabilir.

Bölgede ekonomik faaliyet genellikle tarıma dayalıdır. Ülke hayvancılığında ikinci sırada yer alan bu bölgede küçükbaş hayvancılık alanında özellikle koyun ve tiftik keçisi yetiştirilmektedir. Ekili dikili alanlar bölgenin % 20'sini kaplamakta ve bu niteliği ile bölge Türkiye'de dördüncü sırada yer almaktadır. Bölgede hakim konumda olan buğday ekiminin yanında arpa, çavdar, yulaf ve benzeri tahıl ekimi de yapılmaktadır. Yer yer üzüm bağlarının bulunduğu bu bölgede fındık, tütün, pamuk ve özellikle de Diyarbakır yöresinde pirinç üretimi yapılmaktadır. Bölge, mercimek ve karpuz üretiminde Türkiye'de birinci sıradadır.

Bölge nüfusu, yoğun göç ve çatışma ortamı nedeniyle çok hızlı değişmiş ve nitelik değiş-

tirmiştir. Türkiye nüfusunun yaklaşık % 10'unu oluşturan bölgede, kilometrekare başına 112 kişi ile Türkiye ortalamasının üzerindedir. Nüfusun % 62'sinin kentlerde yaşadığı bölgede yaygın işsizlik hakimdir. Son çalışma istatistiklerinden alınmış verilere göre, bölgede genel işsizlik oranı % 10.6, tarım dışı işsizlik oranı ise, % 16.1'dir. Bu oranları, çalışma istatistiklerindeki sistematik hata nedeniyle kuşkulu karşılamak gerekir. Bölgede fiili işsizlik oranının % 20 dolaylarına ulaştığı tahmin edilmektedir.

Bölge insanının çıkarı kalkınma yönünde olduğu halde, bu bölgeye hakim aşiret reislerinin, ağaların ve özellikle de dış çevrelerin çıkarları, maalesef, bölgenin kalkınmasını engelleme yönündedir. Bu eğilim, bilindiği üzere, bölge halkının çıkarlarını savunduğunu iddia eden PKK gurubunda da görülmektedir. Kaldı ki, "eşitsiz kalkınma" süreci, kapitalist sistemin bir tür demir yasasıdır. Bu yasaya göre, gelişmiş bölgeler arasında kalkınmasını yapmaya çalışan bir ekonomi, tüm geriletici ideolojik baskılardan arınmış olsa da, çevre ile sürdürdüğü ticaret ilişkisinde aralarında oluşan ticaret hadleri sonucunda mutlak kalkınma yaşarken, aynı anda görece geri konumunu aşamaz. Bölge halkının kendi haline bırakıldığı durumda, yetersiz kaliteli insan faktörüne bağlı olarak, kalkınma çabalarında başarılı olma olasılığı fevkalade düşük görülmektedir. Bölgede yaşanan çatışmalarla bir miktar darbe almış olan aşiret ilişkileri

hâlâ devam ettiğinden, aşiret reisleri ve toprak ağaları da güçlüdür ve ekonomik kaynaklarını yöre kalkınması emrinde kullanmak eğiliminde değildir.

Bölgenin kalkınma sorunu, ya bizzat kamu kesiminin bölgesel kalkınma planı ve uygulaması ile veya kamusal destekli özel kesim yatırımları ile çözülebilir. Özel kesim yatırımları da iç yatırımcılar ve/veya dış yatırımcılar olmak üzere iki kaynaktan sağlanıyor olabilir. Kamu kesiminin bölgesel kalkınma planı ve uygulaması açısından meseleye baktığımızda, maalesef, açılım ve barış programlarının yürütülüyor olmasına rağmen, bazı alt-yapı yatırımları dışında, kamu kesiminin kalkınmada doğrudan yer almayı düşündüğü söylenemez. Özellikle son kapsamlı teşvik yasasına baktığımızda, doğrudan kamu yatırımlarına değinilmeyip, özel sektör yatırımlarına büyük teşvikler getirildiğini görmekteyiz. Zaten son barış projesinin bir amacı da, petrol boru hatlarının güvenliğe alınması, yabancı yatırımcıların bakir alanlara çekilerek cari açığa finansman kaynağı bulunması ve, olabildiği kadarı ile, bölgede bazı yatırımların yapılmasını sağlayarak, sömürü altında bazı iyileşmelerle, bölgenin genel durumunun değiştirilmesinden öteye gitmemektedir. Nitekim, "Bölgesel Teşvik Politikaları" ve "Yatırım Ortamını İyileştirme" vb gibi projelerle devlet devamlı olarak yerli ve özellikle de yabancı yatırımları bölgeye çekerek sorunu hafifletmeyi düşünmektedir. Bölgenin doğal zenginliği ve ucuz işgücü yapısı yerli ve yabancı yatırımcıları çekmektedir. Yukarıda belirtildiği üzere, Türkiye maden rezervinin nitelik ve nicelik açısından önemli kısmı bu bölgede bulunmaktadır. Madenlerin çıkarılması ve ilk işlemlerin bölgede yapılarak taşınabilir hale geldikten sonra rafine işlemleri için ileri merkezlere transferleri özellikle yabancı yatırımcılara önemli avantajlar sağlayabilir. Bölge halkının eğitim düzeyinin düşük olması emek gücü açısından fazla avantajlı olmadığına işaretler, ancak bölgesel ücret politikaları ve yoğun vergi ve sair kamusal desteklerle yatırımcı sermaye açısından bu durum aşılabılır. Güneydoğu Anadolu Bölgesi'nde yatırımların yükselmesine bağlı olarak ileri bölgelere göre düşük ücret sisteminin devreye girmesi, ileri bölgelerdeki ücret düzeyini de aşağı doğru çeker. Dış ve iç kaynaklı finans çevreleri bölge kalkınması için mali destek sağlayarak da önemli mali kazanç elde edebilir. Bu süreçlerin başlayabilmesi için bölgedeki sorunların çözülmüş görece sükunetin sağlanmış olması gerekir.

Bölgeye dış veya iç özel kesim yatırımlarının girmesi kesinlikle istihdam yaratarak bölgesel geliri yükselteceği gibi, uygun yatırım ortamı oluşturarak başka yatırımları da bölgeye çekebilir. Yatırımların bölge açısından önemli olduğu açık olmakla beraber, yatırımlardan elde edilen artı değer nereden kullanılacağı çok daha önemlidir. Kalkınma ve zenginleşme yatırımının yapıldığı mekanda değil, yatırım sonucunda sağlanan artı değer kullanıldığı mekanda gerçekleşir. Bu açıdan meseleye bakıldığında, söz konusu bölgeye yapılan yatırımdan elde edilen artı değer ne kadarının bölgede kaldığı ne kadarının başka merkezlere transfer edildiği önem kazanır. Elde edilen artı değer bölgede kalan bölümü bölgede mutlak iyileşme yaratırken, bölge dışına transfer edilen artı değer bölümü de transfer edilen bölgede zenginlik yaratır. Bölge dışına transfer edilen bölümün bölgede bırakılan bölüme olan oranının bir değerinden büyük olması halinde bölgede mutlak iyileşme görülürken, transfer edilen bölgeye göre nispi gerileme oluşur. Bu durum soyut düzeyde algılanabildiği halde, halk düzeyinde anlaşılmaz. Bir ülkeye ya da bir bölgeye yapılan yabancı yatırımın bu etkisi bir tür sömürü aracı olarak çalışır. Özellikle de yoğun teşvik önlemleri uygulandığı durumda, aksi halde kamu kesimine vergi geliri olarak yansıyacak artı değer bölümü de kâr miktarını yükselterek bölge dışına çıkarılıyor olabilir. Böyle bakıldığında, bölgesel kalkınma sorununa kamu kesimi teşvik ve desteklerine dayalı özel kesim yatırımları ile çare aramak çözüm olmaktan uzak gözükmektedir. Ne var ki, özel kesimin bölgeyi verimli sömürü ortamı, kamu teşviklerini de ciddi sömürü aracı gördüğü koşulda, sermaye ajanı olarak işlev gören kamu kesimi bölgede fiilen yatırım yapmak yerine teşviklerle özel kesime olanak sağlamayı yeğler. Kalkınma ve bölgesel sorunları çözüme politikası olarak devletin bazı sermaye unsurlarına devamlı yüksek teşvik sağlama, halklar üzerinde yük oluşturup sermayeye kaynak aktardığı halde, bu tür politikalar sermayeye olduğu kadar, toplumsal ve politik açıdan da cazibesi yüksek yöntem olarak görülmektedir.

Bölgenin kalkınması hem ekonomik hem de sosyal açıdan olmak üzere ikili bir hat üzerinden sürdürülmelidir. Bu süreçte kamu kesiminin başat aktör olarak devreye girmesi kaçınılmaz bir gerekliliktir. Zira, bu bölgede hem sosyo-ekonomik alt-yapıyı oluşturacak, hem de sanayi alanında üretim yapacak firmalara gereksinim vardır. Bölgeye hem yol, enerji kaynağı veya ulaşım gibi maddî alt-yapı, hem de eği-

tim ve sağlık gibi emeğin üretimini ve idamesini sağlayacak, aynı zamanda da bölge halkına da sosyal alt-yapı desteği sunacak hizmet gerekmektedir. Kalkınma adı verilen bu süreç, bölgede ekonomik uyanma ortamının oluşturulması, bu bölgede yatırım faaliyetinin sürdürülmesi ve böylece yaratılan katma değer bölgede bırakılması ile olasıdır. Bu amaca yönelik olarak şu konular öne çıkmaktadır. Bölgede ekonomik ve maddî alt-yapı yatırımlarının yapılması için bölgeye yönelik kamu harcamaları artırılmalıdır; bölgede, sömürüye dayanmayan ekonomik faaliyetin başlatılması ve sürdürülebilmesi için kamu iktisadî işletmeciliği yaşama geçirilmelidir; bölgedeki ağalık ve aşiret reisliği ilişkisini kırabilmek için etkili toprak reformu yapılmalı ve toprak reformu sonucu üretimin artırılabilmesi için çiftçilikle uğraşacak yeni toprak sahiplerine teknik ve malî destek sağlanmalıdır; bölgenin kalkınması önünde ciddi bir engel oluşturabilecek olan aşiret reislerinin siyasetle ilgisi kesilmeli ve halkın gücü açığa çıkarılmalıdır.

Bu önlemler arasında kesinlikle özel kesime vergi avantajı sağlayarak, bölgeye çekilmesi amaçlanmamalıdır. Bölgede özel kesimin yerini dolduracak olan kurumlar kamu iktisadî teşebbüsleridir. Kamu iktisadî teşebbüslerinin çok önemli bir işlevi de, bazı bölgeleri kalkındırmak amacıyla "sosyal amaçlı zararlar"la çalışıyor olmasıdır. Güneydoğu Anadolu bölgesi, güney komşularla yapılacak ticaret dışında, iç pazar bakımından piyasa merkezlerine oldukça uzaktır. Bu uzaklık firma kârını törpüleyebilir, hatta zarar oluşmasına neden olabilir. Bir KİT'in zarar etmesi ilke olarak arzulanır olağan bir sonuç değildir, ama izlenen politik amaçlar nedeniyle bazı zararlar oluşabilir. Bu zararlar karşılığında ileriki dönemlerde oluşacak sosyal yararlar dikkate alınarak, "sosyal maliyet" olarak görülmesi gereken bu zararların kamu bütçesinden finansmanı yoluna gidilebilir. Bölgenin hızla sanayileşerek kalkınmasını sağlayabilecek ekonomik faaliyetler DPT ve bölge uzmanlarıyla birlikte oluşturularak, KİT'lerin hangi alanda faaliyette bulunmaları gerektiğinin saptanması söz konusu olabilir.

Bölge kalkınmasını ilke olarak kamusal bir işlev olarak görmekle beraber, bu işlevde yerel idarelerin rolü fazla olamaz. Bunun nedeni, bir defa, yerel idarelerin gereği kadar geniş fonlara sahip olamaması, ikinci olarak da, bölgesel kalkınmanın maliyetinin tüm ülkeye yayılması, böylece her ünite tarafından algılanacak kalkınma baskısının görece hafif olmasının sağlanması ve kalkınmaya karşı malî direncin böy-

lece düşük tutulabilmesinin ancak merkezî idare tarafından sağlanabilir olmasıdır. Kalkınma maliyetinin salt bölge yönetimine yıkılmasının diğer bir maliyeti de siyasi alanda yaşanabilir. Bölge yönetimine kredi veren herhangi resmi ya da özel yabancı kuruluş, bölge yönetiminin taahhüdünü yerine getirmediği durumda bölge yönetimi üzerinde siyasi baskı kurması olası olabilir.

Tüm bu noktaları dikkate alarak, Güneydoğu Anadolu Bölgesinin kalkınma stratejisinin belirlenmesinde şu noktalara dikkat edilmesinin gerekliliği ortaya çıkmaktadır.

—Yeni Dünya Düzeni ve Küreselleşme dayatmaları altında yürütülen kamu kesiminin küçültülmesi ve özelleştirme politikalarına ilâveten, aşırı borç nedeniyle sıkışık olan bütçe olanakları ile devletin aktif olarak bölge kalkınmasına katkı yapması ancak ciddi bir politik bilinçle ve bu iş için ayrılacak özle fonla olası görülebilir.

—Bölge halkı ve kalkınma projesinde rol alacak ajanların bölgedeki bol ve ucuz emek ve oldukça zengin yer altı kaynaklarının işlenmeden bölge dışına satılması kolaylığına kapılmadan, bölgenin kaderi ve emperyalistlerin elinde oyuncak olmaktan kurtulmasının tek çıkar yolunun, hızla ve devlet eliyle (başka türlü olmayacağı için) sanayileşme olduğu bilincini taşımalarıdır.

—Siyasetle ve burjuvazi ile çok yakın ilişki içinde olan aşiret reisleri ve toprak ağalarının toplumsal ve ekonomik kararlarda kesinlikle etkisizleştirilmesi gerekir. Bunun için de toprak

reformu kaçınılmaz bir gerekliliktir. Halkı aşiret reislerinin, toprak ağalarının ve onlarla yakın temasta bulunan tarikatların elinden kurtarmak için kullanılacak zor, hatta baskı demokrasiden sapma değil, tam tersi, gerekli ve demokratik bir uygulama olarak görülmelidir.

Bu noktaların özeti şudur ki, Güneydoğu Projesinin başarılı olabilmesi için, bölgede çöreklenmiş ağaların, şeyhlerin ve tarikatların temizlenmesi, diğer yandan bölgede ciddi toprak ve sosyal reform faaliyetlerinin yapılması, bunların ötesinde ve bu uygulamaların başarılı olabilmesi için de bölgeye Batı yörelerden çok ciddi kaynak aktarımının sağlanması kaçınılmazdır. Bölgeye yapılması gereken aktarımın tutarı hakkında şimdiden bir rakam vermek olanaklı olmamakla beraber, yıllara yayılmış olarak miktarın oldukça yüklü olacağı tahmin edilebilir. Emperyalistlerin ve içte burjuvazinin kapitalizm ortamında son uygulamayı rampaya koyması ve projeye büyük destek vermesi, emperyalistlerin Afrika'yı yağmalamasına analogik olarak, Güneydoğu Bölgesinin de bir tür yağmaya açılacağı düşüncesini gündeme getirmektedir. Merkezi yönetimin küreselleşme-finanslaşma ortamında aşırı bütçe açığı vermeden ve dünya finans çevrelerini fazla sarsmadan bu sorunların üstesinden gelmesinin ancak iç, özellikle de dış yağmacıların, yoğun birlikteliğini devreye sokması ile olanaklı olabileceği düşünülmektedir. Öyle gözüküyor ki, emperyalistler ve burjuvazi söz konusu bölgeye yardım ve bölgenin kalkınması konu ve sorunlarından çok, bölgenin zengin yeraltı kaynaklarına göz dikmiş bulunmaktadır. Bu konu, tüm ülke birikimini ve özvarlıklarını emperyalistlere pervasızca açmada bir beis görmeyen hükümeti fazla ilgilendirmemekte, hatta, belki de, bâkir alanların burjuvaziye ve emperyalistlere açılması yürütülen planın bir parçasıdır. Emperyalizm ve burjuvazi ile yapılmış olan ittifakın içeriği ve önerilen planın uygulanması, yıllar içinde anlaşılabileceği gibi, belki de, süreç bir tür özelleştirme ve yeni alanların yağmalamaya açılmasıdır. Ancak, hükümetle anlaşma yapma durumunda olan legal ya da illegal bölgesel güçler de bu konuyu atlıyorlar ya da görmezden gelme politikası izliyorlarsa, o zaman, bu ittifakın sonuçlarını bölge halkına anlatma gibi çok ağır bir sorumluluk taşımanın yanında, "Kürt sorununun çözümü, sadece Kürt halkını değil, Türkleri de özgürleştirir" ifadesinin karşılıksız kalmış olmasını da açıklamak durumu ile karşı karşıya gelmiş olur. Umalım ki, ABD güdüsünde yürütüldüğü izlenimi veren son gelişmeler böylesi bir sona ulaşsın!

Türkiye ekonomisi kimi uçuruyor?

Cemal Candaş

İktidar çevreleri ve iktidarın destekçileri sık sık Türkiye ekonomisinin son yıllarda uçuşa geçtiğini veya geçmek üzere olduğunu ileri sürüyorlar. Özellikle kendisini sol liberal diye adlandıran bir kesim ise Türkiye'nin uçuşa geçmesinin barış sürecinin başarı kazanmasına bağlı olduğunu dile getiriyorlar. Bu kesim uzun zamandan beri uçuş için ön koşul olarak gösterdikleri AB'ye girme argümanını AB ülkelerinin son dönemde yaşamakta olduğu ekonomik kriz dolayısıyla ağza almaz oldular.

Türkiye ekonomisinin uçuşa geçtiği veya barış sürecine bağlı olarak geçeceği iddiaları ne kadar ciddiye alınabilir? Bu soruya geçerli bir yanıt verilebilmesi için "Türkiye ekonomisinin uçması" ibaresinden neyin kastedildiği iyi anlaşılmalıdır. Sözü edilen "uçuş" kimleri kapsamaktadır? Yetmiş beş milyon kişi bu "uçuş"a dahil midir? Birileri uçuşa geçtiğinde başkaları sürünmekten kurtulmakta mıdır? Yoksa uçuşa geçenlerin uçuş yükseklikleri ve hızları artarken uçma fırsatı bulamayanlar büyük zorluklarla ayakta kalmaya, ayakta kalmayı başaramayanlar ise sürünmeye devam etmekte midir? Hatta sürünmek zorunda kalanlar günden güne çoğalmakta mıdır?

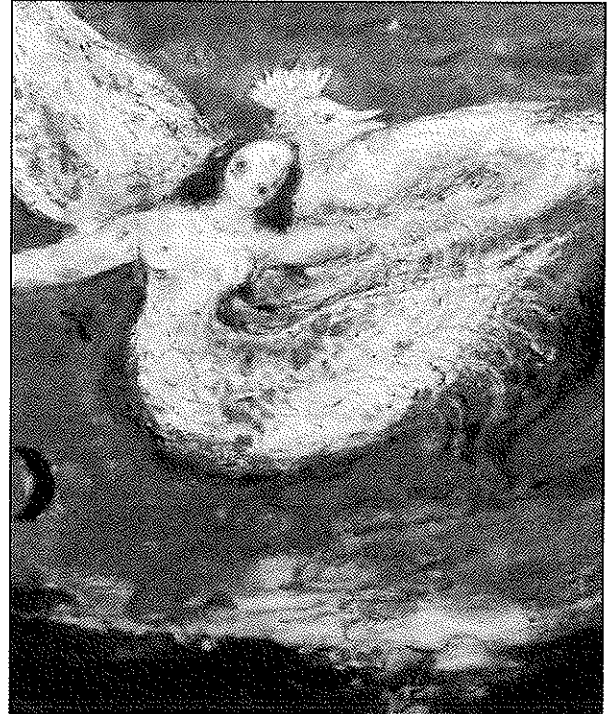
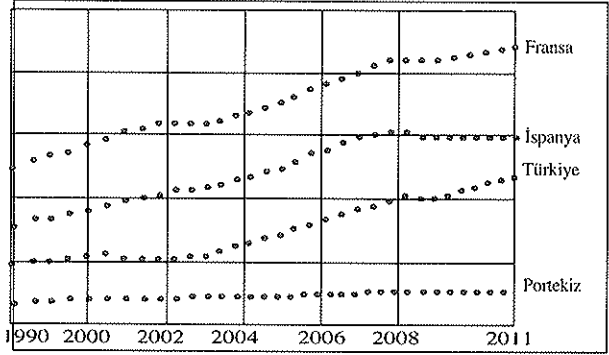
Türkiye ekonomisi hızla büyüyor mu?

Öncelikle her fırsatta uçuşa geçtiğimizi veya geçeceğimizi söyleyenlerin kastettiği anlamda ekonomimiz ciddi bir uçuş hamlesi içerisinde midir? Onu tartışmak gerekir. Dünya Bankası verilerine göre hazırlanmış olan aşağıdaki grafikte Türkiye ile birlikte uzun süreden beri ekonomik sıkıntı yaşadığı dile getirilen İspanya, Portekiz ve Fransa'nın son 15 yılda ekonomilerindeki gelişme ve büyüme seyri gösterilmiştir.

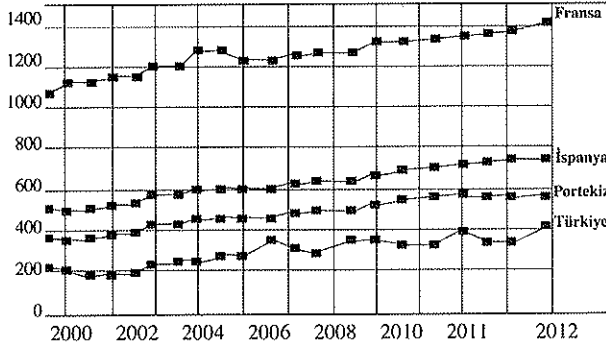
Grafik incelendiğinde ve Türkiye diğer ülkelerle karşılaştırıldığında hiç de iddia edildiği gibi büyük bir "uçuş"un gerçekleşmediği, gelişmenin seyri ve büyüme hızı bakımından ekonomileri krizde olduğu söylenen ülkelerle arada çok büyük bir fark olmadığı görülmektedir. Kaldı ki yurt dışında yayımlanan ekonomi dergilerinde son zamanlarda çıkan değerlendirmelerde Türkiye ekonomisinin son dönemde gerek büyüme ve gerekse cari açık konusunda oldukça kö-

tü bir seyir izlediği belirtilmekte fakat AKP iktidarının ekonomi yöneticileri ve onların destekleyicileri pembe tablo çizmeye devam etmektedirler. 2003 yılından sonra grafikte gözlenen hareketlenmenin topluma ve özellikle çalışanlara nasıl bir maliyeti olduğu göz önünde tutulduğunda böyle bir kıpırdanışın kimlerin işine yaradığı daha iyi anlaşılacaktır.

Türkiye ekonomisindeki gelişme, asgari ücretteki gelişme açısından aynı ülkelerle kıyaslandığında görülen manzara aşağıdaki grafikte gösterilmektedir.

Asgari ücretteki artış eğrisi incelendiğinde Türkiye ekonomisinde 2003 yılından sonraki gelişmenin asgari ücrete aynı oranda yansımadağı görülmektedir.

Bu iki tabloya bakıldığında görünen odur ki iktidar çevreleri ve iktidar yanlılarının iddia ettiği gibi son yıllarda ne Türkiye ekonomisi uçuşa geçmiştir ne de çalışanların yaşamında önemli bir gelişme olmuştur. 251656192 Aslında 2001 krizi sonrası Kemal Derviş eliyle IMF ve Dünya Bankası tarafından halka acı reçete içirilmiş, Türkiye ekonomisi mevcut borçlarını sağ salim ödeyebilir hale getirilmiştir. AKP iktidarının bir başarısı varsa o da bu reçeteyi dozu artırarak halka içirmeye devam etmiş olmasıdır. Özelleştirmeler, sosyal hakların ortadan kaldırılması, sendikasılaştırma, taşeronlaştırma, iş güvencesinin yok edilmesi, grev ve direnişlerin baskı yöntemleriyle bastırılması, demokratik hakların ve kazanımların sınırlandırılması uygulamaları ile neoliberal ekonominin kurallarının acımasızca çalışanlara dayatılması AKP iktidarının ekonomi alanındaki uygulamalarına örnektir.

Ekonomik büyüme toplumsal refaha ne kadar yansıyor?

Asgari Ücrette Durum Nasıl?

Yukarıdaki tabloda görüldüğü gibi asgari ücret diğer OECD ülkeleriyle kıyaslanmayacak şekilde düşüktür. Tek başına bu durum bile toplumun çok büyük bir kesimini oluşturan emekçilerin "uçmak" bir yana ayakta duramayıp süründüğünü göstermeye yeter de artar bile.

Gelir Dağılımı Adaletli mi?

Uçuşa geçtiği veya geçmek üzere olduğu iddia edilen Türkiye ekonomisi, gelir dağılımı adaletsizliği konusunda dünyadaki en kötü örneklerden birisidir. Büyüklük açısından dünyada 16. sırada bulunan Türkiye ekonomisi, kişi başına düşen gelir bakımından 80. sıradadır. Ekonomik yönden toplumun en zengin yüzde 20'si toplam gelirin yarısını, diğer yüzde 80 ise diğer yarısını almaktadır. En fakir yüzde 20 ise ulusal gelirin sadece yüzde 5'ini alabilmektedir. Toplumun en zengin yüzde 5'lik kesiminin gelir ortalaması ile geriye kalan diğer kesimin gelir ortalaması arasında 14 katlık bir fark bulunmaktadır. Üstelik bu adaletsiz durumun düzelmesi konusunda son yıllarda ciddiye alınabilecek hiçbir ilerleme gözlenmemektedir. Dünyanın diğer kapitalist ülkelerinde olduğu gibi bir avuç sömürücü kapitalist, çalışanların emekleriyle ortaya çıkan zenginliklere, üretim araçlarının mülkiyetini ellerinde bulundurdıkları için el koymakta, emekçiler yoksulluk içerisinde kıvrınmaktadır. Türkiye'de de olan budur.

İşsizlik Oranında Gidişat Ne Yönde?

Uçuşa geçtiği veya geçmek üzere olduğu iddia edilen Türkiye ekonomisinin yarattığı işsiz sayısı gittikçe artmaktadır. TÜİK, son dönemde resmi işsizlik oranı rakamını yüzde 10,1 olarak açıkladı. DİSK Araştırma Enstitüsü (DİSK-AR) raporunda ise bu rakamla ilgili şu değerlendirme bulunmaktadır:

"Umudu olmadığı için ya da diğer nedenle son 3 aydır iş arama kanallarını kullanmayan ve bu nedenle işsiz sayılmayanlar dahil edildiğinde işsizlik oranı % 10,1 değil, %16,4, işsiz sayısı da 2 milyon 790 bin değil, 4 milyon 859 bin kişi olarak gerçekleşti. Kadınlar için geniş tanımlı işsizlik oranı yüzde 22, gençler için yüzde 29 oldu. Gizli işsiz olarak görülen eksik ve yetersiz istihdam edilenler de ilave edildiğinde genel işsizlik oranı yüzde 19,85, işsiz sayısı 5 milyon 882 bin düzeyinde."

Ayrıca bu raporda şu değerlendirmelere de yer verilmektedir:

"Güvencesiz çalışma hızla yaygınlaşıyor. 2009

yılı Aralık dönemi ile karşılaştırıldığında geçici çalışanların sayısı % 34 artarak, 1 milyon 333 binden, 1 milyon 789 bine yükseldi. Geçici çalışmanın yaygınlaştırılması hükümetin istihdam stratejisi açısından bir amaç olarak değerlendiriliyor. Geçici işçiler için, geçici bir işte çalıştığı ve iş bittiği için işsiz kalanlar ve geçici çalışanlar üzerinden hesaplanan, işsizlik oranı % 32 olarak gerçekleşti. Geçtiğimiz yılın aynı dönemi ile karşılaştırıldığında kısmi süreli çalışanların sayısı 324 bin, geçici bir işte çalışanların sayısı 285 bin kişi arttı. İstihdam artışı ise aynı dönemde 1 milyon 88 bin kişi artış gösterdi. Kısmi süreli çalışanların yüzde 83'ü, geçici bir işte çalışanların yüzde 62'si kayıtdışı çalışıyor."

"IMF (Uluslararası Para Fonu) Ekim 2012 veritabanı tahminleri üzerinden DİSK-AR'ın hesaplamalarına göre Türkiye'de işsizlik oranı 101 ülkenin 64'ünden daha yüksek."

Sendikalar Ne Durumda?

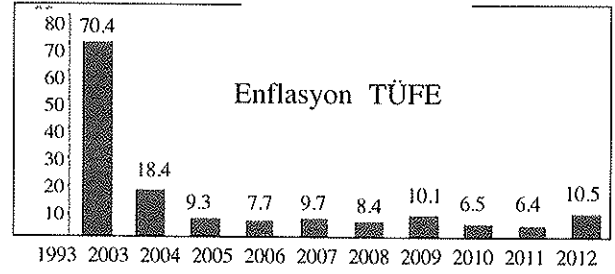
2013 Ocak ayında Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı, sendika üye istatistiklerini yayınladı. Buna göre Türkiye'de 10 milyon 881 bin işçinin 1 milyon bini sendikalı olarak çalışıyor. Bu rakamlara göre sendikalı çalışan işçi oranı yüzde 9.21 oldu. İşçilerin yaklaşık 700 bini Türk-İş, 165 bini Hak-İş, 100 bini DİSK ve 30 bini bağımsız sendikalara üyedir. Bu rakamlara bakıldığında son yıllarda -tabii ki AKP iktidarı dönemi de dahil- tüm dünyada olduğu gibi Türkiye'de de uygulanmakta olan sendikasızlaştırma, taşeronlaştırma politikası meyvelerini vermiş sendikalı işçi sayısı 1960'lardaki rakamlara düşürülmüştür. Sendikalar bu dönemde sadece sayı olarak küçültülmemiş, demokratik hakları ve etkin eylem yapma yetenekleri baskı altına alınarak etkin bir muhalefet yapmaları engellenmiştir. Türk-İş ve Hak-İş sendikalarının yönetimleri iktidar yanlısı kişiler tarafından ele geçirilerek işçi sendikaları büyük oranda işlevsiz hâle getirilmiştir. İş yerlerinde yaygın şekilde uygulanmakta olan taşeronlaştırma, iş güvenliği hakkını önemli ölçüde ortadan kaldırdığı için işçiler çok düşük ücretlerle çalışmak zorunda bırakılmaktadırlar. Bu durum toplu sözleşme ve pazarlık hakkının da fiilen ortadan kalkması sonucunu doğurmaktadır.

Enflasyon Bir Türlü Düşmüyor!

2001 yılı ekonomik krizi öncesindeki enflasyonun yüksek rakamlarda gerçekleştiği dönemi saymazsak son 10 yılda (AKP iktidarı dönemi) enflasyonun belli bir bant içerisinde süreklilik kazandığı rahatlıkla söylenebilir. Aşağıdaki tablo üzerindeki tablo bu gerçeği açık bir şekilde or-

taya koymaktadır.

Türkiye ekonomisinin uçuşa geçtiği veya geç-

mek üzere olduğunu iddia edenlerin görmek istemediği, daha doğrusu göstermek istemediği bir gerçek de enflasyonun kronik bir soruna dönüşmüş olmasıdır. Türkiye ekonomisinin en düşük enflasyon oranı olan 6,2 rakamı bile AB ülkeleri ortalamasının iki katıdır.

Yukarıda verilen bilgilerin ortaya çıkardığı tablo ortadayken birilerinin Türkiye ekonomisinin uçuşa geçtiğini iddia etmesi tuhaf görünmektedir. İktidar sahiplerinin ekonomik gidişat konusunda bilgisiz oldukları düşünülemez. İktidarı her hâl ve şart altında desteklemeyi kendilerine düstur edinmiş olanların ne yapmaya çalıştıklarını anlamak zor değil. Fakat iktidar sahipleri tüm bu verilere rağmen ekonomimiz uçuşa geçti diyorlarsa bir bildikleri olmalı. Örneğin sadece hizmet ettikleri kesimlerin ne kadar nemalandıkları üzerinden ekonomiyi değerlendiriyor olabilirler. Olaya böyle bir pencereden bakıp toplumun yoksul kesimlerini hesaba katmayınca ekonominin pekâlâ uçuşa geçtiği söylenebilir. İnsanın aklına başka bir olasılık daha geliyor: Yoksa bunlar bazı olup bitenleri toplumdan gizlemek, bazı gerçekleri kitlelerden saklamak için bilerek ve isteyerek bize yalan söylüyor olmasınlar!

Aslında Türkiye ekonomisi uçuşa geçti, geçecek diyenler basbayağı yalan söylüyorlar. Belki bir miktar, bir avuç insan uçuyor, havalanıyor. Ama gerçek şu ki emekçiler, çalışanlar, yoksullar yani toplumun çok büyük bir çoğunluğu sürünüyor. Tüm dünyadaki benzerleri ve ortakları gibi AKP iktidarının da en büyük günahı söyledikleri bu büyük yalandır. İktidarın yumuşak karnı burasıdır. Sonuç almak, halkla bütünleşmek isteyen gerçek muhalefet bu yalanı teşhir etmenin yolunu bulmalıdır. Gerçekten uçanlarla sürünenlerin kimler olduğunu, iktidarın kimi uçurup kimi süründürdüğünü ayan beyan ortaya çıkarmadıkça iktidarla baş edilemez. Sürünenler kafalarını kaldırıp uçanları ve onları uçuranları görmelidir. Görev belli: Onlara bunu yapmaları konusunda kılavuzluk etmek, yol göstermek ve cesaret vermek!

Üç çocuk, Malthus ve AKP

Özcan Çağlar

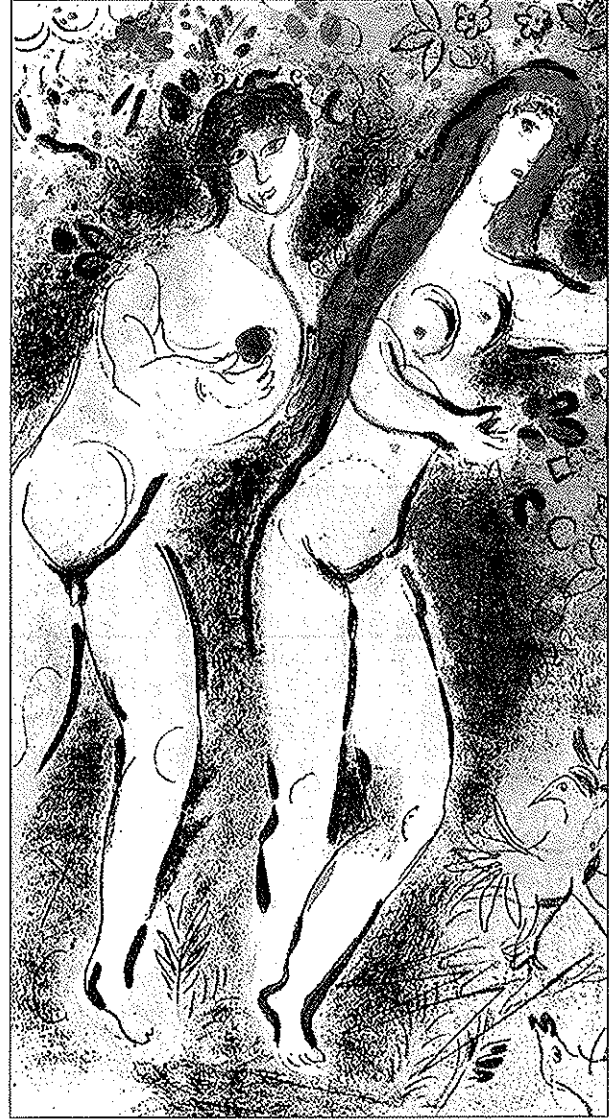
15 Mayıs.2011_de dönemin Sağlık Bakanı Recep Akdağ, Bölge Devlet Hastanesi'nde taşeron bir firmada çalışan görme engelli Nurullah Mehmetoğlu'nun "Asgari ücretle çalışıyoruz. Koşullarımızın düzeltilmesini istiyoruz" talebiyle karşılaşmış, Bakan Akdağ da bu sözler karşısında görme engelli Mehmetoğlu'na, "Gözlerin görmediği halde sana iş vermişiz. Daha ne yapalım" diye çıkmıştı. (Görme engelli yurttaşımız, bir sene sonra yapılan ihale sonucunda değişen taşeron firma tarafından lise mezunu olmadığı gerekçesi ile işten çıkarılmıştı. Oysa yurttaşımız açık lise son sınıf öğrencisiydi.)

İşçi hakları, sendika ve grev gibi işçi sınıfı için yaşamsal önem arz eden olgular karşısında hiçbir tahammülü olmayan AKP'nin temel düsturudur yukarıdaki örnek: "himmət eyledik sizlere iş sağladık; daha ne istiyorsunuz, şükredin!". Sadece işçi hakları, sendika ve grev konularında değil, AKP, demokrasi konusunda da benzer düşüncelere sahiptir. Dillerine pelesenk ettikleri ve sözüm ona çok değer verdikleri Milli İrade de "kelle (oy) sayısından" ibarettir onlar için. Gerek demokrasinin katılımcılığı yönü gerekse gelir bölüşümünde gerçek demokrasinin olmazsa olmazlığı konularında diyecek hiçbir şeyi ve hatta hiçbir düşüncesi yoktur. Aslına bakılırsa, bu konuları düşünmek bile istemezler!

Doğrusunu söylemek gerekirse, AKP, insanı bir varlık, bir değer olarak görmekten çok bir araç veya nesne olarak gören ve hayata rakamlar ile oy sayısından bakan bir partidir. Parlamentoda ne kadar çok milletvekili varsa o kadar demokrasi vardır, gerisi teferruattır AKP için!

Tayyip Erdoğan, 2009 yılından bu yana hemen her fırsatta ailelerden, daha doğrusu kadınlardan üç çocuk yapmalarını istedi. Sonradan da bu sayıyı beşe çıkardı. Kendisi bu isteğinin gerekçelerini "Uluslararası Aile ve Sosyal Politikalar Zirvesi" nin açılış konuşmasında şöyle ifade etti:

"Aile var oldukça, millet var oldukça devlet var olur. Aile var oldukça sağlıklı nesiller var olacak, iyilik var olacaktır. Aileye yönelik her saldırıyı doğrudan insanlığa bir saldırı olarak görüyor, hiçbir şekilde müsamaha göstermiyoruz. İnsan nasıl sadece fiziki bir bedenden oluşmuyorsa, bir makine, bilgisayar, robot değilse,

insan nasıl ki ruh ve beden bir uyumuysa, aynı şekilde ailede maneviyatın uyumudur. Yola çıkarken biz muhafazakâr demokrat olduğumuzu ilan ettik. Hedefimize aileyi koyduk. Hem parti hem de hükümet olarak aileyi toplumun temel taşı olarak gördük. 10 yıldır aileyi güçlendirmek, korumak için yoğun bir gayret içerisindeyiz. Güçlü bir millet olacaksak, güçlü ailelere sahip olmak zorundayız. Aileyi tehdit eden her sorunun üzerine tam bir kararlılıkla gidiyor, tüm imkânlarımızı seferber ediyoruz. Maddi sorunların aile üzerinde baskı oluşturmaması için tedbirleri hayata geçirdik. Gıda ihtiyacı olanlara gıda, yakacak ihtiyacı olanlara yakacak yardımı yaptık". (Milliyet - 02.Ocak.2013)

Milli ve manevi duyguları okşayan bu popülist lafların sonunda ise esas meramını ise "En az üç çocukla beraber güçlü aileler... Ailelerimizi güçlü kılmanın yolu buradan geçiyor. Güçlü aile istiyorsak bunun olması lazım. Bir çocuk iflas, iki çocuk iflas, üç çocuk yerinde saymaktır. Bizim genç ve dinamik nüfusa ihtiyacımız var. O da buradan geçiyor yavaş yavaş yaşlanıyoruz. Bizim artış hızımızın ikinin üzerinde üclere ulaşması lazım, bunu başarmamız gerekiyor. Şu anda batı sıkıntı içerisinde ama biz Türkiye'yi bu sıkıntının içerisine sokmak istemiyoruz. Annelerin şahsında ülkeme sesleniyorum; bu hassasiyetimizi hafife almayın bunu dalga dalga yaygınlaştırmamız lazım. Bunu başarmamız lazım, bu parayla pulla ölçülmez" sözleriyle ifade etti.

Geçtiğimiz günlerde hemen hemen tüm gazetelerde yer alan haberlere göre, Türkiye'nin yıl ortası nüfusu 1990 yılında 55 milyon 120 bin kişi idi. 1990'da nüfusun yıllık artış hızı binde 17, toplam doğurganlık hızı 2,93 ve kaba doğum hızı da binde 24,1 düzeyindeydi. 2007 yılı itibarıyla yıllık nüfus artış hızı 11,7'ye toplam doğurganlık hızı da 2,15'e, kaba doğum hızı da binde 18'e geriledi. 2008 yılında ise nüfus artış hızı birden bire binde 13,4'e çıktı, ancak bu artış istikrarlı olmadı ve sonraki yıllarda giderek azaldı. 2011 yılı itibarıyla da yıllık nüfus artış hızı binde 12,8'e toplam doğurganlık hızı 2,09'a ve kaba doğum hızı da binde 17,3'e geriledi. Yapılan çalışmalara göre, nüfusun büyüme ivmesindeki bu gerileme giderek artacak. 2012'de yıllık nüfus artış hızı binde 12,5, toplam doğurganlık hızı 2,08 ve kaba doğum hızı da binde 17 olarak gerçekleşecek. 2019 yılı ise yıllık nüfus artış hızının ilk defa binde 10'un altına düşeceği yıl olacak. 2019'da yıl ortası nüfus 80 milyon 983 bin kişi, yıllık nüfus artış hızı binde 9,9 olacak. Söz konusu yılda toplam doğurganlık hızı 2,02'ye ve kaba doğum hızı da binde 15,6'ya inecek. 2025 yılına gelindiğinde ise yıl ortası nüfusu 85 milyonu aşacak ama yıllık nüfus artış hızı binde 7,7'ye, toplam doğurganlık hızı binde 1,97'ye ve kaba doğum hızı da binde 14,4'e gerileyecek. 2030 yılından sonra ise Türkiye'de nüfus artışı değil, nüfus azalması görülecek!

Tayyip Erdoğan'ın önce üç sonrasında beş çocuk istemesinin temel gerekçeleri yukarıda vermiş olduğumuz oranlarda gizli. Her zaman olduğu gibi Erdoğan tarafından farklı gerekçelerle sunulan politikalar O'nun bakanları tarafından açıklanıyor. Ekonomiden Sorumlu Devlet Bakanı ve Başbakan Yardımcısı Ali Babacan aşağıdaki ifadeleri konunun esasını teşkil et-

mektedir: "Avrupa'da nüfusun artık bundan sonra düşecek oluşu, ekonomiler üzerinde bir baskı oluşturuyor. Türkiye'de nüfus inşallah artacak ama bizde de 2035 sonrası için risk görünüyor. Zaten Sayın Başbakanımızın en az 3 çocuk demesinin arkasındaki en önemli ekonomik gerçeklik bu. Eğer biz bugünden tedbir almazsak, Avrupa'nın bugün yaşadığı sıkıntıları biz çok değil 20 sene sonra yaşamaya başlayacağız, nüfus açısından baktığımız zaman. Sosyal Güvenlik Sistemi de pek çok ülkede hızla bozulmaktayken, Türkiye'de 2030, 2035 yıllarına kadar fena değil ama yine nüfusta, nüfus artış hızında bir değişiklik sağlayamazsak, Türkiye'nin sosyal güvenlik sisteminin ilerisi çok iç açıcı bir görüntü sergilemiyor."

Demek ki sorun ne güçlü aile ne de güçlü Türkiye! Sorun tamamen genç iş gücü ve şimdiki politikalarının yaratacağı çocuk iş gücünün yaratacağı olanaklar ile Sosyal Güvenlik Sisteminin önümüzdeki yirmi yıl içinde bozulacağı gerçeğidir. Evet, genç iş gücü ve çocuk işçiler olmayınca ucuz maliyetli üretim olmayacak, üretim maliyetleri artınca kayıt dışılık artacak ve dolayısıyla da devlet vergi ve SGK primi toplayamayacak. AKP'nin ve her boydan sermayedarın esas tedirgin oldukları şey, tamamen, yedek işgücü ordusunda yaşanacak azalma ve bu nedenle işçi ve emekçilerin ücretlerinin yükselecek olmasıdır.

Görüldüğü üzere AKP, insana yine bir araç veya nesne olarak, hayata ise rakamlardan bakmaktadır. Diğer taraftan da, bu politikaların "Ücretin Tunç Kanunu (Doğal Ücret)" ile bu Kanunun etkilendiği Malthus'un nüfus teorisi ile yakından ilişkili olduğunu görmekteyiz.

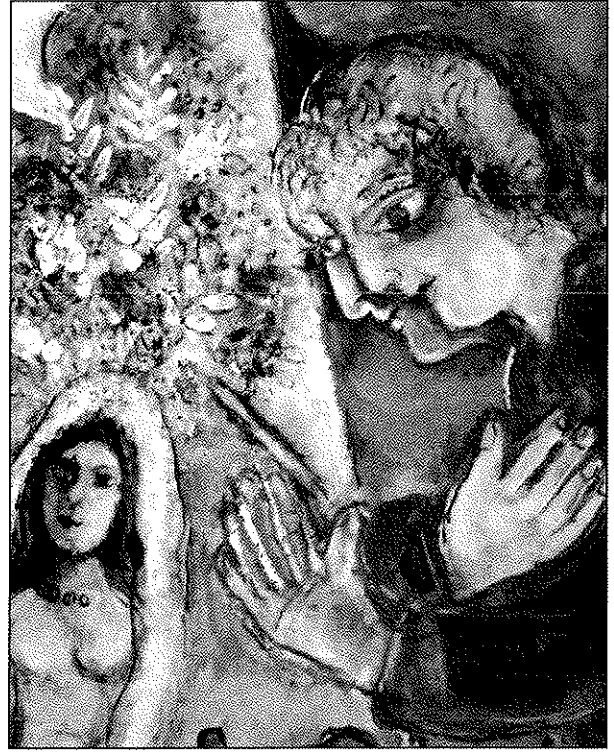
Günümüzde her yılın başında açıklanan Asgari Ücret olgusunun temellerinin atılmış olduğu, ücretlerin asgari geçim seviyesine göre belirlendiğini ileri süren "Doğal Ücret Teorisi", ilk defa David Ricardo tarafından 1817 yılında yazdığı "İktisat Politikası ve Vergileme Prensipleri" isimli eserinde ortaya konulmuştur. Daha sonra Alman iktisatçısı Ferdinand Lasalle bunu "Ücretin Tunç Kanunu" olarak ifade etmiştir. Ona göre, emeğin fiyatını (ücretini) belirleyen emek arz ve talebidir. Emek arz ve talebine göre belirlenen fiyat piyasa fiyatıdır. Emeğin doğal fiyatı ise işçilerin zorunlu ihtiyaçlarını karşılamasına ve varlığını sürdürmesine imkân veren ücrettir.

Malthus'un nüfus teorisinin etkisinde kalan bu teori, ücretlerin asgari geçimi sağlamaya yetecek seviyenin altına düşmeyeceğini iddia etmiştir. Ücretler bu seviyenin altına düşerse, işçiler zorunlu fizyolojik ihtiyaçlarını karşılayacak

maddi imkânlarla sahip olamayacaklar ve hastalıklara karşı korunup evlilikler ve nüfus artmayacağı için emek arzı azalacaktır. Bu durumda emek talebi emek arzını aşacak ve sermayedarlar emek talebinde rekabete girerek ücretleri yükselteceklerdir. Bu ise emeğin piyasa fiyatını doğal fiyata eşitlemiş olacaktır. Emeğin piyasa fiyatı doğal fiyatının üstüne çıkarsa, işçiler zorunlu ihtiyaçlarıyla birlikte sosyal ve kültürel ihtiyaçlarını tatmin edebilecekleri seviyede maddi imkânlarla sahip olacaklardır. Bu da işçilerin sağlıklarını daha iyi korumalarını ve daha kalabalık (çok çocuklu) aile hayatı kurarak emek arzının artmasını mümkün kılar. Nüfus artışından dolayı emek arzında meydana gelen artış, işsizlikle beraber ücretleri yeniden doğal fiyat seviyesine düşürür. Böylece ekonomide otomatik bir mekanizma emeğin doğal fiyatı ile piyasa fiyatı arasında devamlı dengeyi sağlamış olur.

Yaşadığı dönemde teknolojik gelişimin henüz bugünkü düzeyde olmaması, yedek iş gücüne duyulan ihtiyacın hemen hemen hiç olmaması ve nüfusun geometrik (2, 4, 8, 16, 32,64, ...) biçimde, besin maddelerinin ise aritmetik (1, 2, 3, 4, 5, 6, ...) biçimde artacağı varsayımı nedeniyle Malthus, geç evlenmek, az sayıda çocuk sahibi olmak vb. 'nin teşvik edilmesini düşünmekteydi. Oysa günümüzde teknolojik gelişimin yüksek düzeyde olması nedeniyle muazzam bir üretim kapasitesinin ve mal fazlalığının oluşmuş olması ve en önemlisi yedek iş gücü ordusunun gerekliliği, Malthus 'un teorisinin baş üstünde durmasına neden olmuştur. Ancak şimdilerde ise, Malthus' un teorisinin tekrar ayakları üstünde durması sağlanmıştır. Sonuç olarak Malthus' un Teorisi, tersinden de olsa uygulanmaya devam edilmektedir.

Malthus'a göre toplumsal sefaletin en büyük nedeni alt sınıflardı ve bu yüzden bu tür bir nüfus planlaması üst sınıflardan ziyade alt sınıflara uygulanmalıydı. Fakir halk kesimlerine yapılan (özellikle kamusal) yardım programlarına karşı çıkmıştır. Her türlü toplumsal müdahaleye ve yardıma muhalif olmuştur. Ne demişti Tayyip Erdoğan: "Maddi sorunların aile üzerinde baskı oluşturmaması için tedbirleri hayata geçirdik. Gıda ihtiyacı olanlara gıda, yakacak ihtiyacı olanlara yakacak yardımı yaptık". Yaptılar ve yapmaya da devam ediyorlar! Çünkü Doğal Ücret Teorisinde de belirtildiği üzere, emeğin piyasa fiyatı doğal fiyatının üstüne çıkarsa, işçiler zorunlu ihtiyaçlarıyla birlikte sosyal ve kültürel ihtiyaçlarını tatmin edebilecekleri seviyede maddi imkânlarla sahip olacaklardır. Bu da işçilerin sağlıklarını daha iyi ko-

rumalarını ve daha kalabalık (çok çocuklu) aile hayatı kurarak emek arzının /yedek iş gücü ordusunun artmasını ve dolayısıyla da ücretlerin asgari geçim sınırlarına düşmesini, ucuz maliyetli üretimi ve sömürü oranının artmasını mümkün kılacaktır.

Tayyip Erdoğan'ın hemen her fırsatta belirtmiş olduğu kadınların üç/beş çocuk yapmalarını istemesinin bir devlet politikası olduğundan kuşku yok! Aile ve Sosyal Politikalar Bakanı Fatma Şahin'in açıkladığı bir dizi destek ve önlemler AKP'nin konuya ne kadar önem verdiğinin bir göstergesi olarak karşımıza çıkmaktadır:

- * Anneye doğum sonrası 16 haftalık izin.
- * 0-3 yaş bebeklere mama ve bez katkısı.
- * Anneye güvenceli esnek çalışma sistemi.
- * Organize Sanayi Bölgelerinde ücretsiz kreş.
- * Çocuk parasında aylık nakit artış.

AKP'nin ısrarla sürdüreceği bu politikalar için herhangi bir alt yapı hazırlığının olmadığını ve AKP için önemli olanın sadece doğum olmasından ve çocuk sayısının artışından ibaret olduğunu görmekteyiz. Eğitim ve sağlık hizmetlerinin paralı hale gelmesi, hayat şartlarının her geçen gün daha da zorlaşması, merkezi bütçe de eğitime ve sağlığa ayrılan payın yeterli olmaması, "intihalci öğretim görevlilerin" ders verdiği gecekondu üniversiteleri, yeterli olmayan devlet hastaneleri ve Sosyal Güvenlik Sistemini günden güne kemiren poliklinik şeklindeki gecekondu (özel) hastaneleri ve günden

güne artan işsizlik oranlarıyla, doğacak çocuklara nasıl bir gelecek sağlayacak AKP?

AKP'nin on yıllık iktidarında izlemiş olduğu politikalar en çok kadın ve çocukları etkilemiştir. DİSK-AR'ın araştırmalarına göre, işsizliğin yüzde 10,1'le yeniden çift haneye çıktığı Aralık (2012) ayında, kadınlarda işsizlik oranı 1,4 puan artışla yüzde 11,9'a yükseldi Aynı dönemde erkeklerde işsizlik oranı 0,1 azaldı. Bir yıl içinde ortaya çıkan her 100 yeni işsizden 91'ni kadınlar oluşturdu. Yüksekokul mezunu kadınlarda işsizlik oranı yaklaşık 4 puan artarak yüzde 15,9'a çıktı. Son bir yılda işsiz kalan kişilerin yarısından fazlasını (yüzde 53) yüksekokul mezunu kadınlar oluşturdu. Bir yıllık sürede kayıt dışı çalışan kadınların sayısı 190 bin kişi yükseldi. (Birgün - 17.Mart.2013)

Yine DİSK-AR'ın araştırmalarına göre, Türkiye'de 5-17 yaş arası toplam çalışan çocukların oranı yüzde 49'a ulaştı. Ev işlerinde çalışan çocukların sayısı 1999 yılında 4 milyon 447 bin iken son anketin yapıldığı 2006 yılında 7 milyona ulaştı. Çocuk emeği ev içine kayarken, çalışma yaşamındaki çocuk istihdamı tarımdaki çözülmeye bağlı olarak sanayi ve ticaret alanlarına yöneldi. Çocuk istihdamındaki sanayiinin payı 1994'de yüzde 16 iken 2006'da yüzde 28'e yükseldi 6-14 yaş gurubu için bu oran yüzde 16. Ticaretin payı yüzde 8'den yüzde 22'ye çıktı. Tarımdaki istihdam oranı ise yüzde 67'den yüzde 41'e geriledi. (Birgün - 17. Mart.2013)

Öte yandan Gündem Çocuk Derneği, Türkiye'de Çocuğun Yaşam Hakkı 2012 raporunu yayınladı. (Birgün-24.Mart.2013) Rapora göre 2012 yılında en az 609 çocuk önlenebilir nedenlerle yaşamını yitirdi. Toplumsal olaylar sırasında yaşananlar, kara mayını ve askeri mühimmat, silahlı çatışmalar, yargısız infazlar ve sağlık, eğitim ve bakım hizmeti veren kamu görevlilerin ihmali nedeniyle en az 46 çocuk hayatını kaybetti. 2012 yılında en az 38 çocuk iş kazalarında hayatını kaybederken, Türkiye sınırları içerisinde en az 40 yabancı çocuk hayatını kaybetti. Eğitim ortamında hayatını kaybeden çocuk sayısı ise, en az 20 çocuk olarak belirlendi.

İnsana araç veya nesne olarak, hayata ise rakamlardan bakan AKP'nin, bu ölüm rakamları karşısında sessiz ve duyarsız kalması her rakamı önemsemediğini de göstermektedir. AKP için paraya ve oya tahvil edilebilir rakamlar

önemlidir. Zira devlet ihmali nedeniyle ölen 46 çocuk için hiç kimsenin ceza almamış olması, bu durumun en önemli göstergesidir. Tıpkı Roboski'de olduğu gibi!

AKP için önemli olanın yedek iş gücü ordusunun artması olduğunu ifade etmiştik. 4+4+4 şeklinde ifade edilen eğitim sitemi ile 6,5 milyon çocuk 13 yaşından itibaren çocuk işçi olmaya aday. Ahmet Yıldız 13 yaşındaydı. Çalıştığı fabrikada pres makinasına sıkışarak hayatını kaybetti. Serkan Altunay 16 yaşındaydı. Çalıştığı İnşaattan düşerek hayatını kaybetti. Muharrem Ceylan 16 yaşındaydı. Çalıştığı tersane de elektrik akımına kapılarak hayatını kaybetti. Ve isimlerini bilmediğimiz diğer 35 Çocuk İşçi! Ayşe Çatak Yalman'ın 07.Nisan.2013 tarihli Radikal İki' de yazmış olduğu uyarı konumuz bakımından oldukça büyük bir önem arz etmektedir:

AKP'nin on yıllık iktidarında izlemiş olduğu politikaların özeti "Çocuklar işçi, kadın işsiz!" Bundan dört beş yıl öce TUSİAD'çılar "meslek lisesi memleket meselesi" diye reklam veriyorlardı televizyonlarda. Sözüm ona kalifiye eleman ihtiyacı için veriyorlardı bu reklamları. Ancak onların da gözlerini, çocuklarımızın çocukluklarını yaşamadan, yarım yamalak bir eğitim alarak işçileşmesinden yararlanacak kadar kâr hırsı bürümüştür! 4+4+4 eğitim siteminden en çok yararlanan ve yararlanacak olan TUSİAD ve onlara bağlı olan KOBİ'lerdir. Çocuk işçiliğini

en çok istismar edenler ise dindar geçinen sermaye gruplarıdır.

Çocuk işçiliği konusunda 4+4+4 eğitim sisteminin sermayedarlar açısından yaratacağı olanaklar konusunda DİSK-AR'ın uyarıları göz ardı edilemeyecek kadar önemlidir: "Ortaokulun bitiş yaşı çocuk işçilik yaşını fiilen 13'e düşürecek. Bunun olumsuz sonuçları yakın dönemde görülecektir. Türkiye'yi Avrupa'nın Çin'i, doğu illerini Türkiye'nin Çin'i yapma çabası, çocuk işçiliği açısından, çiraklık, stajyerlik gibi uygulamalar ile kuralsızlık, esneklik ve güvensizlik ekseninde ağır sonuçlar yaratacaktır."

Çocuklarımızın çocukluklarını yaşayamadan işçileşmesi konusu çok hassas. Çocuklarımızın hayatları ne AKP'ye ne de sermaye yanlısı diğer partilere bırakılmayacak kadar büyük bir önem arz etmektedir. Çünkü TUSİAD için memleket meselesi(!) olan, bizler ve çocuklarımız için hayat meselesidir.

Çok sorunlu bir ilişki: Kadınlar ve sendikalar

Necla Akgökçe

Türkiye sendikalarında batıda şu anda örgütlü sendikalardan farklı olarak kadın işçilerin örgütlenmesi, onların sorunlarının ve taleplerinin sendikal politikalara yansıtılması konusunda pek fazla bir şey yapılmadığını görüyoruz.

Esasında sanayi üretiminin kitleselleşmeye başlamasıyla atılım yapan bugün de şu veya bu biçimde varlığını sürdüren klasik sendikal gelenek içinde kadınlar kendilerine pek yer bulamadılar. İlk işkolu sendikalarına baktığımızda kadınların bu yapılar içinde doğrudan doğruya yok sayıldığını görürüz. 1880'li yıllarında kadınlar için sendikalarda örgütlenme kadın işçinin temsil edilmesi değil ama kadın işgücünün denetimi anlamına geli-yordu. Bazı işlere sendikaların da onayı ile kadınlar asla alınmıyordu. Yine aynı dönemde "vasıfsız" işçiler sendikalarda kitlesel olarak örgütlendiğinde bile hakim eğilimin, kadınların değil erkeklerin ağırlıklı olduğu sektörlerin örgütlenmesi doğrultusunda olduğunu görmek mümkün.

Sendikaların kadın işçileri örgütlemek istememesi veya kadınların çalıştığı iş kollarında örgütlenmesi, örgütlenme stratejilerini erkek istihdamını temel alarak oluşturmaları üzerine kadın işçiler "kadın sendikaları" kurdular. 1889'da İngiliz Kadın Sendikaları Birliği, 1906'da da Ulusal Kadın İşçiler Konfederasyonu kuruldu. Kadın sendikaları bir dönem ciddi üye sayısına ulaştılar. Kadın işgücüne ciddi ihtiyaç duyulduğu birinci ve ikinci paylaşım savaşları sırasında veya savaş sonrasında sendikalar kadınları üye yapmakta daha istekli davrandılar. Bu, yapısal bir değişimden ziyade istihdamdaki kadın sayısının artmasıyla ilgili bir durumdu. Ama sendikalara üye olduklarında kadınlar özel çıkarları ve taleplerini dile getiremediler, örgüt yapısı içinde temsiliyetleri hep çok düşük se-

viyede kaldı.1970'li yılların sonlarına doğru ikinci feminist dalgayı takiben batıda feminist hareketten kadınların sendikalarda çalışmalarına paralel olarak bir feminizasyon süreci yaşandı.

Sendikada kadın katılımının ve kadın temsiliyetinin artırılması, kadınların karar alma mekanizmalarında yer almalarının önündeki engellerin aşılması için kadın komisyonları kuruldu, uzmanlık daireleri oluşturuldu. Ama aradan geçen onca zamana ve çalışmaya rağmen sendikalarda kadın katılımı ve temsiliyeti hala çok düşük. Ve bu durumdan hareketle bazı konfederasyonlar sendikalara kadın katılımını artırmak için büyük kam-panyalar düzenliyorlar.

Uluslararası Sendikalar Konfederasyonunun

2002- 2006 yılı arasında 49 ülkeden 60 ulusal sendikanın katıldığı hedefi net biçimde belirleyen geniş kapsamlı “ Sendikalara Kadınlar Kadınlara Sendikalar” adlı kampanyası neticesinde kadın üye sayısında yüzde 40 ila yüzde 150 oranında bir artış gözlemlendi.

Kadın dostu sendikalar

Kampanyayı yürütenler sonrasında çıkardıkları broşürde amaçlarını “ Çalışan kadınların hayatlarını iyileştirmek için onları içtenlikle kabul edip karar verme konumuna yükseltecek sendikalar bünyesinde” örgütlemek olarak açıkladılar. “Onları içtenlikle kabul eden ve karar mekanizmalarına dahil olmasını isteyen sendikalar”, tanımının burada çok önemli olduğunu düşünüyorum.

Kadın-erkek eşitliği konusunda samimi olmak önemli ama kadın dostu olmak da çok önemli. Türkiye koşullarında böyle sendikalar ve sendikacılar bulmak elbette çok zor. Kadınların ağırlıklı olarak çalıştığı tekstil , otel- lokanta büro işleri, alanında örgütlü sendikaları ele alın, yöneticilerinin hepsinin erkek olmasının yanı sıra, bu sendikalarda kadınları örgütlemeye onların özel sorunlarını çözmeye yönelik bir çaba göremezsiniz. Solda yer aldığını söyleyen sendikalar bunu “sınıf sendikacılığı”maskesiyle kamufle ediyorlar, sağdakiler ise çoğu zaman laf söylemeye bile gerek duymuyorlar.

Bu noktada sendikal katılımı temsiliyeti de birbirinden ayırmak gerektiğini vurgulamak isterim. Türkiye’de son dönemlerde grev ve direnişlerde kadınların en önde yer aldığını, hatta bazı direnişleri kadınların başlattığını görüyoruz. Direnişlerde en önde olan bu kadınlar sonrasında en iyi durumda sendika temsilcisi olabiliyorlar ancak, sendikal politikaların oluşturulduğu karar alma mekanizmalarında asla yer alamıyorlar.

En devrimci, en demokrat sendikalarda bile karar mekanizmalarındaki kadın sayıları hep kadın üye oranından düşük bir düzeyde seyrediyor. Bu sadece bizde değil. Dünyada da böyle ama bizim sendikalarımız bunu doğal bir durum olarak görürken, batının sol ve sosyal demokrat sendikalarında, utanılabilir bir hal olarak algılanıyor. Ve bertaraf edilmesi için çeşitli önlemler alınıyor.

Alman Sendikalar Birliğinin (DGB)'nin 2002-2006 dönemi için yapmış olduğu bir araştırma konfederasyona bağlı sendikalarda kadın üye ve temsiliyet oranları hakkında önemli bilgiler veriyor, dünyanın başka konfederasyonları için de durum çok farklı değil.

IGBCE (Alman Kimya, Enerji, Maden İşçileri Sendikası)

Sendikadaki kadın üye oranı yüzde 20

Yönetimlerde bulunan kadın oranı yüzde 14

IGMetall (Alman Metal İşçileri Sendikası)

Sendikadaki kadın oranı yüzde 19

Yönetimlerdeki temsil oranı yüzde 14

Kadın ağırlıklı işkollarında örgütlü sendikalarda durum değişmiyor Almanya'nın en büyük hizmet sendikası VERDI'de de kadın üye oranı yüzde 49 iken yönetimlerde kadın temsili yüzde 38'lerde kalıyor. Saydığım sendikalar içlerinde bulunan kadın yapılarını harekete geçirerek, ciddi önlemler almaya başladılar.

Kadın işçi Allaha emanet

Türkiye'ye gelince Türk-İş, DİSK ve Hak-İş gibi üç büyük işçi konfederasyonunun Genel Başkanlarının üçü de erkek. Geçtiğimiz günlerde bir kadın; Arzu Çerkezoğlu DİSK'in Genel Sekteri oldu, konfederasyonun tarihinde bir ilki gerçekleştirerek. TÜRK-İŞ'te herhangi bir gelişme yok. Türk-İş'te uzmanlık dairesi olarak bir kadın işçiler bürosu var. İşlevsiz olduğu söylenebilir, tüzükle tanımlı kadın komisyonları veya kadınlara yönelik bir grup örgütlenmesi bulunmuyor. DİSK'te tüzükle tanımlı bir kadın yapısı yok, ama kadınların kendi istekleriyle bir araya gelmesi ile oluşturulmuş fiili bir kadın komisyonu bulunuyor. İşçi sendikaları içinde umut verici kadın yapısı ise Türk-İş'in politikalarını beğenmeyen 10 sendikanın yan yana gelmesiyle kurulan Sendikal Güç Birliği Platformu(SGBP) içindeki SGBP Kadın Koordinasyonu.

Memur konfederasyonları içinde de sadece yine KESK'te kadın yönetici ve kadın örgütlenmesi ve kadın sekreterleri var. Ama onlarda da sendikadaki kadın oranı ile kadın temsili arasında önemli uçurumlar bulunuyor. Eğitim Sen' in 2010 yılında yaptığı bir araştırmada sendika üyelerinin yüzde 46'sını kadınların oluşturduğu görülüyor. Buna karşılıklı yönetimlerde kadın temsili kadın üyelik oranının yarısından daha az...

Sendikalarda kadın temsili neden bu kadar düşük? Erkek sendikacılar bunu sorduğunuzda sendikal faaliyetlere katılmak istemiyorlar, ilgisizler, çok destekliyoruz ama onlar istemiyor, biçiminde klasik bir cevap alırsınız. Bu cevap gerçeği yansıtmıyor, yapılan araştırmalar ve sendika üyesi kadınların kendileri başka şeyler söylüyorlar.

Niye sendikal faaliyetlere katılmıyorsunuz, niye temsilci olmuyorsunuz diye sorduğunuz işçi kadın size şu cevabı veriyorlar genellikle; zamanım çok az, ev işleri, çocukları bırakacak kimsem yok. Sendikal yönetimlerde şu veya bu biçimde yer almış kadınların büyük bir bölümünün bekar ya da çocuksuz, ya da çocuklarının büyük olması tesadüf değil herhalde. Katılımın önündeki tek engel bu değil. Cinsiyet hiyerarsisine uygun olarak örgütlenmiş emek piyasalarında kadınlar düşük ücretli ve niteliksiz işlerde küçük işletmelerde çalışıyorlar. Bu işler sendikal katılım için gereken kendine güveni duymak kalabalık önünde konuşmak, toplantılara katılmak gibi özelliklerin gelişimi önünde engel teşkil ediyor. Ayrıca kadınlar toplumsal olarak izole edilmiş işlerde ve yakın denetim altında çalışıyorlar, çalışma koşulları onlara kolektif bir kimlik yaratmak için daha az olanak sunuyor. Novamed Direnişi'nde direnişi sürdüren kadın arkadaşlarımız, vardiyalı ve bant üretimini koşullarında çalıştıklarından birbirleriyle konuşma ve tanışma imkânları olmadıklarından ancak direnişte birbirlerini tanıma fırsatı yakaladıklarını söylüyorlardı. Bunun dışında sendikal faaliyetlerin örgütlenme biçimi de erkek egemenliğini yansıtıyor, toplantı yerleri, saatle-

ri erkek istihdam modellerine uygun olarak ayarlanıyor, ev işleriyle sendikal faaliyetleri birlikte götürmeye çalışan kadın modeli gözönünde bulundurulmuyor.

Engellerin aşılması sendikalarda kadın katılımının ve temsiliyetinin artması için neler yapılması gerektiği yıllardır tartışılıyor. Kimi sendikalar çocuk bakımı yardımı, toplumsal cinsiyet hassasiyetlerinin ölçümü, kadın eğitimleri, kadın yönetici seçmek, toplantı zaman ve mekânlarını kadın dostu olarak düzenlemek gibi liberal önlemleri savunuyor ve bu doğrultuda çalışmalarda bulunuyor. Şimdiye kadar yaşanan deneyler bu önlemlerle kadın temsiliyetinin artırılmayacağını gösteriyor. Yönetim organları ve sendikal delegasyonlarda kadınlar için ayrılmış koltuklar, kadınlara yönelik nisbi temsil, kadın yapıları ve kadın konfederasyonları, ya da sendikalar içinde kadınların grup olarak örgütlenmeleri gibi daha yeni çözümlere ihtiyaç var, belkide.

Ne oluyor?

Engin Erkiner

Abdullah Öcalan ile bir süreden beri hükümet ve devlet arasında yürütülen görüşmeler barış ve ateşkes çağrısıyla sonuçlandı. Bu durumun sadece MHP, CHP içinde değil, solun geniş bir kesimi ve hatta Kürtler arasında da tedirginlik ve ne olup bittiğini anlamamak bağlamında bir karışıklık oluşturduğu görülebiliyor. Bileşenlerdeki tedirginlik ve karışıklığın ayrı nedenleri bulunmakla birlikte, ortak paydanın ne olduğunu anlamamak ve buradan hareketle de ne yapacağını bilememek şeklinde ortaya çıktığı söylenebilir. Burada insanların ve kurumların ne söylediklerine değil –herkes bir şeyler söylüyor- bunu ne oranda somutlayabildiklerine bakmak gerekir.

Örneğin “yeni dönemin görevleri”nden söz ediliyor, ama bunlar nedir, somutlanamıyor.

Görevler nelerdir, örgütler ve kişiler bunları kaldıracabilecek yeterliliğe sahip midir, değilse bu yeterliliği nasıl kazanabilirler sorularına cevap vermeyen görev saptamaları içerik olarak boştur, şu ortamda bir şeyler söylemiş olmanın ötesinde anlama sahip değildir.

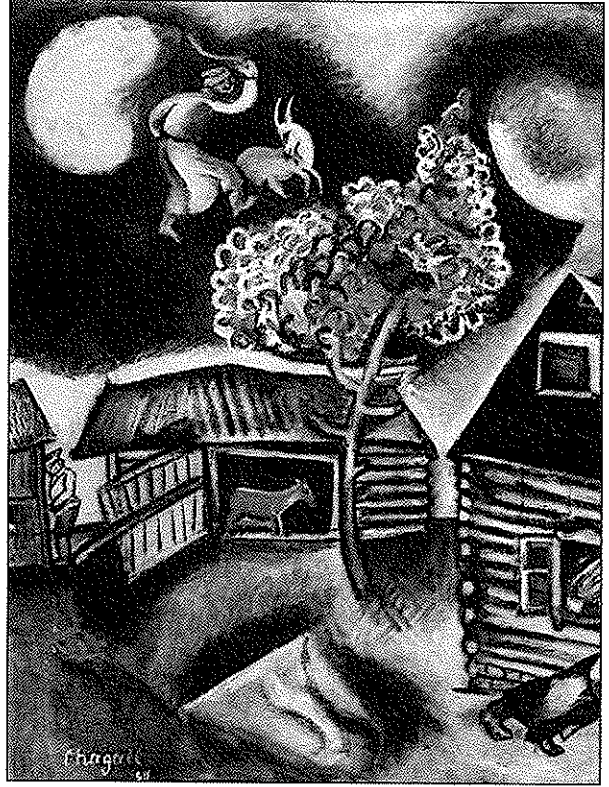
Bu yazının amacı olup biteni açıklamaya çalışmaktır.

Bunu yaparken büyük resimden küçüğe doğru gitmek gerekir.

“Öcalan önce şöyle demişti, sonra böyle dedi”, “Başbakan Erdoğan daha altı ay önce ne diyordu, şimdi ne diyor” vb. gibi saptamalardan yola çıkarak ve günlük ya da kısa vadeli söylem ve adımları analiz ederek büyüğe varmazsınız.

Büyük, küçüklerden oluşur ama büyüğün içindeki küçükler de eski küçük gibi kalmazlar. İçinde ya da uzak olmayan çevresinde yer aldıkları büyüğe göre farklı özellikler kazanırlar, gelişmeleri ya da gerilemeleri de farklı olur.

Bir başka yanlış yaklaşım, geçmiş analizinden hareketle bugüne varmaya çalışmaktır. Bu yaklaşım büyük virajları açıklayamaz ya da şaşırtıp kalır. Kuşkusuz bugünün geçmişle yakın bağlantısı vardır ama buradan bugünün geçmişin o güne kadar bilinen analizi üzerinde yükseleceği sonucu çıkmaz. Bunun yerine bugünü esas alarak analiz etmek ve buradan hareketle

geçmişin farklı bir değerlendirmesine ulaşmak ya da geçmişi yeniden kurmak daha doğrudur.

Burada da bugün, geçmiş üzerinde yükselecektir, ama bu geçmişin değerlendirilmesi önceki yapılanlardan farklıdır.

Bir başka yanlış anlayış, fikir mücadelesi üzerinedir. Silahlı mücadelenin yerini fikirlerin mücadelesinin alacağı söyleniyor. Gerçekte ise, fikir mücadelesi, fikirlerin arkasındaki güçlerin mücadelesidir. Bu güç maddi güç ya da önemli bir entelektüel güç ya da ikisi birden olabilir. Fikri gücün maddi güce dönüşmesi bunlar sayesinde olur. Bu anlamda silahlı mücadele de aynı zamanda fikir mücadelesidir. Söz konusu olan silahlı mücadelenin yerini fikir mücadelesinin alması değil, mücadelenin yönteminin değişmesidir.

Bugünkü durumu 1999 yılında Öcalan'ın yakalandıktan sonra yaptığı barış çağrısı sonucu ortaya çıkan duruma benzetmek mümkündür. O zaman da çok kişi Öcalan'ın masaya yumruğu-

nu indirerek açıkça meydan okumasını bekliyordu; şimdi ise kısa süre öncesine kadar ise ateşkes ve barış değil, savaşın yükseltileceğini düşünüyordu.

Ne oldu, önce bunu anlamaya çalışalım...

Ortadoğu'da aktör olmak

Kürtlerin Ortadoğu'da yeni bir politik aktör olarak ortaya çıktıkları ve kim olursa olsun Ortadoğu politikasında Kürtleri de dikkate almak zorunda olduğu saptaması doğrudur, ama iki kısıtlamayı dikkate almak şartıyla:

Birincisi: Kürtler homojen bir bütün değildir, bazen birlikte bazen ayrı davranan parçalardan oluşmaktadır. Farklı bileşenlerden oluşan bir özneyi tek isim altında toplayıp önemli iç farklılıkları unutmak doğru değildir.

İkincisi: Kürtlerin gerek bir bütün olarak gerekse de ayrı ayrı (Kuzey-Güney-Batı ve Doğu Kürdistan Kürtleri) dikkate alınacak öznel olmaları bir şeydir, önemli oranda bağımsız davranabilecek politik aktörler olmaları başka bir şeydir.

Örneğin PKK Ortadoğu'da dikkate alınması gereken bir güçtür, ama on bin civarında gerilayla bu bölgede bağımsız aktör olamazsınız. Başkalarının ne yaptığını sürekli dikkate almak ve konumunuzu da buna göre belirlemek zorundasınız.

Yaptığınızı farklı bir söylemle sunabilirsiniz, ama politikada önemli olan söylemin arkasını görebilmek, söylemi okumakla sınırlı kalmamaktır.

PKK'nin hareket tarzını anlamak istiyorsanız, Türkiye'nin hareket tarzına bakmanız gerekir. Ortadoğu'nun bu iki siyasi aktörü birbirini sürekli olarak dikkate almakta ve her olanağı değerlendirerek kendi hareket alanını genişletmeye, karşı tarafını ise kısıtlamaya çalışmaktadır.

Öcalan'ın en önemli özelliği Türkiye'nin ne yaptığını sürekli olarak dikkatle izlemesidir. Aynı durum Türkiye hükümeti ve devleti için de geçerlidir. Karşıt iki politik aktörün birbirinin ne yaptığını dikkatle izlemesi ve hareket tarzını düzenlerken bunu önemle dikkate alması, bir süre sonra kaçınılmaz olarak aktörlerin birlikte değerlendirilmesi gerekliliğini doğurur. Bir tarafın hareket tarzı ötekinin ne yapacağını da önemli oranda belirlemektedir.

Buradan hareketle Türkiye'nin Ortadoğu'daki konumunu dikkate almayan bir PKK değerlendirilmesinin ya da PKK'nin konumunu dikkate almayan bir Türkiye değerlendirmesinin önemli eksiklik içereceği söylenebilir.

Türkiye Ortadoğu'nun en güçlü ülkesidir.

Yirmi yıl önce esas olarak askeri güce dayanan bölgesel güç ya da askeri alt emperyalizm özelliğini, aradan geçen sürede ekonomik güçle de takviye etmiştir. Özal döneminde Kafkaslar ve Orta Asya'da ekonomik olarak önemli bir varlık gösteremeyen Türkiye'nin, aradan geçen zaman içinde Güney Kürdistan'ı ekonomik olarak kendine başlaması, silah ihracatına yönelmesi ve bazı Afrika ülkelerinde bile yatırımlara girişmesi dikkate alınmalıdır.

Türkiye alt emperyalist bir özelliğe sahip olmakla birlikte az çok bağımsız sayılabilecek politik bir aktör değildir. Hareket alanını sürekli olarak genişletmeye çalışmakla birlikte böyle bir özelliği yoktur.

Bu saptama Türkiye'nin Ortadoğu'daki yükselen güç olma konumunu ortadan kaldırmaz. Yükselme sürecinde başarısızlıklar, geri adımlar olabilir ama süreç devam etmektedir ve bu durumu dikkate almadan yapılacak bir değerlendirme doğru olmaz.

PKK'nin Türkiye ve Ortadoğu'daki hareket tarzını bu çerçevede içinde analiz etmek gerekir ya da Türkiye'nin mevcut konumunu ve yönetimini dikkate almadan geçerli bir PKK analizi yapmak mümkün değildir.

PKK dikkate alınması gereken bir politik aktördür. Hareket alanını sürekli genişletmeye çalışmaktadır, ama isteklerini başka aktörlere dayatabilmesinin sınırları vardır; bunu dikkate almadan hareket etmek maceracılık olur ve ağır sonuçlara yol açabilir.

Birlikte yükselim

Barış ve ateşkes yukarıdaki iki kelime ile de ifade edilebilir: Birlikte yükselim. Türkiye, Ortadoğu'da yükselen güç konumunda yeni bir hızlanmaya yöneliyor. Türkler ve Kürtler birlikte yükselsinler... Türkiye ile birlikte biz de yükselim. Sonra bakalım ne olurğ

Burada Ortadoğu'nun şimdiki en önemli savaşına, Suriye'deki iç savaşa yakından bakmak gerekir.

Suriye'de 21. yüzyılın ilk dünya savaşı yaşanıyor.

Bu savaş, 1970'li yıllarda Angola'da yaşanan ve yıllarca süren iç savaşta olduğu gibi, Almanca'daki bir terimle Stellvertreterkrieg özelliğini taşıyor. Büyük güçler doğrudan savaşa girmiyor, bunun yerine kendilerine yakın olanları destekliyorlar.

Angola'da MPLA ile UNITA arasındaki savaşta Küba ilkinin yanında, Güney Afrika ikincisinin yanında savaşıyordu. SSCB ve ABD de karşılıklı olarak iki tarafı destekliyordu.

Suriye'deki halk ayaklanması sonucu bağla-

yan iç savaşta ise bir tarafta Rusya Federasyonu, Çin, İran ve Lübnan'daki Hizbullah yer alıyor. (Filistin'deki Hamas da başlangıçta bu yandaydı ama kardeş örgütü Müslüman Kardeşler'in Mısır'da iktidara gelmesinin ardından bu saftan çekildi); diğer yanda ise ABD, Fransa, İngiltere, Suudi Arabistan ve Türkiye yer alıyor. Her iki taraftaki aktörlerin sayısı çoğaltılabilir, ama asıl güçlerin sayılması yeterlidir.

Bu savaşın özelliği, iki tarafın da herhangi bir ilerici özelliğe sahip olmamasıdır. Rusya Federasyonu ve İran'ın ilerici herhangi bir özelliği bulunmuyor. Bu güçlerin desteklediği Suriye'deki militarist monarşist Esad yönetiminin de keza herhangi bir ilerici yanı bulunmuyor. (Konuyu dağıtmamak için ayrıntıya girmiyorum.)

PKK burada üçüncü bir taraf olabilecek güce sahip değildir. "Bu savaş bizi ilgilendirmez" de diyemez, çünkü savaş onun da savaştığı alanda sürmektedir.

Bu savaşta taraf olmak durumundadır. Bu taraflık taraflardan birinin yanında aktif olarak yer almak biçiminde ortaya çıkmayabilir, ama bir tercih yapmak durumundadır ve iki seçeneği vardır: Rusya Federasyonu ve İran eksenini ile Türkiye'nin de yer aldığı öteki eksen...

PKK ikinci eksenini tercih etti.

Suriye'deki iç savaş sürecince iki yıldan beri asıl çabasını kendi hareket alanını genişletmeye ve güçlenmeye yöneltmişti. Esad yönetimini desteklemiyordu ama bu yönetimin devrilmesi çağrısını da yapmıyordu. Genç savaşın sürmesini ve militarist devlet aygıtının iyice yıpranmasını, bu süreç içinde de kendi hareket alanını genişletmeyi esas alıyordu. Suriye'deki askeri monarşizmin güçlü devlet aygıtı fazla yıpranmadan kaldıkça, Esad'ın yerine geçecek muhalefetin yapacağı ilk işlerden birisi de bu aygıtı kullanarak Kürtlere saldırmak olacaktı.

Bu hareket tarzının sonuna gelinmiş bulunuyor. Artık daha açık bir tercih yapmak gerekiyor: ya o taraf ya bu taraf...

PKK de Türkiye tarafını tercih etti.

Öteki tarafı tercih etmek ya da bugüne kadar ki çizgiyi sürdürmek PKK'nin şimdiye kadar olanla karşılaştırılamayacak kadar büyük bir saldırıyla karşı karşıya kalmasını ve önemli güç kaybını gündeme getirecekti.

Türkiye'nin Kürtlerle ilişkisinin -içerdiği bütün kısıtlamalara karşın- Suriye ve İran ile karşılaştırılamayacak kadar iyi olması, Kürtlerin büyük bölümünün Kuzey Kürdistan'da yer alması ve bu alandaki mücadelenin -yetersiz de olsa- somut bazı hakların elde edilmesi aşama-

sına ulaşması da PKK'nin bu tercihinde etkili olmuştur.

Politik bilimin ilk önemli ismi olan Makya-vel, Prens adlı ünlü eserinde, "iki düşmanınız varsa zayıf olanı destekleyin" der. Böylece gücünün yıpranmasını ve yolunuzun açılmasını sağlarsınız.

Ne ki, bu saptama bağımsız davranabilecek aktörler ya da üçüncü tarafı oluşturabilecek güce sahip olanlar için geçerlidir ve her somut durumdaki uygulaması da bu nedenle yeniden değerlendirilmelidir.

Ortadoğu'nun bugünkü koşulları içinde PKK'nin böyle bir konumu bulunmuyor.

PKK bu nedenle güçlü tarafı seçti ve birlikte yükselmeyi denemeye yöneldi.

Bunun geçici bir dönem olduğu ortadadır. Birlikte yükselecek iki güç bu süreç içinde birbirinin konumunu geriletmek mücadelesinden geri durmayacaktır.

Bu dönemin öncekinden farklı gerekleri nelerdir, hangi özellikler ve görevler geriye hangileri ön plana geçecektir; başka bir yazının konusudur.

Buna cevap getirebilmek için önce ne olduğunu anlamak gerekiyordu.

'Barış' mı yoksa 'çözüm' mü?

Hüseyin Hasançebi

A KP devleti ile PKK anlaşıp, bir "Barış(ma)" başlattılar. Başlatılan sürecin tam ne olduğu belli olmadan tartışması büyüdü. Hem başbakan Erdoğan ve AKP suçlanıyor, hem de BDP-PKK-KCK olarak Kürt siyasi hareketi.

Kürt siyasi hareketine yöneltilen sitem, eleştiri ve suçlamalar daha çok, ulusalcılık, yurtseverlik, milliyetçilik gibi tutum ve politikaları solculukla meczetmeyi becerebilen sol damardan geliyor. Bu damar sanıldığıının aksine Türkiye'de dar bir damar değildir; komünistlerden başlar, CHP'ye kadar uzanır.

Bu sol yelpazenin eleştirisi Erdoğan-Öcalan uzlaşmasının "Ver başkanlığı al özerkliği" temelinde gerçekleştiği varsayımına dayanıyor. Haksız da sayılmazlar; çünkü bunlar Erdoğan-Öcalan anlaşmasından kısa süre önce Kürt siyasi hareketine, "Gel uzlaşalım ve AKP iktidarını birlikte devirelim" çağrısında bulunmuşlardı. O halde bu sol kesim açısından durum şudur: Erdoğan'ın Kürtlere ne verdiği henüz belli değil ama Öcalan Erdoğan'a yeni bir anayasa yapma, başkanlık sistemini oluşturma ve 1. Cumhuriyeti yıkıp yerine ılımlı Türk İslam Cumhuriyeti'ni kurma imkânını bağışladı!

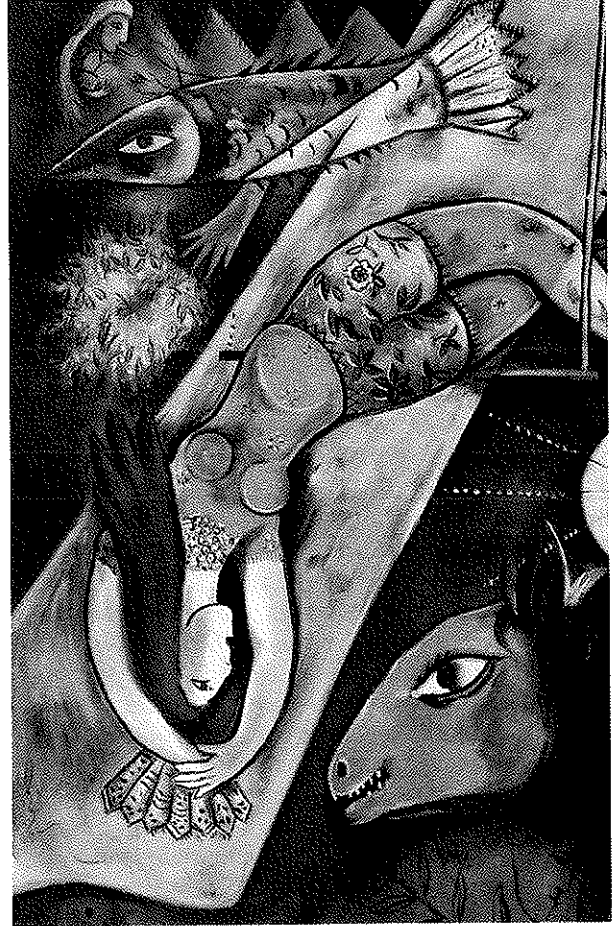
Bunlar "büyük laf!"lardır ama zaten Türkiye'de "Ulusalcı-sol"culuk da büyük laf etmektir. Böyle gelmiş, böyle gitmektedir. "Ulusalcı-sol"cu kendini her zaman iktidar –veya eklentisi– gibi görür. Bu hissiyatı AKP ile birlikte değişmiş, ilk kez iktidarın dışına atıldığını hissetmiştir.

Arıza AKP'nin, klasik islamcı akım sayılmasındadır. Onun ABD destekli bir tekelci sermaye projesi olduğu gözden kaçırılmıştır. TÜSİAD'ın 10 yıllık AKP iktidarında, kendi tarihinin en parlak sermaye birikimini gerçekleştirdiği görülmemiş, görülse de önemsenmemiştir. AKP'yi klasik islamcı akım gibi görmek sol düşüncenin bütün paradigmalarını altüst etmekte, emek-sermaye kavrayışı güme gitmektedir.

Bereket ki, "Ulusalcı-sol"culuğun solculuğu sağlam ve bâkidir; ulusalcılığı ise fevri ve geçici. Bu nedenle liberalleşmiş solculukla aynı kefeye konulmamalıdır.

Kabul etmeliyiz ki solculara ulusalcılığın gerekçesini bu kez PKK lideri Öcalan verdi. Diyarbakır Nevroz mitinginde Sırrı Süreyya Önder tarafından okunan mektubunda Türklere ve Kürtlere şunları söyledi:

– "Türk halkı bilmeli ki Kürtlerle bin yıla yakın İslam bayrağı altındaki ortak yaşamları kardeş-

lik ve dayanışma hukukuna dayanmaktadır....".

–"Çanakkale'de omuz omuza şehit düşen Türkler ve Kürtler; Kurtuluş Savaşı'nı birlikte yapmışlar, 1920 meclisini birlikte açmışlardır...TBMM'nin kuruluşundaki ruh, bugün de yeni dönemi aydınlatmaktadır..."

–Herkesin özgürce ve kardeşçe bir arada yaşayacağı yeni bir model arayışı, ekmek ve su kadar nesnel bir ihtiyaç haline gelmiştir... Tıpkı yakın tarihte Misak-i Milli çerçevesinde Türklerin ve Kürtlerin öncülüğünde gerçekleşen Milli Kurtuluş Savaşı'nın daha güncel, karmaşık ve derinleşmiş bir türevini yaşıyoruz..."

–"Misak-i Milli'ye aykırı olarak parçalanmış ve bugün Suriye ve Irak Arap Cumhuriyeti'nde (İran yok!) ağır sorunlar ve çatışmalar içinde yaşamaya mahkum edilen Kürtleri, Türkmenleri, Asurileri ve Arapları birleşik bir "Milli Dayanışma ve Barış

Konferansı" temelinde kendi gerçeklerini tartışmaya, bilinçlenmeye ve kararlaşılmaya çağırıyorum..."

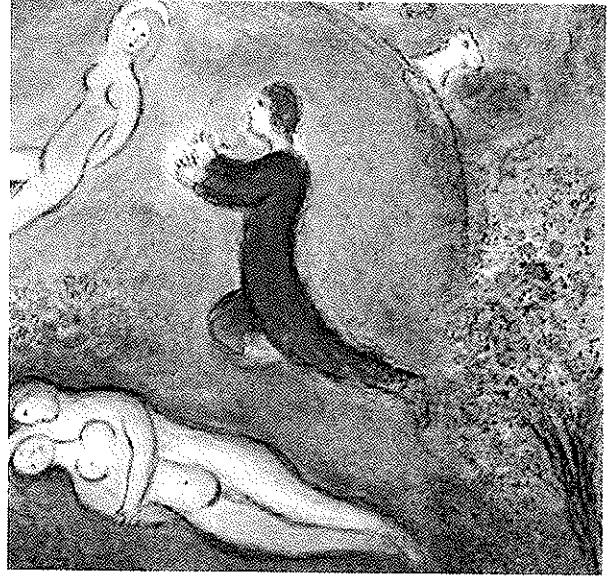
Bunlar da "büyük laf!" Öcalan'ın bu büyük lafları tarihin derinliğine gidilerek kurgulandığı için bir tarih eleştirisi ve yeni bir tarih yazımına çağırımı gibi algılandı. Bu sözler izlenerek işin içinden çıkılamaz.

Çıkılamayacağını görmek için "büyük laf!"ların birini alıp izleyelim: Türklerle Kürtlerin "İslam bayrağı altındaki ortak yaşamları..." Öcalan bu "Türk-Kürt ortak yaşamı"nın Aleviler, Ermeni, Rum ve Süryaniler için ölüm, katliam, tehcir ve soykırım olduğunu bilmez mi? Bilir. Bu durumda "Türk-Kürt sünni islam kardeşliği"ni diriltmeyi önermek aklın alacağı iş değildir. Nitekim kuruluşuna BDP'nin öncülük ettiği ve 'halkların kardeşliği' temelinde kurulduğu ifade edilen HDK'ya daha şimdiden bu tür bir "Türk-Kürt kardeşliğinden bizleri allah korusun!" denilmiştir. BDP'den ve HDK'dan, bu "büyük laf"ın yolaçtığı ürkütücü çağrışımlara açıklık kazandırması istenmiştir.

Bir diğer "büyük laf!"ı alalım: Öcalan Türkiye, Irak ve Suriye Kürtlerinden, ulus devlet kurmaktan kaçınarak ve belli bir otonomi ile yetinerek Erdoğan'ın Türkiye'sine "iltihak!" etmelerini istemiştir. Bu sadece hayali bir öneri olarak kalsa bile son derece yıkıcıdır ve Türkiye ile birlikte bütün Ortadoğu halklarının başına çorap öreceği bir öneridir. Çünkü bu öneri, hem tüm Kürtleri Tayyip Erdoğan'ın Suriye politikasına entegre olmaya çağırırken, hem de aynı zamanda Suriye Kürtlerinden, Türkiye ile birlikte ve ABD safında yer alarak Esed rejimine karşı savaşa girişmelerini istemektedir. Bu çağrı izlenirse ne olur? İşte o zaman Kürt siyasi hareketi, düne kadar bulunduğu ve tuttuğu 'meşru' pozisyonunu herkesin gözünde yitirmiş olur ve bölge halklarının düşmanı bir siyaset haline gelir. Artık o PKK'ya soru bile sorulmaz. Örnekleyelim; Türkiye'de, KESK'e bağlı, entelektüel birikimi en yüksek, yöneticileri KCK üyeliğinden tutuklanmış 50 bin üyeli bir sendikanın genel başkanı bir dost sohbetinde, "Ben 2000 üyeli ve ağırlığı aynı zamanda Nusayri olan Hatay şubeme ne cevap vereceğim?" diye erkenden sormaktadır. Bu soruları daha "büyük soru!"lar izleyebilecektir.

Devam edelim. Öcalan'ın Türk devletine 1920'den sonrası için "Helalleşelim!" demesinin de ileri tutar yanı yoktur. 1984 ve sonrası için olsaydı PKK Türk devletiyle helalleşebilir, her şeyi unutup barışabilirdi. Bu kendi bileceği işti. Ama bunun PKK'ya ait olmayan Dersim'i var, Ağrı'sı var, Şehy Said'i var, varoğlu var. Kim kiminle hangi hakla helalleşiyor? Bu belli değilse Kürt meselesinin çözümü konusunda hiçbir şey belli değildir. Tayyip Erdoğan helalleşmek için bütün Kürt katliamlarını üstlenip özür dileyecek midir? BDP bu sorulara nasıl cevap vereceğini bilmekte midir?

Öcalan Tayyip Erdoğan'a, Kürtlerin birliğini de

kapsadığı için Musul'u da içeren yeni bir misakı milli teklif etmiş, Mustafa Kemal'in ve Kürt beylerinin yapmadığını birlikte yapmayı önermiştir. Misakı milli temelinde Türk Kürt birliği istemek, aynı zamanda bir Kürt Sevr'i olan Lozan anlaşmasını da genişletmektir. Bir mektuba yazmak kolaydır da bunun tarihini yapmak mümkün müdür? Şu hayale işaret ediyor: Barzani Kürt milletinin 3-4 milyonluk bir bölümünün başında büyük bir petrol zenginliğinin üstüne oturdu. Bu ona fazla gelir. Türkiye'de 15, Suriye'de 1 milyon Kürt var; bunlar da Musul'daki zenginliğin tarihi sahipleri. Bu zenginlik bütün Kürtlerin müşterek hakkıdır ve müşterek kullanılmalıdır. Tayyip Erdoğan bu büyük tarihsel projenin gerçekleşmesine yardımcı olsun ve kendi payını alsın...

Görülüyor ki, Apo'nun hitabından çıkarsanmış afaki sonuçlarla boğuşmak herhangi bir şey söylemiyor. O halde somut olana bakılmalıdır.

Savaşanlar belli bir yerde barışırlar, zaten barışmak üzere savaşırlar. AKP devleti ile PKK barıştılar veya barışacaklar diye hır çıkarmaya hiç gerek yoktur. Bakılması gereken Türk Kürt barışmasının Kürt meselesini çözüp çözmedir.

Süreç çözümle sonuçlanacak ve bu bir "gerici" çözüm olacak diyerek karşı çıkanlar, AKP'nin çözüme niyetli ve kararlı olduğunu düşünmektedirler. Kürt meselesi çözülecek fakat AKP'ye yaradığı için gerici olacak! Bu türden sorunlarda solcular ve solculuk açısından çözümün karşı çıkılacak ya da savunulacak çözüm olup olmaması sadece Kürt emekçi sınıflarına ne verip vermediği açısından. Bundan söz etmek yok, karşı çıkmak var.

Ayrıca şunu da görmek gerekir: Bu süreçle birlikte Kürt meselesi çözülüyorsa AKP tarafından değil, Kürtler tarafından çözülüyordur veya çözülecektir. Türk tarafı burada razı olan veya olmayan durumundadır. Solcularımız eğer süreç çözüme götürüyor diye kabul ediyorlarsa, bu noktadan son-

ra tutumları, razı olup olmadıkları yönünden tartışılacaktır.

Kimin kime ne verdiği ve ne aldığı bilinmiyorsa süreç karşı çıkmanın veya desteklemenin de bir anlamı yoktur. Karşı çıkan veya destek veren, Kürtlerin aldığını mı yoksa verdiğini mi desteklemektedir, bunun bilinmesi gerekir. Örneğin MHP veya İşçi Partisi bu konuda nettirler. 1920'lerden beri sürüp gelen durumun devamını istiyorlar. Bu karşı çıkış somuttur, anlaşılmalıdır.

Bugünkü somut durum Erdoğan-Öcalan anlaşmasının çözüme dönük bir anlaşma olmadığını göstermektedir. Kürt coğrafyasının göbeğinde yer aldığı bölgede son bir yılda önemli gelişmeler yaşandı. Bu durumda yeni düzenlemelere ihtiyaç doğdu. Bölgedeki güçlerin yeniden mevzilenmesi ve saflaşması şeklinde kendini gösteren bu ihtiyaç emperyalizmin hesaplarıyla mahalli güçlerin hesaplarını örtüştürmeye yönelik bir süreci başlattı. PKK bütün Kürtler adına konuşabilen bir mahalli güç olduğu için onunla konuşmadan bu süreç ilerletilemezdi. Bu nedenle Abdullah Öcalan, "İmralı canisi" iken birden bire "devlet başkanı" oluverdi. Erdoğan Öcalan diyalogu kuruldu ve Türk-Kürt barışması için ilk adım atıldı. PKK silahlı güçlerini Kuzey Kürdistan'dan çekti ve çekiyor.

Bu süreç Türkiye'nin Kürt meselesini çözer mi? Kanımca her hangi bir Türk-Kürt barışı Türkiye'nin Kürt meselesine çözüm getirmeyecektir. Bunun Türk devletiyle ilgili pek çok nedeni bulunmaktadır. Türk-Kürt barışını Kemalistler de vaktiyle, örneğin Erzurum kongresinde, Sivas kongresinde, 1. TBMM'inde sağlamışlardı. Cumhuriyet'in kuruluşu da bir Türk-Kürt barışı sayesinde mümkün olmuştu. Kürt sorunu o gün de vardı. Ancak 1920'lerin Türk-Kürt barışı Kürt sorununu çözmemişti. Demek ki barış çözümü garanti etmemektedir. Barışı aramak, barış yapmak, silahları susturmak iyi bir şeydir, fakat Kürt meselesinin çözümünü barışta aramak işe tersinden başlamak gibidir. Çözümünden barışa gitmek ise daha mantıklı görünmektedir. Elbette çözümünden barışa gidildiği durumda da barış garanti edilmiş olmaz. Ama Türk devleti elini verip kolunu kaptracağı bir yola girmiş olur ki bu ne AKP'nin, ne de devletin işine gelir. PKK ise, tıpkı 100 yıl önce Kürt beylerinin yaptığı gibi, çözümü barışta aramıştır. Kürtlerin işini daha da zora sokmuştur.

Türk-Kürt ilişkilerinde Kürtler her zaman sözünde durmuşlardır. Sırrı Süreyya Önder'in çok etkili olduğu için aktardığı Karayılan'ın şu sözüne bakın: "Türk devleti bizim sözümüzde duracağımızı bilir. Bunu kendi içinde tartışmaz bile, sözümüze güvenir." Öyledir tabi. Ama Türk devleti sözünde durur mu? Sorun budur. Tayyip Erdoğan'ın Kürt meselesini çözmek diye bir derdi mi vardır? Soru da budur?

Ancak burada PKK klasik "Kürt saflığı"nı mı temsil etmiyor. Eğer PKK Türk devletine değil de

kendi arkasındaki halka ve halk desteğine güvenilecek bu süreci başlattıysa, Türkiye topraklarında silahlı mücadeleden sivil siyasi mücadeleye geçmeye Türkiye'de yaşayan Kürt halkına güvenilecek karar veriyse durum 1920'lerden farklı demektir. Gerçekten de PKK Kürt toplumunu hem değiştirdi, hem de örgütledi. Kürtler üstlerindeki feodal zırhı parçalayıp özgürleşme yolunda büyük adım attılar. Dinamik bir siyasi kadın hareketi yarattılar. Kemalistlerle uzlaşan Kürt beyleri'nin halk tabanı ve halk örgütlenmesi yoktu, BDP ise aynı zamanda "örgütlenmiş" 3 milyon oy alıyor. PKK denildiği zaman hem Türkiye'de, hem Irak'ta, hem Suriye'de ve hem de İran'daki Kürt coğrafyasında varolan, dolayısıyla bütün Kürt coğrafyasında gücü ve sözü bulunan bir örgütten söz edilmiş oluyor. "Yüksek perde"den konuşabilmesi de bundan kaynaklanıyor. Bu da PKK'ya, bütün Kürtleri kapsayan bir vizyon sağlıyor. Öyleyse, PKK'nın, önüne konulan "barış"a kolayca evet demesini AKP'ye ve Türk devletine duyduğu güvene yorumlamak isabetli olmayacaktır. Erdoğan PKK ile uzlaşmaya mecbur kalmıştır.

Türk-Kürt barışının Türkiye'yi saldırganlaştıracak, ilhakçı bir politikaya sevkedeceği, Musul'u içselleştireceği gibi tahmin ve görüşler masaldan ibarettir. Batılı güçler Türkiye'nin bu yönde şımarmasını, içinden Musul hevesi geçirmesini ciddiye almazlar. "Van minit!" gibi güldürülerden çekinmezler. Ama Türkiye böyle bir şeyi aklından geçirsün, başını koparırlar, Musul petrollerinin damlasını bile Türklere koklatmazlar. Sayelerinde iktidar olan ve iktidar kalan R. Tayyip Erdoğan'ı, bir koyup üç aldıkları için desteklerler ama Erdoğan eğer buradan bir koyup üç alma hevesine kapılırsa, "haddini bil" demekte tereddüt etmezler. Makyavelist Erdoğan bu süreci en çok olsa olsa, başkanlık hayali lehine kullanmaya çalışacaktır. Hepsisi bu kadar.

28 Şubat

Tektaş Ağaoğlu

28 Şubat "post-modern darbesi" tabir edilen olay doğrudan Başbakan Erdoğan'ın şahsına yönelmiş bir saldırıymış. Kendi sözü.

Laf işte!

28 Şubat "süreci"nde olanlar -bakmayın siz geçen aylarda kopartılan onca kıyamete- Milli Görüş hareketinin yükselişine set çekti, Erbakan'ın müridleri AKP kurucularının yüreğine korku ve nedamet salıp saf değiştirmelerini sağladı. "Dörtlü Çete" eski yollarda ayak tepmeyi sürdürme yerine yönünü Batı ufkuna çevirmeyi yeğledi. Bu bakımdan 28 Şubat bugünün AKP iktidarına bir tür ilk hazırlık aşamasıdır. 1990'ların başından itibaren hızla büyüyen kitlesel oy potansiyeli ile Milli Görüş hareketinin ana akım Merkez siyasetine entegrasyonu yolunda belli bazı adımlar atılmasını öngören sermaye ve siyaset mahfillerinin istediği olmuştur.

Sözgelimi TUSİAD içinde daha cevval ve öngörülü bir kesimin tam istediği şeydi: Geniş kitlelerin oy potansiyelinin her türlü sürprize ve kilitlenmeye açık koalisyon kombinezonaları içinde harcanmasına katlanmak yerine, her hususta sermaye dostu ekonomik tercihlerin ve politikaların güven içinde eksiksiz hayata geçirilmesine elverir, "çağın ruhu"na uyan bir İSTİKRAR'a oynamak!

İstikrar! Yani kurulu sömürü düzeninin çakıldığı yerde yalpalamadan iş gören orta direği!

Bunun ne olduğunun, bir başka deyişle ülke siyasetine, dolayısıyla ülkeye ve ülke halkına neye mal olduğunun doğrudurüst muhasebesi şimdiye kadar hiç yapılmadı değil, yapıldı. Görenen hep şu oldu: Yıllardanberi - faşist generaller ve sivil işbirlikçilerince kotarılp yürürlüğe sokulan 82 Anayasası'nın kabulünden bu yana - 30 yıldan fazla bir zaman geçti-süre gelen % 10 barajlı seçim

sistemiyle, genel seçimlere katılma hakkı kazanmış siyasi partilerin birçoğuna verilen oyların sırasıyla en çok oy alan partilere yazılması. Yani TBMM'nin iktidar partisinden olsun, muhalefet partilerinden olsun, seçmenden oy almadıkları halde "milletvekili" denilen kimselerle doldurulması. Yani 12 Eylül Cuntası'nın hazır edip giderken geride bıraktığı, halen meriyette olan 600 küsur yasa arasında bilhassa Seçim ve Siyasi Partiler yasaları sayesinde, "seçilmiş" kişilerin onları seçenlerin değil, aday gösteren üç beş kişilik kliklerin temsilcisi, yani en azından ayda 15 bin TL maaşa atanmış adamları haline getirilmeleri. Yani TBMM İç Tüzüğü'nün ikide birde hükümet partilerinin çıkarları yönünde değiştirilmesi ve ayarlanması yoluyla parlamen-

tonun parlamento olmaktan çıkarılması, temsili demokrasinin içi (ne kadardıysa) boşaltılıp işlevi hepten köreltilerek rejimin sıradan, göstermelik bir kurumuna dönüştürülmesi...

12 Eylül faşizminden bugüne kadarki (son on yılı AKP sultanı altında geçen) yıllarda toplumda kimlerin ne yollardan ne kaybettiğine, kimlerin ne kazandığına bir bakın...

İşte İSTİKRAR!

Son on yıldır, adıyla sanıyla Tek Parti Cumhuriyeti!

Elli yıldan bu yana nihayet istikrara kavuştuğu söylenen böyle bir cumhuriyette her yıl milyar dolar sahipleri listesine beş-on kişinin daha katılması, tuzu kurularla iş bulabildiklerinde her gün karın tokluğuna on beş saat çalışan ve 10-14 yaş arasında çocuklarını da çalıştırmak zorunda kalanlar arasında gelir uçurumu habire açılırken, iş kazalarında ölüp gidenlerin sayısı her gün ortalama beşi, onu bulurken, "Türkiye'nin ekonomisi harika! Uçuyor! Dünya bize hayran!" çılgınlığının sesli ve yazılı medyayı işgal etmesi...

"İstikrar"dan ne beklendiğini ve istikrarla ne sağlandığını bundan anlayın!

Koalisyon hükümetlerinde mündemiç istikrarsızlığın seçimlerde oy sayımları altında gizli kalan, fakat bakmasını bilen gözlerden kaçmayacak belli başlı bir başka nedenine hemen burada değinmek gerekiyor: Erbakan'ın 1969'da kurduğu ilk partisi Milli Nizam'dan sonra yıllar boyu, Nurculuğun "Fettullahcı" denilen kolunun Milli Görüş'le arasına adeta ilkesel bir mesafe koymuş olması. Bugün adına değişik ağızlarda F-tipi, Cemaat ya da Hizmet denilen hareket, 70'lerin ve faşist Cunta sonrası 80'li yılların Soğuk Savaş koşullarında azıllı anti-komünizm ve Sovyetler Birliği düşmanlığının verimli topraklarında sabanını sürerek bol ürün kaldırmıştı. Resmen ilk görünürlüğe bürünmesinden itibaren, ülke siyasetinde ne olup bittiğini layıkıyla izleyenler, Cemaat'ın yıllar yılı ısrarla kendi adına sabırlı bir örgütlenme ve devlet kadroları içine -özellikle de yargıya ve polise- sızarak oralarda her kademede nüfuz sahibi olma faaliyeti yürüttüğünü, merkez sağ partilerin her birine ayrı ayrı oy desteği sağlayıp Meclis gruplarına tek tük yandaş yerleştirmekle yetindiğini, çok değişik alanlarda yoğun basın/yayın faaliyeti sürdürdüğünü, finans ve ticaret şirketleri ve orta boy sanayi teşebbüsleri tarikiyle ekonomiyeye de el atmış olduğunu bilirler. Bu strateji, konjonktürel koşullara göre devreye giren geçici uyarlamalarla, Türkiye'nin gündemine TUSİAD, sermaye medyası ve ordu tarafından dört dörtlük bir darbe olarak düşürülen 2002 erken seçimine kadar sürer.

Aşağı yukarı 1991'den itibaren Milli Görüş'ün hızlı yükselişi karşısında Cemaat bir yandan merkez sağın çeşitli partileriyle ilgilenmeyi sürdürürken, bir yandan da dikkatini, yine 90'lı yılların başından itibaren alttan alta B.Ecevit'in DSP'si üzerinde yoğunlaştırır. 1999 genel seçiminde Ecevit ve partisini açıktan olmasa da etkin bir şekilde destekleyerek DSP-ANAP-MHP koalisyonuyla Ecevit'in bir kez daha TC Başbakanı olmasına belirleyici katkı sağlar. Bülent Ecevit kendisi epeydir Cemaat'ın CIA'nin maddi ve fikri teşvik ve desteği ile dünyanın elden ayaktan uzak birçok yerinde kurup çalıştırdığı "Türk okulları" kampanyasını her fırsatta övüp durarak buna çanak tutmaktadır

Bu arada bazı okurlar Erbakan'ın Çiller DYP'si ile 95 genel seçimi ertesinde kurduğu koalisyon hükümetinde Başbakan olması üzerine, büyük sermaye sözcülerinin kimi kelli felli siyaset yorumcularıyla ağız birliği halinde Erbakan ve hareketinin, ardındaki yabana atılması gereken kitle desteği ile ülkenin Merkez siyasetine "yedirilmesi" ya da "içerilmesi"nin siyaset sahnesinin toparlanması için olduğu kadar,

ülke ve toplum için de "iyi şeyler" vaadeden bir gelişme olacağını ısrarla ileri sürdüklerini hatırlayacaklardır. Vahşi hayvan terbiyeciliği bir hayli revaçtaydı o günlerde!

Sağ/muhafazakâr (ve dindar) Erbakan hareketini TC'nin meşru siyaset alanına dahil ederek ehlileştirmeyi öngören bu yaklaşımı benimsemeye başlayan çevrelerin Fettullahçı akıma da aynı gözle, hatta o zamana kadar sürdürdüğü çalışmalar ve sergilediği tutumlarıdaki özellikler göz önünde tutularak, daha da bir alıcı gözle bakmamaları için hiç bir neden olamazdı. Erbakan ve takipçileri ne de olsa sözlerini esirgmeden ABD ve AB karşıtı tavırlar sergilerken Hocafendi ve Cemaat elhamdülillah serapa ABD'ci ve AB'ciydi. Özellikle ABD'de nicedir her bakımdan işe yarar, kapsamlı ve derin ilişkiler kurmuşlardı. NATO gibi cihanşumül bir siyasi/askeri ittifakın lider ülkesi içinde işlevi ve yararı yadsınamayacak bir "Türk-Amerikan lobisi" olarak orada (ABD'de) olduğu kadar Türkiye'de de hızlı faaliyet yürütmektedirler.

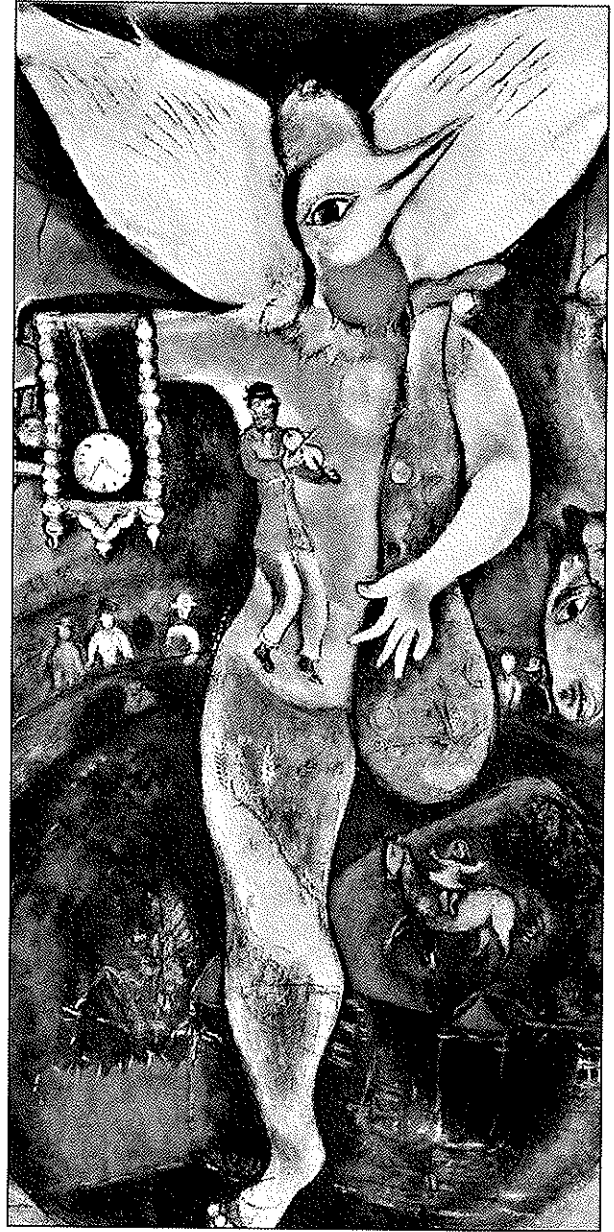
Bülent Ecevit'in 1999 genel seçimindeki beklenmedik başarısından bir yıl kadar önce, 7 Şubat 1998 günü Hürriyet gazetesinin Genel Yayın Yönetmeni Ertuğrul Özkök, TÜSİAD yayınlarından Görüş adlı bir dergideki bir yazıdan şu satırları baş makalesinde iktibas ediyor ve orda söylenenleri hararetle onayladığını ifade ediyordu: "Fettullah Hoca olayı, devletin resmi modernleşme programı ile toplumun geleneksel değerlerini yeniden canlandırma işlevi görmüştür. Yaşama arzusu veya ihtiyacı arasında sıkışmış gibi görünen belli bir halk kitlesi için en barışçı ve uzlaştırıcı bir uyum ve entegrasyon projesi olarak görünmektedir. Bir yandan modernliğin getirdiği değerleri yok saymak istemeyen, ancak öbür yandan binlerce yıllık bir gelenek ve duyarlılığın ürünlerine sırt çevirmek istemeyen bir kitle için Fettullah Hoca'nın temsil ettiği tez veya daha doğrusu sentez en işe yarar proje olarak görünmektedir."

Şimdi sürece özetle daha bir yakından bakalım.

1987...Genel seçimde Turgut Özal'ın Anavatan Partisi'nin oyu: %36.31. Refah Partisi:%7.16. DSP (Ecevit): %8.52.

1989... Yerel seçimler. Anavatan Partisi hezimete uğruyor ve dağılma süreci başlıyor. ANAP: %23.74. DSP:%6.46. Refah:%8.74. Sosyal Demokrat Halkçı Parti (Erdal İnönü):%32.76. Doğru Yol Partisi (Süleyman Demirel): %23.48.

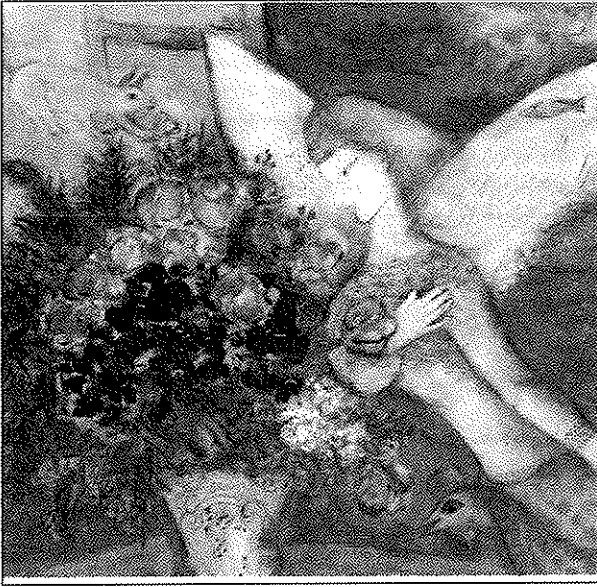
1991... Soğuk Savaş sona ererken Türkiye'de genel seçim. DYP:%27.03. ANAP:%24.01.

SHP:%20.75. Refah: %16.87. DSP:%10.74.

1994...Yerel seçimler. İstanbul'da merkez sağ partilerin adayları üstüne üç başlı, üçü de akıl özürlü "sosyal demokrat" aday enflasyonu karşısında Milli Görüş (Refah) kazanıyor. Refah Partisi'nin İstanbul il başkanı Tayyip Erdoğan ülkenin en büyük, en prestijli, en zengin şehrinin Belediye Başkanı oluyor. %25.9 oyla! Refah'ın ülkede toplam oyu: %19.07. İstanbul'da belediyeyi o gün bu gündür hep Milli Görüş kökenli siyasiler yönetiyor. Çok az sonra aynısı Ankara'da tekrarlanıyor.

1995... Yine genel seçim. Bu defa Refah Meclis'te en büyük parti. %21.37. Meclis grubu:158 kişi. ANAP:%19.65. DYP... %19.18. DSP (Ecevit): % 14.64. DSP Meclis grubu: 76 kişi.

95 genel seçiminden sonra memleketin etkili/yetkili çevreleri, seçim kampanyasını tam gaz Erbakan ve Milli Görüş karşıtı, Atatürkçü bir platformda yürütmüş olan Bayan Çiller'i ANAP lideri Mesut Yılmaz'la zoraki bir koalisyona ikna ediyorlar. Hükümet kuruluyor ama yürütmüyor. Daha ilk günden Mesut Bey ile Çiller Hanım herkesin gözü önünde saç saça baş başa kavgaya tutuşuyorlar. Çiller bu defa Erbakan'la koalisyon kurmaya hararetle talip oluyor! Erbakan nihayet TC'ye Başbakan olurken, Çiller yardımcılığını üstleniyor. Kendilerini Türkiye Cumhuriyeti'nin asli ve daimi sahibi belleyen çevreler askeriyle, sivilıyla, "yaklaşan tehlike"ye karşı derhal mevzileniyorlar.

Bir süre geçiyor. Erbakan'ın, iktidar koltuğuna oturmuş olmanın sarhoşluğuyla ya da -belki daha doğrusu- tabanını coştururken belki daha bir süre sükunet ve itidalle davranılması yönünde uyarma isteğiyle, ağzından kaçırdığı "Kadayıfın altı daha tam kızarmadı" sözü ve daha sonra bir de "Kanlı mı olacak, kansız mı" çıkışı ardından o tarz siyasetin ve Erbakanın "kanına işlemiş" Batı karşıtı retorığının artık yettiği kanaati kamuoyunda ve devlet mahfillerinde adamakıllı güçleniyor. "Retorik", retorik de olsa, kısmen öyle. Laftan ibaret değil: ABD ve NATO karşıtlığı, artı AB (Batı Klübü) karşıtlığı, artı E-7 (İslam Ülkeleri Ekonomik Topluluğu) projesine öncülük etme ve o yolda atılan adımlar, artı Kaddafi ilişkisi, artı 100'den çok iş adamıyla birlikte Endonezya seyahati, vb...vb... Yani Müslüman kalabalıkları coşturan parlak hitabetten ibaret bir şey değil, TC devletini başbakanlık katında bağlayacak ve arkası da herhalde gelecek somut SIYASET! TÜSIAD canibinde Milli Görüş potansiyeline ve Erba-

kan'a açılmak istenen "kredi"nin sonu belirsiz bir kumara dönüşmekte olduğu kanaatinin yayılıp güçlenmesi ve askerden kimilerinin durumdan vazife çıkarıp eşinmeye başlamaları üzerine, bu işin daha fazla uzamasına müsaade edilmemesi için vaktin geldiğine karar veriliyor.

Ve sonra malum 28 Şubat maskaralıkları...

Orda burda, Refahın içinden ya da dışından uçuk kaçık, meczubane beyanlar. Yeşil bayraklı 20-30 kişilik "gösteri yürüyüşleri"nin medyada şişirilip patlatılması, Başbakanlık makamında sakallı, cüppeli ve de sarıklı birtakım kişilerle uygunsuz toplantı haberleri, kurunu vustai kılık ve suratlarıyla kendilerine Aczimendi diyen birilerinin sokaklarda defileye çıkmaları, onlardan birileriyle başı bağlı birtakım kadınlar arasında ayıplı ilişkilere dair haberler, fotoğraflar, videolar, şunlar bunlar... ve TV ekranlarında Başbakan'a alenen küfür ederken görülen serdengeçti subaylar, sonra da bir yerlerde kimden emir alındığı bilinmeden sudan gerekçelerle yürütülen depo artığı tanklar...

Bir de, Batı Çalışma Grubu denilen, kendisi var mı yok mu bilinmeyen ama olmasa bile yapıp ettiği ne varsa her gün medyada sütunlar boyu yer alan bir "şey"... Bu "şey"in medyada o kadar konu edilip üzerinde, yorumlar, spekülasyonlar yürütülen marifetleri meyanında o sıralar - ve sonradan da, bugüne kadar - nedense hiç sözü edilmeyen bir yanı daha var: NATO kendi hesap ve hedefleri doğrultusunda Türkiye'yi Erbakan ve Milli Görüş irticası elinden kurtarma işine el atmıştı. 28 Şubat günlerinin bu Batı Çalışma Grubu'nun gerçek yüzünü, önünü ardını ve G. Kurmay brifinglerine çağrılı katılımcılar karşısında(o arada, merak edenlere kolaylık olsun diye söyleyelim, zamanın bazı ileri gelen DİSK yöneticileri önünde) açık açık neler söylendiğini bir araştırın, öğrenirsiniz. Kısacası "28 Şubat" - Türk ordusunun diğer üye ülkeler orduları gibi tam teşekküllü bir NATO ordusu olduğu hatırlanacak olursa - adeta organize bir NATO işiydi denilebilir. 12 Eylül Cuntası tarafından düzenlenen 83 genel seçiminde T.Özal'ın partisi Anavatan'ın Cunta'nın tereddütlerini püskürterek seçime katılmasını ve de "seçim kazanmasını" sağlayan NATO generallerinin, bu defa sahiden seçim kazanan Erbakan'ın Türk-Amerikan ilişkilerine zarar verebilecek bir mevkide kalmasına müsaade etmemeye kararlı oldukları anlaşıyordu.

Bütün bunları Erbakan-Çiller ikilisinin, ülke siyasetinin en tepe mevkiinde yer alan C.Başkanı Demirel tarafından, "gelmekte olan askeri darbeyi önlemenin başka çaresi olmadığı" gerekçesiyle iskat edilmesi izliyor! Yani Erbakan

ile Çiller'in koalisyonu kurarken anlaşmış oldukları üzere vakti geldiğinde Erbakan'ın istifa ederek yerine Çillerin geçmesini sağlayacak görevlendirme teskeresinin Bayan Çiller yerine ANAP lideri Mesut Yılmaz'a postalanması.

Yani bu dahil her bir şey meğer Recep Tayyip Erdoğan'ın şahsını hedef alan olaylar, davranışlar, komplolar imiş... Boşuna demedik "Laf!" diye.

Laf ki ne laf!

Bu arada S.Demirel'in de hakkını yememek gerek. Öyle davranmasaydım darbe olacaktı demesi devlet adamı ağzına pekâlâ yakışır yalanlardandı ama, o günlerde Çiller'in ardında Başbakan olmaya çağırılmamasını haksız kılacak doğrudürüst bir parlamento çoğunluğu var mı yok mu belli değildi. Olmadığı ihtimali bayağı ağır basıyordu. Doğru Yol Partisi'nde istifa eden edeneydi. Seçilerek gelip milletvekili olmuş hiç kimse de askerler tarafından ensesine namlu dayatılıp istifaya zorlanmıyordu. Tam o sırada merkez sağda yepyeni, âlâminüt partiler zuhur ediyor, onların yanısıra her gün bir başka mebus pazarı kuruluyor, transfer haberlerinden geçilmiyordu. Refah Partisi içinde de kafalar ve niyetler karışmıştı. Bir yıl önce Refah Partisi'ne âlâyü vâlâ ile üye yazılırken, "Pazara kadar değil, mezara kadar!" diye demeçler patlatan Aydın Menderes -ki aslında aklı başında, bildiğimiz klasik politikacı tipine pek de uymayan efendi bir şahsiyetti- istifayı basıp gidenler arasındaydı.

Nihayet 1999 genel seçimi... Ecevit'in DSP'si birinci parti!

Aldığı oy % 22.18. Meclis grubu 133 kişi. O arada bütün zamanların en ünlü Cumhuriyet Baş Savcısı Vural Savaş'ın kotarıp açtığı dava üzerine Anayasa Mahkemesi'nin kapattığı Refah yerine kurulup seçime giren Fazilet Partisi %15.40 oy alıyor. Meclis grubu 111 kişi. MHP'nin oyu % 17.97. Meclis grubu 129 kişi. ANAP % 13. 22.Meclis grubu 86 kişi. Deniz Baykalın CHP'si %8.70 ile baraja takılırken, Ecevit MHP ve ANAP ile koalisyonu giderek Başbakan oluyor. Fazilet'ten aday olup üstatları Erbakan'ın peşisıra Meclis'e girenler arasında sonradan 4'lü Çete'de başı çekecek olanlardan Abdullah Gül, Bülent Arınç ve Abdullatif Şener de var. Recep Tayyip Erdoğan yok. Şimdilerde Başbakan olarak serbestçe sürdürdüğü şiir okuma merakı nedeniyle o tarihte bir yılı aşan hapis cezasından ötürü seçime katılması engellendiğinden milletvekili değil.

Yine o arada Fazilet Partisi'nden adaylığı Yüksek Seçim Kurulu'na onaylanarak seçilen

başı bağlı bir kadın milletvekili tıpış tıpış gelip TBMM'de yerini alınca Bülent Ecevit tarafından ona nedense hiç yakıştırılmayan bir asabiyetle ve saldırgan devlet ağzıyla bozguna uğrıtılıyor, ardından yargı süreci işletilerek milletvekilliği elinden alınıyor!

Bu gelişmeler üzerine Refah-Fazilet'in ön safarındaki bir an önce iktidar olup maddi manevi her türlü ikbâle konmak için sabırsızlanan, o uğurda kendilerinden istenen ya da istenebilecek her yöne dönmeye hazır ve hazırlanmış, ihtirastan yanaklarından kan damlayan bir takım (AKP'nin bugünkü -biri hariç- en üst yönetimi) üstatları Erbakan'ın deyişiyle ABD tarafından "büyüleniyorlar"! Günü gelince de gömleklerini değil DERİLERİNİ kazıyıp değiştirerek anadan doğma ABD'ci, NATO'cu ve AB'ci, yani külliye Batı Klüpçü kesiliyorlar.

Ondan sonra her birine yürü ya kulum!

Tek mabut NATO'dur.Başkası yoktur!

Şu sıralar onuncu yılını doldurmuş olan AKP iktidarının bugünlere kadar süregelen direşkenliğinin sırrı buradadır. Kurucuların, başta Tayyip Erdoğan olmak üzere, 28 Şubat'tan çıkardıkları derste, o dersten şimdiye kadar milim olsun şaşmamış olmalarında ve bundan sonra da asla şaşmayacakları hususunda ülke ve dünya egemenlerine verdikleri güvendedir. Hakikaten, şimdiye kadar TC hükümetleri içinde AKP iktidarı kadar Amerikancı ve Batı Klüpçü olanı, NATO politikalarına sadakattan bir nebze olsun geri kalmayanı ve bunun için en gerici, zalim, "insan öldüren" İsrail hükümetlerinin peşisıra koşturana, o arada TÜSİAD'cı sermayenin her türlü çıkarına hizmette kusur etmeyi görmemiştir. "Morrison" lakaplı Süleyman Demirel bunların yanında zenzem suyuyla yuğulmuştu! 2003 genel seçiminde %10 barajı sayesinde büyük bir Meclis çoğunluğuyla iktidar olmalarının üzerinden daha üç ay geçmeden Irak teskeresi olayında Türkiye'yi bir muz cumhuriyetine çevirmelerine ramak kaldı. Sonraki yıllarda da ABD'nin o ülkede işlediği hemen bütün insanlık suçlarına ortak olmayı Türkiye'de iktidar olmayı sürdürmenin gereği saydıklarını her yaptıkları ve her bir yapmadıklarıyla gösterdiler.

Bu iktidarın başı Recep Tayyip Erdoğan geçende, "Burası NATO toprağıdır," dedi. Evet! Bunu bile diyebilirdi. Niye acaba? Neyin ne olduğu zaten biliniyordu. Böyle bir cümle, "Aynesi iştir kişinin..." demekle yetinilerek hiç telaffuz edilmeyebilirdi. Ne oldu ya da oluyor da telaffuz edildi? Nerden icap etti?

Hizbulkontra işbaşında

A. Demir

AKP iktidarı ikili oynamaktadır. Kürt siyasetinin önde gelenleriyle hem görüşmeler yaparken, bu sürecin aynı zamanda pazarlıkları içerdiğini bildiğinden Kürt tarafının elini zayıflatmak için karşısına Hizbulkontrayı dikmiştir. Bu politika PKK ile devlet destekli Hizbullah arasında çatışma yaratıp, Kürt halkını ürkütmek, hareketin kitlesel gücünün artmasını önlemektir.

1990'lı yıllarda Kürt siyasi hareketine karşı devletin teşkilatlandığı Hizbullah (Allahın Partisi) adlı cinayet örgütüne Kürtler "Hizbulkontra" diyorlardı.

"Kontra" kelimesi Nicaragua Devrimine karşı CIA tarafından teşkilatlandırılan ve faşist Arjantin cuntası tarafından da desteklenen karşı devrimci saldırganlara o kıtada verilen ad olmuş ve oradan dünyaya yayılmıştı.

Türkiye'de Hizbullah'a "Hizbulkontra" denilmesi daha da haklıydı, çünkü bu köktendinci teşkilat gerçekte Türk Kontrgerillasının bir cinayet koluydu. Çok sayıda PKK mensubunu öldürdü, soruşturma dosyası açılanlar resmi makamlar tarafından örtbas edilip "faili meçhul" dosyalar arasına konuldu. Tamamına yakını içinde soruşturma bile açılmadı, öldürülenlerin cesetleri bile bulunmadı. Hizbulkontra'nın cinayetleri arasında Demokrasi Partisi (DEP) milletvekili Mehmet Sincar'ın Batman'da sokak ortasında öldürülmesi de vardı.

1999 Şubat'ında Abdullah Öcalan ABD mafiyasıyla Kenya'dan alınıp Türk timine teslim edilmesini izleyen süreçte devlet artık Hizbullah'a ihtiyacı kalmadığını düşünerek sansayonel

haberlerle Hizbullah operasyonu başlattı. Türk toplumu ortaya çıkan bulguları dehşet içinde izledi ve kahraman polisini, devletini alkışladı. Devletiyle övünen Türklerin hiç biri "maden bu adamlar bu kadar suç işliyorlardı, bugüne kadar siz neredeydiniz, neden suçluları yakalamadınız?" diye sormadı. Kendisine yukarıdan ne enjekte edilirse onu benimsemiş insanlar o suçluların arkasındaki gücü merak etmediler.

Oysa Özel Harp Dairesinin adamlarından Em. Alb. Arif Doğan Ergenekon duruşmalarından birinde Hizbullah'ı kendisinin kurdurttuğu-

nu iddia etmiş, "JİTEM'in hepsi sivildir. Bir tek asker benim. JİTEM, PKK'nın ölüm bölgesine giren birimdir. Hizbulkontra'yı da ben kurdum. Hizbullah lideri Hüseyin Velioğlu'nun ilk kurduğu teşkilattı bu. Ben kurdurdum" diye konuşmuştu.

Hizbulkontra'nın ne zaman, hangi koşullarda ortaya çıkacağını merak ediyorduk, önce Mustazaf-Der adıyla legal örgüt kurdu. Hizbullah'ın tutuklu birçok yöneticisi 2011 yılı başında 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu'nun (CMK) 102. maddesinin yürürlüğe girmesiyle salıverildi. Diyarbakır D Tipi Cezaevi'nden gece yarısı tahliye edilen Edip Gümüş ile Cemal Tutar, ertesi hafta haklarında tutuklanma kararı çıkarılsa da çoktan yurtdışına çıkmıştı bile. Örgüt 2009 yılında Diyarbakır'da düzenlenen "kutlu doğum haftası" ile ilk kitlesel mitingini de gerçekleştirdi. Miting Mustazaf-Der'e mal edilse de Diyarbakır Müftülüğü ile AKP Diyarbakır teşkilatı da miting için tüm gücünü seferber etmişti.

Hizbullah Hür Dava Partisi adıyla legal parti kurdu. Partinin kısa adı Hüda-Par'dı, Bu isim Farsça ve Kürtçe'de "Allah Partisi" anlamına geliyordu.

21 Mart 2013 günü Diyarbakır'da yapılan görkemli Newroz mitinginden sonra Hizbullah kutlu doğum haftasında saldırıya geçti.

Necmettin Erbakan ve Refah Partisinin uydurduğu, onların halefi Tayyip Erdoğan ve AKP'nin var gücüyle sürdürdüğü Kutlu Doğum Haftası adlı düzmece icat haftada Dicle Üniversitesi'nde sarıklı, cüppeli, çarşafli Hizbullahçı bir kalabalık üniversitede toplu namaz kıldı, İslamcı yazar Mehmet Göktaş "Yeryüzünün değişmesi için Allah'ın düğmeye bastığına inanıyoruz. Startı verdiğine inanıyoruz. Allah'ın dini gelecek bu dünyaya. Allahü Teala bu işin içine bizi de sokacaktır" diye cihadı ilan etti, salondakiler "Kâfirler için yaşasın cehennem" diye bağırıyorlar.

Diyarbakır Baro Başkanı Tahir Elçi, polis ve üniversite rektörlüğünü de eleştiriyor. "Polis yetkililerinin gerekli önlemleri alması gerekirdi. Bazı gruplara müsamahakâr davranıldığı kanaati var. Rektörlüğün de dirayetli davranmadığını gördük" dedi.

Dicle Üniversitesi'nde başlayan saldırılar devam etti. İstanbul Üniversitesi'nde de aynı saldırı tekrarlandı. Hizbulkontra çeteleri İstanbul Üniversitesi'nde, Dicle Üniversitesi'nde yaşananlarla, süreçle ilgili afişlere tekbir getirerek saldırdılar. Konuyla ilgili olarak Öğrenci Dayanışması'nın açtığı standı gene Ya Allah, Bis-

millah Allahu Ekber haykırışlarıyla hücum ettiler. Bu defa polis destekli bir şekilde saldıran Hizbulkontralar, devrimci öğrenciler karşısında yetersiz kalınca polis devreye girdi. 57 üniversite öğrencisi gözaltına alındı.

Olayların başladığı Dicle Üniversitesi'nde, Rektörün sözleri rektörlük, polis, kontra güçler arasındaki ilişkileri bir kez daha tüm çıplaklığıyla gözler önüne sermiştir.

Rektör Ayşegül Jale Saraç olaylarla ilgili yaptığı açıklamada, üniversitenin içinde hiçbir biçimde var olmayan bu yapılanmanın etkinlik yapmasına "emniyetle yapılan görüşmeler sonucu izin verilmiştir" sözleriyle bu karanlık ilişkiyi itiraf etmiştir.

Diyarbakır'da, Beyazıt'ta "Hizbullah" olarak yapılan saldırılar farklı üniversitelerde ülkücü-faşistler üzerinden geliştirilmektedir.

İstanbul Üniversitesi Rektörü Yunus Söylet yüzü maskeli, eli satırlı grupların üniversitenin içine nasıl girdiğini açıklamamıştır.

AKP iktidarı ikili oynamaktadır. Kürt siyasetinin önde gelenleriyle hem görüşmeler yaparken, bu sürecin aynı zamanda pazarlıkları içerdiğini bildiğinden Kürt tarafının elini zayıflatmak için karşısına Hizbulkontra'yı dikmiştir. Bu politika PKK ile devlet destekli Hizbullah arasında çatışma yaratıp, Kürt halkını ürkütme, hareketin kitlesel gücünün artmasını önlemektir.

AKP ile Hizbulkontra arasında ideolojik ve politik kan bağı vardır. Siz onun "barış barış" dediğine bakmayın AKP'nin emrindeki resmi güçler Hizbullah'ın arkasındadır. Kutlu Doğum Haftası Hizbullah Pastası olmuştur.

Hem silahı bırak silahlı güçlerini benim sınırlarımın dışına çıkar" diyeceksin, hem de görüştüğün siyasal kuruluşa yedek güçleriyle saldıracaksın. Tayyip Erdoğan ve sözcüleri bir yandan "süreç provokasyona uğramasın" diyedursunlar, öte yandan Hizbulkontra eliyle provokasyonu kendileri yapmaktalar. Devlet resmi güçlerini değil, gayri resmi güçlerini kullanmaktadır.

Fakat bu tutum ateşle oynamaktır, K. Kürdistan'ı kana, ateşe bulamaktır, PKK ile Hizbullah'ı çatıştırmak, Hizbulkontra'ya destek sağlamak, halk yığınlarını da savaşın içine çekme ihtimalini taşımaktadır.

Laik ve çağdaş bir Kürt özgürlük hareketi hem Türkiye, hem Kürdistan hem de Orta Doğu için önemli bir olanaktır. Bu olanağı AKP eliyle yok etmek, AKP'nin de ateşe girmesi demektir.

Turgut Özal

Süreyya Öngen

Geçtiğimiz 17 Nisan Turgut Özal'ın 20. ölüm yıldönümüydü. Hakkında bir kez daha TV yayınları yapıldı, eski belgeseller arşivden çıkartıldı. Konuşmalarda, köşe yazılarında büyüklüğü anlatıldı. 20. Yıldönümü ayna zamanda Britanya Başbakanı Thatcher'ın defin günlerine rastladığı için Özal ile Thatcher'ın benzerlikleri de yazıldı, konuşuldu.

Fakat dikkat ettik ki, son bir-iki yıldır 17 Nisan övgüleri eskisi kadar hararetli değil: Nedeni o kimselerin daha büyük bir tapınç kişisi bulmuş olmaları.

Örneğin 15. Ölüm Yıldönümünde bir gazeteci Turgut Özal'a Kemal Atatürk'ten sonraki ikinci adam payesini verirken, bir diğeri Turgut Özal'ı Kemal Atatürk'le birlikte Cumhuriyet tarihinin en büyük iki siması ilan etmişti. Bugün pek az gazeteci böyle bir iddiaya cesaret edebilir. Çünkü artık Kemal Atatürk mertebesine yükseltilen başka bir politikacı var. Tarihi dün Turgut Özal'la yazanlar, bugün onun yerine Tayyip Erdoğan'ı ikame ettiler.

Methiyesinde Turgut Özal yenilikçi, atılımcı, devrimci birisiydi, "vizyon sahibi"ydi, Türkiye'de çığır açmış, ülkeye çağ atlatmıştı. Yaşasaydı daha büyük hizmetler yapacaktı. Belgesellerde ya da canlı yayınlarda konuşanlar (aile fertlerinin olağan karşılamamız gereken övgülerini saymazsak) Özal döneminde ikbal görmüş siyasetçiler veya gazetecilerdi.

Gelgelelim, övmelerinin nedeni ondan ikbal görmüş olmaktan ibaret değildi, tutumlarında daha önemli bir etmen vardı: Bazıları vaktiyle solcuydular onların bu denli Özal muhipliği yapmaları Merhuma olan hayranlıklarından çok, kapitalizme tapınçlarından ileri gelmekteydi. Madem ki Özal kapitalizmi kendinden öncekilerden daha iyi yapmıştı, şu halde her türlü övgüye layıktı.

Onlar kapitalizmin faziletlerini geç keşfetmişlerdi ve Özal'la keşfetmişlerdi. Monetaristlerle, neo-liberallerle, Reagan'la, Thatcher'la keşfetmişlerdi. Eskiden ABD aleyhtarıydılar, şimdi ABD onların ideal ülkesiydi. Bildiklerini, okuduklarını, öğren-

diklerini geçmişte bırakmışlar, zihinlerini solun, sosyalizmin, kamu iktisadının zehrinden temizlemişler, beyinlerini bembeyaz yaparak, dünyayı Özal pragmatizminde yeniden keşfederek, Özal'la birlikte yeni bir hayata doğmuşlardı.

Bir-ikisi hariç hemen hiç birisi otantik burjuva değildi, ne ailelerinin ne kendilerinin üretim araçları, sermayeleri vardı, medyanın ünlü işverenleri olan birer Aydın Doğan, Şahenk, Çalık, Ciner, Karamehmetler, Bilgin, Aksoy değillerdi. (Aralarında gazetecilikten patronluğa sıçrayabilmiş bir Zafer Mutlu nadir örnekti.)

Fikren ve zikren burjuvaziye seçerek, onun yanında saf tutarak "sermayesiz burjuva" olmuşlardı. Misyonlarını ve çıkarlarını o sınıf çıkarları üzerine inşa etmişlerdi. Eşyayı görmek istedikleri şekilde gördükleri, istediklerine gözlerini kapadıkları için bugün ne küreselleşmenin yıkımlarını, kıtlığın, açlığın nedenlerini görmek istiyorlar, ne de örneğin Kuzey'in baskılarına, dayatmalarına karşı koyarak yolunu bulmak için çalışan ve önemli başarılar kazanmakta olan Güney Amerika'daki ekonomik, sosyal gelişmeleri önemsiyorlar. Sadece o kadar

da değil: Varsıl ülkeler konusunda küresel ısınmanın nedenlerini görmek de istemiyorlar, uluslararası sermayenin köriklediği ve insanlara aşıladığı tüketim çılgınlığına da aldırıyorlar.

İdollerini dün Turgut Özal'dı, bugün Tayyip Erdoğan. Belli ki, fırsat buldukça Turgut Özal'ı göklere çıkararak o dönemin tanığı olmamış, o çürümeyi yaşamamış kuşaklara bir "Büyük Özal" illüzyonu devretmek istiyorlar.

Tarih çarpıtılır mı? Elbette çarpıtılır. Turgut Özal hakkında yaratılmış olan imaj buna bir örnek. Oysa Özal neydi ne değildi olgusunu toplumsal bellekten silmemek, bunu da temel değerler zemininde yapmak gerekiyor.

Özal için o söylenenler ajitatiftir. 'Türk ekonomisini dışa açtı' sözünden başka söylenen doğru bir şey yoktur, diğer ajitasyon öğeleri hep zorlamadır. Özal'ın pozitifle hanesine ekleyeceğimiz biçiminde

daha var: Evlenmek, boşanmak, trafik ehliyeti almak, nüfus cüzdanı çıkarmak gibi bireyin günlük yaşantısına ilişkin bürokrasi ve kırtasiye işlemlerini azaltmış olmasıydı. Bunlar dışında Özal övgü-cülüğü yüksek sesle konuşarak, aynı yaldızlı sözleri muttasıl tekrarlayarak Özal'ı zihinlere o şekilde yerleştirmek belki mümkündür, ama imge ile gerçek uyuşmuyorsa, esas olan olgulardır.

Bu yazı bir dergimizin sınırları için uzun nite-likte. Onu Kızılçık arşivi için (bazı ayrıntıları da içeren) bir çeşit döküm olsun diye hazırladık. Okur-lardan hoşgörü dileyerek bölmeden yayınlıyoruz. Yazıda nakledilenlerin hiç birisi dedikodu değildir, hepsi --tekzip edilmemiş-- basılı verilere veya top-lumca tanık olunmuş vakıalara dayanmaktadır.

24 Ocak ile 12 Eylül arasındaki bağ

Yazacaklarımızı temel evrensel değerlere oturma-çığımızı söylemiştik: Konumuz siyaset olduğunda onların başında demokratik ve insani değerler ge-lir.

12 Eylül 1980 darbesine kadar Turgut Bey'in politikada herhangi bir misyonu olmamıştı. Misyo-nu olamazdı demiyoruz, sadece o koşullarda kay-da değer veya değmez bir siyasi işlevinin bulun-madığını söylüyoruz.

Kendisi politikaya hiç girmemiş sayılmaz. 1977'de İzmir Milli Selamet Partisi (MSP) liste-sinden milletvekili adayı olduğuna göre politikaya balıklama girmek istemiş, seçilemeyince devre dı-şı kalmıştır.

Ne var ki, 50 civarında milletvekili bulunan ve 1974--1977 arasında üç hükümete katılan Necmet-tin Erbakan başkanlığındaki MSP isteseydi Turgut Özal'ı seçtirebileceği bir yerden aday gösterirdi. Üstelik ortanca kardeş Korkut Özal her üç koalıs-yonda da (CHP-MSP ve iki Milliyetçi Cephe hü-kümetinde) İçişleri Bakanlığı dâhil önemli bakan-lıklarda bulunmuştu. 1973 ve 1977 seçimlerinde Korkut Özal'ı listelerde seçilecek yere koyan, da-imi bakan yapan MSP, 1977'de Turgut Bey'i se-çilemeyeceği İzmir'den aday göstererek onu bir ba-kıma harcamıştı. Oysa Turgut Bey pek çok mil-letvekilinden çok daha yetenekli ve ehil birisiydi. Üstelik de Nakşibendiydi.

Erbakan ve çevresinin ona niçin itibar etmedi-ğini bilemeyiz. Ama rastlantıya bakın ki, gördüğü istiskal iki yıl sonra şansa dönüştü, zira 1977'de milletvekili seçilseydi, Demirel'e 1979 sonunda müsteşar atanmayacak, kendisine ikbal yolunu açan 1980 darbesi geldiğinde diğer parlamenterler gibi siyaset yasağı yiyecekti.

İTÜ Elektrik Müh. Fakültesi mezunu Turgut Özal 1937'den başlayarak akarsu ölçümleri, sonra da DSİ'nin yanı sıra baraj etüt ve projeleri yapan Elektrik İşleri Etüt (E.İ.E.) İdaresinde girdiği mü-hendislik ve teknik yöneticilik mesleğinden Demirel'in Devlet Planlama Müsteşarlığına geçmiş, 12

Mart darbesi gelince Dünya Bankasında çalışmış, sonra Sabancı Holding Koordinatörlüğü yapmış, milletvekili seçilemeyince, işveren sendikasına -- Madeni Eşya Sanayicileri Sendikası MESS'e-- ön-ce yönetici, sonra başkan olmuştu.

Ve Türkiye krize yuvarlanırken 1979 Kasım'ın-da Dünya Bankası'nın da isteğiyle Adalet Parti-si'nin azınlık hükümetinin Başbakanı Demirel'e müsteşar atandı.

İlk icraatı "İstikrar Programı" adıyla getirdiği 24 Ocak 1980 Kararları oldu. O kararlara "kemer sıkma" bile denilmedi, "acı ilaç" denildi. Kararlar-ın mucidi müsteşar Turgut Özal değildi, IMF re-çeteleriydi. IMF ve Dünya Bankası Türkiye'nin büyüyen borçlarını ödeyemeyeceğini anlayınca, ödemenin yapılmasını güvenceye almak için sıkı önlemler öngörmüşler, memurlar Turgut Özal'ı bu işle görevlendirmişlerdi.

Türkiye'de iç talep mutlaka kısılmalı, tüketim behemehâl azaltılmalı, o ürünler ihracata yönlendi-rilmeliydi. Tarıma kaynak aktarılmalı, tersine tarımdan fon aktarılmalıydı, tarım ürünlerinden sübvansiyon azaltılmalı giderek kesilmeliydi, taban fiyatlar dünya piyasalarına göre belirlenmeli, des-tek alımları azaltılmalı, zamanla kaldırılmalı, kamu yatırımları durdurulmalı, sosyal harcamalar mutla-ka kısılmalı, devletin sağlık, eğitim harcamaları düşürülmeli, bunun için o sektörlerde özel teşeb-büse üstünlük verilmeli, dış borçların muntazaman ödenmesi için tasarruf yapılmalıydı. Tüketimi kıs-manın kilidi kamu ve özel sektör işletmelerinde ücret artışlarını frenlemek, toplu iş sözleşmelerini denetim altına almaktı. Aynı şekilde memur ma-aşları da enflasyonun altında tutulmalıydı. Sıkı pa-ra politikası denilen yöntem gereği faiz oranları yükseltilmeli, para pahalılaştırılmalıydı.

Askeri müdahale lazım

24 Ocak toplumun ortasına bomba gibi düştü. Kararları dikte ettirenler uygulamayı Demirel hü-kümetine yed-i emin olarak gönderdikleri Özal'a havale etmişlerdi. O ne yaptı? Önce kararları çı-kardı, sonra dosyalarını alıp Genel Kurmay'a git-ti, generallere "brifing" verdi. Brifing kelimesi Türkçeye askeri bir terim olarak girmiş ve öyle kalmıştı. Askerde brifingler sık sık yapılır, bu kez de bir sivil askere brifing veriyordu.

Veriyordu da ne diyordu? Yönetime el koyma-larını istiyordu. 24 Ocak Kararlarını anlayacakları basitlikte anlatıyor, sonra da "bugünkü siyasal ya-pıda bu kararlar uygulanamaz, grevler yasaklanma-lı, sosyal taleplerin önü alınmalı" diyordu. Bunla-rı ancak bir askeri rejim sağlayabilirdi. Yani as-kere "memleket görevi" düşüyordu.

Turgut Özal'ı övüp duranlar demokrasiyi savun-duklarını iddia ederler, ama onun 1980 Ocak-Eylül arasında demokrasiyi rafa kaldırmak için gay-ret sarf ettiğinden hiç söz etmezler. 12 Eylül'e ve askerin siyasete müdahalesine karşı olduklarını

söylerler, gerçekten de öyledirler, ama Turgut Özal'ın 12 Eylül'ün hem tertipçisi ve teşvikçisi, hem de o darbenin ürünü olduğunu yok sayarlar.

12 Eylül 1980 sabahı darbe yapıldı, zaten siyasi bir makam olan komutan ağırlıklı Milli Güvenlik Kurulu siyasete doğrudan el koyarken, ekonomik alanda Müsteşar Bey'in elzem gördüğü şeyi de yapıyorlardı.

Hükümet silah zoruyla devrilmiş, parlamento feshedilmiş, Anayasa ilga edilmiş, kendilerinden başka her kişi ve kuruma siyaset bilinmedik bir zamana kadar yasaklanmış, sendikal faaliyet durdurulmuştu.

O sabah çok erken saatte subaylar Başbakan Demirel'i de evinden aldılar, Müsteşarı Turgut Özal'ı da.

Özal'ın 30 yıllık hamisi, abisi ve bir kaç kez başbakanı Demirel Hamza koy'a hapse götürüldü, müsteşarı Özal ise Gen. Kur. Bşk.lığına.

Darbe sabahı kendisini "Devlet Başkanı" ilan eden Gen. Kur. Bşk. Kenan Evren Turgut Özal'la karargâhında görüştü, onu hükümette ekonomik işlerden tam yetkili başbakan yardımcılığına atamak istediklerini söyledi.

Başbakan kimdi? Cunta hazırlıkları içinde diğer silah arkadaşlarıyla birlikte bulunmuş, ama darbeden 12 gün önce yaş haddinden emekliye ayrılmış Deniz Kuv. Kom. Bülent Ulusu'ydu.

Yani darbeciler darbeden çok önce planlarını yapmışlardı.

Turgut Özal Ekrem Pakdemirli'yi Maliye Bakanı yaptı, müsteşarlıktaki ekibini de Başbakan Yardımcılığının kadrosuna taşıdı. [Pakdemirli 1983 sonrasındaki Özal kabinelerinin vazgeçilmez bakanı olacaktı.]

Öyle bir durum düşündünüz ki, bir askeri darbe yapılıyor, darbeciler bakanları, milletvekillerini hapsediyorlar, sistemde pek çok bakandan daha önemli ve yetkili olan Başbakanlık Müsteşarını askeri kabinede Başbakan Yardımcısı atıyorlar. Böyle bir durum ancak Türkiye gibi --siyasette ilkesizliğin hâkim olduğu-- ülkelerde ve mebzul miktardaki Turgut Özal benzeri tiplerle mümkündür. Üstelik burası öyle bir ülkedir ki, işlediği demokrasi suçuna rağmen, birileri çıkar Turgut Özal'ı büyük demokrat ilan edebilirler.

Özal, Demirel, Menderes

Özal'ın Hamzakoy'a telefon ederek yeni görevi için Süleyman Bey'den müsaade aldığı belirtilir. Doğrudur, Demirel hesap adamıdır, bu hesaplar sa-

dece mühendislik ya da ekonomik, istatistik hesaplar değildir, daha da önemlisi politik hesaplardır. Öyle hesaplar prensip sahibi olmamak demektir.

Süleyman Abi'si Özal'a "Askeri rejim demokrasiyi katletti, seçilmiş Meclis'i ıskat etti, 'milli iradeyi' yok etti, Anayasayı mülga kıldı, ne işin var senin orada, bir de kalkmışsın benden müsaade mi istiyorsun?" diyeceğine, Özal'ın o makama tırmanmasını onayladı, "bu sayede bir ayağımız içeride olur" diye düşünüp, müsteşarının o mevkiye bulunmasını fırsat bildi. [Siyasi literatürde "oportünite" fırsat, 'oportünist' ise "fırsatçı" demektir.]

Demirel'gillere ve bütün Özal muhiplerine sor-mak gerekir: 27 Mayıs darbesi Başvekil Menderes'i Yassıada'ya götürürken, on yıllık müsteşarı Ahmet Salih Korur'u Org. Fahri Özdilek kabinesine başbakan yardımcısı atasaydı Demokrat Parti yöneticileri Korur için acaba ne derlerdi?

Eğer Turgut Özal Süleyman Abisi'yle ilişkilerini eskisi gibi devam ettirseydi, zamanı gelince de "Buyur Ağabey, bu koltuk senin hakkın, ben muvakkaten görev yaptım, şimdi makamı asli sahibine iade ediyorum" deseydi, Demirel'in hiç itirazı olmayacaktı.

Ama öyle yapmadı ve Süleyman Bey fena yanıldı. Zira Özal Demirel'le selamı sabahı kesti, bir daha bayram-

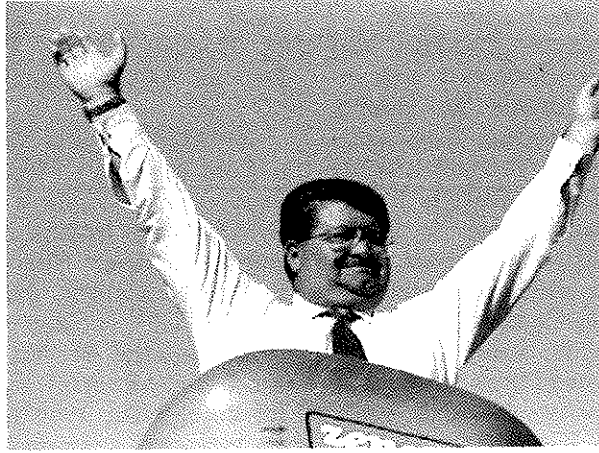
larda, seyranlarda bile onu arayıp sormadı. Sonra-dan anlatılan basılı anılara göre Konsey Özal'ın kulağını bükmüş, Demirel'le ilişkiyi kesmesini istemiştir.

Milli Güvenlik Konseyi darbeci olarak haklıydı. Çünkü bir politikacıyı devirip içeri tıkacağız, sonra tecrit edeceğiz, ama Başbakan Yardımcısı yaptığımız adam onu arayacak, fikir danışacak, belki talimat alacak, alay mı ediyorsun? Sen yaptığımız işin farkında değilsin galiba, biz düpedüz darbe yaptık, burada oyun oynamıyoruz" diyecektir.

Demirel'in. Yanılışına neden on yıl önceki 12 Mart dönemine dayanıyordu.

12 Mart 1971 Cuntası onu Başbakanlıktan indirmişti, fakat Demirel siyasetini sürdürmüştü. Sürdürmesine tabii ki diyeceğimiz yok, ama bunu partisinin siyasi gücüyle yapmamış, C. Başkanı Em. Org. Cevdet Sunay aracılığıyla sağlamıştı.

Darbeyle Milli Güvenlik Kurulu ipleri ele alıp, parlamentoyu göstermelik kılınca, çoğunluk partisinin (Adalet Partisi) Genel Başkanı, devrik Başbakan Demirel generaller cuntası üzerinde eski komutanları Sunay'ın nüfuzu bulunduğunu bilerek Sunay'ı darbeci generallerle kendisi arasında bir

köprü ve uzlaşma zemini olarak kullanmıştı.

Cevdet Sunay kimdi? Önce 27 Mayıs 1960 döneminde Genel Kurmay Başkanı yapılmış (1960-1966), sonra hastalıktan dolayı iş yapamaz olan Org. Cemal Gürsel'in yerine C.Başkanlığına getirilmişti (1966-1973).

Ekim 1965'te Başbakan olan Demirel Cevdet Sunay'la iyi ilişkiler kurmuştu, 1971 darbesiyle Başbakanlıktan düşürüldükten sonra siyasi nüfuzunu askeri rejim altında Sunay üzerinden yürütmüştü. Kendisinin siyasi ve manevi selefi (ve Su İşleri Müdürlük döneminin Başvekili) Menderes'i devirip iki bakarıyla birlikte idam etmiş olan bir askeri cuntanın Genel Kurmay Başkanıyla böyle sıkı fıkı olmak, politikada vefanın aranmayabileceğini, siyasi ihtirasların insanları nasıl da deforme edebileceğini gösterdiği için çirkin politikacılığa örnek olmuştur.

Demirel 12 Eylül 1980 darbesiyle bu kez Turgut Özal üzerinden aynı şeyi yapabileceğini umdu.

Turgut Özal Teknik Üniversite yıllarından beri tanıdığı Süleyman Ağabey'ini hemencecik terk etmişti, bu nasıl bir vefa, ne menem bir insanlık anlayışydı? Sadece Cunta konseyinin ikazı nedeniyle Demirel'den uzak durmadı, Temmuz 1982'de Bankerler Skandalı denilen olay vesilesiyle Başbakan Yardımcılığından düştükten sonra da Demirel'le hiç ilişki kurmadı, çünkü kendi siyasi hesabını yaptı ve ikisinin yolları ebediyen ayrıldı.

Turgut Özal Nisan 1983'te Cuntanın müsaadesi ve onayı dâhilinde yeni partiler kurulurken hesabını yaptı, bu hesapların başında artık rakibi olan Demirel'i siyasi yaşamdan tasfiye etmek de vardı. Siyasi misyonunu sürdürmek için, Demirel'in siyasetten silinmesi gerekiyordu. Devam eden asker yasakları Özal için elverişli bir zemindi.

Demirel de Bayar'ı yasaklı tutmuştu

Çirkin politikacının profili böyledir. Bugün bana, yarın sana: 1960'larda Demirel de eski Demokratları siyasetten uzak tutmaya çalışmıştı. Karşısında Menderes gibi popüler bir lider yoktu, Celal Bayar ise 1964'te hapisneden tahliye edildiğinde 81 yaşındaydı. Süleyman Demirel aynı yıl Kasım ayında yapılan Kongrede Adalet Partisi'nin başına geçtiği, Şubat 1965'te Ürgüplü'ye kurdurulan yeni koalisyonun (milletvekili olmayan) Başbakan Yardımcısı (fiilen başbakanı), Ekim'de ise doğrudan ve koalisyonsuz başbakan olduğu halde Demirel Bayar'a siyasi haklarını vermeye yanaşmadı.

Neticede 1969'da Bayar'ın ezeli hasmı İsmet İnönü yasakların kalkmasına sansasyonel biçimde önayak oldu, İnönü ile Bayar görüştüler. Ekim 1969 seçimlerinden sonra Anayasa değişikliği yapılarak eski DP'lilere siyasi hakları tanındı. Fakat Anayasa Mahkemesi değişikliği usulden bozdu.

Anayasa gereği eski C.Başkanlarına verilen Senatörlüğü "ben seçilmediğim Meclise girmem, Tabii Senatörlüğe karşıyım" diyerek kabul etmedi, si-

yasete fiilen girmedi. Eskiden "bizim su işleri müdürü" dediği Demirel de onu --ahir ömrüne rağmen-- 4 yıl daha yasaklı tutmaktan fayda ummuştu.

Bayar DP'yi değil (Aralık 1969'da DP'den koparak partileşen) Demokratik Parti'yi açıkça destekledi. Nilüfer Bayar, Adnan Menderes'in oğulları Yüksel Menderes ve Mutlu Menderes, Samet Ağaoğlu'nun eşi Neriman Ağaoğlu kurucular arasında yer aldılar.

Bayar Ekim 1973 Genel Seçimlerinde partinin mitinglerine konuşmacı olarak katıldığında, çeşitli illere gittiğinde 93 yaşındaydı.

Sonuçta bu parti % 10 civarında oy aldı ve DP'den sonra gelen MSP ile birlikte Meclis'te yer aldı. Eski Demokratlara siyasi affın kesinlik kazanması Bülent Ecevit'in Başbakanlığındaki CHP-MSP hükümeti döneminde (Nisan 1974'te) kesinlik kazandı.

Yani Demirel'in kaldırılmamasında payı bulunan yasak 1960 ila 1974 arasında, tam 14 yıl sürmüştü. Kısacası, Özal'ın Demirel'e yaptığını vaktiyle Demirel Bayar'a yapmıştı.

Siyasi kariyeri darbeye başladı

Özal hayranları Menderes-Demirel-Özal diye bir çizgi çekerler, sistemin başbakanlıkları bakımından öyle bir çizgi haklılık taşısa bile, siyaseten çok da isabetli sayılmaz. Zira o başbakanlardan ilkinin askeri darbe asmıştır, ikincisi iki kez darbeye devrilmiştir.

Turgut Özal ise siyasi kariyerini askeri darbeye borçludur. Menderes fiziken likide edilmiş, Demirel düşe, kalka 1964-2000 yılları arasında siyasetin tepesinde kalmıştır.

Turgut Özal topu topu 6 yıl (1983-89 arası) dorukta kalmış, oyları 1989 Yerel seçimlerinde % 21'e inince, artık seçim kazanamayacağını anlamış, aynı yıl Parlamentodaki çoğunluğuna dayanarak kendisini C. Başkanı seçtirmiş, tası tarağı toplayıp Çankaya'ya kaçmıştır.

C. Başkanıyken partisinin başbakanları (Yıldırım Akbulut ve Mesut Yılmaz) bile kendisini takmamışlar, makamında etkisiz, yetkisiz, yapayalnız bırakmışlardır. Demek ki, diğer iki siyasi şahsiyetle bir tutmak doğru olmaz. Hiç birisi demokrat değildir, ama aralarında sadece Turgut Özal darbe mahsulüdür.

Dünya Bankası memurluğu Özal'a MESS Başkanlığından Başbakanlığa oradan da C.Başkanlığına giden yolu açtığını söylemiştik.

Bir olayı hatırlatalım: 1978 de Turgut Bey Madeni Eşya Sanayicileri Sendikası -- MESS yöneticisiyken DİSK'e bağlı Maden İş Sendikası ile uzun süren toplu iş sözleşmesi görüşmeleri yapar. Sıkı pazarlıklardan sonra taraflar anlaşmaya varırlar, imza aşamasında Özal sendikacılara aynen şöyle der: "Çocuklar, yaptınız ettiniz, fırsat elinizdeydi, bitirdiniz işi. Ama size şunu söyleyeyim, bir gün gelir benim de elime fırsat geçerse, bur-

nunuzdan fitil fitil getireceğim, haberiniz olsun” (Bursa Çelik Palas'taki bu sözleri bugüne aktaran Cem Keskin'dir. 24.5.2005, www.marksist.net.)

Özal'ın beklediği fırsat eline iki yıl sonra geçecekti.

Konunun ilginç yönü: Turgut Özal bir işveren değildi, MESS patronları gibi değildi, fabrikası veya başka işletmesi yoktu, profesyonel yöneticiydi. Tabii ki, maaş aldığı işverenlerin çıkarlarını savunması olağandı. Gelin görün ki, bu zatın iki yıl sonra işçilerin burnundan fitil fitil getirme fırsatı eline geçtiğinde işgal ettiği makam işveren sendikası başkanlığı değildi, başbakanlığın baş müsteşarlığıydı, başbakan yardımcılığıydı, başbakanlıktı. Yani icranın tepesiydi.

Toplu iş sözleşme görüşmeleri aşamasında işçilerin elindeki fırsat neydi? Grev silahıydı. Özal MESS başkanıyken taşıdığı işveren zihniyetiyle, tıpkı bir işverenin siyasal ve ekonomik kimliğiyle devletin tepesine gelirse, bu kez “devlet yetkilerine sahip bir MESS başkanı” gibi davranmıştı.

İşçilerin grev silahına karşı, onun eline artık tankıyla, topuyla, uçağıyla devlet silahı geçmiştir. Grev silahını işçinin elinden alacak, sendikalarla yapılan toplu iş pazarlıklarını yasaklayacak, ücretleri askeri konseyin atadığı komisyona belirletecek büyüklü silah artık grev, boykot, yürüyüş, direniş gibi mecazi silahlar olmayıp, hakiki silahlardır.

12 Eylül'e kimler sevindi?

Hemen belirtelim ki, Turgut Özal işbaşına getirildiğinde mevcut ekonomik dar boğazdan sorumlu değildi. Ama ondan sonraki uygulamaların sorumluluğu IMF direktifleriyle ve silahın marifetiyle kendisine aittir.

Turgut Özal daha sonraları aynen şöyle diyecekti: “12 Eylül olmasaydı bu ekonomik programın neticelerini alamazdık.”

İşverenler de tamamen Özal'ın kanısındaydılar: Rahmi Koç “12 Eylül devletin yeniden kurulmasıydı. Askeri yönetimin, zamanında ve doğru kararlar almasıyla çok değerli zaman tasarrufu sağlanmıştır.” derken, İstanbul Sanayi Odası -- İSO başkanı İbrahim Bodur “12 Eylül'den sonraki yönetim 24 Ocak kararlarının etkisini iki kat arttırmıştır” diye beyanat verecek ve nihayet 12 Eylül'ün en ünlü tanımı olarak tarihe geçecek sözü Türkiye İşveren Sendikaları Başkanı (TİSK) Halit Narin söyleyecek, 12 Eylül darbesinden sonraki demecinde sendikal faaliyetin yasaklanmasını kastederek, işçiler için “Şimdiye kadar biz ağlıyorduk, onlar gülüyordu, şimdi ağlama sırası onlarda” di-

yecekti.

24 Ocak 12 Eylül'ün alt yapısıydı veya 12 Eylül 24 Ocak'ın ön koşuluydu, olmazsa olmaz şartıydı.

İnsanlık suçları

Ne var ki, 12 Eylül'ü Özal'ın, iş adamlarının, generallerin ekonomik niyetleriyle tanımlamak onu basite indirgemek, rejimin insanlık suçu karakterini önemsememektir. 500.000 insan gözaltına alındı, tutuklandı, çoğu işkence gördü, kimisi nezaret-hanelerde öldürüldü, sakat bırakıldı, idam edildi. Bütün bu insanlık suçlarının önemli bir bölümü T. Özal'ın başbakan yardımcısı olduğu ilk iki yılda gerçekleşti. Yani sorun sadece grev ve siyaset yasakları değildi. İnsanların yaşamları, sağlıkları, esenlikleri konusuydu. Yüz binlerce insan acı çekti, aileler felakete uğradı, insanları evlerinden, annelerinden, kardeşlerinden, eşlerinden, arkadaşlarından alıp zindanlara, işkence mahzenlerine götürdüler. On binlerce kadın askeri hapishanelerin, sivil cezaevlerinin görüşme günlerinde soğukta, sıcakta, kuyruklarda beklediler, askeri veya sivil gardiyanların hakaretlerine uğradılar, itildiler, kıldılar. Evlatları, kocaları, kardeşleri kayıp kadınlar devlette çalmadık kapı bırakmadılar. Hapishanelerde siyasi tutuklulara türlü türlü eza cefa yapıldı, dışkı yedirildi, Kürt milletvekilleri foseptik çukurlarında bekletildi. Her türlü insanlık dışı olay o dönemde yaşandı.

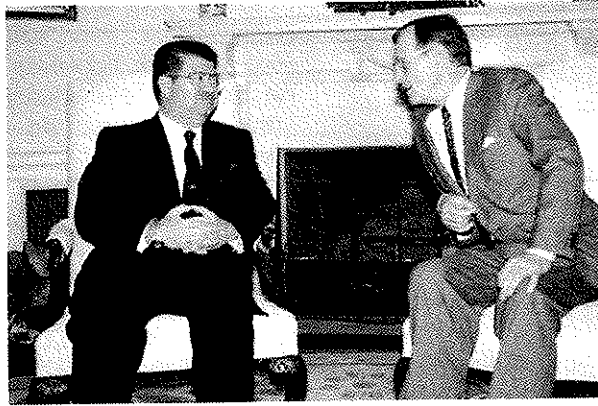
Bu hapishanelerin hepsi cehennemdi, ama iki merkezde, Diyarbakır ve Ankara'da mezalime had safhadaydı.

Diyarbakır 5. No.lu Cezaevinde siyasi tutuklulara yapılanlar ı bugün mazur gören yoktur, ama o dönemde Turgut Özel 1982 Temmuz'una kadar Başbakan Yrd. Kasım 1983'ten sonra ise Başbakanı.

Gene aynı dönemde Kürt tutuklular sırf Kürt oldukları için kurşunlandılar, yakıldılar. Hapishane dışında şehirlerde, köylerde Kürt insanına zulmedildi, gadredildi.

Özal'ı göklere çıkaran liberallerimiz General Videla cuntasına karşıydılar, General Pinochet cuntasına da, General Evren cuntasına da, diğer askeri rejimlere de.

Peki, ama o cuntalardan birisi olan Kenan Evren rejimi insanlık suçları işlerken Turgut Özal da Başbakan Yardımcısı değil miydi? Sadece ekonomiden sorumluydu, deyip onu o suçlardan, cina-yetlerden aklamamın neresi demokratlık?

Tekrar edelim, Özal'a tapanların onun ekonomik mucizelerine!! hayran olduklarını kabul etsek bile, onu 12 Eylül'ün siyasi suçlarından, insanlık ve demokrasi düşmanlıklarından ayrı tutmak mümkün değildir.

Turgut Özal hiç hicap duymadan "12 Eylül olmasaydı bu programı uygulayamazdık" diyor. 12 Eylül ne demekti? Sadece grev, toplu sözleşme, örgütlenme ve siyaset yasakları mı? İşkenceler, zindanlar, idamlar, kayıplar, envai türlü yasaklar, tepeden gelen zart zurtlar, zılgıtlar, korkutmalar demekti. Ülkeyi yasalarla değil buyruklarla yönetmekti, halkı "tedip etmek" demekti. Sadece darbeler konuşacak, diğerleri susup itaat edecekti.

İşkence onun Başbakanlığında da sürdü

Özal'ın Başbakanlığı altında işkence yapılmadı mı? Siyasi nedenlerle gözaltına alınan herkese işkence uygulaması devam etti. Konsey üyesi Tahsin Şahinkaya'nın servetini ve F-16 yolsuzluğunu duyurdukları için tevkifata uğrayan TSİP'lilere işkence yapıldığında yıl 1985'tir. Yani 12 Eylül dönemi devam etmektedir.

TBKP kurucuları Nabi Yağcı ile Nihat Sargın' ağır işkencelere maruz kaldıklarında tarih 1987'dir. İşkenceleri Ankara'da Derin Araştırma Laboratuvarı (DAL) adlı özel sorgu grubu yapmıştır.

Türkiye'ye gelen Avrupa Parlamentosu üyesi parlamenterler sınır dışı edilmişler, kimisi nezarete götürülmüş, dövülmüş, daha ağır hakaretlere maruz bırakılmıştır. Özellikle Yunanistan Komünist Partisi (KKE) milletvekillerine yapılanlar Türk basınına bile üstü kapalı da olsa yansımıştır. Bütün bunlar olurken Turgut Özal nerededir?

Diğer sol gruplardan, Kürt siyasilerden tutuklama oldukça, işkenceler eksik olmuyordu.

Mangalda kül bırakmayan Özal'ın sıkıyönetime sözü geçmediğini anladık, ama Emniyet'e de mi söz geçiremiyordu? Kaldı ki, sıkıyönetimin bulunduğu illerde de sorgulamaların tamamı Emniyet'te yapılırdı. Öyle bir karizmatik başbakan düşününüz ki, askere sözü geçmez, polise de geçmez. Buna kim inanır? Eğer işkenceyi önlemeye gücün yetmiyorsa, orada ne oturuyorsun? Başbakanım diye ortalıkta ne geziyorsun? Demek ki, devlet politikası olarak işkence Turgut Özal'ın meşrebi içindedir. Kendisi işkenceyi insanlık suçu görmemektedir. İsteseydi önlerdi. Polisine söz geçirirdi.

İstanbul, Ankara, Diyarbakır Emniyeti'ne sadece üçüne bile İçişleri Müfettişleri atarsanız, Emniyet ve MİT'in sorgu birimlerini sıkılırsanız, işkencecileri açığa alıp, kanıtları ve tanıklarıyla birlikte adliyeye sevk ederseniz, polis birimlerini yazılı ve sözlü olarak eğitirseniz, kanunsuzluk yapmanın cezasız kalmayacağını tembihlerseniz işkenceyi büyük ölçüde önlersiniz. Özal çağında kaç iş-

kenceciye idari takibat uygulandı, açığa alındı, kaç tanesi adliyede hüküm giydi? Hiç.

141-142 kalktı, 125 geldi

Tutuklamaların, işkencelerin Özal'ın Başbakanlığında da sürdüğünü dünya âlem biliyor. Kürt siyasileri ve köylüleri üzerindeki terörü de. Onun hayranı olanlar Uluslararası Af Örgütü'nün, Avrupa Konseyi'nin raporlarını, bültenlerine baksınlar. Zamanın mahalli Baro yöneticileriyle konuşsunlar. Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'nin o döneme dair vakalardaki kararlarını okusunlar.

İşkence 12 Eylül'ün sistematik politikasıydı, Özal'ın yönetimi altında da devam etti. Ne Turgut Özal, ne solla ilişkilere memur kıldığı Adnan Kahveci işkenceye engel oldu.

Özal'a bakışımızın öncelikle sınıfsal olduğunu söylemiştik. Yukarıda andığımız insanlık suçları söz konusu olduğunda, bu bakışımız sınıfsal temelin de ötesinde insanidir.

Bir burjuva demokrati de o suçları ve suçluları bağışlamaz. Ama konunun siyasi yanını görme-yip ekonomik bakımdan liberal olan fakat demokrat olmayan gözlüklerinizle Özal'ı ekonomik mis-yona indirerseniz ne işkenceler, ne hak ihlalleri önem taşır.

Kaldı ki, ekonomide liberalizm siyasette de liberalizm demek değildir. Örneğin, Reagan-Thatcher devrinin en liberal ekonomilerinden birisi Şili'deki faşist General Pinochet zamanında yaşanmıştır.

Turgut Bey'in TCK'nın 141-142. maddelerini kaldırtmasını onun demokratlığı gibi gösterenler var. O maddeler "duvar yıkıldıktan" ve SSCB dağılma sürecine girdikten sonra 1991 Nisan'ında kaldırıldılar. Yani burjuvazi için artık komünizm tehlikesi kalmamıştı. (Kaldı ki, 141-142 yerine 125. Madde ikame edilmişti.)

Özal Başbakanken legal komünist partisi kuranlara işkenceler yapılacak, "ben de TBKP'liyim" diyen insanlar çeşitli illerden alıp getirilecek, işkence görecektir, (bu sorguların bazılarında Mehmet Ağar da vardır), dahası da, duruşmalardan önce Emniyet yurt çapında alarına geçirilecek ve Anadolu'dan Ankara'ya duruşmaya gelenlerin otobüslerinin yolları kesilerek geri gönderilecek, adliye önünde insanlar coplanacak, nezarete alınacak, sonra da "Özal o ceza maddelerini kaldırarak demokratlığını kanıtladı" denilecek, öyle mi?

"Ben zengini severim"

Özal'a bakış önce sınıfsaldır. Çünkü sol demek emekten yana olmak demektir, emek/sermaye ilişkisinde emekçinin haklarını, çıkarlarını, mücadelesini savunmak demektir.

Özal ise Dünya Bankası'yla, Akbank'ıyla, MESS'yle, Başbakanlık Müsteşarlığıyla, Başbakan Yardımcılığıyla, Başbakanlığıyla ve Cumhurbaşkanlığıyla hem kapitalizmin, hem uluslararası sermayenin --burjuva sınıf çıkarlarının-- adamı olmuş-

tur. Üstelik de bu karakteriyle her daim iftihar etmişti, her fırsatta "Ben zengini severim" demiştir.

Sıkı para politikasının sonuçlarından birisi bankerler faciasıydı, bankaların bazı yasal kısıtlamaları nedeniyle büyük sermaye değişik şirket adlarıyla tefeci firmalar kurdu, 1980'de mevduat ve plasman faizlerini serbest bırakan kararname yayınlanınca "bankerler" denilen münferit tefeciler de furaya katıldılar. Çok yüksek ve vergisiz faizlerle fon sahiplerinden kısa vadeli para topluyorlar, bu paraları hisse senedi, tahvil, mevduat sertifikası gibi uzun vadeli alanlara yatırıyorlardı.

Ama plasmanların güvencesi olmadığından ve yeni düzenlemelerle bankalar da bankerlerle rekabete girdiğinden çok geçmeden bankerlerde ödeme sıkıntısı başladı. Tasarruf sahibi yeni müşterilerden topladıkları anaparaları eski müşterilerine faiz olarak ödüyorlardı. Yüksek faizler tasarruf sahiplerine cazip geliyor, altınlarını bozduruyorlar, hatta gayrimenkullerini satıyor, birikmiş paralarını bankerlere veriyorlardı. Önce bazı bankalar battı, tam bir yıl sonra peş peşe gelen banker iflaslarıyla sayısız vatandaşın parası uçup gitti, 1982 Temmuzunda bankerler banker Banker Kastelli İsviçre'ye kaçınca skandal patlak verdi ve yolun sonuna gelindi.

Bankerler skandalı

Patlama öylesine büyük oldu ki, kelle vermek gerekiyordu. [Banker mağdurları arasında emekli generaller, pek çok muvazzaf veya emekli subay ve subay da vardı.] Turgut Özal'ın artık Başbakan Yardımcılığında kalacak yüzü kalmamıştı, Milli Güvenlik Konseyi'nin de artık onu orada tutmasına olanak yoktu. Özal'la Ekrem Pakdemirli 14 Temmuz 1982'de mecburen hükümetten ayrıldılar.

Turgut Özal'ın methiyecileri, büyük ekonomi dehası onun kuralsızlığıyla, çapaçulluğuyla gerekli önlemleri almadan, yasal düzenlemeleri yapmadan veya zamanında yapmadan, sermaye piyasasına denetim ve sınırlamalar getirilmeden girdiği uygulamalar nedeniyle bu ülkede küçük tasarruf sahiplerinin başına getirdiği bankerler felaketinden söz açmazlar, açsalar bile faiz hadlerinin serbest bırakılmasının ve sonuçlarının günahını Turgut Özal'a atfetmezler. Bu kararları "başkaları" aldırды, derler. Özal'ın o politikaları savunan demeçlerini yok sayarlar.

Diyelim ki, öyleydi. Ama başkalarının aldırдыğı karar bu kadar vahim idiyse, niçin direnmedi ya da çekip gitmedi, eyyamcılık yaptı? Bankerlerde parası batan onca dar gelirli insanın, emeklinin, dul kadının geçirdiği yıkımın sebebi Turgut Özal'dı. 200 bin kişinin o zamanki parayla 75 milyarının (5 milyar dolarının) buharlaşıp gitmesi ve birçok aileye yıkım getirmesi kimin umurundaydı? (Bu rakam o yılki Türkiye'nin dış borçlarının üçte birinden fazlaydı.)

İcasetli siyaset

Fakat nasıl ki 1977'de milletvekili seçilmemesi Özal'ın işine yaradıysa (çünkü milletvekili seçilseydi ne Dünya Bankası'na gidecek, ne de Müsteşar olarak geri dönecek, üstelik siyaset yasağı yiyecekti), 1982'de hükümetten ayrılmak zorunda kalması da çok geçmeden nimet olacaktı.

Nisan 1983'te askeri rejim Kasım'da yapılacak genel seçimler için yeni siyasi partilerin kurulmasına izin verdi. Kendine bağlı iki parti kurdurdu. Milliyetçi Demokrasi Partisi (MDP) askeri rejimin iktidar partisi Halkçı Parti ise rejimin muhalefet partisi olacaktı.

Ayrıca, Demirel çizgisinde yedeğiyle birlikte iki parti, sosyal demokrat SODEP, İslami kesimden Refah Partisi kuruldu. Mayıs'ta T. Özal Anavatan Partisi'ni kurdu.

5 komutanlı askeri konsey Demirel yanlısı Büyük Türkiye Partisini kapattı, Demirel'i, Baykal'ı ve daha birkaç politikacıyı siyaset yapıyorlar diye Zincirbozan'a hapse gönderdi. Sosyal Demokrat SODEP ile Demirelcilerin yedek partisi Doğru Yol Partisi'ni (DYP'yi) ve Milli Görüş'çü Refah'ı veto ederek seçimlere sokmadı.

Kenan Evren iki partili bir rejim düşünürken, ABD'nin ısrarıyla Özal'ın ANAP'ına da icazet çıktı. [Bu icazeti temin için Başkan Ronald Reagan'ın eski Dışişleri Bakanı Alexander Haig Ankara'ya kadar gelecekti.]

Seçim kampanyasında Özal kendisini sadece cuntadan ayrı değil, ona karşı da göstermeyi becerdi. İlgi görmeye başladı. Kenan Evren'in başbakanlığa hazırladığı (MDP'nin Genel Başkanı) Em. Org. Turgut Sunalp o kadar yeteneksiz, Majestelerinin ana muhalefet başkanı olacak Halkçı Parti'nin Genel Başkanı (ve İsmet İnönü'nün son başbakanlık özel kalem müdürü) Necdet Calp o kadar gayri siyasi idiydi ki, Özal gibi zeki birisi için ikisi de çok kolay lokma oldu.

Seçim kampanyasında Özal her ikisiyle de oynadı. Seçim düzleminde ne emekçilerin ekonomik sorunlarıyla ilgili kayda değer tartışmalar yapıldı, ne de askeri rejim altındaki Türkiye'de demokratikleşme konusu, insan hak ve özgürlükleri, demokrasinin yeniden inşa edilmesi gereği konuşuldu.

İktidara namzet ve talip olmayan Calp "Köprü-yü sattırman" atışmasıyla seçmenin ilgisini çekmezken, Özal daha çok Sunalp'la uğraşıyor, "o ekonomiden anlamaz" diyor, Sunalp da "biz kurmay subaylar pratisyen hekim gibiyizdir, her şeyden biraz anlarız, Harp Akademilerinde bize iktisat okuttular" yanıtıyla herkesi güldürüyordu.

Çünkü sanıldığından aksine halkımız bilime, ehliyeteye saygılıdır, tıbbi çok önemser. Siz kendisini hacıya hocaya okutmasına bakmayın, asıl doktora önem verir. Okuma-yazması olmayan bir yurttaş bile yeterli parası varsa ihtisas sahibi hekime gi-

der. Daha çok varsa profesörü seçer, hatta borç harç eder, satar savar, tedavi için kalkar İstanbul'lara, Ankara'lara gelir. Başbakan olacak adam kendisini pratisyen hekim gibi tanıttığında, onu oy verilmeye layık görmeyecektir.

ANAP rejimin incir yaprağı oldu

Sadece bu husus bile paşanın halkı ne kadar tanımadığını gösteriyordu. Esasen, kabahat onun da değildi, ona o vazifeyi verenlerindi. Kenan Evren'le Konseyinin basireti ve feraseti işte bu kadardı. İktidar partisi diye hazırladıkları partinin başına bir yeteneksizi, askerlikten başka bilgi ve becerisi olmayan bir askeri getirmişlerdi.

Gelgelelim 3 yıl boyunca "Onlar 450 kişiyle kanun yapamıyorlardı, bakın biz 5 kişi memleketi ne güzel idare ediyoruz" diyen Konsey mensuplarının iktidar namzedi yaptıkları MDP % 24 oyla seçimden üçüncü olarak çıktı ve ölü doğdu. Halkı tanımayan Konsey rejimi sivil kisve altında sürdürmek niyetiyle emir kumanda zincirine uygun olarak emre itaat edecek birisini başbakanlığa hazırlarken, halkın kolektif zekâsı seçim ortamında o parti için şu yaygın fıkrayı üretecekti.

Karadenizli bir seçmene "Turgut Sunalp için ne diyorsun?" diye sorarlar, o da "Bize bir paşa yeter" der. Seçmen seçimden sonra da suyun başında Kenan Evren'in duracağını biliyor, hiç değilse onun yanında ikinci bir paşa olmasını istiyordu. Halkın bu eğilimini ve hissiyatını Konseyin anlamaması askeri rejimin halktan ne kadar kopuk olduğunu gösterdiği gibi, onlara bilgi ve gözlem aktaran istihbaratçıların, danışmanların da dalkavukluk yaptıklarını ya da gerçekleri komutanlarına iletmekten çekindiklerini de ortaya koyuyordu.

Kapalı rejimler böyledirler, muhalefeti susturursunuz, medyanın sesini kısarsınız, her türlü eleştiri ve uyarı yasaklıdır, hoşlanmadığınız her sözü çatlak ses görürsünüz, öyle olunca da kendinizi kendi kulenize, mikro klimanıza hapsedersiniz, çok haklı ve doğru düşüncünüze inanırsınız, sadece siz konuşursunuz, siz buyursunuz, yanınızdakiler bile sizden korkarlar.

Gelgelelim, Özal'ın kazanması 1982 Anayasasıyla sağlam kazığa bağlanan rejimin sürdürülmesi açısından bir şans oldu. Siyaset yasaklarının kalktığı 1987'ye kadar askeri rejime incir yaprağı oldu. Ondan daha iyi pek az kimse rejimin öyle müsait bir payandası ve dışarıya karşı Türkiye'nin askeri görünümüne sivil makyaj olabiliyordu, cuntanın kurmuş olduğu sistemi 1989 Mart'ına kadar pürüzsüz, gürlütsüz, patırtısız götürebildi.

Daha 1983 seçim ortamında yanlış adam seçtiğini anladığı ve Sunalp'a sinirlendiği, gıyabında ileri geri konuştuğu (ama gene de bir süre başbakan görmek istediği) basına yansıyan Kenan Evren, eminim ki Turgut Özal'ın o seçimi kazanmış olmasına sonradan memnun olmuştur.

Kazanacağı asıl oy farkını Özal'a altın tepsi

içinde Kenan Evren hediye etti: 6 Kasım 1983'te yapılacak seçimden iki gece önce radyo-TV'de yaptığı konuşmada Özal'a ve partisine verdi ve riştirdi, esti gürlledi ve 'vatandaşları'ndan ona oy vermemelerini istedi.

Tabii ki, o konuşma ters tepti ve pek çok karsız oyu Anap'a sevketti. [Bu konuşma yapıldığı sırada Özal karayolundan Ankara'ya gidiyordu. Konuşmayı otomobilin radyosunda dinledikten sonra keyifle geriye yaslanır ve "işte şimdi kazandık, bu konuşma bize seçimi getirir" der. Arabada bulunanlar ve başkaları olayı sonraları anlatırlar.] Seçimi Anap % 45 oyla aldı.

Askerle ilişkiler

Özal muhiplerinin önemli bir bölümü "vesayet rejimi" diyerek askerin siyaset üzerindeki nüfuzunu kastederler. Haklılıklarına diyeceğimiz yok, ama vesayete karşı olmalarının Özal'ı övmekle nasıl bağdaştığını izah etmezler.

Turgut Özal'ın oyunbazlığının öğelerinden birisi de kendisini askere (askerin siyaset üzerindeki nüfuzuna) karşı gösterebilme becerisiydi. Asker sayesinde devlet ve saadet görmüş, askerin getirdiği anayasa ve siyasi yasaklar altında onunla al gülüm ver gülüm geçinip gitmiştir. Askerin ta kendisi demek olan -ve seçilmeden kendisini C.Başkanı ilan eden, unvanının gerçekte Genel Kurmay Başkanlığından öteye gitmemiş olması gereken Kenan Evren'in altı yıl başbakanlığını pürüzsüz yapan Özal'ın askere karşıymış gibi gösterebilme becerisi vardı, ama asıl etmen olguları görmezden gelip onu asker karşıtı gibi gösterenlerdeydi.

Örneğin bir Torumtay vakası vardır. 1987'de Gen. Kur. Bşk. (12 Eylül'den önce İstanbul Sıkıyönetim Komutanlığını, sonra da cunta konseyinin genel sekreterliğini yapmış) Necdet Üruğ emekliye ayrılacak ve teamüllere göre o makama Kara Kuvvetleri Komutanı Necdet Öztoran gelecekti. Ama o makama Öztoran değil, Necip Torumtay atandı ve Turgut Özal bunu kendisinin asker üzerindeki otoritesi gibi tanıttı.

Oysa Öztoran'u asıl istemeyen Kenan Evren'di. Zamanın Milli Savunma Bakanı Zeki Yavuz'un anlattığına göre Bakan C. Başkanı Evren'le görüşür ve KKK Öztoran'un emekliye ayrılması, yerine Torumtay'ın atanması kararlaştırılır, durum Öztoran'a anlatılır, o da kabul eder. Emekliliğini ister, emeklilik kararnamesi hazırlanır, boşalan makama derhal Torumtay atanır. Torumtay'ın KKK Komutanlığı bu şekilde gerçekleşince, bir kaç saat sonra Üruğ'dan boşalan Genel Kurmay Başkanlığına getirilir. (Radikal, Neşe Düzel, 21.6.2005.)

Yani olayda Özal'ın dahli ve etkisi yoktur, karar ve veto Kenan Evren'indir. Emir büyük yerden olduğu için komuta kademesi de itiraz etmez.

Nitekim aynı tayinde boşalan KKK makamına Özal darbenin Ankara sıkıyönetim komutanı Recep Ergun'u atamak ister, atayamaz, yerine Kemal Yamak getirilir. Özal Ergun'u Jan. Gen. K. da ya-

pamaz. Bu nasıl sivil nüfuzdur ki, Genel Kurmay Başkanını sen atayacaksın, ama kuvvet komutanını (hatta Jandarma Komutanını) atamaya gücün yetmeyecek?

Devam edelim: Aynı Turgut Özal bu kez 1989'da KKK Kemal Yamak'ın görev süresini uzatmak ister, uzatırsa 1. Ordu Komutanı Doğan Güreş emekli olacaktır. Özal Güreş'i istememektedir. Fakat Yamak'ın görev süresi uzatılmaz ve emekliye sevk edilir, yerine Doğan Güreş KKK olur ve ona Gen. Kur. Bşk. yolu açılır.

Özal'ın "onu ben atadım, asker üzerinde bakın ne kadar güçlüyüm" diye övündüğü Gen Kur. Bşk. Necip Torumtay ise Ocak 1991'de Körfez Savaşı başlarken istifa edecek, yerine Özal'ın hiç istemediği Doğan Güreş gelecektir.

Kısacası, Turgut Bey'in asker üzerinde otorite sahibi olduğu iddiası kamuoyunu yanıltmaktır.

Geçerken ekleyelim: Kemal Yamak Diyarbakır Cezaevinde onca zulüm yapılırken 7. Kolordu Komutanıydı. Kendisi Kıbrıs'ta Rumlara ağır işkenceler yapmıştı, paralel devletin önemli bir adamıydı. Kontrgerilla kampında yetiştirdiği bazı Özel Harpçileri, bu arada cezaevinin ünlü Esat Oktay Yıldırım'ını oraya getirmiş generaldi. Rütbesi Yüzbaşı olan Esat Oktay askeri hiyerarşiyi atlayarak doğruca Yamak'a bağlıydı. Çünkü Kontrgerilla olağan emir-komuta zinciri dışında çalışan bir şiddet teşkilatıydı.

Başbakan Yamak'ın siyasi sicilini tabii ki, bilirdi. Ama o sicil Demokrat Özal'ın umurunda değildir. Umurunda olsaydı işkenceci, zalim DAL'ı lağvederdi.

Çankaya'ya firar

Özal'ın demokrasi aşkına 1987'de iyice tanık olundu. Cuntanın siyasiler üzerindeki yasaklarının kaldırılması konusu yasaklı siyasetçiler tarafından gündeme getirildiğinde Özal "eski siyasetçiler devirlerinin kapandığını hâlâ görmüyorlar" dedi.

Onların devirleri nasıl dolmuştu? Silah zoruyla. Özal'ın siyasi yıldızı nasıl parlamıştı? Aynı darbeyle.

Yasaklarla ilgili Anayasa'nın 4. Maddesinin kaldırılması istendi. Özal "Kesinlikle Hayır" dedi. Sonuçta konu 1987 Eylül'ünde referanduma sunuldu. Oysa Meclis'te çözümlenmesi mümkün olan böyle bir konunun referanduma götürülmesi bile her türlü demokratik ölçüt açısından utanç vesilesiydi.

Özal, partisi ve bakanları red oyu için yoğun

bir kampanya yürüttüler, "No No No" yazılı T-shirtler giydiler. Yurdun dört bir yanında semt pazarlarına, marketlere değin üzerinde "Hayır" yazılı plastik torbalara ve medyanın etkilice kullanılmasına kadar her aracı denendiler. Bugün Turgut Özal'ı övenler, demokrat ilan edenler, siyasi hakların referanduma götürülmesini ve Özal'ın haklara ısrarla karşı çıkmasını demokrasiyle bağdaştırıyor olmalılar.

Özal yasakların kalkmasını önleyemedi ama Evet-Hayır oyları yarı yarıya çıktığı için durumdan yararlanmasını bildi, baskın bir erken seçime gitti, seçim yasasını Sosyal Demokrat Halkçı Parti'nin de desteğiyle değiştirdiği için oyları yüzde 36'ya düştiyse de, yeni sistem nedeniyle tekrar üçte ikiye yakın (450'de 292) milletvekilliği kazandı, "bir koyup iki aldı."

Fakat korkunun ecele faydası yoktu, 1,5 yıl

sonraki 26 Mart 1989 yerel seçiminde oy oranı yüzde 21'e indi ve SHP ile DYP'nin ardında üçüncü parti oldu. İstanbul dâhil birçok belediyeyi kaybetti. Özellikle İstanbul'un kazanaacağına muhakkak gözüyle bakılan Belediye Başkanı Bedrettin Dalan'ın tutumu ilginçti. Seçime az bir zaman kala Dalan Anap yüzünden kaybedeceğini anlayınca Başbakan ve ANAP Gen. Bşk. Özal'la

arasına mesafe koymaya, seçmen gözünde kendisini ayrı göstermeye çalışmış, ama adı sanı bilinmeyen SHP'li Sözen'e karşı seçimi kaybetmişti.

Besbelli ki, artık Özal'ın devri geçiyor, siyasi bir mevta olmaya doğru gidiyordu. Bunu kendisi de gördüğü için 1989 Kasım'ında süresi dolan Evren'in yerine (seçmenin beşte bir oyuna karşın Meclis'teki iskemle sayısıyla) Cumhurbaşkanlığına kaçarak paçayı kurtardı.

Veya öyle sandı. Geniş bir muhalefet cephesi onun C. Başkanlığını tanımadığında Özal her zamanki pişkinliğiyle "alışırlar, alışırlar" demişti, ama aradan yıllar geçtiği halde kimsenin alışmadığını gördü.

Muhalefet partileri iki yıl boyunca onu C.Başkanı olarak tanınamayı sürdürdüler, davetlerine, resepsiyonlarına gitmediler, çağrılarına, demeçlerine kulak vermediler. Bir zamanlar yanında olan medya büyük ölçüde aleyhine döndü.

Derken Aralık 1991 seçimlerden birinci ve ikinci çıkan DYP ile SHP koalisyon kurdular, Özal'ın vefasızlık örneği gösterdiği ve siyasi yasaklı kalmasını istediği Demirel Başbakan olunca Özal'ın durumu büsbütün kötüleşti. Çünkü Demirel onu hiç bir zaman affetmemişti, oç alma vakti gelince de fitil fitil burnundan getirdi.

Halkın gözünde zaten yitirmiş olduğu itibarı (koltuğa yapışmış bırakmayan, mevki düşkünü, haris adam imgesiyle) daha da aşağı indi. Her şey yasalardan ve Meclisteki iskemle sayısından ibaret değildi. Toplumun vicdanı vardı. Ve toplum onun Çankaya'ya çıkışını haksız buldu. İnsanlar "in oradan aşağı" pankartlarıyla sokağa çıktılar, "Alışamadık" diye yürüyüş yaptılar.

Aşağıda değineceğim Bosna mitinginin de kanıtladığı gibi, halkın gözünden büsbütün düştü. İz-zet ve ikbal sandığı Köşk yavaş yavaş iğneli bir fıçı olmaya başladı. Çünkü Türkiye tarihinde -fıkralara konu olan Cevdet Sunay ve Kenan Evren dâhil- hiç bir Çankaya sâkini bu kadar dört bir koldan istiskal görmemişti. Son geldiği noktada hükümet takmaz, muhalefet tanımaz, üniversite al-dırmaz, medya umursamaz, hatta etrafında dalka-vuk bile kalmaz oldu, halk onu Köşk'ün sakini de-ğil, şâgili görmeye başladı.

Sadece o mu? Turgut Bey başbakanken pek po-püler olan aile de gözden düştü, mesela ilk dar-beyi Ahmet Özal yedi, Demirel Başbakan olur ol-maz Cem Uzan onu Star TV-Magic Box ortaklı-ğında attı, hissesinin parasını da vermedi, TV ka-nalı hemen Demirel'e temenna çakıp Turgut Öza-l'a sırtını döndü. Ahmet Özal ise Süleyman Am-ca dediği Demirel'den randevu koparıp kutlamaya gitti, ama nasihatten başka bir şey alamadı. Yani insan düşmeye görsün, gerçekten de dostu kalmı-yor. C. Başkanlığına çıksanız bile düşmek düş-mektir.

Kuyruklu yıldızın sonu

Öyle akıllı birisinin Çankaya'dan ne siyasetin, ne ekonominin yönetilemeyeceğini bilmesi gerekir-di. Çankaya'ya gitmek her iki direksiyonu da bı-rakmaktı. Vizyon sahibi Özal tele-kumanda ile hü-kümet edilemeyeceğini tahmin edemedi. Ya da kendisine fazla güveniyordu. Oysa siyasette hesap-lar güçler dengesine göre yapılır. Oyları o kadar inmiş birisinin gücü de o kadar azalacaktır.

Başbakanlığa atadığı uysal ve muti Yıldırım Akbulut Özal'ı dinlememeğe başladı. Sadece Ocak 1991'de Körfez Savaşına katılmayarak değil, Ara-lık 1990 ila Şubat 1991 arasında greve giden, yüz bin kişiyle Ankara'ya doğru yürüyüşe geçen Zon-guldak maden işçilerinin isteklerini asla kabul et-memesi için C. Başkanı Özal ona kesin talimat ver-diği halde, Başbakan Akbulut Özal'ı dinleme-mişti.

Özal onun yerine Mesut Yılmaz'ı partiye Genel Başkan seçti ve Başbakan yaptı, ama Yılmaz Köşk'le ve Özal ailesiyle bağları hepten kopardı. Özal'ı tamamıyla yalnız bıraktı.

ANAP yöneticileri ise bakanlık garantisini ve kariyerlerinin devamını Mesut Yılmaz'ın yanında bulunca, Turgut Bey C. Başkanlığı makamına ter-kedildi. Özal ailesi bugün hâlâ Yılmaz'a kinlerini açıkça ifade etmektedir.

Demirel de Özal'ın ardından Köşke çıkarak kıs-men benzer bir akıbete uğrayacak, partisi DYP ve parti başına getirdiği Tansu Çiller Demirel'i bı-ra-kacaktı.

Süleyman Demirel selefi Özal gibi istiskal gör-mediye de, siyasi partiler düzlemindeki desteğini yitirdi, kendisini iki kez devirmiş askere yaslandı, 1997'de 28 Şubat postmodern darbesine önyak ol-du. O sırada DYP'den kopardıklarıyla kurdurduğu parti de ölü doğunca siyasi erkini hepten kaybetti.

2000 yılında görev süresi dolunca eski hasmı Ecevit Anayasa değişikliğiyle görev süresini uzat-mak isteyince, "yan cebime koyun" tarzında Köşk'te ikametinin uzayacağına pek heveslendiyse de, son darbeyi Mesut Yılmaz'dan yedi, tası tara-ğı toplayıp gitti. Arkasından, kendisine" Eski C.Başkanı." dedirtmemek için, geleneği değiştirtip, "9. Cumhurbaşkanı" diye numaralı eski başkanlık icat etti. Böylece "sabık" olmaktan kurtuldu. İhti-rası kelime oyunlarına kadar düşmüştü. Eski C.Başkanı deseler ne çıkar, 9. Cumhurbaşkanı ol-san ne çıkar? Bu mantıkla, Akbulut'un, Yılmaz'ın, Çiller'in, Erbakan'ın adlarının başına da birer sıra numarası eklemek gerekirdi. C. Başkanları eski ol-muyor da, başbakanlar niye oluyor? Başbakanların başı kel mi?]

Özal'a dönersek, vizyon sahibi olmak bu muy-du? Diyelim ki, yaşasaydı en iyi durumda C. Baş-kanlığı 1996'da sona erecek, kendisi 69 yaşında si-yasi paleontolojiye intikal edecekti.

Ama yapabileceği başka bir şey yoktu: 1983'te kendisini askeri rejime karşı gösterebildiği için % 45 oy alabilmişti, oyları 1989'da yarıdan daha faz-la düşmüştü. Bir daha da seçim kazanma olanağı yoktu. Seçmenlerinin "Baba" dedikleri Demirel'e çatıp durduğu halde oyları azalmıştı. Yazdığımız bu en iyi ihtimalde bile.

Çankaya serüveni hazin oldu. Söylediğimiz gi-bi, partisi ve yöneticileri bile Özal'ın gölgesini üzerlerinde yük görüp o imajdan kurtulmak iste-diler.

1991 Körfez Savaşı

Turgut Özal Ocak 1991'deki Körfez Savaşı sı-rasında ABD'nin yanında savaşa girmek istedi, "kolay manipüle ederim, istediğimi yaptırım" zannıyla partinin başına ve başbakanlığa getirdiği Yıldırım Akbulut da, muhalefet partileri de, Genel Kurmay da onu reddettiler. Özal zaman zaman ge-ce geç vakitlerde telefon ettiği Ertuğrul Özök'e ge-rekçesini şöyle izah etti: "Savaş sonrası konferans masası kurulacak, bölge haritası değişecek, o ma-saya oturmamız lâzım" dedi. Savaşa girmek ister-ken hülyası Musul'du, hiç değilse petrolden his-seydi.

Savaşa karşı barışı savunmak bir yana, Özal yandaşlığının mantığı açısından baksak bile, onun-ki uzak görüşlülük değil, hayal görmektir. Zira baş-ka müttefikler için ne konferans masası kuruldu,

ne de ABD "koalisyon güçleri" dediği ortaklarına zırnık koklattı.

Körfez Savaşında Özal "bir koyup üç alırsız" diyecek kadar megalomaniye düşmüştü ve ihtirasları için, tarihe fatih diye geçmek harisliğiyle gözünü kırpmadan Türkiye'yi -bugün daha da felaket haline dönüşmüş olan- Orta Doğu bataklığına sürükleyecekti.

Yaptığı basit bir siyaset hatası veya yanlış değerlendirmeye diye görülemez.

Savaş öncülüğünü, fütihat emellerini basite indirirsek, savaşıra girerek bu halkın başına getirilecek badireleri, ülkenin yaşayacağı felaketleri, ölecek insanları ve yakınlarının anılarını azımsamış oluruz.

Ölmek değildir ömrümüzün en feci işi

Turgut Bey'in hazin sonunun en son kanıtı ölümünden bir ay kadar önce Taksim'de düzenlediği Bosna Mitingi oldu. Sırp zulmünden dolayı Bosna sorunu Türkiye'de milli bir dava gibiydi. Bosna Mitingiyle Özal parsa toplamak ve kamuoyunda yitirdiğini gördüğü itibarını biraz olsun onarmak istiyordu. Ama umduğunun tam tersi oldu. Siyasi partiler onun bu niyetine alet olmak istemediler.

O gün Cumartesiydi, Dolmabahçe'deki gündüz maçı ertelendi, mitinge kalabalığın gelmesi istendi. Ama ANAP dâhil partiler mitingi boykot ettiler. Anlı şanlı Özal karşısında ancak 10 bin kişilik bir topluluk bulabildi, onların da çoğu İslamcılar ve ülkücülerdi. Özal'ı dinlemek için değil, rahatsız etmek için gelmişlerdi. Sürekli olarak kendi sloganlarını bağırdılar. Özal'ın konuşması o kadar gürültüye gitti ki, hırslandı, bağırdı, çağırdı. Bir zamanların Turgut Özal'ının hâli yürekler acıydı. Bu miting siyaseten artık sonun sonuydu.

C. Başkanlığı da bir politik makamdır, ama bu kadar etkisizleşmişseniz ve o denli istiskal görüyorsanız, artık o makam siyasi paye olmaktan çıkar, yük haline gelir.

Turgut Özal belgesellerinde onun cenaze törenine ne kadar çok insanın katıldığı ballandırılır. A) Halk duygusaldır, ölüm karşısında merhametlidir, mistik ve bağışlayıcıdır. B) Cenazeyi Ankara'da fazlaca bir kalabalığın uğurlamamasına karşılık, İstanbul'daki törene katılanlar arasında Nakşibendî topluluğun payı büyüktür. Aradaki farkta, Ankara ile İstanbul arasındaki Nakşî nüfus farkı rol oynamıştır. Nitekim aynı tarikattan siyasetçi Necmettin Erbakan'ın 1 Mart 2011'de Fatih'teki cenaze töreni soğuğa rağmen yüz binlerin katılımına --çok daha büyük izdiham-- vesile olmuştu.

Bu nedenle, vardığı noktada popülerlik derecesinin ne olduğu, ne olmadığı cenaze töreninde değil, sağlığında -Kasım 1989 ile Nisan 1993 arasında-- ortaya çıkmıştı, Taksim mitinginde görülmüştü. Toplumdaki yalnızlığında yaşamıştı.

Politik kariyeri Yahya Kemal'in "Ölmek değildir ömrümüzün en feci işi / Müşkül budur ki öl-

meden evvel ölür kişi" beyitine tam da uygun şekilde noktalandı.

Yıldızı ancak 6 yıl parladı

Çağdaşları Demirel, Ecevit, Erbakan, Baykal, Türkeş'ten hiç birisinin siyasi yaşamı topu topu 6,5 yıl sürmemişti. C. Başkanlığı en yüksek makam gibi gözüксе de, siyaseten semboliktir. Kenan Evren'in kendisini ek maddeyle C. Başkanı seçtirdiği 1982 Anayasasına koydurduğu maddelere rağmen, C. Başkanlığının siyasi yetkileri kısıtlıdır. Zamanının büyük bir kısmı Büyükelçi kabulü, Genel Sekreterlikten randevu koparmış kuruluşların ya da Anadolu'dan gelmiş heyetlerin ziyaretleriyle geçer. Olağan hallerde haftada bir kez Başbakanla, bir kez de Gen. Kur. Başkanıyla görüşür.

İşte bu nedenledir ki, yakınları "Özal Köşk'ten inip parti kuracaktı" deyip durmuşlardır. Demek ki, C. Başkanlığı yetkisiz bir makammış ki, "inip parti kuracak"mış. Kaldı ki, o iddialar inandırıcı olmaktan çok uzaktır. Partisi "tek adam partisi"yken onu bırakıp kaçan şahıs mı, yeni parti kuracaktı?

Olaya dışarıdan bakarsak, muhiplerinin bütün methiyelerine rağmen siyasi hayatının fiyaskoyla sonuçlandığını görürüz. ANAP'ı tek başına kurmuştu, hemen hemen tamamını kimsenin tanımadığı ANAP yöneticileri onun sayesinde ikbâl ve umur görmüşlerdi.

Turgut Özal sadece partinin tek adamı değildi, tek başına parti demekti. Bir politikacı tümüyle kendisinin yarattığı ve bu kadar hâkim olduğu bir partiyi elinden geçiriyorsa, Mesut Yılmaz'a kaptırıyorsa ve C.Başkanlığına tırmadığını sandığı yerde öylesine reddedilip, yalnız kalıyorsa, bu final bir fiyaskodur. Fiyaskodur çünkü elinin altında zannettiği seçmen Özal'ı terketmiştir, bunu gören diğerleri (hepsi Özal sayesinde ortaya çıkmış, ünlenmiş, kimisi aferist olup servet yapmış politikacılar) kendi hesaplarını güttüler ve ondan kurtulmak istediler. Politikanın çirkinliği, katılığı, acımasızlığı böyledir, düşenin elinden kimse tutmamaktadır.

Türk Yüzyılı, Türk Binyılı

Turgut Özal siyasetten Köşk'e kovulduğunda Sovyetler Birliği'nin dağılmasından ümitlendi ve "Türk Dünyası'nın lideri" olmayı düşledi. Türkiye'nin, bağımsız Türkî cumhuriyetlerini şemsiyesi altına alabileceğini, ileride belki geniş bir konfederasyona bile gidilebileceğini sandı.

Hatta ABD'nin Türkiye'yi o devletlere vasi tayin edeceğini umarak yeni misyonunu "Yeni Dünya Düzeni"nin içine bile oturttu. Bir dönem için "Adriyatik'ten Pasifik'e Türk Dünyası"nı sık sık tekrarladı. "21. Yüzyıl Türk asrı olacak" dedi, yetmedi "Üçüncü Bin yıl Türk Çağı olacak" diyerek propagandasını daha da arttırdı.

Derken, 1991'de Başbakanlığa yeniden gelen Demirel o oyuncağı da elinden aldı, Demirel'in

SSCB yıllarından beri o toplumlarla çok daha köklü bağları vardı, o yöneticiler "Süleyman Agabeg" diye hitap edecek kadar Demirel'le samimiydiler. Daha önemlisi, yetki, olanak ve tabii ki, para C. Başkanının değil başbakanın elindeydi, Demirel'den fabrika kurmasını istediler, kredi istediler, hibe nitelikli (veya ucuz fiyata) silah istediler. Bunu verse verse başbakan verebilirdi, C.Başkanı değil.

Üstelik Demirel gerçekçiydi, "Türk asrı, Türk dünyası" tekerlemelerine, böbürlenmelerine fazla itibar edecek biri değildi. Zaten kısa zamanda görüldü ki, o cumhuriyetlerin Türkiye'nin peşine takılacağı yoktu. Her biri kendi hesabını yapıyordu, kimisi Rusya Federasyonu ile bağlarını sürdürürken, kimisi ABD'nin tertiplerine açık hâle gelmişti.

Vizyon sahibi Özal'ın dilindeki Türk asrından, Adriyatik --Pasifik hattından söz eden pek kalmadı. Anımsadığımız kadarıyla son bahseden Tansu Çiller'di. O da on yıl önceydi.

Onun yerine şimdinin Dışişleri Bakanı "Osmanlı'yı yeniden ihya etme" peşinde koşuyor. Bu da Türkî Cumhuriyetlere değil, Orta Doğu'ya önem veriyor. Büyük Kürdistan'ı Türkiye'nin yedeğine alırsak Orta Doğu'da büyük bir güç oluruz diye düşünüyor.

Turgut Özal'ın siyasi kariyeri niçin çabuk göçtü? Çünkü o olağan dışı koşulların adamaydı. Olağan dönemlerde siyasette yükselmemişti, milletvekili bile seçilememişti (ya da partisi olan Milli Selamet Partisi onu milletvekili bile seçtirmemişti), yıldızı askeri rejimle parlamış, askeri rejimin sonuçları yavaş yavaş silinir olunca, yıldız kaymıştı.

Turgut Özal tek kişilik bir oyun yazdı, çıktı tek başına oynadı, tek perde oynadı.

Seçimlerle ekonomi yürümüyor

Turgut Özal'ı iktisat dehası ilan edenler, akademik formasyonunun (iktisat alanında öğreniminin) bulunmadığını, mektepli değil, alaylı, kuramcı değil, teknisyen kaldığını ve esas olarak ne öğrendiyse pratikten öğrendiğini, en önemlisi önünde IMF gibi, Dünya Bankası gibi akıl hocalarının, direktif mercilerinin bulunduğunu bilmezler mi?

Tekrar tekrar anımsatmakta yarar var: Gerek 24 Ocak'ta, gerek sonraki yıllarda yaptığı şey IMF reçetelerini ve direktiflerini o günün somut koşullarına uyarlamaktı. Ama onda da başarılı olduğu söylenemezdi, çünkü seçimler veya başka iç dengeler nedeniyle IMF'nin istediği uygulamalardan zaman zaman tavizler verir, değiştirmeler yapardı. Özellikle seçim yıllarında ürünlerin taban fiyatlarını, gübre maliyetlerini, tarım sübvansiyonlarını, memur maaşlarını düşünerek IMF reçetelerinde ince -bazen kaba-- ayarlar yapardı.

Bu saptamamızın kanıtını Özal kardeşlerin üçüncüsü Yusuf Bozkurt Özal'ın sözlerinde bula-

bilirdik. Devlet bursuyla Liverpool'da zayıf akım (elektronik) okumuş olan Bozkurt Özal da liberal-di, ağabeyinin başbakanlığında önce Devlet Planlama Teşkilatı (DPT) Müsteşarı oldu, sonra devlet bakanlığı yaptı.

Bozkurt Özal "politizasyon yine arttı, bu kadar çok seçim yapılan ülkede bu ekonomik politikalar uygulanamaz" diye dert yanardı. "Bu kadar çok seçim" dediği 1983 ve 1987 genel seçimleri ve 1984, 1989 yerel seçimleriydi. (Bir de Eylül 1986'da küçük bir ara seçim yapılmıştı. Yerel seçimlerde seçim ekonomisi uygulanmaz.)

Fakat ola ki Bozkurt Özal siyasi yasaklar konusunda 1987 Eylülünde yapılan referandumu da seçim sayıyordu. Askeri dikta tarafından gaspedilmiş siyasi hakları kaldırmak için Meclis'te gerekli Anayasa değişikliğini yapacak çoğunluk (ANAP oylarıyla birlikte) vardı, Bu değişikliği parlamento oylamasıyla, re'sen tanımak gerekirken, bunu referandumla getirmek ve 'No No No' kampanyası yürütmek yeterince utanma vesilesi değilmiş gibi, bir de bunu seçim sayıp ekonomiye zarar verdiğini düşünmek Özal demokrasinin karakterini gösteriyordu.

Özal 1988'de bir referandum denemesi daha yaptı, 1989 Mart'ında yapılacak yerel seçimleri 6 ay önceye almak için referandumla gitti ve % 65'le kaybetti. "Evet" oyları sadece memleketi Malatya'da çoğunlukta idi. Yani Perşembenin (Mart 1989 Yerel Seçim yenilgisinin) gelişi Çarşamba'dan belli olmuştu.

Erken seçim kararları nedeniyle, dört yılda bir yapılmış iki genel, beş yılda bir yerel iki yerel seçim Bozkurt Özal için fazlaydı. Temsili demokrasinin ve Genel oy'un geçerli olduğu her ülkede bu aralıklarda genel ve yerel seçimler yapıldı. Hatta federal sistemlerde bir de eyalet seçimleri olurdu. Demek ki, genel oy Özal ekonomisi için bir engeldi.

Anayasayı bir kere delsek ne olur?

Bu ünlü söz Turgut Özal efsanesine aittir. Liberaller Özal'ın neo-liberalliğini öve öve bitiremezler, ama o liberalliğin gereğini bile doğru dürüst yapmamıştır, isteseydi de yapamazdı. Hem karma ekonomiden geliyordu ve karma ekonomi uygulayıcısı Demirel'in çırağıydı, hem de bazı dengeler ve günü birlik politikalar ona engeldi. En önemlisi, iktisat bilimine vakıf değildi, sadece pratisyendi ve her pratisyen gibi pragmatikti, her pragmatist gibi temel kuralları ve uzun erimi gözetmek-tense, günü kurtarmayı düşünüyordu.

İlkesizdi, su gibi boş bulduğu yere akardı. Onun için prensip yoktu, fayda (veya fayda beklentisi) vardı, o anda neyi faydalı görürse onu yapardı. Ne ki, faydalı bulunan şey çoğu zaman nesnellikten doğmaz, o fayda ona karar veren kişi veya grubun özneliği olur. Örneğin IMF'in esas amacı verdiği kredileri tahsil edebilmektir. Bu bes-

belli bir öznelliktir. Şu veya bu ülkenin nesnelligine uymayabilir. Gerçi bir başbakanın iktisat bilimine vakıf olması şart değildir, biz burada sadece ona üstün vasıflar ve bilgiler atfedenele anımsatıyoruz.

Hükümetin IMF'e verdiği düzenli raporlardan biriyle ilgili şu olayı da anımsatalım: Yıllık raporlardan birinde tahıl rekoltesi fazla gösterilir. Bir süre sonra IMF'den gelen mektupta kendilerine bildirilen rakamların yanlış olduğu, Türkiye'nin o yılki gerçek hububat üretiminin şu şu şu ürünlerde şu kadar, şu kadar olduğu belirtilmektedir. IMF rakamların doğrusunu nasıl mı bilmıştır?

Uzaydan yeryüzündeki bir oto plakasını bile okuyabilen uydu fotoğrafları tahıl ekili alanları ve her bölgede ürünün bire kaç verdiğini saptamış, hektar hesaplarıyla doğru rekolte rakamlarını bulmuştur. Mektubu okuyan Özal "vay anasını, fena şiştik" diyecektir. Haber gazetelerde yer almıştı.

Faydacılık pratikten edinilmiş tecrübelerle dayanır, ama benzer sanılan her durum birbirinin aynı değildir, deneyimlere dayanarak karar vermek uygulamacılığı yanıltabilir de.

Öyle durumlar karşınıza çıkar ki, yenidir ve bir başkasıyla kıyaslanamaz, o durumda yaz-boz yaparsınız, sınayarak öğrenmek demek çok yanlış yapmak demektir. Bankerler olayının iki yılını Özal'ın müsteşarlığından başlayarak 1982 Temmuzuna kadar yakından incelerseniz, çapaçulluğu, kuralsız ve önlemsiz karar verip uygulamaya geçmeyi, yaz-boz yapmayı görürsünüz. Asıl karar mercii IMF olması onun yazboz yapmayacağı anlamına gelmez. Örneğin Dünya Ticaret Örgütü (DTÖ) ile birlikte Uluslararası Para Fonu yıllardır Güney'in (Üçüncü Dünyanın) tarımını öldürmek için her şeyi yapar (bu onun Kuzey için sübjektifliğidir), sonra kıtlık başlayınca hiç utanmadan 'böyle giderse savaş çıkabilir, isyanlar patlak verebilir' diye uyarılarda bulunur.

Özal'ın öncelikli amaçlarından birisi liberallerin tapıncı olan özelleştirmelerdi, ama onu ne Özal yapabildi, ne Tansu Çiller. Şeref Tayyip Erdoğan'a nasip oldu.

"Orta Direk" nereye gitti?

Ortaya "orta direk" diye bilim dışı, uyduruk bir terim atmıştı, neydi kimse bilemedi. Eskiden 'mahruti çadır' denilen konik çadırlar vardı, tente ortadaki tek direğe tutturulduğu için o direğe orta direk denirdi. O direk olmasa çadır ayakta duramazdı. Özal'daki orta direk öyle bir direktse, ANAP çadırını ayakta tutan bu direk hangi sosyal katmandı? Yoksa orta direktten kastedilen orta sınıf mıydı? Yahut emekçiler miydi? Böyle bir kavram ne Marksist, ne de burjuva sosyolojisinde mevcuttur.

Şayet orta direk ortalama seçmen yığınları idiyse, orta direğe güvenerek kurduğu çadır gene orta direk eliyle yıkıldı. Yukarıda anlattığımız gibi

orta direk emanet oylarını geri alınca Özal'ın çadırı çöktü. Göçtü gitti. "Orta Direk" lafı Turgut Özal'la siyasi literatüre girmişti, Köşke kaçır kaçmaz terim de silindi gitti.

Durum böyleyken, onun ardından (15. Ölüm Yıldönümünde) yapılan bir belgeselde konuşanlardan Mehmet Barlas'ın Turgut Özal'ı överken saydıklarından birisi de "Turgut Özal orta direk diye bir sosyal sınıf yarattı" cümlesiydi. Barlas Marksizmi de bilir burjuva sosyolojisini de. "Orta direk sınıfı" diye bir sınıf mı vardır? Bizim bildiğimiz sermaye birikimiyle bir burjuva sınıfı yaratılabilir, ama onu da bir politikacı değil, sermayedarlar oluşturur. Ne olduğunu ne Özal'ın, ne de Barlas'ın bildiği bir sınıf yaratılamaz, zira öyle bir sosyal katman yoktur. Bir başbakanla doğan ve o başbakanlığı kaybettikten sonra kaybolan bir sosyal sınıf veya katman olur mu?

Her iktidar partisinin yaptığını ANAP da yaptı. Siyasi amaçlarla menfaat dağıttı, adam zengin etti, sadece büyük ihalelerle, kredilerle, tahsislerle, teşviklerle kendisine yakın iş adamlarını kolladı veya türedi aferistler yaratmadı, halkın Fak Fuk Fon (Fakir Fukara Fonu) dediği bir fon ihdas ederek, büyük kentlerden, kasabalara kadar yerel parti teşkilatlarının saptadığı kişilere -ihtiyaç sahibi olmayan, hiç de fakir fukara olmayan-- hâli vakti yerinde kimselere sırf ANAP'lı militan oldukları için para dağıttı.

Dünya tarımının dar boğaza girdiği günümüzde tarımımızın bu hale düşmesinin Özal ekonomisiyle başladığını da ekleyelim.

Zaman zaman aklına eseni söylerdi, mesela Demiryollarına hiç yatırım yapmamayı savunurken "Tren komünizm işidir. Otomobille giderken istediğin yerde durabilirsin, trenle duramazsın" derdi. Oysa Avrupa'nın baştanbaşa demiryollarıyla kaplı olduğunu, o yıllarda tüm gelişkin ülkelerin hızlı tren için teknoloji geliştirdiklerini, özel raylar döşediklerini, bildiği halde, topluma öyle söylerdi.

Buna karşı alternatif gösterdiği otoyollarını överken "Hitler kalkınma hamlesini otobanlarla başlattı" derdi.

Özal ekonomisinin mirası 1990'lar

Kamu finansmanı sorununu çözemedi, gerçi kaynak yaratmak en zor işti, ama bu kilit sorunu çözmek için adımlar bile atmadı, zahmetli, uzun erimli yollara girmede, en kolay yollara (istikraza ve dolaylı vergilere) gitti, gelir arttıracak kaynaklara yönelmedi. Başbakanlığa geldiğinde dış borçlar 18 milyar dolardı, 6 yılda 2,5 misline çıktı, 47,5 milyar dolar oldu.

Tekrar edelim, Türkiye kapitalizminin gereksinmesi ciddi bir vergi reformu yapmak, sermayedarların vergi kaçırmasını önlemek, gelir dilimleri bazına dayalı vergi eşeli getirmek ve kayıt dışı ekonomiyi mutlaka kontrol (kayıt) altına almaktır. Özal buna çaba göstereceğine, dolaylı vergilerle halka

yüklendi. Yüksek faiz politikası izleyerek sanayicileri bile rantçılığa alıstırdı, üretim kültürü yerine, rant kültürünü ikâme etti.

Büyük laflar etmesine rağmen, uzun erimli yenden yapılanmaya gitmedi. Onun zamanında kayıt dışı (vergilendirilmeyen) ekonomi, kaçak istihdam ve belgesiz üretim yaygınlaştı, olağan hâle geldi. O kadar ki, kuralına uygun çalışan işverenler bile kayıt dışı ekonomiyle rekabet yapabilmek için kayıt dışı yollara başvurur oldular. Kaçak istihdam SSK borçlarını altından kalkılamaz hâle getirdi, ilh.

Nasıl ki, 1980'deki ekonomik durum ondan öncekilerin kabahati idiyse, ekonominin 1990'larda karşılaştığı sıkıntılar, dalgalanmalar da elbette on yıldır ekonomiye damgasını vurmuş Tugut Özal'ın ve direktif sahiplerinin devamı olacaktı.

Mesela Nisan 1994'te ve Şubat 2001'de vuku bulan ekonomik depresyon, bankalar rezaletiyle kaybedilen 45 milyar Dolar Turgut Özal ekonomisinin Özal sonrasındaki mirasıdır.

1990'lardaki ekonomide hangi çöküntü ve gerilemeler yaşanmışsa 1980'lerde izlenen yolun sonucudur.

Özal'ı yüceltenler içten değildirler, çünkü 1990'ların felaketinde Turgut Özal'ın rolünden hiç söz etmezler.

Çürüme

Her şeyin ötesinde Özal ve dönemi Türkiye'de yolsuzluğun, hırsızlığın, vurgunculuğun ve çürümenin simgesi olmuştur. Kendisiyle, çevresiyle, aile fertleriyle birlikte yozluğu, kuralsızlığı, düzeysizliği boyutlandırmış ve temsil etmiştir.

Köşe dönmek, iş bitirmek, malı götürmek geçerli sözler ve övgüler haline gelmiştir. Ayıp olan, utanç verici türden olan akçeli işlere toplumun gözünde bir çeşit olağanlık kazandırılmıştır. 12 Eylül faşizmiyle başlamış değerler erozyonu ve çürüme zamanla Turgut Özal'ın adıyla anılır olmuştur.

Liberalizmin "Bırakınız geçsinler, bırakınız yap-sınlar" düsturu, Özal devrinde "bırakınız çalsınlar, bırakınız yesinler"e dönüşmüştür. Oğulları soyadlarını kullanarak iş adamı olurlardı, kredi alırlar, bankalara, şirketlere özel TV kanalına sermayesiz ortak alınırlardı, kızına jaguar hediye edildiği kamuoyunda patlar, ailenin yüzü kızarmazdı, eşi, oğulları borsada oynarlar, finans âlemi devletin ta tepesinden borsa dalgalanmaları ve çeşitli hisse senetlerinde beklenen çıkışlar düşüşler için ailenin tiyô aldığını ileri sürerdi. Veya kızlarının evlenmek istediği şahsı anne beğenmediği için istihbaratçılara dövdürtülürdü.

Eşi "Papatyalar" diye bir vakıf kurdu, menfaat sağlamak isteyen iş adamlarının eşleri, kızları vakfa doluştular, devlet imkânları onlara sunuldu. Vakfa Yıldız Sarayı'nın Arabacılar Dairesi tahsis edilmişti. Hanım Sultan ve nedimleri kendilerini

orada saraylı sanmaya başlamışlardı. Şımarıklık o raddeye varmıştı ki, Kadımfendi Has Bahçe'de Lale Devri geceleri düzenler oldu, tıpkı Sâdâbad geceleri gibi kaplumbağalar sırtlarında mumlarla gezinirdi. Görmemişliğin, kompleksliliğin bundan âlâ yansıması mı olurdu?

TRT ekranlarına yansıyan bir görüntüyü burada anmak isteriz: Papatyalar Vakfı Ankara Çubuk'da kadınlar için bir biçki-dikiş evi açar, uygun bir yer kiralar. Töreni Vakfın Başkanı Semra Özal başlatır ve kıymetli yardımları için Sayın Cumhurbaşkanına teşekkürlerini sunar, açılış için kurdeleyi kesmek üzere Turgut Özal'ı kürsiye davet eder. Turgut Özal ise konuşmasında Papatyalar Vakfının bu evi kurmasını över ve emekleri geçen Vakıf Başkanı Sayın Semra Özal'a teşekkür eder, kurdeleyi keser. İzlediğiniz sanki bir TV parodisidir. İnsan "alay mı ediyorsunuz" demekten kendini alamıyor.

Semra Özal Sayın Başbakanın her ay yaptığı TRT'deki "İcraatın İçinden" programında da bazen gözükürdü. Özal kalemini sallayarak hükümetinin o ayki icraatını anlattıktan sonra, sözleri bitince "Hanım, koy bakalım bi kaset de neşemizi bulalım" derdi.

Halkçılığı halk ağzıyla konuşmak, onun gibi davranmak sanan iptidai bir popülizm siyasi fayda getirdi mi? Getirseydi, Turgut Özal'ın misyonu halkın oylarıyla sona ermez, Çankaya'yı kurtuluş sanmaz, Köşk'te o kadar istiskale uğramazdı.

Özal Başbakanlıktan gitti, Vakıf da bitti. Ama Hanımefendinin ihtirası bitmedi. Eşi köşke çıkmakla siyasi sonunu getirirken, kendisi siyasete heveslendi, partinin İstanbul İl Başkanı olmak istedi, kim bilir belki oradan Genel Başkanlığa kadar bileğinin gücüyle! tırmanma arzusundaydı. Kongre için otellerde lobiler kuruldu, bir bakan kendisini -Körfez Savaşındaki Çöl Ayısı lakaplı ABD generalinden mülhem-"Otel Ayısı" ilan etti. Büyük gürültülerden sonra çok eş il başkanı seçilmesine seçildi, ama olay partideki Özal karşıtı cepheyi genişletti, Yetim lakabını almış, aileye yakın bir bakan bile karşıya geçti ve azledildi. Yani eşin politik hırsı kocasının daha çok itibar kaybına hizmet etti. Sonuçta il başkanlığı da elden gitti, bir süre sonra partinin tamamı da.

Aile bağları

Turgut Özal'ın Başbakan olmasıyla birlikte ailesi gazete ön sayfalarında arz-ı endam etti. Böylece aile sayesinde gazetelerin baş sayfaları magazine dönüştü. Başlangıçta özel televizyon kanalları yoktu, bir süre sonra Uzan'ların Ahmet Özal ortaklı kanalı yayına başladıysa da, kamuoyu haber gereksinmesini daha çok gazetelerden sağlıyordu. Özal'ın siyasi gündemi belirlemedeki mahareti ve sık sık şapkadan tavşan çıkarmaktaki atraktif becerisi gazeteleri yeterince işgal etmiyormuş gibi, toplum onun aile fertlerini de her gün, ama her

gün birinci sayfalardan izler oldu. Semra Hanım, kızı, oğulları, gelinleri gazete sayfalarından düşmediler. Bunda ailenin kabahati yoktu, kabahat basındaydı ve maalesef basının (gazete yöneticilerinin) önemli bir kısmı Özal'a ve ailesine hizmet etmekteydi.

Bu bir arz-talep meselesi değildi, okur öyle istiyor diye Turgut Özal ve aile haberleri sunuluyor değildi. Yapılan -kabalık olmasın diye eski dille söyleyelim- "tabasbus"tu. İş o hale geldi ki, basın sadece Turgut Bey'e değil, Semra Hanım'a da tabasbusta kusur etmez oldu. Onunla sayfa sayfa söyleşiler yayınlanıyor, hatta söyleşi yapanlar arasına edebiyat dünyasından, tanınmış bazı isimler bile katılıyordu.

Turgut Özal ailesi hanedan gibi davramıyordu. Mesela vefat eden anne Hafize Özal mevzuata, kurallara aldırılmayarak İstanbul Süleymaniye Camii avlusuna defnediliyordu. Kişi tabii ki, annesinin vasiyetini tutmak ister, ama o vasiyet yasal olarak mümkünse yerine getirilir. Turgut Özal öyle bir hanedan ve sultan havası yaymış olmalıydı ki, validesi öyle bir dileği vasiyet edebiliyordu. Oğlu Başbakan olmasaydı o vasiyette bulunabilecek miydi?

Mesela oğlu E.İ.E İdaresindeyken, DPT veya Başbakanlık Müsteşarıyken, ya da Cuntanın başbakan yardımcısıyken anne böyle bir vasiyette bulunmazdı. Özal'ın havası annesini de etkisi altına almış olacak ki, şeyhinin yanına gömülmek isteyebildi. Turgut Özal büyük bir aldırmaazlıkla ve hiç kimseyi dinlemeden, itirazlara aldırmadan merhumeyi oraya defnettirdi.

Turgut Bey "Anayasayı bir defa delsek ne olur?" dememiş miydi? Birinci definle mevzuatı deldi, bir şey mi oldu? Oldu, delmenin arkası geldi.

Beyin tümöründen tedavi gören küçük oğul Bozkurt "Annemin yanına gömülmek istiyorum" diye vasiyet etti. Onun vasiyetini de Özal değil, ama başka bir hükümet yerine getirdi.

Rüşvetin belgesi

Ve nihayet Özal'ın ölümünden 1,5 yıl sonra kamuoyuna yansıyan bir olay bir başbakan ve cumhurbaşkanı ailesinin kirli ilişkiler içinde olduğunu gözler önüne serdi: Bir rüşvet meselesinde Emlâk Bankası Genel Müdürüne verdiği rüşveti geri almak isteyen iş adamı, Semra Özal'ı devreye sokar, Semra Hanım Dündar Kılıç'a söyler, onun veya Alâattin Çakıcı'nın eski banka müdüründen 5 milyon doları geri almasını ister. [İş adamının kendisinden rüşvet aldığını inkâr eden ve "belge göster" diyen banka genel müdürüne söylediği "ulan, rüşvetin belgesi mi olur pezevenk?" sözü toplumun diline düşecektir.]

Hayranları, Özal'ın 1985'te bakan İsmail Özdağlar'ın rüşvet olayını (tuzak kurarak) açığa çıkardığını, onu Yüce Divana yolladığını söyleyerek yol-

suzluklara karşı nasıl duyarlı olduğunu ileri sürerler. Oysa o bakanın rüşvet aldığı denizcilik firmasının ortakları arasında emekli amiraller vardı, işe askerin karıştığını gören Özal Özdağlar olayını açığa çıkarmak zorunda kalmıştı. Ama Özal bu vakayı da böbürlenmek için vesile yapar. Özal dönemi yolsuzlukların, rüşvet ve irtikâbın, hayali ihracatın ayyuka çıktığı bir dönemdi. Rüşvet alan sadece Özdağlar mıydı?

Özal, işverenlerin birikmiş SSK pirim borçlarını affeden bir kararnameyi imzaladıktan sonra aynen şöyle demişti: "İyi ki ödememişler, paralar bir işe yaramıştır." İşveren payından ödemeleri gereken pirimleri ödemedikleri gibi, işçinin ücretinden kestikleri pirim tutarlarını da ödemezler ve devletin tepesindeki adam "iyi ki ödememişler" der. Turgut Bey'in liberalizm anlayışı bu kadar çarpıktır. Vergi ödeme, prim ödeme, iyi edersin, çünkü o paraları yatırıma sarfetmişsindir. Turgut Özal Liberalizmin tanrısı ABD'nin vergi yasalarını bilmiyor olamazdı.

40 kısım tekmili birden

Şu satırlardaki haber niteliğinde olan bilgiler bir C. Başkanı ailesinin hangi ilişkiler içinde olduğunu gösteriyor.

Özal döneminin rüşvet, yolsuzluk, kanunsuzluk dönemi olduğu, "köşeyi dönme" zihniyetinin alıp başını gittiği bir dönem olduğuna daha iyi bir örnek olabilir mi? Çürüme daha başka nasıl olabildi?

"Ahmet Özal'ın, Kanal 6 TV'nin satışından, Doğu Holding'in sahibi Ayhan Şahenk'e olan borcu, Alâattin Çakıcı'nın devreye girmesi ve Tevfik Ağansoy'u bu konuda görevlendirmesi üzerine çözülmüştü. Tevfik Ağansoy'un, Şahenk'in hukukçularını tehdit etmesi üzerine alacaklı Şahenk, yüklü miktardaki alacağından bir anda vazgeçmişti.

Engin Civan'ın vurulmasına neden olan borç ise işadamı Selim Edes'e aitti.

Emlak Bankası eski Genel Müdürü Engin Civan, Turgut Özal'ın prenslerindendi. Selim Edes ise Özal ailesine yakın bir iş adamı.

Edes projelerini Japonya'da yaptırdığı büyük bir konut işinde Emlak Bankası ile ortaklık kurmuştu. Proje iyi bir şekilde yürüyordu. Ancak Edes, Emlak Bankası'nın bu projedeki emlak satışlarından elde ettiği gelirlere rağmen, kendisine ödemesi gereken paraları alamıyordu. Edes bunu Semra Özal'a açtı.

Semra Özal, Edes'e "Engin'in biraz sıkışıklığı var. Sen ona biraz parasal yardımda bulun, o zaman paranı öder" önerisinde bulundu.

Yani, bir Cumhurbaşkanı eşi, bir iş adamına, kendi getirdikleri bir bürokrata, Emlak Bankası Genel Müdürü Engin Civan'a "rüşvet" vermesi telkininde bulunuyordu.

Selim Edes, bu telkine uydu ve karşılıklı görüşmede, Trakya'da arazi aldığını ve sıkışık oldu-

ğunu belirten Engin Civan'a rüşveti verdi.

Ancak Civan, parayı almasına rağmen Edes'e yine de ödeme yapmadı. Bir süre sonra Emlak Bankasından ayrıldı.

Edes durumu bir kez daha Özal'lara bildirdi, en azından rüşvet olarak verdiği parayı geri almak istiyordu. Semra Hanım, "Ahmet'in bir işi vardı onu hallettirdik, aynı şekilde senin işini de hallettireceğiz" dedi.

Ahmet'in işi olduktan sonra, Semra Özal, Zeynep Özal ve sekreterleri İclal teşekkür etmek için 14 Eylül 1994 günü, Uğur Çakıcı'nın Alkent'teki evine gittiler. Selim Edes'in alacağı konusu bu ziyaret sırasında açıldı.

İş adamı Selim Edes'in Engin Civan'da 5 milyon dolar alacağı vardı. Bu para faiziyle birlikte 8 milyon dolar olmuştu. Eğer bu paranın tamamı Engin'den tahsil edilirse, 2 milyon dolar tahsil edenlere verilecekti.

Edes'in 5 milyon dolar alacağı olduğuna göre, aradaki 1 milyon dolar ne olacaktı? Herhalde bu küçük meblağ, aracılık yapan Özal ailesinin masrafları karşılığı olarak hesaplanmıştı. Tabii, paranın tamamı alınsaydı, Edes'e 5 milyon doları verilir miydi, o da meçhul.

Tevfik Ağansoy durumu telefonla yurtdışında kaçak olan Çakıcı'ya bildirdi. Çakıcı 2 milyon dolar karşılığında bu tahsilatın yapılmasını onayladı.

Ağansoy, Ayhan Şahenk konusunun hallinden dolayı ne para alındığını da merak ediyordu. Çakıcı'ya sorduğunda "para önemli değil, Özal'lar gibi dostumuz olsun yeter" cevabını aldı. Çakıcı'nın menfaati olmadan parmağını bile kıpırdatmayacağını bilen Ağansoy bu cevaba bir mana veremedi.

Bir süre sonra Semra Hanım Selim Edes'i arayarak "Dündar Kılıç'ın kendisini beklediğini, Kılıç'ın alacak konusunu halledeceğini" bildirdi.

Edes'in eşi, yeraltı dünyasının bu işin içine girmesinden rahatsız olmuştu. Edes'e gitmemesini söyledi. Ancak Edes çok saygı duyduğu Özal ailesine ayıp olacağını düşünerek, yanına avukatını da alarak görüşmeye gitti.

Dündar Kılıç başkanlığındaki "mahkeme", Kılıç'ın Selimpaşa Kıyıkent'deki yazlığında kurulmuştu. Selim Edes ve Engin Civan, burada yüzleştirildiler. Civan şiddetle böyle bir para almadığını söylüyor, Edes'e, "o zaman belgesini göster" diyordu.

Edes bu lafa sinirlenmişti. Daha sonra haberlere ve kitaplara başlık olacak "rüşvetin belgesi mi olur?" yanıtı ağzından çıkıverdi.

Bir süre tartışmadan sonra, Selim Edes, Dündar Kılıç'ın "siz gidebilirsiniz" demesi üzerine ayrıldı, bu toplantıdan bir netice alamadan evine döndü.

Dündar Kılıç, Engin Civan'ın direnmesine ve o kadar param yok demesine karşın, bir kaç taksitle de olsa Civan'dan paranın tamamını alacağını düşünüyordu. Nitekim toplantıdan bir - iki gün sonra Selim Edes'e telefon ederek "sizin işinizi bir kaç güne kadar halledeceğiz" dedi.

Ancak Çakıcı hem Civan'a sinirlenmiş, hem de "papaz" adını taktığı kayınpederi Dündar Kılıç'tan huylanmıştı. Tevfik Ağansoy'a talimat vererek Civan'ı, tetikçi Davut Yıldız'a, 19.09.1994 tarihinde Gayrettepe'deki Avrupa Hastanesi'nin önünde vurdurttu.

Neticede, Engin Civan hastahaneye ve arkasından cezaevine giderken, Selim Edes de ilk defa mahkemede gördüğü tetikçi Davut Yıldız'ı "cinayete azmettirmekten" idam cezasıyla yargılanıyordu.

Dündar Kılıç ve kızı Uğur Kılıç (Çakıcı) verdikleri ifadelerde, bu işe "hatırlı birilerinin" isteği üzerine girdiklerini söylediler. Daha sonra Uğur, hatırlı kişilerin 7. Cumhurbaşkanı Turgut Özal'ın eşi Semra Özal ile kızı Zeynep Özal olduğunu açıkça belirtti.

Hukuk büyük bir yara aldı ve "zorla tahsilât" gibi kanunsuz işleri adet haline getirmiş Özal'lar ile hayatı bu tip işlerin içinde geçmiş, "yüzleştirme mahkemeleri" kurmuş olan sabıkalı Dündar Kılıç ailesi, olayın dışında tutuldu.

Uğur Kılıç (Çakıcı), bu olaydan kısa bir süre sonra, eski eşi Alâattin Çakıcı'nın talimatıyla, 20 Ocak 1995 saat 16:00 sularında Uludağ Kervansaray Tesisleri önünde, çocuğunun yanında, kiralık katil Abdurrahman Keskin'in silahlı saldırısına uğrayarak üç kurşunla öldürüldü. Çakıcı medyaya gönderdiği teyp kasetleri ile bunun bir namus meselesi olduğunu ve infaz kararını Dündar Kılıç'la birlikte aldıklarını yaydı.

Olay sonrası Yavuz Ataç kanalıyla yurt dışına kaçan Tevfik Ağansoy bir süre sonra Çakıcı ile ihtilafa düştü ve 28 Ağustos 1996'da İstanbul Bebek'te Çakıcı tarafından öldürüldü.

Semra Özal'ın telkini ile Engin Civan'a rüşvet veren ve "Rüşvetin belgesi mi olur?" sözünü hukuk tarihine tescilleyen iş adamı Selim Edes de kendi inisiyatifi dışında gelişen yaralama olayından "idam talebi" ile yargılandıktan sonra "yaralamaya azmettirmekten" 1 yıl 8 ay, "rüşvet ver-mekten" de 111 milyar lira para cezasına mahkûm oldu.

195 gün hapis yattıktan sonra 6 Nisan 1995'de tahliye olan Edes tahliyesini müteakip yurtdışına çıktı. Edes yurt dışında iken cezasının yanlış hesaplandığı ve 45 gün daha cezaevinde kalması gerektiği anlaşıldı.

Halen ABD'de yaşayan Edes hayatını ve işini

altüst eden bu kadar maceradan sonra, kısa bir süre için de olsa tekrar cezaevine girmek istemiyor ve Türkiye'ye dönmek için af çıkmasını bekliyor.

7 yıl 6 ay hapis cezasına çarptırılan Engin Civan, 2 yıla yakın (550 gün) cezaevinde kaldıktan sonra infaz yasasından yararlanarak serbest kaldı.

3 Nisan 1996'da tahliye edildikten sonra, para cezasının ilk taksidi olan 6,25 milyar lirayı ödedi ve yurtdışına çıkarak ABD'ye yerleşti.

ABD'ye yerleşmeden önce bir süre Rusya'da da yaşayan Engin Civan'ın halen ABD'de, Türkiye, Antalya Organize Sanayi Bölgesi'nde UBT Tarım Ürünleri Sanayi adlı bir şirketi bulunan kardeşi Ergin Civan'la bağlantılı olarak "baharat toptancılığı" yaptığı söyleniyor. (22/10/2000 , www. Atin)

Benim memurum işini bilir

Turgut Özal ve diğer liberaller tapındıkları ABD liberalizminde, vergi ödememek, kesilen pirimleri ait olduğu kuruma yatırmamak mümkün müydü?

Veya memurların maaş katsayısını enflasyon oranının altında arttırdığında "benim memurum işini bilir" diyen, (maaşı yetmiyorsa rüşvet alsın demek isteyen) aynı Turgut Özal'dır.

Turgut Bey'in etik anlayışına başka bir örnek verelim. Emin Çölaşan "Turgut Nereye Koşuyor" kitabında yazmıştı: 1960'lı yıllarda DPT Müsteşarıyken hazırladığı 5 yıllık plana İmam Hatip Lisesi mezunlarının üniversiteye alınmaları hususunu koymak ister, Başbakan Demirel karşı çıkar. O bölüm Demirel'in istediği şekilde yazılır, teksirle çoğaltılır. Ama Meclisteki görüşmeler sırasında Maliye Bakanı Cihat Bilgehan birden fark eder ki, İmam Hatip'lilerin üniversiteye alınmaları konusu metinde yer almaktadır, hemen gider Demirel'e gösterir. DPT Müsteşarı Özal arada el çabukluğuyla teksirle çoğaltılan metnin o sayfasını değiştirmiş ve Demirel'e kabul ettiremediği isteğini metne dâhil etmiştir. Eğer kimse fark etmeseymiş, metin o haliyle kanunlaşacakmış. Kendi başbakanına ve parlamentosuna bile kazık atma ahlâkı bir yana, oraya o cümleyi sokuşturmakla ve plan metninin o şekilde Meclis'ten geçmesiyle, hükümetin istediğini değil, kendi dediğini yaptırabileceğini sanacak kadar cin fikirliydi Turgut Özal. Vizyon sahibi olmak bu olsa gerekti.

Bayağlaşma

Ahlâki yozlaşmanın bir boyutu da düzeysizleşmedir. Sıradanlaşmanın ve kültürsüzleşmenin düzeysizliği de geçip bayağlaşmaya dönüştüğüne tanık oluyorduk. Örneğin, yerli muz üretimini öldürüyor diye muhalefet muz ithalatına karşı çıktığında Özal "önerine bir muz attık, oynuyorlar" diyecek kadar şımarıktı.

Ama oynamakla ilgili daha vahim bir sözü olmuştu. Turgut Bey'in o sıralarda bir torunu doğmuş, adını Turgut koymuşlardı. Başbakan bir de-

fasında Meclis kürsüsünden muhalefete çatarken "Onlar küçük Turgut'la oynasınlar" deyivermişti.

Maço jargonda o sözün ne demek olduğunu bilenler için hicap dolu bu lâfa bir SHP milletvekili de aynı düzeysizlikle yanıt vermiş, "Küçük Turgut'la biz ne diye oynayalım, Semra Hanım oynasın" demişti. Meclis çatısı altında veya dışında Özal döneminin siyasi ortamının aldığı bu rezil durumu anlatmak için başka bir örneğe gerek var mı?

"Küçük Turgut" tek örnek değil: Özal siyasi rakipleri için ulu orta konuşurdu. Çekirdek Fiziki profesörü ve uluslararası literatürde teori sahibi çok saygın bir bilimci olan SHP Genel Başkanı Erdal İnönü için "Boyu uzun, akli kısa" diyerek (üstelik kendi fiziğine hiç bakmadan) bir insanın vücut özelliklerini alay konusu yapabilmisti. Ya da "bıraktığımız yerde otluyorlar" diyebilmişti.

Çetin Altan bir Siyaset Meydanı programında anlatmıştı. Özal'a "Sen hayatında hiç roman okudun mu?" diye sorar, Özal da "Ben masal okumam" diye yanıt verir. Anlaşılan, Turgut Bey çocukluğunda bile roman okumamıştır. Ama vahim olan, hiç roman okumamış olması değil, çok roman okumakla övünmeyi marifet saymasıydı.

Edebiyat insanı ve insan ilişkilerini birey ve toplum olarak yansıtan kristal bir prizmadır. Hayatın estetik düzlemde yeniden üretilmesidir. Edebiyatla hiç ilgilenmemiş ve edebiyat düzeyi Şair Tosun kültüründe kalmış birisinin değerlerinin "Küçük Turgut" terbiyesizliğiyle belirlenmesinde şaşılacak bir yan yoktur.

Barışçılık radikal olmayı gerektirir

Turgut Özal'a büyük mezzetler atfedenlerin çoğu iktisatçı, yani kuramcıya, onu radikal ve devrimci ilan eden --iktisatçı olsun olmasın-- herkese hatırlatmak gerekir ki, dün de bugün de bir türlü söylenemeyen husus Türkiye ekonomisinin düzlüğe çıkması için askeri harcamaları kısmak, kaynakları üretime, teknoloji transferine, eğitim kalitesine, araştırma-geliştirmeye aktarmak gerektiridir. Bunu bilmek için âlim olmak gerekmez. Gerekmez ama kimse de böyle söylemez veya söyleyemez.

Ne Turgut Özal, ne de ondan önceki ve sonraki başbakanlar Milli Savunma Bakanlığı bütçesini indirmek yoluna gidebildiler. Hep böyledir: Bin bir tane ekonomik çözüm ve önlem konuşulur, yazılır çizilir, ama aralarında devletin askeri bütçe yükünü azaltmak asla yer almaz. Durum Soğuk Savaş döneminin NATO Türkiye'sinde de böyleydi, şimdi de böyle. Sadece Özal ve diğerleri mi askeri harcamaları indirmez, IMF'in Standby antlaşmalarında da böyle bir öngörü yoktur, Dünya Bankası'nda da.

Hiyayecilikten tamamen uzaklaşın, sübvansiyonları kaldırın, tarımı desteklemeyin, memur aylıklarını düşük tutun, kamu yatırımlarını kaldırın,

sosyal harcamaları kısın denir ve benzeri pek çok tavsiyede, direktifte bulunulur, ama asla "savunma bütçenizi indirin, fonları silah gibi israf alanlarına değil, yararlı ve üretken yatırımlara aktarın" denilmez. Ya "nasıl olsa Türk ordusu bunu kabul etmez" diye böyle bir öngörü getirilmez veya IMF esas olarak ABD çıkarlarını koruduğu ve Türkiye silah dışalımını büyük ölçüde ABD'den yaptığı için ondan silahlanmayı kısıması istenmez. Türk ekonomisinin rakamlarını en az Türk yöneticileri kadar bilen ve pek çok ülkenin durumundan da aynı şekilde haberi olan IMF asıl kaynak yaratma yolunun savunma bütçesinden geçtiğini bilmez mi?

Militarizm sadece askere özgü değildir

Başta komşularımızla olmak üzere inandırıcı bir barış ve dostluk politikasına girmek lâzımdır. Dünyada ve bölgede iyi komşuluğu, karşılıklı çıkarlara dayanan ekonomik ilişkileri daimi kılmakla (bölgemiz ve dünyamız ne kadar gerilimli olursa olsun) Türkiye'nin inandırıcı ve kalıcı barış politikası onun asıl güvenliği olacaktır.

Silahla güvenlik sağlama çizgisi sonu olmayan bir silahlanma demektir. Silahlanırsınız, kendinizi güçlü sanırsınız veya gerçekten de askeri bakımdan güçlüsünüzdür, ama sizi tehdit ve tehlike gibi görenler sizden çekinerek daha çok silahlanabilirler. Bu böyle sürüp gider. Silahlanma tırmanır. Kaldı ki, silahlanma masrafları ve askeri harcamalar ekonomik bakımdan güçlenmenizi önler, halkın refah ve mutluluğunu geciktirir. Ekonominizi dünya ekonomisindeki dalgalanmalar, bunalımlar karşısında kırılğan kılar.

"Savaşı önlemenin yolu savaşa hazır olmaktır" düsturu öteden beri dünyaya da, ülkemize de ege-men olmuştur. Osmanlı "Hazır ol cenge, ister isen sulh-u-salâh" demiştir. [Ama sulh-u-salâh istemediğini ordusunu ve Hariciyesini Kasım 1913'te General Liman von Sanders komutasına (Alman Genel Kurmayı'nın emrine) vererek, ertesi yıl Kayser Wilhelm ordularının peşinde cenge girerek göstermiştir. Osmanlı, harbi önlemek için hazırlanmamış, harbetmek için hazırlanmıştı.]

Savaşı önlemenin yolu savaşa hazır olmaktır (daha çok, daha çok silahlanmaktır, daha çok insanı askere almaktır) sözü yarım yüzyıl boyunca Soğuk Savaş'ın da eksenini oluşturdu, nükleer tırmanışın yarattığı dehşet dengesini uluslararası politikaya hâkim kıldı.

Fakat askeri okullarda olduğu kadar, sivil okullarda da halâ savaşa hazır olmanın fazileti, silahın marifeti, askerinin heybeti anlatılır.

Savaş politikası

Turgut Özal da Batı'cıydı, NATO'cuydu. Onun politikası da elbette geleneksel çizgide olacaktı. Nasıl ki, Özal yandaşları 2003'te hem ABD işga-

lini alkışladılar, hem de Türkiye'nin savaşa girmesini istedilerse, Turgut Özal da sağ olsaydı onlar gibi davranırdı. 1991 Körfez Savaşı'na girmek için elinden geleni yapmış olan Turgut Özal'dı.

İşte bu noktada Özal'ın ve zihniyetinin vahimliğini görmek gerekirdi. Pek çok Batı ülkesinde bile insanlar, hatta ilkokul çocukları ellerinde meşalelerle, Petrol İçin Kana Hayır" yazılı pankartlarla günler, akşamlar boyu sokaklarda barış yürüyüşleri yaparlarken, Türkiye C.Başkanının "Musul-Kerkük petrollerinden pay alırız" diye kan istemesi, bu ülkenin evlatlarını ABD'den gelmiş GI'ların yanına katıp savaşa yollamaya kalkışması bağışlanamaz.

Özal eğer dün Körfez Savaşı'na karşı çıksaydı bugün her şeye rağmen onu saygıyla anabilirdik, 'çocuklarımızı savaşa, öldürmeye, ölmeye göndermedi' derdik. Ama kendisi basındaki kalemliyle birlikte küçük bir azınlık olarak Türkiye'yi savaşa sevk etmek istedi. O tutumunun getirebileceği felaketi ve acımasızlığı hiç değilse sonradan kabul edilmeliydi. Zira bugünkü Irak'ın dramı koca bir ülke halkının acıları, kaosu, kini, nefreti, birbirine düşmesi Körfez Savaşı'nın devamıdır.

Turgut Özal ya savaşın ne olduğunu bilmeyecek bir gafildi veya insan hayatına metelik vermeyen bir muhteris. Birinci Körfez Savaşı'nda ABD'nin kullandığı nükleer başlıklı sahra toplarının, füzelerin yaydığı radyasyonun on yıl içinde çoğu çocuk 500.000 insanı öldürdüğünü acaba medyamızda kaç kişi söyledi? Türk ordusu o gün ABD'nin peşinde Irak'ı istilaya suç ortağı olsaydı, bugün bölgede belki ABD'den bile daha çok nefret toplayacaktı.

Tekrar etmeliyiz: Türkiye fetihçi niyetlere, küçük hesaplara pirim vermeyerek, 1991'de Körfez Savaşı'na girmeyerek, 2003'te de -Tayyip Erdoğan'a rağmen- işgal kuvvetlerinin dışında kalarak, onlara sınırlarında cephe açtırmayarak Irak halklarının, bölge halklarının, Güney ve Orta Amerika'nın hatta Avrupa çoğunluğunun sempatisini kazanmıştır.

Turgut Özal dışarıda fırsatını bulunca savaş emelleri güderek, içeride işkencecileri koruyarak, rakiplerinin yasaklarının devamını isteyerek, parti mensuplarına merkezden yerel birimlere kadar menfaat sağlanmasını mubah hatta gerekli görerek, aile bireylerinin karışık ve sevimsiz çıkar ilişkilerine, akçeli işlere karışmasını olağan bularak, siyasette gerekli gördüğü her yolu yöntemi mubah addederek arkaik bir politikacı prototipidir.

Bütün zekâsına, yeteneğine rağmen, tutuculuktan kurtulamayan, bütün geleneksel politikacı tipleri gibi tek adam kültürünü tek yönetim biçimi olarak benimsemiş, yenilikçiliği uluslararası kapitalizmin günübürlük rüzgârlarına yelken açmak sanan, geleceğe dönük toplumsal izdüşümlerinde çoğulcu ve demokratik yönelimleri göremeyen, kendisine gösterilse hem aldırmaıyıp bildiğini okuyan, demok-

rasinin değişik biçim ve yöntemlerini önemsemyen, uygar dünyadaki feminist, ekolojist görüş ve değerler gibi çağdaş gelişmelere eğilmeyen tek adam kültürüyle hükümet etmiş bir devlet adamıdır.

Ama Özal'cıların 1991'de Körfez Savaşına katılmak istediklerini, 2003'te ABD'nin peşinde Irak'ı işgale gitmeyi savunduklarını, "Tayyip Erdoğan istediği halde onu dinlemediler, onlar yüzünden Türkiye savaşa girmedi, ABD ordusuna da imkân sağlamadı, 1 Mart tezkeresinin reddedilmesiyle büyük fırsat kaçırdı" diye hâlâ hayıflandıklarını, ABD istilasını zafer çığlıklarıyla alkışladıklarını, gazetelerine "Tam Gaz Bağdat" diyen manşet attıklarını hatırlarsak, hayranları Özal'a yakışır, Özal da hayranlarına.

Kürt Sorunu

Turgut Özal'ın Kürt sorununu çözmekten yana olduğu düşünülebilir. Bir kaç kez "federasyon" kelimesi sarfettiği doğrudur. Fakat onun öngördüğü federasyon Türkiye Cumhuriyeti ile o zamanki deyişle Irak Kürdistanı arasında kurulacak bir birlik-tir.

Savaş sonrasında Irak'ın merkezi yapısı kalmamıştı, ordu Kürt bölgesinden çekilmişti, ayrıca İran'a yakın Şiiler ile onlara karşı Sünniler toplu-mun diğer parçalarını oluşturuyordu. Bu bölünme-lerde Türkiye'nin "Kürt kartı"nı oynaması Özal'ın öngörüsüydü.

Irak bölünürse yeni yapılanmada T.C. aktif rol oynamalı bu amaçla Musul konusuna ilişkin tari-hi haklarını öne sürmeliydi.

Özal böyle bir federasyon olasılığında Musul ve Kerkük faktörünü düşünmekteydi. Kürdistan De-mokrat Partisi Başkanı Mesut Barzani'ye, Kürdis-tan Yurtseverler Birliği Başkanı Celal Talabani'ye seyahat serbestliği sağlamak için diplomatik T.C. pasaportu verilmesi, zaman zaman Ankara'ya da-vet edilmeleri o öngörü kapsamında.

Celal Talabani "Özal bize kafasındaki Alman-ya modeli bir Türk-Kürt federasyonu anlattı" diye Türk gazetecilerine açıklamada bulunmuştu.

Gelgelelim, kişisel olarak böyle düşünse bile Türkiye'de Kürt sorununa çözüm bulmak isteyen bir politikacı Özal'inkinden farklı davranırdı:

Milli Güvenlik Kurulu'yla uyum halinde 19 Temmuz 1987 tarihinde 285 sayılı Kanun Hük-münde Kararname ile bölgede "Olağanüstü Hal Uygulamasına" geçildiğinde Turgut Özal Başba-kandı.

Aynı şahıs adı faili meçhullerle, işkenceyle öz-deşleşen Özel Tim'in kurulmasını sağlamıştı. Cum-hurbaşkanlığı döneminde Başbakan Süleyman De-mirel'e yazdığı bir mektupta, özel timlerin "ara-yan" bir tarzdan çıkmasını ve "bulan ve yok eden" bir tarzla devriye gezmesi gerektiğini söy-le-di. Cumhurbaşkanı olarak artık yürütme yetkisi kalmadığından o yetkiye sahip Başbakana tavsiye-de bulunuyordu.

C. Başkanı Özal söz konusu mektupta "köy bo-saltmaları" da bir yöntem olarak anıyordu..

"İstenmeyen gazetecilerin" girmesini engellemek amacıyla çıkarılan "sansür ve sürgün kararnamele-ri" da Özal hükümetinin bir icraatıydı.

Turgut Özal hükümeti katliamlar, tecavüzler, soygunlar, uyuşturucu trafiği yapan koruculuk dü-zenini de başlatmıştır. 1985 yılında PKK karşısın-da Kürtler arasından geçici köy korucuları oluşturu-muştur. Geçici Köy kuruculuğu aradan geçen 30 yıl içinde kalıcılaştırılmıştır.

Körfez Savaşı başlayınca Musul'u düşleyen Özal, Güney Kürdistan özerk olunca orayla fede-rasyon kurmayı düşündüğünde niyeti kuzeyde PKK hareketini ezmek ama Güneyle birleşmekti.

Bu nedenle "Özal Kürt sorununu çözecekti" di-yen kimi Özal muhiplerinin ve bazı Kürt siyasi-lerinin savları yakıştırmazdır.

Hicap verici sorgulama

Son olarak Turgut Özal'ın siyaset yapma yön-temlerindeki her yol mubah anlayışına örnek ver-mek istiyoruz. C. Başkanı Özal'ın Mart 1990'da Camp David'de ABD Başkanı George Bush'la gö-rüşmesinin tutanakları basına yansımıştı.

Tutanakları ANAP Genel Başkanı olmak iste-yen G.Antep milletvekili Hasan Celal Güzel'in ba-sına sızdırdığı, belgeyi Dışişleri Bakanlığı'ndaki genç bir memureden aldığı öne sürüldü.

Özal'ın talimatıyla Bakanlık Müsteşarı Tugay Özleri memureyi baskı altında sorguya çekti. Asıl ayıp olanı sorguda genç kadına Hasan C. Güzel'le özel ilişkisi olduğu itiraf ettirildi. Sorgulamaya MİT de dâhil edildi. Burada amaç belgenin Ba-kanlık dışına nasıl çıktığını öğrenmek değil, Ha-san Celal Güzel'le olan ilişkisini açıklamaktır, sonra da bunu basına yansıtmaktır.

Türk toplumunda böyle bir olayın kadın olan kişiye ne denli zarar vereceği biline biline genç memure harcanmış oldu. İşinden atılmasından önemlisi özel bir ilişkisinin basında soru-cevap şeklinde yer almasıydı.

Genç kadın aleyhinde açılan davadan beraat et-ti, Bakanlık'taki görevine de Danıştay kararıyla döndü, ama kendisi istifa etti.

Gazeteciliğe başlayarak kendisine yeni bir ya-şam kurdu, ama 1993'te bir kış günü görevden dö-nerken nişanlısıyla ve otomobilin sürücüsüyle ha-yatını kaybetti.

Hasan Celal Güzel adlı şahıs bugün hâlâ sanki bir hikmeti varmış gibi TV ekranlarına çıkıyor.

Konumuz o değil, konumuz Özal'ın eski yar-dımcısını, eski müsteşarını ve eski bakanını saf dı-şı etmek için her yola başvurabileceğini, ama bu-nu yaparken genç bir kadını toplumun önüne ata-bileceğini, yani hiçbir etik kuralı tanımadığını gös-termek.

Özal hakkındaki değinmelerimizi bu insani ör-nekle -o hazine olaydan utanç duyarak--bitirmek istedik.

Margaret Thatcher

Thatcher'ın rolü kendi dönemiyle sınırlı kalmadı, çalışanlar aleyhine yaptığı değişikliklerin pek çoğu kalıcılaştı.

"Çoğu kişinin bir sorunla karşılaştığında hükümetin bunu çözmesi gerektiğini düşündüğü bir devirdeyiz bence. 'Bir sorunum var, yardım almalıyım' veya 'Evsizim, devlet bana ev versin' diyerek kişisel sorunlarını topluma mâl ediyorlar. Biliyor musunuz, gerçekte toplum diye bir şey yoktur. Erkek ve kadın bireyler ve aileler vardır. Hiçbir hükümet bireyler olmadan bir şey yapamaz. Bu sebepten insanlar önce kendi başlarının çaresine bakmalıdır."

Bu sözler Britanya'nın eski başbakanlarından Margaret Thatcher'a aitti. Misyonunu topluma değil, sermaye sınıfına vakfetmiş - çünkü ülkenin var oluş nedenini toplum değil sermaye olarak görmüş- bu politikacı 1975-1990 arasında Muhafazakâr Parti Başkanlığı, 1979-1990 arasında da başbakanlık yapmıştı.

Margaret Thatcher'den bahsedilirken; O'nun 1979'da Britanya'nın ilk kadın (!) başbakanı olmasından değil diğer iki temel özelliğinden bahsetmek gerekir: bunlardan birincisi Neo-liberalizmin ideolojik, politik ve kültürel hegemonyasının tesis edilmesinde öncü rolü oynaması, ikincisi ise sosyalizme duyduğu düşmanlık ve derin nefrettir. Bu nefret öyle derin bir nefretti ki; 1975 yılında Muhafazakâr Parti liderliği için mücadele ederken hükümetinde yer aldığı parti lideri ve rakibi Edward Heath'i bile "sinsi sosyalizm" savunucusu olmakla suçlamıştı. 1990 yılında Avam Kamarasında, on bir yıllık iktidarının sonucunda oluşan kara tabloyu gözler önüne seren İşçi Partisi milletvekillerine de şöyle cevap veriyordu: "Siz sosyalistlerin programı herkesi yoksul kılmaktır, yoksulluğu azaltmak değil".

Dönemi boyunca, Kamu İktisadi Teşekküllerini tasfiye etmek için, KİT'lere hiç yatırım yapmayan ve yapmadığı için de övünerek "son sosyalist devleti de yıktık" diyebilen Ekonomi Profesörü (!) Tansu Çiller'in kimleri örnek aldığını anlamak zor olmasa gerek! Aynı şekilde Abdullah Gül'ün de, 06. Ocak. 2010'da Cengiz Çandar ve Hasan Cemal ile yaptığı söyleşide "Devletin içindeki Sovyetler Birliği çöküyor" demiş olduğu hâlâ hafızalardadır. Ayrıca Tayyip Erdoğan'ın da Britanya Başbakanı David Cameron'a gönderdiği taziye mesajında, Thatcher'ın

sadece ülkesinin değil, Avrupa ve dünya siyaset tarihinin en etkili liderlerinden biri olduğunu, cesareti, azim ve kararlılığıyla birçok siyasetçi için ilham kaynağı olmaya devam edeceğini belirtirken; Margaret Thatcher'ın neredeyse 1980 sonrası Türkiye sağ siyasetin tümünün akıl hocası olduğunu da görmekteyiz.

Soğuk Savaş deccalı

Temel siyasi çizgisi ekonomide ultra-liberal, toplumsal konularda muhafazakâr, uluslararası politikada ise McCarthy döneminin öne çıkmış isimlerinden gerici ABD Başkanı Ronald Reagan'ın peşinde Soğuk Savaş deccalıydı.

Bu kelimeyi rastgele kullanmadık, çünkü Sovyetler Birliği nükleer bombayı ilk kullananın asla kendisi olmayacağını belirttiğinde, Britanya Başbakanı Thatcher "biz oluruz" demişti. Yönettiği ülkenin nükleer kapasitesi ABD ve SSCB'ninki yanında yok mertebesinde kalırdı, ama Thatcher Ronald Reagan'ın yerine konuşuyordu.

1980'li yıllarda Batı ülkelerinde devletin iktisadi yatırımlardan çekilmesi, kamu işletmelerinin özelleştirilmesi, serbest pazar ekonomisinin önündeki bütün kısıtlamaların kaldırılması, işçi haklarının daraltılması, sosyal devletin yardım ve sağlık harcamalarının asgariye indirilmesi

şeklinde ortaya çıkan neo-liberalizmin Birleşik Krallık'taki uygulayıcısıydı.

Bu nedenle 2013 yılı Nisan ayında öldüğü zaman İngiltere'de, İskoçya'da, Galler'de ve tabii ki Kuzey İrlanda'da insanlar sokağa çıkıp şenlik yaparak "cehenneme git" diye beddua etti.

Thatcher Thatcher, Milk Snatcher

Yükseköğrenimini kimya dalında yapmıştı, 1953'ten Avam Kamarasına milletvekili seçildiği 1959 yılına kadar vergi hukuku uzmanı olarak çalıştı. 1970'te partisi seçimleri kazanınca Eğitim ve Bilim Bakanlığına getirildi. İlk icraatı bütçe kısıntısı yapmak için yedi ila on bir yaşındaki çocuklara verilen bedava süt dağıtımını kaldırmak oldu. Bu nedenle halk arasında "süt hırsızı" (Thatcher Thatcher, Milk Snatcher) olarak anılmaya başlandı ve sık sık protesto edildi. Bu söz on binlere okul çocuğunun dilinde oyun tekerlemesine dönüşecek kadar yaygınlaşmıştı.

1974'te Muhafazakâr Parti hükümeti genel seçimleri kaybettikten sonra Thatcher'ın başkanlık mücadelesi başladı ve ertesi yıl başkan seçildi. 1979 seçimlerinden sonra da Başbakanlığa geldi.

Thatcher gibi acımasız bir politikacının başa geçmesi rastlantı değildi. Uzun süredir burjuvazinin işçi sınıfıyla başı dertteydi. 1972 ve 1974'teki madenciler grevleri Muhafazakârların 1974'te kaybetmesine yol açmış, işçi sınıfı maden işçileri etrafında sermayeye karşı kutuplaşmışlardı. Ama James Callaghan'ın başbakanlığında kurulan İşçi Partisi hükümeti de başarısız kalınca Mayıs 1979 seçimlerini tekrar Muhafazakâr Parti kazanmıştı.

Sermayenin yeni hükümetten ve başbakanından beklediği işçilere karşı sert ve müsamahasız davranılması, ücret artışları yapılmaması ve mücadelelerinin ne pahasına olursa olsun kırılmasıydı. Parti içindeki sertlik yanlıları kısa zaman içinde kömür stoklarının arttırılması, özellikle kömürlü termik santrallere kömür depolanması, mazotla çalışan santrallere gidilmesi, kömürlü santrallerin aynı zamanda mazotla da çalışacak tekniğe kavuşturulması ve fazla miktarda kömür ithal edilmesi idi. O kesimin sözcülerinden biri "bundan böyle grev kırıcılık şerefli bir meslek haline gelecek" diyordu.

İşte Thatcher bu görevlere talip olarak başbakanlığa geldi. Kendinden istenenleri fazlasıyla yaptı.

Thatcher, özel sektör yatırımları önündeki en büyük engel olarak gördüğü ve 1980'de % 21'e

dek çıkan enflasyonu görüyordu. Ona göre enflasyonu artıran başlıca etkenler aşırı kamu harcamaları ve borçlanmaydı. Bu sorunu çözmek için para arzını kontrol altına aldı; borçlanmayı azaltmak amacıyla faizleri arttırdı. Kendisi işbaşına geldiğinde % 14 olan faiz 6 ay içinde % 17'ye yükseldi.

Gelir üzerinden vergi almak yerine dolaylı vergi almak tercihiydi. "Az kazanandan az - çok kazanandan çok vergi alınması" gibi temel bir vergileme kuralının hiçe sayıldığı bir uygulama olan dolaylı vergiler; gelir dağılımını etkileyen, işçi ve diğer emekçi kesimleri gün geçtikçe yoksullaştıran bir vergi türüdür.

Dolaylı Vergiler, 1974'lerde girilen kriz tedbirleri kapsamında 1980'lerde tüm dünyada uygulanmaya başlanmış ve daha sonra kalıcılaştırılmıştır. İlk olarak Reagan ve Thatcher'in hükümetlerinin başvurmuş olduğu "Arz Yanlı İktisat Politikaları" çerçevesinde uygulanmaya konan dolaylı vergilerin amacı, kazançlardan elde edilen vergilerin oranını düşürerek çok kazanç sağlayan sermayedarları yatırımlara yönleltmek, istihdam sağlamak ve krizden bir çıkış yolu bulabilmektir. Ancak 1980'lerden bu yana yaşanan sü-

reç bunu doğrulamamıştır. Söz konusu uygulamalar, krizin faturasını işçi, emekçi ve yoksul halka ödetmekten başkaca bir işe yaramamış ve sermayedarları krizden korumanın politik bir aracı haline gelmiştir.

Sermayedarların gelirlerine uygulanan vergi oranı indirimlerinin başlıca amacı, 1974'lerden beri düşme eğilimine giren kâr oranlarının yükselmesini sağlamaktır. Artı değer bir parçası olan vergiler, vergi oranının indirilmesi ile birlikte aynı oranda (indirim oranında) sermayedarlara artı değer transferinin devlet eliyle yapılması (artı değerden alınan bir parça olan verginin sermayedarlara iade edilmesi) anlamına gelmekteydi.

Türkiye'de de Turgut Özal ile birlikte yapılmaya başlayan yasal düzenlemelerle birlikte, o dönemde % 46'ları bulan Kurumlar Vergisi Oranı, günümüzde % 20'lere kadar indirilmiştir. Bu vergi oranının düşürülmesinden dolayı etkilenecek merkezi bütçe gelirlerinin azalması ve bu nedenle oluşacak bütçe açıkları da, KDV, ÖTV gibi tüketim üzerinden alınan dolaylı vergiler salınması suretiyle yoksul işçi ve emekçi halkın sırtına yüklenerek kapatılması yoluna gidilmiştir.

Thatcher yılları kısmi sanayisizleşme (de-industrialisation) dönemi olarak da anılır. İmalat

sanayinde verimlilik 1978 ile 1983 yılları arasında % 30 oranında düştü.

Thatcher, İşçi Partisi'nin aksine, gerilemekte olan sektörlerle sübvansiyon vermiyordu. İşsizlik, Thatcher dönemi iktisadının toplum açısından en önemli sorunlarından biri olacaktı. Ancak Margaret Thatcher için, işsizliğin artması, ücret artışlarını önlemek, yavaş yavaş sosyal hakların geri alınmasının yolunu açmak ve işçi ve diğer çalışanların ücret artış taleplerini bastırmak için yedek iş gücü (işsizler) ordusu oluşturmak amacıyla uygulanan "işsizsen bir hiçsin" politikasından başkaca da bir anlama gelmiyordu!

Politikasının neden olduğu iktisadi durgunluk yüzünden işsizlik 1979'da İşçi Partisi iktidarının son günlerindeki 1,3 milyon kişiden 1981'de iki buçuk milyon kişiye yükseldi. Hızla artan işsizliğin bir diğer nedeni, sanayi sektörünün yeniden yapılanmasıydı. İşsizlik artmaya devam etti ve Ocak 1982'de 3 milyonu geçti. İşsizliğin saptanmasında yapılan değişiklik nedeniyle resmi rakamların düşük olduğunu söyleyen yorumcular ise gerçek işsiz sayısının 5 milyona ulaştığını tahmin ediyordu.

Thatcher hükümeti ise önce işsizlik sigortası hakkı kazanılmasını zorlaştırdı, sonra aynı hükümet işsiz sayısının belirlenmesi kurallarını değiştirdi, sadece işsizlik sigortası alanları işsiz sayar oldu. Böylece işsiz sayısı resmi sahtecilikle düşürülmüş oluyordu.

İşbaşında bulunduğu dönemde dünyanın dikat çeken ultra-liberal politikacıları Ronald Reagan, Margaret Thatcher, Turgut Özal ve Şili'nin faşist diktatörü General Pinochet idi. [Turgut Özal da ultra liberal olmakla birlikte belirgin bir ekonomi siyaseti yoktu, somut pratiği IMF'in direktiflerini Türkiye'ye uyarlama ve uygulama çabasından ibaretti. Başlıca zorluğu genel ve ye-

rel seçimler ile referandumlardı.] O yıllarda Milton Friedman ve Chicago Okulunun monetarizmi revaçtaydı. Türkçe popüler dile "Sıkı Para Politikası" olarak da çevrilen monetarist ekonomik politika (parasalcılık) enflasyonun piyasada fazla para bulunmasından kaynaklandığını ileri sürüyor, devletin para arzını sıkı denetlemesini, Merkez Bankası'nın gerekirse piyasadan para çekmesini öngörmekteydi. Para arzını frenlemenin bir yolu da ücret artışlarını önlemek, işçi ve diğer çalışanların ücret artış taleplerini bastırmak, sosyal harcamaları kısmaktı.

Bazı Britanyalı Marksistler Thatcher'ın genel siyasi hattını "otoriter popülizm" olarak niteliyorlardı.

Siyasi tutuklu celladı

Thatcher hükümetinin çarpıcı insanlık suçlarından birisi 1981 ilkbahar aylarında İrlandalı siyasi tutukluların açlık grevlerindeki tutumuydu.

Kuzey İrlanda'daki Maze Hapishanesi'nde bulunan İrlanda Cumhuriyet Ordusu (IRA) ve İrlanda Ulusal Kurtuluş Ordusu (INLA) mensubu tutuklu ve hükümlüleri beş yıl önce kaldırılan "siyasi tutuklu" statülerini geri almak için süresiz açlık grevi başlattılar. Thatcher başlangıçta "Suç suçtur, siyaset değil" diyerek mahkûmlarla uzlaşmayı reddetti. Grevde Sin Fen milletvekili Bobby Sands dâhil on mahkûm öldü. Bu olay IRA hareketine karşı olanların bile vicdanlarını yaraladı, Thatcher'ın o politikasına tepkiler arttı, sonuçta siyasi mahkûmların el konulan bazı hakları yeniden tanındı.

Thatcher'ın uluslararası politikada askeri güce başvurduğu olay 1982 bahar aylarında yaşandı. Bu esnada, Arjantin'deki faşist Videla cuntası ekonomik alanda yaşadığı sıkıntılar artınca, dikkatleri dışa çekmek ve milli bir heyecan yaratmak amacıyla 2 Nisan 1982'de Arjantin, 1830'dan beri Britanya'nın elinde bulunan Malvinas (İngilizcede Falkland) Adalarına asker çıkardı.

Bu, II. Dünya Savaşı'ndan beri bir Birleşik Krallık toprağına yapılmış ilk askeri müdahaleydi. [Malvinas Adaları'nın "Birleşik Krallık toprağı sayılması" sömürgecilik döneminden kalmıştı ve 1982 yılında da devam etmekteydi.] Thatcher birkaç gün içinde bir deniz filosunu adaları geri almak için gönderdi. Arjantin'de askeri bir rejim bulunduğu için Britanya'nın Falkland Savaşı'na uluslararası tepki zayıf kaldı. Britanya deniz üssü olarak kullandığı adaları geri aldı. Falkland Savaşı Thatcher'ın halk desteğini arttırdı. "Britanya'nın orada ne işi var?" diyen itirazlar "ant-faşist" demagogilerle boğuldu. Oysa faşizm bugün vardır, yarın yıkı-

lır, nitekim Arjantin cuntası da üç yıl geçmeden devrildi. Ama Malvinas Adaları hâlâ Britanya'nın deniz üssü olarak Güney Amerika kıtasında bir tehdit unsuru olmaya devam ediyor.

Falkland Savaşı ve muhalefetin bölünmüşlüğü sayesinde, Muhafazakâr Parti Haziran 1983 genel seçimlerinden önemli bir çoğunluk sağlayarak çıktı. 1983 başlarında iktisatta görülen düzelme emareleri de Muhafazakârların başarısında rol oynadı. Bu seçim sonuçları Thatcher'ın kariyerinde doruk noktasını oluştuyordu.

Madenciler Ulusal Sendikası 1984'te greve gitti, Thatcher hükümeti yukarıda andığımız önlemleri almış, elektrik santrallerine fazlasıyla kömür stoklamış, bazılarında ise fueloil kullanacak tekniklere gitmişti. Grev kırıcılık, işçiler grevdeyken işçi alarak yasaları çiğneme uygulandı ve bir yıl kadar süren grev amaçlarına ulaşamadı, zira grev işçilerin talepleri için silah olmaktan çıkarılmış, grevin yaptırım gücü asgarie indirilmişti.

Bu grev sırasında, 20.000 dolayında maden işçisi yaralandı, 13.000'i hapse atıldı, neredeyse 1.000'i işten atıldı ve ikisi grev hatlarında öldürüldü.

Thatcher 15'i hariç tüm ocakları kapattı ve kalanlar da 1994'te özelleştirildi. Fakat bu uygulama sadece Britanya'ya özgü değildi, F. Almanya, Belçika ve diğer bazı Batı Avrupa ülkeleri de taş kömürü madenlerinden vazgeçmekteydiler.

Thatcher ekonomisinin özeti sosyal harcamaları kısmak, düşük gelirden alınan vergi matrahını yükseltmek, ücret artışlarını kontrol altına almak, yani gelir dağılımındaki adaletsizliği arttırmak oldu. Örneğin Thatcher işbaşına geldikten 5 yıl sonra Britanya'da nüfusun % 10'u toplam milli gelirin yarısına el koymaktaydı.

Thatcher'ın 11 yıl süren başbakanlığı toplumsal huzursuzluk, sanayi sektöründe işçi-işveren gerginlikleri ve çekişmeleri, yüksek işsizlik dönemi olarak tarihe geçti.

Mirası kalıcılaştı

Thatcher'ın rolü kendi dönemiyle sınırlı kalmadı, çalışanlar aleyhine yaptığı değişikliklerin pek çoğu kalıcılaştı. Bunların başında sendikalara karşı getirilen yasalar ve idari mevzuat sonraki Tony Blair ve Gordon Brown'ın İşçi Partisi yönetimlerinde de devam etti. Özelleştirmeler ekonominin olmazsa olmaz kuralı haline geldi. Piyasa ekonomisine her hangi bir müdahale tabu oldu. Ekonominin şu veya bu dalında korumacılık düşünülmez oldu. Thatcher çizgisinin pek çok özelliği geri dönüşsüz bir süreç oldu. İşçi Partisi de sağa kayarak, Muhafa-

zakâr Partiden pek de farklı olmayan bir kimliğe büründü.

Thatcher'ın hükümet ettiği yıllar Batı Avrupa'da ve tüm dünyada çevre hareketlerinin yükseldiği, sera gazı etkisinin yol açtığı küresel ısınma, aerosollerin de etkisiyle ozon deliğinin ortaya çıktığı, asit yağmurlarının gözlemlendiği yıllardı. Thatcher'ın gericiliği ve Britanya burjuvazisinin çıkarları bu alanda da kendisini gösterdi.

Örneğin, 1988'de Belçika'da Bruges'de yapılan AB toplantısında söylediği şu sözler Thatcher'ın zihniyetini ortaya koymaktaydı:

“Çevresel sorunlara karşı hangi uluslararası önlemleri almaya karar verirken verelim, iktisatlarımızın büyümesine ve gelişmesine engel olmamalıyız, zira gelişme olmadan çevre koruma maliyetlerini karşılamak için gerekli refahın yaratılması mümkün değildir.”

Thatcher'ın radikal muarızları Britanya toplumunun hâlâ onun ayırıcı, bölücü ekonomi politikalarının etkilerine katlandığını, onun zamanında azan açgözlülük ve bencillik kültürünün toplumsal ve ahlâki bir yara olarak derinleştiğini söylemektedirler.

Margaret Thatcher AB devletleri ile çelişkiye düştüğü için bazı bakanlarını kaybetti, son icraatı 1990 Ekim'inde George Bush'u Irak savaşına teşvik etmek ve destek vermek oldu.

1990 Kasım ayında parti içinde yenik düştü ve Başkanlık için John Major'ı destekleyerek başkan adaylığından çekildi. 1992'de milletvekilliğine de aday olmadı. Kendisine eski başbakan sıfatıyla Lordlar Kamarasında bir büro tahsis edildi.

1992'nin Haziran ayında tütün devi Philip Morris şirketine yılda 250.000 Dolar maaş ve kendi vakfına gene yıllık 250.000 Dolar bağış karşılığı, “jeopolitik danışman” oldu. 2004 yılından itibaren demans ve çeşitli beyin rahatsızlıklarına, sonradan gelen Alzheimer hastalığına rağmen danışmanlık geliri ölünceye kadar sürdü.

Siyasette kimliğini kanıtlamış olan Margaret Hilda Thatcher etik bakımdan çokça kınanan, simgesi kurukafa ile gösterilen bir tütün tekelinden (veya her hangi bir finans kapital kuruluşundan) yüklüce bir geliri kendine hak görececek bir tıynetle imiş. Demek ki o parayı hak ettiğine inanıyormuş. Demek ki 1992'de kendisine Barones unvanı da verilen Muhafazakâr Lady'nin etiği bu kadarmış.

KIZILCIK Polemik...

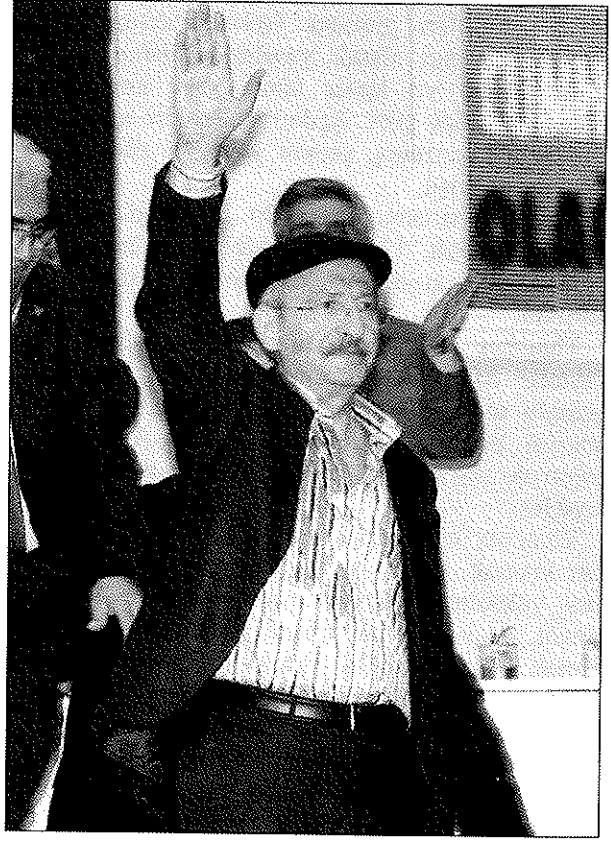
CHP başarılıdır

CHP'nin solcular tarafından eleştirisi, genellikle CHP'den umut ve beklentilere dayanır. Ah bir sosyal demokrat veya olmadı hakkıyla kemalist olabilse. Şöyle bir yumruğunu masaya vurabilse. Emekçilerin sesini duyabilse...

Aynı zamanda ulusalcı olan solculardan CHP'ye sürekli ve şiddetli eleştiriler gelmeye başladı. Haksız da sayılmazlar; CHP köklü, devlet ve siyaset mükteşebatı en yüksek, okumuş-yazmışlara dayanan, yönetiminde saygın bilim insanları da olan bir parti olduğu ve tabanı da Türkiye'nin en 'medeni' kesimlerinden oluştuğu halde, cehaleti paçalarından akan, neyi niçin ve kim adına konuştuğunu kendisi de bilemeyen bir R. Tayyip Erdoğan'ın hakkından gelemiyor, popülaritesini bir türlü söndüremiyor. Önümüzde peşpeşe yapılacak seçimler var. AKP gene oyları silip süpürecek, CHP yine nal toplayacak. Anlaşılır, tahammül edilir bir şey değil. Halbuki CHP aklını başına toplasa ...

Bunlar ulusalcı solcuların yazdıkları; konuşukları da şöyle olmalı: Türkiye'de bugüne kadar "sözüm meclisten dışarı" denilerek kastedilen kim varsa hepsi birden AKP olmuş, iktidara gelmiş. Çok isabetli bir tasvirle "Karnını kaşıyan adam" da denilen bu adamlar 11 yıldır iktidarda, bu gidişle daha belki 11 yılları bile var, ama CHP hiçbir şey yapamıyor. Karnını kaşıyan adam(lar) köstebekler gibi, memleketin altından girip üstünden çıkıyorlar. Nerde rant kokusu var, ordalar. Belgrad ormanını lüpleyemezse hipodromu cebine atıyor. Çok şaşırtıcı; herkes AKP'nin bir hırsızlar, dolandırıcılar, rantçılar, komisyoncular, arakçılar, gaspçılar, yalancılar, istismarcılar, kantarcılar, bezirganlar, sofular, vergi kaçakçıları, sadakacılar, bukalemunlar, üfürükçüler koalisyonu olduğunu söylüyor ve Türkiye'deki "allahçılar"ların da bunlar olduğunu vurguluyor ama Fazıl Say'dan başka ceza alan yok!

Sanatçı mahfillerinden bakınca, AKP'de estetik hiç bir lezzet yok. Erkeğinde kadın yok, kadınında erkek. İllelliği teşhir ediyor. Dişini fırçalamaz, domuz eti yemez, karidese, istakoza börtü-böcek der. Entelektüeli de öyle işte, kendi aklını yetersiz bulduğu için tüm alıntısını

tanrıdan yapar. Korkak olduğu için düz(gün) bir duruş oluşturamadığı gibi oluşturan da nefret eder. İrkçılığı tanrının ırkçılığıdır, erkek olanı örneğin gürcü ise aşağı ırktan olduğuna inandığı, örneğin bir Arap'la evlenmişse himmet etmiştir. AKP'li düello bilmez pusucudur...

Halka bak sen, Türkiye'nin 150 yıllık modernleşmesini bırakmış, toplum zararlısı bir siyasi asalağın peşine takılmış, gidiyor. CHP ise hiç bir şey yapamıyor.

AKP ve onun peşine takılan halk böyle olduğu için mi CHP bir şey yapamıyor, yoksa AKP'yi ve halkı böyle gördüğü için mi?

İkisi de doğrudur; halk budur ve CHP de

halkı, ne ise öyle görmektedir. CHP silkinsin isteniyor, silkinmiyor mu? Silkinmiyor mu san-ki. Baykalı sepetliyor, Kılıçdaroğlu'nu getiriyor. Kemal Anadolu' bırakıyor, Muharrem İnce'yi alıyor. Ne yapsın daha, başkası yok ki. Bu ha-liyle bile yüzde 20 oy alabiliyor, CHP'nin ne-si başarısızdır?

CHP'nin solcular tarafından eleştirisi, CHP'den umut ve beklentilere dayanır. Ah bir sosyal demokrat veya olmadı hakkıyla kemalist olabilse. Şöyle bir yumruğunu masaya vurabil-se. Emekçilerin sesini duyabilse...

Çok şaşırtıcı. Biz de CHP'nin bir hırsızlar, dolandırıcılar, rantçılar, komisyoncular, arakçı-lar, gaspçılar, yalancılar, istismarcılar, kantarcı-lar, bezirganlar, sofular, vergi kaçakçıları, sada-

kacılar, bukalemunlar, üfürükçüler koalisyonu olduğu söylentisine inanıyor, ama bunu hiç kimseye anlatamıyoruz. Belediye meclislerinde, komisyonlarında CHP'liler var, AKP'liler ve MHP'liler var. Bütün dolaplar bu zeminlerde çevriliyor, fakat siz hiç buralarda Ankara'daki ağız dalaşı benzeri bir kavga olduğunu işittiniz mi?

CHP gibi, devlet kuran veya kurtaran parti-ler hemen bütün ülkelerde olmuştur. Ama bun-lar işlevini tamamlayıp yokolmuşlardır. Bir kaç istisna dışında kalmayı başaranları, koalisyon lar da eksik tamamlayan denge partileri olmak-tan ileri bir iddia taşımazlar. Oyları yüzde 5-6'yı bir türlü geçemez. Bizdeki CHP elbette başarılı sayılmalıdır!

Fazıl Say'a 10 ay hapis

Fazıl Say'ın babası Ahmet Say: "Oğlum hakkında haksız bir ceza verildiği için üzgünüm, kırıgım. Türkiye'nin ilerlemesi yönünde, tam bağımsız, demokratik olması yolunda mücadele eden nice gencimiz yakın tarihimizde öldürüldüler. Onların da babaları, anneleri çok ağladı. Benim fazla sızlanacak halim yok.

Twitter'da yayınlanmış bir cümleyi tekrarla-dığı için yargılanan Fazıl Say'a İstanbul Sulh Ceza Mahkemesi 10 ay hapis ceza-sı verdi.

İstanbul Cumhuriyet Başsavcılığı'nca hazırla-nan iddianamede, sosyal paylaşım sitesi twit-ter'de yazdığı bazı yazılarda, "halkı kin ve düş-manlığa tahrik veya aşağılama" suçunu işlediği gerekçesiyle Fazıl Say'ın, "halkın bir kesiminin benimsediği dini değerleri alenen aşağılamak" suçundan 1,5 yıla kadar hapis cezasına çarptı-rılması isteniyordu.

Yabancı gazetecilerin de yoğun ilgi gösterdi-ği duruşmada, Hakim, Fazıl Say'ın eylemini, Türk Ceza Kanunu'nun (TCK) 216/3. maddesin-de öngörülen, "Halkın bir kesiminin benimsedi-ği dini değerleri alenen aşağılayan kişi, fiilin kamu barışını bozmaya elverişli olması halinde, altı aydan bir yıla kadar hapis cezası ile ceza-landırılır" hükmü gereğince sabit bulunduğunu ifa-de etti.

Hakim, eylemin yayın yoluyla işlenmiş olma-sı nedeniyle bu cezayı yarı oranında arttırarak önce 12 aya, sanığın duruşmalardaki tavır ve davranışlarına göre de 1/6 oranında indirim uy-

gulayarak 10 ay hapis cezasına düşürdü. Say hakkında verdiği 10 ay hapis cezası hükmünün açıklanmasını, sanığın sabıkasız oluşunu dikka-te alarak, 5 yıllık denetimli serbestlik şartıyla geri bıraktı.

Karar için ne dediler?

Fazıl Say, karar sonrası yaptığı açıklamada, "Mahkeme sonucu çıkan karar için yurdum adı-

na çok üzgünüm. İfade özgürlüğü açısından hayal kırıklığına uğradım. Hiçbir suçum olmamasına rağmen ceza almış bulunmam şahsımdan çok, Türkiye'deki ifade ve inanç özgürlüğü adına kaygı vericidir" diye konuştu.

Babası Ahmet Say ise şöyle konuştu:

"Oğlum hakkında haksız bir ceza verildiği için üzgünüm, kırgınım. Türkiye'nin ilerlemesi yönünde, tam bağımsız, demokratik olması yolunda mücadele eden nice gencimiz yakın tarihimize öldürüldüler. Onların da babaları, anneleri çok ağladı. Benim fazla sızlanacak halim yok. Bir tek şeye çok üzülüyorum. Fazıl 11. yüzyıl şairinin dörtlüğünü başkalarına yolladı diye sanki suçmuş gibi hapis cezası verilmesi uluslararası arenada Türkiye'yi çok kötü gösterecek. Batı şimdi olayı çok tartışacak. Biz kendimize yazık ediyoruz. Fazıl'dan çok Türkiye'ye üzüldüm. Karar bu kadar düşüncesizce

Ahmet Say Avrupa'ya rezil olduk diye kaygılanıyordu, ama Tayyip Erdoğan'ın ve İleri Demokrasinin Avrupa Birliği Bakanı Egemen Bağış "Ümit ederiz ki bir daha bu davadan alınması gereken mesaj herkesin birbirine saygılı olmayı öğrenmesidir. Kimse kimsenin kutsalına, kimse kimsenin değerlerine hakaret etmesin. Herkes birbirinin kutsalına saygı göstermeyi öğrensin" demekteydi.

Orhan Pamuk Say'a verilen cezayla ilgili olarak "Çok kötü ve kabul edilemeyecek bir karar.. Hem Fazıl Say için hem Türkiye için çok üzgünüm" dedi.

Devlet adamı böyle olur

İleri Demokrasinin bakanlarından Hüseyin Çelik "Bu dava sonuçlanmış bir dava değil. Ertelenmiş bir şeydir. Bir daha aynı şeyler tekrarlanmazsa hapse filan girmeyecek" dedi. Yani uslu çocuk olsun, bir daha böyle konuşmasın, o takdirde hapse girmez demek istedi.

İleri Demokrasinin Başbakan Yrd. Bülent Arınç ise tam bir Müslüman devlet adamına yakışacak sözler söyledi:

"Son günlerde bir piyanistin başına gelen olaydan bahsediliyor. Attığı tweeterla, yani yazdığı şeylerle kendime hakaret edildiğini görüyorum. Ben inançlı bir insanım. İnançsız bir insanın 'ben ateistim' demesini de şöyle başımı çeviriyorum, olağan karşılıyorum. Ben inançlı bir insansam, dindar olmaya gayret ediyorsam, benim kutsallarıma da hakaret edemezsin. Benim kutsallarıma, mukaddeslerime hakaret ettiğin zaman, nasıl Geert Wilders diye bir adam vardı Hollanda'da, adamın ismi de çok güzel. Geert Wilders diye yazılıyor. Hollandalı'ya sordum, 'nasıl okuyorsunuz bu adamın ismini?', 'Hirt Vel-

des' dedi. Şimdi onun söylediklerini, onun yaptıklarını bir taraftan eleştireceksin, bizdeki hırtın söylediklerine 'ah burada ifade özgürlüğü yok mu?' diyeceksin. Al oradaki hırtı ve buradaki hırta... 'Ne kadar yavşak, sahtekâr, ahlaksız varsa hepsi Allahçı' diyor. Hepsi yanlış, Allahçı diye bir şey olabilir mi? Herhalde dindarları kastediyor. Bunları söyleme be kardeşim. Sen kendi ateistliğini istediğin kadar savun. insanların mukaddes değerlerine veya kişiliklerine hakaret ettiğin zaman sana karşı bir ceza yaptırımı olacaksa bunu da herhalde anlayışla karşılamam lazım. Veya şöyle olabilir. Bu sözlerinden dolayı eleştirilebilir, bu eleştiriler karşısında kendisi de bu yaptığının hata olduğunu anlayabilir ve özür dileyebilir. Ama bu esasen bir şikâyetle bağlantı- ken bundan vazgeçmediğini görüyoruz. Sadece sözlerinin doğru olduğunu düşünüp, her gün onun üzerine basarak bir şeyler yapma gayreti içerisinde. Hâkim de zaten verdiği cezayı ertelemiş. Şart koymuş, '5 sene içinde böyle bir hakaret yapma' diye. Ömer Hayyam'ın şiirinden dolayı değil, hepimizi sapıklıkla suçladığı için, hepimize hakaret ettiği için, insanların kişilik haklarına tecavüzde bulunduğu için..."

"İnanan insanlara da hakaret etmek doğru değil, mümkün de değil. Sen kendi inancını istediğin kadar söyleyebilirsin. Buna karışan bir ceza hükmü yok ama başkalarının inancına hakareti esas alırsan bunun bir yaptırımı varsa ve bu kanun şunca yıldan beri geçerliyse, 'İşte Say, sen de say' demeye filan gerek yok. Türkiye'de suç işleme imtiyazına hiç kimse sahip değil. Nice komutanların, muvazzaf veya emeklinin yargılandığı bir Türkiye'de, genelkurmay başkanlarının kendilerine isnat olunan suçtan bugün savunma yapar noktaya geldiği bir Türkiye'de yani Fazıl Say'ın hangi özelliği var ki suçlanmasın veya mahkeme önüne çıkmasın. Sen yaptığın suç teşkil ediyorsa bunun hesabını rahatlıkla vereceksin. Veya 'Benim yaptığım yanlıştır. Her inançlı insandan, Allahçı diye hakaret ettiğim her Müslüman'dan özür diliyorum' diyeceksin. Yok öyle, 5 kuruşa simit devri geçti."

Dış basında

Fazıl Say'a "halkın büyük bir kısmının benimsediği dini değerlere hakaret"ten verilen 10 aylık hapis cezası, dünya basınında yankı buldu.

BBC, "Say davası, Türkiye'de, dinin siyaset üzerindeki etkisine dair duyulan endişeyi canlandırdı" diye yazdı.

New York Times'ın Internet sitesi Say kararını şu ifadelerle okuyucularına duyurdu: Uluslararası arenada tanınan piyanist Fazıl Say, İs-

lam'a hakaret ettiği ve Müslümanları rencide ettiği gerekçesiyle 10 ay hapis cezası aldı.

Fransız haber Ajansı AFP ise "Bu dava, Avrupa Birliği'ne girmek için uzun zamandır uğraşan bir ülke olan Türkiye'de, artan ifade özgürlüğü kısıtlamalarına dair korkuyu artırmıştır" yazdı.

Mısır'da yayın yapan Al Ahram gazetesinin Internet sitesi de Say'a verilen hapis cezasının arkasında İslamcı iktidar partisinin bulunduğu görüşüne yer verdi.

Fazıl Say'a adli ceza verilmesini basında eleştirenlerin çoğu ceza alan kişinin dünyaca ünlü bir sanatçı olmasına vurgu yaptılar. Böyle bir gerekçe eleştirenlerin de hukuktan anlamadıklarını gösterir. Zira çok ünlü bir sanatçı ya da herhangi bir yurttaş yasa önünde eşittir.

Eğer ortada bir suç varsa o kişinin Fazıl Say olması ya da olmaması farketmez. Çarpıklık o çapta bir sanatçıya ceza verilmesinde değil, sosyal medyadaki o sözlerin suç sayılmasındadır. Toplumun bir bölümünün dini duygularını rencide etmek gerekçesi ve onu içeren yasa maddesi ifade özgürlüğüne aykırıdır.

İleri demokrasinin adliyesinin kararı toplumun ve onun idari ya da adli yöneticilerinin zihniyetini göstermektedir.

Bu kararı rastgele bir adli hüküm saymamak gerekir: Bugün siyasete egemen olan (ve TV konuşmacılarının sanki marifetmiş gibi) "müte-deyyin" dedikleri zihniyet, inançları kendilerinininki gibi olmayan din eleştiricilerine göz dağı vermek, benzer eleştirilerin ve karşı çıkışların önünü almak istemektedir.

Simon Bolivar'dan Hugo Chavez'e

Chavez emperyalizme karşı yiğitçe direndi, halkını cesaretlendirdi.

Güney Amerika'nın bağımsızlık sembolü haline gelmiş olan Simon Bolivar'ın baba tarafından soyu 16. yy.da Bask Ülkesi'nin Bolivar Köyünden, anne tarafı ise Kanarya Adaları'ndan göçmüştü.

Kendinden 200 yıl kadar önce İspanya'dan Caracas'a sömürge valisi maiyetinde gönderilen Simon de Bolivar'ın kuşaklar sonra aynı ismi taşıyacak torunu ülkesinin İspanya'dan bağımsızlığı için savaş verecekti.

Tam adı Simón José Antonio de la Santísima Trinidad Bolívar y Palacios Ponte y Blanco idi. 24 Temmuz 1783'te doğdu. Gayri menkullere, arazilere, şeker kamışı plantasyonlarına, gümüş, altın, zengin bakır yataklarına, "encomienda" denilen yerli işçi topluluklarına ve siyah kölelere sahip çok varlıklı bir aileye mensuptu.

Eğitimi özel hocalardan aldı, 14 yaşında askeri okula girdi, eğitimini İspanya'da tamamladı, 1807'de Venezuela'ya döndü, Şimdiki Kolombiya, Venezuela ve Ekvator Nueva Granada adıyla İspanyol sömürgesiydi. Bolivar bağımsızlık örgütlenmelerine katıldı, kısa zamanda öne geçti. Fakat Napolyon Fransanın İspanya'yı işgali üzerine sömürge yönetimi zayıflayınca 1811'de Venezuela eyaleti bağımsızlığını ilan etti. İki yıl sonra İspanyollar sömürgeyi geri aldılar. 1813'te Bolivar bir askeri birlikle Caracas'ın geri alınmasında rol oynayınca kendisine El Libertador (Kurtarıcı) ünvanı verildi. 1814'te yenilince Ja-

miaka'ya gitmek zorunda kaldı. Orada yazdığı ve sonradan "La Carta di Jamaica" adını alacak mektupta güneyde Şili ve Arjantin'den kuzeyde Meksika'ya kadar kıtanın durumunu anlatıyor ve "bizi İspanya'ya bağlayan bağlardan kurtulmalıyız" diyordu.

Sonraki yıllar İspanya ordularına karşı gel gitlerle, başarı ve yenilgilerle dolu geçen mücadele yıllarından sonra bugünkü Kolombiya (Gran Colombia), Ekvator (Quito), Venezuela, Peru'da bağımsız cumhuriyetler kuruldu.

1820'lerde ünü ve gücü Orta ve Güney Amerika'nın önemlice bir bölümüne yayılmıştı. Kendisi bütün bölgeyi kapsayacak federal yapıda tek bir devlet öngörmekteydi, ama kıtada ulusal devlet amaçları daha güçlüydü. Bu nedenle İspanyollardan kurtulmuş ülkelerden bazıları arasında sorunlar ve savaşlar çıkıyordu. Britanya, Fransa ve ABD de bu ihtilaflara ve ülkelerin iç işlerine karışıyorlar, oralarda yönetimlere karşı hareketler düzenliyorlardı.

1829'da Venezuela Kolombiya'dan ayrıldı. Bolivar Bogota'yı terketti, 17 Aralık 1830'da Kolombiya'da tüberkülozdan öldü.

Burada ayrıntılarına girmedığımız Bolivar'ın yaşamının tamamı mücadelelerle geçmiştir. Dün İspanya'ya, 20. yy. da ise Amerika Birleşik Devletleri'ne karşı Kıta halklarının bağımsızlığının simgesi olmuştur. Kendisi halktan biri değil, soylu sınıfa mensup bulunduğu, yerlilerin ve kölelerin haklarını savunmamış olduğu halde, aradan iki yüzyıl geçmesine rağmen adı tarihte kalmamış, günümüze dek halk mücadelelerinde yaşamıştır.

Güney ve Orta Amerika'nın köklü halk mücadeleleri Francisco de Miranda, José de San Martín, Emiliano Zapata, Jose Marti , FarAugusto César Sandino, Carlos Fonseca Amador, Ernesto Che Guevara, Fidel Castro, Hilda Gadea, Inti Parado, Carlos Marighella, Douglas Bravo, Antonio Núñez Jiménez, Alberto Bayo, Nahuel Moreno, Salvador allende, Kumandan Yardımcısı Marcos ve adlarını burada anamadığımız pek çok devrimci yetiştirmiştir.

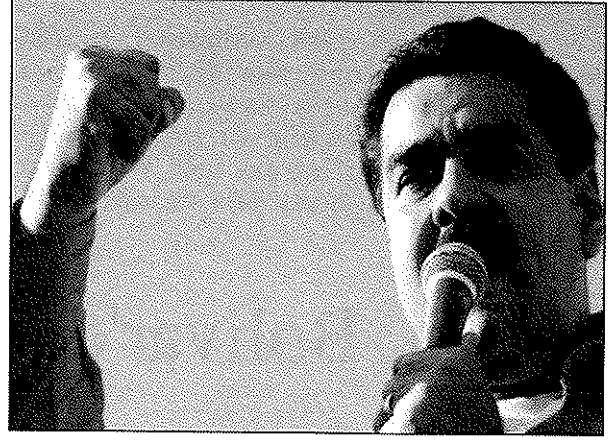
Uzun süren kanser tedavisinden sonra 5 Mart 2013 günü 59 yaşında ölen Hugo Rafael Chávez de o devrimcilerden biriydi.

Hugo Chavez ölmeden önce, ölürse yerine Maduro'yu seçmesini Venezuela halkından istemişti. Chavez öldü ve halk onun isteğine uydu; Venezuela Birleşik Sosyalist Partisi (PSUV) adayı Nicholas Maduro'yu devlet başkanı seçti.

Maduro, 1962 yılında başkent Karakas'ta solcu bir ailenin çocuğu olarak dünyaya geldi. Küçük yaşlardan itibaren siyasetle ilgilenen Maduro kamu hizmetlerinde yer aldı. Otobüs şoförü olarak çalıştı. 1991 yılında Karakas metro istasyonunda çalışmaya başlayan Maduro, burada metro çalışanlarını temsil eden sendikanın temsilcisi olarak seçildi. Daha sonra Hugo Chávez'in lideri olduğu 5. Cumhuriyet Hareketi (Movimiento V Republica) adlı partide yer alan Maduro, 1994'te de Chavez'in hapisten çıkmasında da önemli rol üstlendi. 1999'da Kurucu Mecils'e girdi. 2000'de milletvekili seçildi. 2006 Ağustos'unda Dışişleri Bakanlığı görevine başlayan Maduro, ülkesinin bölgedeki Güney Amerika Ulusları Birliği (UNASUR), Latin Amerika için Bolivarcı İttifak (ALBA), Güney Amerika Ortak Pazarı (Mercosur) gibi önemli birliklere entegre olmasını ve burada önemli roller üstlenmesini sağladı. Çin Rusya ve İran'la yakın ilişkiler geliştirdi. 2012 yılında devlet başkanı yardımcısı görevini üstlenen Maduro, Chavez'in 5 Mart'ta hayatını kaybetmesinin ardından geçici devlet başkanı olmuştu.

Venezuela bize ne öğretir? Hiçbir şey öğretmese bile Nikaragua devriminden sonra parlak bir başarı yaşamak şöyle dursun sürekli yenilgiler yaşayan Dünya ve Türkiye solunda neredeyse bir ideoloji haline gelen çaresizlik hali-

nin yersizliğine işaret eder. Şudur çaresizlik ideolojisi: İşçilere ve emekçilere dayanılarak iktidar olunamaz. İşçi ve emekçilerin bir anlık öfkesine dayanarak iktidara yükselenler bu iktidarlarını işçi ve emekçilere dayanarak sürdürmezler. İlerici, devrimci, sosyalist siyasetler iktidar için mücadeleden vazgeçmelidirler. İktidar için mücadele bu güçleri rejime ve düzene entegre eder, yozlaştırır...

Bu varsayımlar solun dışındaki güçler arasında güçlü olsa bir zararı olmazdı. Ama ne yazık ki "iktidar kaçınıklığı" telkin eden bu varsayımlar asıl olarak solcular arasında yaygındır. İktidarı bize vermezler, kaptırmazlar düşüncesinden kaynaklanır.

Venezuela'da elbette sular durulmayacaktır.

ABD'nin ve uluslararası tekellerin adamı olan Henrique Capriles ülkesinin işbirlikçi potansiyelini sonuna kadar değerlendirmeye Maduro'yu düşürmeye çalışacaktır. Bunu yaparken ABD'nin gizli açık desteğini arkasına alacaktır. Venezuela'da yıllardır olan bitenler devrim değildir, sosyalizmin inşa edilmesi hiç değildir, fakat uygulanan sosyal programlarla yoksulluk büyük ölçüde yenilmiştir. Halk sınıflarına, mahalli Bolivarcı örgütlenmelerle kendi sorunlarını çözme becerileri kazandırılmıştır. Topraksız iki milyon köylü için başarılı reformlar gerçekleştirilmiştir. Bu yapılanlara işçi sınıfının belli bölümlerinin görece desteği de sağlanmıştır. Ancak orta sınıfların ve aydınların desteği yeterince sağlanamamıştır. Bu kesimlerin küskünlüğü daha çok demokrasi, özgürlükler ve katılım konularındadır. Sosyalizme yönelik sağlam bir gidişattan söz etmek için çok erkendir. Bu mücadele dünyadan sempati ve destek görmüştür, görecektir. Halkın kendine özgüveni ile yarattığı ve omuz verdiği bu süreç dışarıdan gelecek müdahalelere karşı savunulmalı ve desteklenmelidir. Dünya solunun da Venezuela halkı için yapabileceği bir şey varsa, budur.

"Yetmez ama evet!"çilik hortladı

Destek barışa ve çözüme değil, "Türkiye'nin uçacak olması"nadır

Hükümetin bir devlet projesi olarak, ama devletin iki has partisini dışarıda bırakarak, sadece Recep Tayyip Erdoğan'a yarasın diyerek başlattığı ve "Türkiye büyüyecek, genişleyecek, uçacak, Ortadoğu'ya hakim olacak" söylemiyle taraftar bulmaya çalıştığı "Barış süreci"ne toplumdan yüzde 70-80 gibi büyük destek geldi. Ancak bu desteğin, belki sadece yüzde 10'dan bile azı, "Kirli savaş bitsin, çocuklar ve gençler boşuna ölsün"e, "Kürtler de Türklerle eşit vatandaş olsun"a verilen destektir. Sürece verilen desteğin yüzde 90'dan fazlası "Türkiye uçacak" vaadine, dolaşısıyla AKP'ye ve Recep Tayyip Erdoğan'ın başkanlık hayaline verilen destektir. Bu destek PKK'nın yenilmesine ve AKP'nin kazanmasına verilmiş milliyetçi, şoven, Kürt düşmanı bir destektir.

Başbakan "Akıller" adı altında başbakan 63 kişi atadı. Bunlar halka "Barış süreci"ni anlatıyorlar. Bu amaçla atandılar. Anlattıklarının ise Kürt meselesinin çözümü ile uzak yakın bir ilgisi yok. Dedikleri, kan dökülmesin, analar ağlamasın'dan başka bir şey değil. Halk zaten bu "akıl"lerin fikrini de, zikrini de, Tayyipçiliğini de televizyonlardan, gazetelerden biliyor.

Aralarında elbette bu işe hiç yakışmayanlar da var. Ama bunlar zaten aldıkları görev bağlamında etkisizler. Diyelim eski solcudurlar. Solcu olduklarında kaç kişiyi kendi davalarına inandırmışlardır ki, Erdoğan'ın davasına inandıracaklar. Onlar öyle olmadığını söyleseler bile halk onları devlet adamları olarak algılıyor. Dinliyorsa eğer, "devlet ne derse odur" diye dinliyor.

Önemli olan bir şey varsa, AKP'nin bu "akiller"le diriltmeye çalıştığı "Yetmez ama evet!"çiliğidir.

Abartmıyoruz elbette. Yetmez ama evetçiler AKP için sineksavar bile değildir. Sandığı sıra geldiğinde AKP'ye katkıları sıfırdır.

Adam bir kez "Yetmez ama evet!" demiştir, fakat pişman olmuştur. Bundan sonra "yeter artık" diyecektir; diye mi düşünüyorsunuz. Yanıtlıyorsunuz. "Yetmez ama evet!" söylendiği bağlamda çamur gibi bir ideolojidir. Bu nedenle söyleyenin aklına da, ağzına da yapışmıştır.

Akil adamlar içinde özenle seçilip yerleştirilmiş çok sayıda "Yetmez ama evet"çiler vardır, bunlar Erdoğan'ın kadrolu "Yetmez ama evet"çileri olmuşlardır. "Barış süreci"ne de, süreç kırılrsa, çökse, ters dönse de "katkı" sunmak için evet diyeceklerdir. Çünkü ne yeter, ne yetmez, bunu sadece kendileri bilmektedir.

Erdoğan son zamanlarda, tek adamlığından neşet eden abartılmış şişmesiyle "Yetmez ama evetçi"lere küsmüş, onları küstürmüştü. Bazılarını da çalıştıkları gazetelerden kovdurmıştı. Ama bu arada ayağına batan dikenler oldu. Bunlardan biri, Fetullahçılarla bozuşmasıydı. Bu ciddi bir gelişmeydi, Fetullahçıları CHP'ye doğru itmişti. CHP de bu fırsatı kaçırmamış, Fetullah'ın ayağına kadar giderek iman tazelemişti. Buradan AKP yüzde 3-5 oy yitirebilirdi.

Bu arada PKK ile anlaşış başlattığı "barışma" süreci de AKP içindeki MHP'lileri tedirgin etti. Bu da Erdoğan için, küçük bile olsa göze alınamayacak bir oy kayması demektir. "Yetmez ama evet"çiliği yeniden canlandırmak istemesi bu nedenledir.

Yetmez ama evetçiler barış diye inandıkları vakada güvenlerini Tayyip Erdoğan'a bağlamışlardır, Kürt hareketine veya halkına değil. Yaptıkları tam bir "siyasi sahtekârlık"tır, fakat yutulur. Kürtler de yutar.

Yetmez ama evetçilerin foyası meydana çıktığı için demokrat ve sol toplum kesimlerine söyleyecek sözleri kalmamıştır. Fakat AKP'liler için kullanma tarihleri henüz geçmemiştir.

İleri Demokrasi'nin adliyesi ve emniyeti

“İfade özgürlüğü saldırı altında”

Uluslararası Af Örgütü Avrupa ve Orta Asya Direktörü John Dalhusien “İfade özgürlüğü hakkı Türkiye’de tehdit altında. Aktivistler, gazeteciler, yazarlar ve avukatlara yönelik yasalardaki maddelerin kötüye kullanıldığı yüzlerce kovuşturma açılıyor. Bu Türkiye’nin en kemikleşmiş insan hakları sorunlarından biri”dir dedi.

Uluslararası Af Örgütü’nün “Türkiye: İfade Özgürlüğünün tam zamanı” adlı raporu şu anki mevzuatı ve nasıl uygulandığını, ifade özgürlüğünü tehdit eden en sorunlu 10 madde üzerinden inceliyor. Rapor, Türkiye yetkilileri ve Meclis’ten, gerekli değişiklikleri yaparak yasaları uluslararası insan hakları standartları ile uyumlu hale getirmelerini talep ediyor.

Dalhusien “Sadece düşüncelerini ifade ettikleri için bireylerin suçlu sayılması ve hapsedilmesine devam edilemez. Şimdi hükümetin ifade özgürlüğüne dair sözünü tutma zamanı. Birbiri ardına gelen reformlar sorunun kökenine değinme konusunda başarısız oldu. Türkiye artık Türk Ceza Kanunu ve Terörle Mücadele Kanunu’ndaki suçların tanımını gözden geçirmeli” diyor.

Uluslararası Af Örgütü Türkiye Araştırmacısı Andrew Gardner’in görüşü şöyle: “Yasalardaki maddelerin en fazla kötüye kullanıldığı kovuşturmalar ya bireylerin kamu yetkililerine yönelik eleştirisini ya da hassas siyasi konularla ilgili muhalif görüşlerini meşru bir şekilde ifade etmelerini hedef alıyor. Türkiye yetkilileri eleştiriye kabul etmeli ve ifade özgürlüğü hakkına saygı duymalı.

“Öldürülen gazeteci ve insan hakları savunucusu Hrant Dink hakkında kovuşturma açmak ve Dink’i mahkûm etmek için kullanılan Türk Ceza Kanunu’nun meşum ‘Türk milletini aşağılama’ başlıklı 301. Maddesi hala yürürlükte. Aynı şekilde vicdani ret hakkını desteklemeye yönelik kovuşturma açmak için kullanılan Türk Ceza Kanunu’nun “Halkı askerlikten soğutmak” başlıklı 318. Maddesi da hâlâ yürürlükte. Bu iki madde de kaldırılmalı.

“Son yıllarda aralarında siyasi demeçler, eleştiri yazıları, gösterilere katılmak ve tanınan siyasi gruplar ile partilerle ilişkide olmanın da olduğu meşru faaliyetler ile ilgili kovuşturma açmak için terörle mücadele kanunlarının artan bir şekilde keyfi olarak kullanıldığını görüyoruz. Bu durum, ifade, toplanma ve örgütlenme özgürlüğü hakkının ihlâl edilmesi anlamına geliyor.”

Gardner, “Türkiye’nin muğlak ve kapsamı çok geniş tutulan terörün tanımını değiştirmesi bir zo-

runluluktur. Ancak bu adım atılırsa 'terör örgütü üyeliği' ve bununla ilgili diğer suçlar için başlatılan, yasalardaki maddelerin kötüye kullanıldığı kovuşturmalar sona erdirilebilir” şeklinde görüş belirtiyor.

Kürtlerin haklarının ve politikalarının barışçıl bir şekilde tartışılması, terörizm propagandasını suç sayan hükümler uyarınca kovuşturmaya uğruyor. Kürt yanlısı gösterilerde atılan sloganlar ve konuya dair yapılan analizler çoğu kez “terör propagandası” olarak kovuşturmalara konu oluyor.

Dalhusien “Bireylerin özgürce düşüncelerini ifade edebildiği, kovuşturmaya uğrama korkusu olmadan gündemle ilgili konuları tartışabileceği bir toplum, sağlıklı bir toplumdur. Bu, Türkiye’nin sahip olması gereken bir toplum yapısıdır” diyor.

Uluslararası Af Örgütü Türkiye Şubesi Direktörü Murat Çekiç ise “İfade, toplanma ve örgütlenme üzerindeki prangaları kırarak asli bir yasal reform Türkiye’deki durumu açıklığa kavuşturacaktır. Bu, barışçıl ve demokratik Türkiye için gerekli bir adımdır” diye konuşuyor.

Vakalar

o Temel Demirer, Hrant Dink’in Ermeni olduğu için öldürüldüğünü söylediği ve Dink’in öldürülmesinde devletin rolü olduğu konusunda iddialarda bulunduğu için hakkında kovuşturma açıldı. Demirer, 1915’ten sonra Türkiye’deki Ermeni Soykırımı ile ilgili konuşmuştu.

o Vicdani retçi Halil Savda birden fazla kez kamusal alanda vicdani ret hakkını desteklediği için mahkûm edildi. Savda, “halkı askerlikten soğutmak” ile suçlanıyor.

o Avukat Selçuk Kozağaçlı ülke çapında uzun süreli açlık grevi yapılan 20 cezaevine ordunun düzenlediği baskın sonucu 2000 yılında öldürülen mahkûmlar için Şubat 2010’da adalet talebinde bulundu. Bunun üzerine hakkında kovuşturma açıldı. Ocak 2013’te ayrı bir davada, Kozağaçlı yasaklanan solcu grup DHKP-C (Devrimci Halk Kurtuluş Partisi-Cephesi) üyesi olmakla suçlandı. Şubat 2013 itibarıyla duruşma öncesi tutukluluk hali devam ediyor.

o Nisan 2012’de uluslararası düzeyde tanınan piyanist Fazıl Say hakkında, dindar bireyleri ve

cennetin İslami açıdan yorumu ile dalga geçen Tweet'leri yüzünden dava açıldı ve sanatçı 10 ay hapis cezasına çarptırıldı.

o Gazeteci Ahmet Şık ve Nedim Şener hakkında, Ergenekon faaliyetlerini destekleme suçlarından kovuşturma açıldı. Şık'a yönelik kanıt büyük oranda "İmamın Ordusu" adlı kitabına dayanıyor. Nedim Şener'e yönelik kanıtlar ise sadece yazılı çalışmalarına ve Ergenekon davasındaki sanıklarla yaptığı, herhangi bir suçla ilgisi olmayan konular hakkındaki telefon görüşmelerinin kayıtlarına dayanıyor.

o Türkiye'nin tek Kürtçe yayın yapan gazetesi Azadiya Welat gazetesinin sahibi ve editörü Vedat Kurşun, "terör örgütü adına suç işlemek" ve "terör örgütü propagandası yapmaktan" birden çok kez hüküm giyerek 166 yıl altı ay hapis cezası aldı. Temyizin ardından ilk suçlamadan beraat etti ve "terör örgütü propagandası yapmak"tan 10 yıl altı ay hapis cezası aldı.

o Türk ordusu ve PKK arasındaki çatışmalar da oğullarını kaybeden ya da oğulları mahkûm edilen annelerin oluşturduğu bir grubun üyesi olan Barış Anneleri İnisiyatifi 62 yaşındaki Sultani Acıbuca, çatışmanın sona erdirilmesi ve barış çağrısı yapmasından ötürü terör örgütü üyeliğinden hüküm giydi.

HRW: 314 değişmeli

İnsan Hakları İzleme Örgütü (HRW/Human Rights Watch), dördüncü yargı paketini konusunda şu iki noktaya dikkat çekti:

"1. Karar tasarısında, ifade özgürlüğünü kısıtlayan bir dizi kanun maddesinin iyileştirilmesi ya da tamamen kaldırılması ele alınmıyor,

2. Kürt siyasi aktivistler ve gazetecilerin hapsedilmesi için başvurulmuş 'silahlı örgüte üye olma' maddesinin kapsamının kısıtlanmaması dikkat çekici."

HRW Türkiye uzman araştırmacısı Emma Sinclair-Webb: "Silahlı örgüt üyeliği suçunun kapsamı daraltılıp, devlet eliyle gerçekleştirilen cinayetlerin kovuşturulmasında zaman aşımını kaldırılmalı diye görüş belirtti.

İHD ve TİHV'den 2012 Raporu

İnsan Hakları Derneği (İHD) ile Türkiye İnsan

Hakları Vakfı'nın (TİHV) ortaklaşa hazırladığı 2012 hak ihlalleri raporunda, geçmişte yaşanan hak ihlallerinin soruşturulması için hakikat komisyonları kurulmasının önemine dikkat çekilerek köy koruculuğu sisteminin kaldırılması gerektiği ifade edildi. 613 sayfalık raporda, barış süreciyle ilgili değerlendirmelerin ve hak ihlalleriyle çözüm önerilerinin yanı sıra şu ana başlıklar yer alıyor: Yaşam hakkı, kişi güvenliği ve özgürlüğü, sığınmacı ve göçmenlere yönelik ihlaller, adil yargılanma hakkı, ifade özgürlüğü, İHD yönetici ve üyelerine yönelik baskılar, toplantı ve gösteri özgürlüğü, örgütlenme özgürlüğü, seçme ve seçilme hakkına yönelik ihlaller, ekonomik ve sosyal haklar, eğitim ve kültürel haklar, çevre hakkı, yerleşim ve mülkiyet hakkı, sağlık hakkı, din ve vicdan özgürlüğü, engelli hakları, ayrımcılık, doğal afetler.

Raporda, ifade özgürlüğü yasaklarının çok sayıda siyasetçi, sendikacı, insan hakları savunucusu, gazeteci, avukat, aydın, yazar, öğrenci ve belediye başkanının "yasadışı olmakla" suçlanması da sebep olduğu vurgulandı.

IPI:Gazeteci kıyımı otosansürdür

● Hasan Cemal olayı:

Milliyet Gazetesi'nde Öcalan'ın sözleriyle ilgili notları yayınladığı için hiddetlenip "batsın bu gazetecilik" diyen Tayyip Erdoğan'ı eleştirdiği için önce iki hafta zorunlu izne çıkartılan ardından son yazısı yayımlanmadığı için istifa eden Milliyet

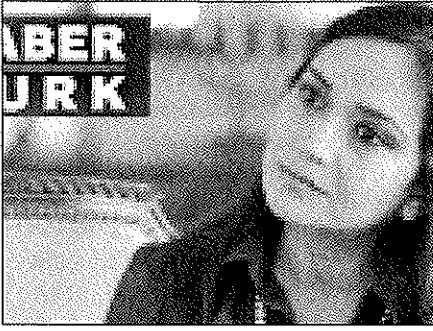
yazarı Hasan Cemal ile ilgili Tayyip Erdoğan "Benim ilgim yok" dedi.

Ne tesadüf, aynı gazetenin yazarı Nuray Mert için "Mert mi, namert mi?" demiş, onun da işine son vermişti.

Uluslararası Basın Enstitüsü (IPI) ise hükümetin editöryel içeriğe yönelik baskı ve müdahalelerine medyanın boyun eğmesinin ve yaşanan istifaların Türkiye medyasında akım haline geldiğini söyledi. IPI Yönetim Kurulu üyesi ve IPI Türkiye Ulusal Komitesi'nin eski Başkanı Feraî Tınç; "Bu başlangıçtan beri basın özgürlüğünün ihlâl edilmesidir. Burada olan tamamen Başbakan tarafından oluşturulmuş bir karardır, tehdidi ile doğrudan gazete sahibini hedef almaktadır, bu olay ülkedeki otosansür ikliminin tipik bir örneğidir" dedi.

● Amberin Zaman olayı

Haber Türk yönetimi muhalif yazarlardan Amberin Zaman'ın işine son verdi. Zaman, son dö-

nemde ağırlıklı olarak Kürt ve Ermeni meselesi üzerine eleştirel yazılar yazıyordu. Bir süre önce "yazılarına dikkat et-

mesi gerektiği" uyarısı aldığı halde baskıya boyun eğmedi ve Türkiye'de basın özgürlüğü üzerine yazdığı son yazısının ardından "patronaj kararı"yla işten atıldı. Gazetenin kurulduğundan beri magazin ağırlıklı bir köşe yazarı Rahşan Gülşah da, Zaman'ın kovulmasını protesto etmek için istifa etti. HaberTürk'teki köşe yazarlığının yanı sıra İngiliz The Economist dergisinin Türkiye Temsilcisi olan Amberin Zaman'ın yaklaşık bir ay önce, yazdığı yazılar yüzünden gazete yönetimi tarafından uyarıldığı öğrenildi. Son olarak Roboski, Suriye ve eyalet sistemi üzerine de yazan Zaman'ın köşe yazarlığı görevinden 2 Nisan tarihinde çıkarıldığı belirtildi.

Kaleme aldığı eleştirel makalelerine dair "yazılarına dikkat etmesi gerektiği"nin iletildiğini belirten Zaman, işten çıkarılmasına ilişkin olarak da şunları söyledi: "İşten çıkarılmam sürpriz değil. Türkiye'deki mevcut durum ortada. Bu tür olayların devam edeceğine inanıyorum. Aile geçindiren, çocuk sahibi arkadaşlarıma sabır diliyorum."

● Ece Temelkuran olayı:

Habertürk'ün daha önce işten çıkardığı Ece Temelkuran da Zaman ve Gülşan'a destek verdi. Zaman'a "Başkalarına yazdırıyorlar belki gazetelerde ama insanlar hâlâ bizi okuyor" şeklinde yazan Temelkuran "Hasan Cemal, Amberin Zaman, Nuray Mert, Yıldırım Türker... Süreç kalemlerin yazamayacağı, 'Hrant'ın katilleri PKK yüzünden bulunamadı' diyenin âkil olacağı kadar 'hassas' dedi.

Economist dergisi son sayısında, Türkiye'de basın özgürlüğü konusuna değinen bir yazıya yer verdi. Yazıda Türk hükümetinin özgür basını baskı altına almak için farklı yollar bulduğunu yazdı. Dergi; "Önce, genellikle bir başbakanlık danışmanından olmak üzere, telefon gelir. Bir köşe yazarının eleştirel yazılarından duyulan memnuniyetsizlik aktarılır. Yazar uyarılır. Patronlar 'içerisini biraz yumuşat' der. Yazar pozisyonunu korsa, işten atılır" denildi.

Economist'e göre, Türkiye'nin en büyük medya patronu Aydın Doğan'a kesilen 2,5 milyar dolarlık cezayı hatırlayan ve çeşitli finansal çıkarları olan medya patronları bir işten çıkarma furyası başlattı.

Artan sayıda gazeteci, devam edebilmek için oto-sansüre başvuruyor. Hükümetle bağlantılı yolsuzluk skandalı iddiaları girilmez bölge olarak be-

lirlenmiş. Türkiye'nin Suriyeli isyancılara gizli desteği de öyle. New York Times'ta son dönemde çıkan araştırma haberinde belirtilen Ankara'daki Esenboğa havalimanının Katar ve Suudi silahlarının isyancılara aktığı büyük bir odak olduğu iddiaları görmezlikten gelindi.

Abakay Türkiye'de sansürün kaldırılışının 102. yılında Başbakan Erdoğan'a seslenerek "Türkiye'de 47 gazetecinin cezaevinde, 700'ünün yargı önünde olduğunu biliyor musunuz?" diye sordu. Muhafif gazeteleri ve gazetecilerin baskı altında tutulduğunu söyleyen Abakay'ın Başbakan'a yanıtılaması istemiyle yönelttiği sorular arasında şunlar yer alıyor:

Muhafif gördüğünüz medya kuruluşlarına mali baskı uygulamanızın uluslararası demokratik çevrelerde "iktidar baskısı" olarak değerlendirildiğini biliyor musunuz?

Hükümetiniz döneminde ağırlaştırılan 'TMK', 'gizliliği ihlâl', 'yargıyı etkileme' ile ilgili yasaların söz konusu tutuklama ve yargılamaların nedenleri olduğunu, bunları değiştirmeyi, demokratikleştirmeyi düşünüyor musunuz?

Öğretmenlere dayak

İğdir'da görev yapan üç öğretmen, şiddete uğradıkları iddiasıyla polisten şikayetçi oldu. Polisin silah çektiğini, kelepçe vurduğunu belirten Cumhuriyet İlköğretim Okulu Müdür Yardımcısı Mehmet Gül, "Tekme tokat dövdü, hırsını alamayınca ısırdılar" dedi.

Eğitim Bir Sen Şube Başkanı Malik Akşit, Türk Eğitim Sen. Şb. Bşk. Ali Arslan, Eğitim Sen Şube Başkanı Yılmaz Hun tarafından düzenlenen müşterek basın toplantısında, Öğretmen Mehmet Gül, Şahin Kum ve Erkan Çiğdem'in şiddete dayalı fiziki müdahale nedeniyle mağdur olduklarını söylediler. Cumhuriyet İlköğretim Okulu Md. Yrd. olan Mehmet Gül, meslektaşları Erkan Çiğdem ve Şahin Kum ile Sanata ve Sosyal Faaliyetlere Gönüllü Eğitimciler Derneği'ni kurduklarını ve bir yıldan bu yana faaliyet içinde olduklarını belirtti.

Hazırladıkları projeyle polise taş atan çocuklara yönelik eğitim ve tiyatro çalışması yaptıklarını anımsatan Gül, 31 Mart günü 21.30'da yaşadıkları olayı şöyle anlattı: "Erkan Çiğdem'i ablasının evinden almaya gittik. Ablası apartman yöneticisinden şikayetçi olduğu için polis çağırılmış. Bu sırada polislerle aralarında bir tartışma çıktı. Biz de ayırmaya çalıştık. Bunun üzerine polisler bizi karakola davet etti. Otomobile bindik ve karakola giderken 4-5 ekip otosu çevremizi sardı. Telsizden 'Şahıslar kaçıyor, yakalayın' anonsuyla irkilidik. Topçular Mahallesinde önümüz kesildi, üst araması yapacaklarını bildirdi ve kimliklerimizi istediler. Ne olduğunu sorduk, silah çekerek karşı bir müdahalede bulundular. 'Biz öğretmeniz. Arama emriniz var mı?' dedik. Biber gazı sıktılar, tekme - tokat attılar. Hırsını alamayanlar kollarımızı ısırdı. Ağır hakarete uğradık. Ellerimiz kelepçeli olarak polis otosunda bizi minibüsün koltuk boşluğuna yatırarak şiddet uyguladılar. Ellerimiz kelepçeli olarak Merkez Karakolu'na götürüldük. Aman öğrencilerimiz bizi bu halde görmesin ricasında bulunduk. Hiç duymadılar. Doktor 5 gün iş göremezlik raporu verdi. Karakolda 'Dur' ihtarına uymayarak kaçtığımız belirtilerek hazırlanan tutanağı imzalamadık. Gece yarısından sonra serbest bırakıldık. C. Başsavcılığına giderek şikayetçi olduk."

Ölmüş devrimcileri övme suçu

İstanbul 13. Ağır Ceza Mahkemesi, Devrimci Yol mensupları Ali "Butto" Başpınar, Veysel Güney, Behçet Dinlerer ile ilgili övücü yazılara yer verildiği gerekçesiyle Devrimci Hareket dergisi sorumlu müdürü Fehmi Kılıç'ı "terör örgütü propagandası yapmak" iddiasıyla 1 yıl 3 ay hapse mahkum etti.

Mahkeme, gerekçeli kararında; "Behçet Dinlerer devrimci yoldur", "Ali Başpınar'ın ardından" ve "Veysel Güney'i yaşıyoruz" yazılarına verilen cezaya, İçişleri Bakanlığı'nın 9 Şubat'ta Devrimci Yol örgütüyle ilgili gönderdiği değerlendirme raporunu dayanak oluşturdu.

Derginin 36, 37, 38 ve 39. sayfalarında "Güney, Dinlerer ve Başpınar'ın yaptıkları faaliyetlerin övüldüğü, iyi gösterildiği, yazılarda yapılanların doğru olduğu belirtilerek taraftar toplamak amacının bulunduğu, derginin arka kapağında ise bu örgüte ait ve ölen bir mensubunun ismiyle birlikte örgütün adı ve amblemi de yazılarak asılmış pankartın fotoğrafının bulunduğu, yazılarda belirtilen Devrimci Hareket örgütünün Devrimci Yol isimli terör örgütünün devamı niteliğinde olduğu" tespiti yer veriliyor.

17 kişiye Kürtçe konuşmaktan soruşturma

BDP Batman Milletvekili Bengi Yıldız, 11 Ocak 2009 tarihinde Muğla'nın Milas ilçesinde ilçe örgütünün açılış törenine katılarak, katılımcıları Kürtçe selamladı. Savcılık Bengi Yıldız dahil 17 kişi hakkında 'Suçu ve suçluyu övmek' ayrıca 'Kürtçe konuştukları için 2820 sayılı siyasi partiler yasasını ihlâl ettikleri' gerekçesiyle soruşturma başlattı. İncelemesini tamamlayan savcılık, milletvekili olduğu için hakkında dava açmadığı Bengi Yıldız hakkında dava açabilmek için 'Dokunulmazlığın kaldırılması isteği' ile Meclis'e fezleke gönderdi.

Gönderilen Fezleke'de, açık adresi verilerek BDP Milas İlçesi'nin açılışına dikkat çekilerek, "BDP binasının açılış nedeniyle düzenlenen törende konuşmasının başlangıcında ve törenin kapanışında Kürtçe konuşma yaptığı bu suretle yukarıda belirtilen 2820 sayılı Siyasi Partiler Kanunun 81/c maddesine aykırı hareket ettiği evraka ekli görüntü ve konuşma çözümleriyle toplanan delillerden anlaşıldığından... Bengi Yıldız'ın Yasama Dokunulmazlığının TC Anayasa'nın 83. maddesi uyarınca kaldırılması..." talebinde bulunuldu.

Oysa AKP açılım sürecinin bir parçası olarak 2820 sayılı Siyasi Partiler Kanunu'nda Mart 2010 tarihinde değişiklik yaptı. Yapılan değişikliğe göre, 'Siyasi çalışmalar ve seçim çalışmalarında Türkçe propaganda mecburidir' hükmü esnetilerek, 'Türkçe propaganda esastır' şeklinde formüle edildi.

Sevag Balıkçı "Kaza" ile öldürülmüş

Ermeni soykırımının 96. yıldönümünde, 24 Nisan 2011'de zorunlu askerlik yapan Sevag Balıkçı'nın ölümüne neden olan er Kıvanç Ağaoğlu 4 yıl 5 ay ceza aldı.

Diyarbakır 2. Hava Taktik Komutanlığı'ndaki Askeri Mahkeme'de görülen davanın 12. duruşmasında mahkeme heyeti Ağaoğlu'nun Balıkçı'yı kasten öldürmediğine, ölümün kazayla gerçekleştiğine

hükmetti.

Diyarbakır'da duruşmayı takip eden "Sevag İçin Adalet Girişimi"nden Ermeni okulları yöneticisi Garo Paylan, önceki duruşmada savcının Ağaoğlu'nun Balıkcı'yı kasten öldürdüğüne ilişkin emareye rastlanmadığını belirtmesi üzerine kendi mütalaalarını mahkemeye avukatlar aracılığıyla sunduklarını söyledi.

"Bu mütalaada G3 tüfeğinin kurma kolunu çekip, mermiyi ağzına verip, zorla yapılabilen tetiği doğrultarak çekmenin bir kaza olarak gösterilmesinin

mümkün olamayacağını söyledik.

"Ayrıca 24 Nisan ve Paskalya olan bir günde ırkçı reflekslerle işlenmiş bir cinayet olma olasılığını da mahkemenin yeterince incelemediğini söyledik.

"Fakat bunların hiçbirisi dikkate alınmadı. Maalesef kazayla insan öldürmekten dört yıl beş ay hapis cezası verildi. Bu da 3 yıl hapse tekabül ediyor.

Olası bir ırkçı cinayetin yeterince incelenmeden bir hüküm kurulması sonucu gerçeğin ortaya çıkarılmadığını dile getiren Paylan, Balıkcı Ailesi'nin de olayın yeterince aydınlatılmaması nedeniyle çok üzgün olduğunu söyledi.

"Dava süresince tanıklar önceden vermiş oldukları ifadeleri üzerlerine kurulan baskı nedeniyle değiştirdiler. Tüm bunlar ailenin huzursuzluğunu katladı.

"Çok büyük ihtimalle ırkçı bir cinayete öldürülen çocuklarının yeterli inceleme yapılmadan kazayla öldürüldüğüne dair hüküm verilmesi aileyi çok zor durumda bıraktı.

"Hrant Dink cinayetinden sonra bir sembol cinayet daha yaşandı ve 100 yıllık acı hikayemizle ilgili iki hezimetle daha karşı karşıya kaldık.

"Dink cinayeti belki tüm devlet kademelerinin içinde olduğu bir cinayetti ama Sevag cinayetinde gördük ki, çok büyük olasılıkla ırkçı hislerle işlenen bir cinayeti aydınlatma yolunda devlet maalesef refleks göstermedi ve yine üstünü örttüler.

"Tüm bunlar bizim travmamızı artırıyor. Bir Ermeni'ye karşı olan suçun aydınlatılmaması, saf tutulması adalet açısından ayrımcılığa uğradığımızı gösteren işaretler."

Ani Balıkcı'dan Yargıya mektup

Sevag Balıkcı'nın annesi Ani Balıkcı Yargıya şu mektubu yazdı:

Sayın Hâkim ve Savcılar,

İki yıldır, öldürülen oğlumun peşi sıra size güvenerek, gerçekleri göreceğiniz ümidiyle burada hazır bulunduk. Gidiş gelişlerimizde yolu ve coğrafyanın doğusunu sorun etmedik. Çünkü insan canının parçasının ölüm haberini aldığı ilk anda kilitleniyor. Bu yollar her defasında altımızdan akıp gitti ama bizim için zaman, oğlumuzun ölüm haberini aldığımızda donmuştu zaten.

Cinayetin kimin tarafından işlendiğini biliyor olmakla birlikte, "Neden?" sorusunun cevabını bulacağımızı umut ettik. Maalesef bizi tatmine edecek bir yanıt verilmedi. Şayet verilseydi, bu toplumda bir Ermeni olarak değil toplumun geniş kesimine ait bir birey olarak hissedecektik. Aslında bize deniyor ki; sizin oğlunuz 24 Nisan'da, hem Paskalya Bayramı olan hem de Soykırım anma gününde öldürüldü ama hâşâ, Ermeni olduğu için öldürülmedi. Keşke bu ülkede buna inanabileceğimiz bir zemin olsa. Keşke bu ülkede sırf Ermeni olduğu için birilerini öldürüp 'kahraman' olacağını zanneden zihniyet son bulsa. Bizim çocuklarımız da askere kimliğinden dolayı ezilme, aşağılanma, ötekileştirme, fişlenme tedirginliği olmadan gidebilse.

Bu sürede canımın parçası oğlumun yaşam hakkını elinden alan şahısla aynı havayı soluduk. Kâh o tetiği çeken elleri gözümüze takıldı, kâh salon dışında gayet mutlu gülen yüzü bizi oldukça rahatsız etmesine rağmen soğuk kanlılığımızı elden bırakmamaya çalışarak duruşmaları takip ettik. Eğer baba, amca veya dayı iseniz biraz empati yapmanız, bizi anlamınıza yardımcı olacaktı sanırım.

Bir insan suçsuzsa, kazara bir insanın canına kıydıysa neden şahitleri etki altına alır ki? Etki altında olmadan verilen ilk ifadeler neden göz ardı edilir? Bu cinayeti 'kaza' olarak nitelendirip, "görevimiz bitti" diyebilir misiniz? Bunları anlamakta zorlanıyoruz.

Neticede anladığım asıl suçlu oğlum; o tüfeğin önünde neden durmuş ki? Durursan, o gün de tesadüf ise, bu cinayetin adına da ister 'kaza', ister 'ecel', ister 'kader' der geçeriz.

Bizi, 'vatanımızı', uluslararası platformlarda zorla bırakacak kararlara imza atabilecek organizasyonlara başvurmak zorunda bırakanlar utansın di-

yerek soruyorum:

Bu ülkede; emeğiyle, sanatıyla, sevgisiyle yaşıyan, burada doğup büyüyen bizler mi daha çok vatanseveriz, yoksa bu ülkeyi başka ülkelere rezil eden mi?

Kamuoyu bunu her 24 Nisan'da, bir buçuk milyon artı ikinci kişiyi Kıvanç Ağaoğlu'nun öldürdüğünü bizzat kendisine ve onun gibi düşünenlere hatırlatacaktır.

Sayenizde Sevag birdi, bin oldu.

Beş gün sonra doğum günü olan oğluma hediyesini götürürken, sizin 'hediye'nizden de bahsetmekten çekinmeyeceğime emin olabilirsiniz.

Bu karardan sonra sizlerle ilgili tek dileğim; çocuklarınıza sarılırken Sevag'ın, annenize sarılırken benim gözlerim aklınızdan çıkmasın.

Sevag, tel örgülerden hâlâ şaşkın; "Abi neden?" diyerek bize bakmaya devam edecek.

[Bu mektup "Nor Zartonk"ta yayınlanmıştır.]

AIHM'den işkenceye mahkûmiyet

Resmi dilde "Hayata Dönüş Operasyonu" denilen katliam sonrası Kandıra F Tipi Cezaevi'ne sevk edilirken işkence gören Ayhan Mimtaş'ın AIHM başvurusunda bugün karar çıktı. Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin işkence yasağını düzenleyen 3. maddesi uyarınca Türkiye suçlu bulundu. 42 yaşındaki Mimtaş toplam 12 bin 750 Euro tazminat alacak.

19 Aralık 2000 yılında yapılan cezaevi operasyonları sırasında beş kişinin öldürüldüğü Ümraniye Cezaevi'nde bulunan DHKP-C davası hükümlüsü Mimtaş, hem Ümraniye Cezaevi'nde hem de operasyonlardan sonra Kandıra F Tipi Cezaevi'ne götürülürken ring aracında asker ve gardiyanlardan aşırı şekilde şiddet gördüğünü söyleyerek, Ocak 2001'de Kocaeli Savcılığına suç duyurusunda bulunmuştu. Vali, Mimtaş'ın yaralarının, "Yakalanma sırasında jandarmaya karşı çıktığı için oluştuğunu" ileri sürerek gardiyanlara idari soruşturma açılması için gerekli izni vermemişti. Kocaeli Savcısı, ise Mart 2001'de 5 gardiyana dava açmış, fakat gardiyanlar 2003'te beraat etmişlerdi.

Temyiz müracaatı 2006'da reddedilen Mimtaş, AIHM'e başvurdu. AIHM aldığı kararda, işkence yasağının ihlâl edildiğini ve hadisenin yeterince soruşturulmadığını belirterek sorumlu bulduğu Türkiye Cumhuriyetine mahkûmiyet verdi.

Arınç TRT sansürünü savundu

TRT'de bir kadının sırtının mozaiklenmesi ve Tosunpaşa'da Hamam sahnesine yapılan sansür hakkında konuşan Bülent Arınç yapılan uygulamaları savundu. TRT 1'de dün gece dünyaca ünlü

aktörler Russell Crowe ve Christian Bale'in başrollerini oynadığı ve ünlü yönetmen James Mangold'un yönettiği 2007 yapımı '3.10 Yuma Treni' filmindeki kadın oyuncunun çıplak omzu ve sırtı 60 saniye buzlanarak ekrana yansıtıldı. TRT 1'in uyguladığı sansüre sosyal medyadan da tepki yağdı. Tepkiler üzerine konuşan Bülent Arınç: "Neymiş Tosun Paşa filmi de Adile Naşit'in de olduğu hamam sahnesi yokmuş. Ee nolucak? Sen de orijinal DVD'sini al 24 saat izlersin." dedi.

Sansürcü zihniyetin bundan âlâ müdafaası mı olur?

Üniversitede ırkçılar Newroz'a saldırdılar

Newroz kutlamaları sırasında barış sürecine destek vermek isteyen başta İstanbul, Ankara ve Uludağ Üniversitesi olmak üzere pek çok üniversitede olaylar yaşandı. İstanbul Üniversitesi öğrencilerinin Beyazıt kampüsünde düzenlemek istediği Newroz kutlamasına önce ülkücüler saldırdı, ardından da çevik kuvvet polisleri müdahale ederek pek çok öğrenciyi gözaltına aldı. Polisin bir kadının öğrencinin kafasını duvara vurduğu ve genç kadının yüzünün kan içinde kaldığı öğrenildi. Kadının öğrenci ambulansla hastaneye kaldırılırken, beyin kanaması şüphesi olduğu belirtildi.

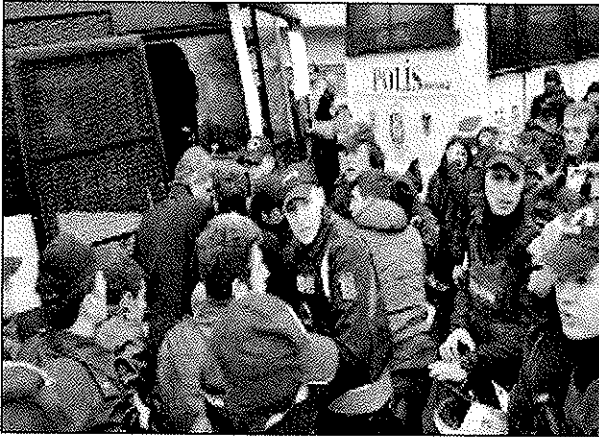
Ankara Üniversitesi (AÜ) Cebeci Kampüsü'nde ise güvenlikçiler öğrencilere bıçaklarla saldırdı. Bıçaklı saldırının ardından polisler gaz bombalarıyla olaya müdahale etti. Polisin müdahalesine öğrenciler taşlarla karşılık verdi. Polisin yerleşkeyi boşaltmasıyla birlikte üniversiteliler "Faşizme karşı omuz omuza" sloganları eşliğinde halay çekmeye devam etti.

Uludağ Üniversitesi'nde Newroz'u kutlayan öğrencilere ırkçı bir grup saldırı gerçekleştirdi. Kampüste biraraya gelen öğrenciler, "Newroz pîroz be", "Bugün Diyarbakır'da kutlanan Newroz'u selamlıyoruz" pankartı açarak, yakılan ateşin etrafında halay çekti. O sırada ellerinde Türk bayrağı ve kesici aletler bulunan ırkçı grubun saldırısına maruz kalan öğrenciler, linç edilmek istendi. Polisin araya girmesi ile saldırıya maruz kalan öğrenciler alandan uzaklaştırılırken, saldırgan grup sloganlar attıktan sonra dağıldı. Son olarak Kocaeli'nde kampüs içinde kutlanan Newroz gösterileri olaysız geçerken, çevik kuvvet polislerinin TOMA ve zırhlı araçlarla gezmesi dikkat çekti.

F Tipi cezaevlerinde kitap yasağı

13 yıldır yasak, hak ihlalleri ve baskılarla gündemden düşmeyen F tipi cezaevlerinde 100'den fazla maddesi bulunan yasaklar listesine kitaplar da eklendi. Hücresinde 10'dan fazla kitap bulun-

durulması artık yasak oldu.. Uygulama şu anda Tekirdağ 2 No'lu F Tipi Cezaevi için geçerli. Yakın zamanda 1 No'lu F tipinde de uygulamanın başlatılması planlanıyor. 15 Mart'ta yasağın çıkarılması üzerine, hücrelere giren gardiyanlar, tutukluları darp ederek kitaplara zorla el koymuştu. Kitap yasağına karşı Tekirdağ 1 No'lu F Tipi Cezaevi'nde PKK dava tutukluları dışında kalan tüm siyasi tutuklular, 2 No'lu F Tipi Cezaevi'nde ise MLKP dava tutukluları süresiz açlık grevine başladı. Tekirdağ F Tipi Cezaevi'nde tutulan ağırlaştırılmış müebbet hapis hükümlüsü Hasan Şahingöz, cezaevindeki yasakları listeleyerek İHD'ye göndermişti. Yasaklar listesinin bir kısmı şöyle: Mahpusların cezaevi idaresinin uygun bulmadığı içerikte şiir, öykü, yazı/makale ve kitap yazmaları, karikatür ve resim yapmaları, bunları dışarıya göndermeye kalkışmaları, mum, gaz, el lambası, daktilo, bilgisayar, internet, dolmakalem, mürekkep, kuru boya, sulu boya, prit, uhu, para bandı, yapıştırıcı, delgeç, zimba, daktilo, kitaplık, arşiv oluşturmak, çelik telli dosya, metal çatal, yemek pişirmek, bisküviden tatlı yapmak, naylon poşet, elektrikli- gazlı- katı yakıtlı ısınma araçları, slogan atmak, açlık grevi yapmak, protesto amaçlı kapıya vurmak, ikiden fazla battaniye bulundurmamak traş makinesi, kasetçalar duvarlara resim, fotoğraf, takvim, elbise asmak yasak.

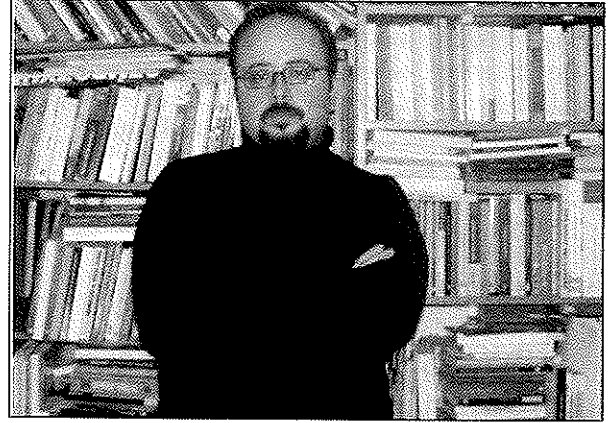
Grup Yorum'a operasyon

İstanbul Terörle Mücadele Şube Ekipleri geçtiğimiz 14 Mart 2013 günü sabahı Grup Yorum'un çalışma yaptıkları İdil Kültür Merkezi ile Gençlik Federasyonu'nun İstanbul Okmeydanı'nda bulunan merkezlerine DHKP-C soruşturması kapsamında operasyon yaptı. Baskında 13 kişi gözaltına alındı. Gençlik Federasyonu'na camdan demirleri keserek giren polis gaz bombası ve darp ile dairede bulunanları gözaltına aldı. Gözaltına alınanlar şöyle:

Sevinç Bozdağ, Meral Dönmez, Kaan Ünsal, Nehir Sarıkaya, Onur Doğan, Ahmet Bay, Mahir

Mete Kul, Yusuf Kul, Ufuk Anıl Çalimli, Hale Elibüyük, Birdal Nakay, İnal Poyraz, Engin Tek. Grup Yorum'dan Cihan Keşkek bianet'e yaptığı açıklamada henüz polisin içeri girmediğini kendilerine pek çok sanatçı ve milletvekilinin destek verdiklerini söyledi.

Sendikalı öğretim üyelerine soruşturma açıldı

Eğitim Sen Merkez Yürütme Kurulu Ordu Üniversitesi'nde akademik özgürlüklerin engellendiğini ve sendika üyelerine soruşturma açıldığını açıkladı.

"Ordu Üniversitesi'nde Akademik ve Sendikal Özgürlükler Ayaklar Altında!" başlıklı açıklamada üniversitenin İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi'nde görevli 7 öğretim üyesine, çalışma odalarının kapılarına "İnsan, Toplum, Doğa Yararına Üniversite" yazılı Eğitim-Sen kokartı ve sendikanın YÖK afişini astıkları için soruşturma açıldığını belirtildi. Sendika üniversitenin Yrd. Doç. Dr. Deniz Yıldırım'a da Aralık ayında Ankara'da düzenlenen yeni YÖK Yasa Taslağı hakkındaki panele katılıp konuşma yaptığı için soruşturma açıldığını duyurdu.

Tutuklu ÇHD Başkanına emir: Önce tekmil ver

DHKP-C üyesi olduğu iddiasıyla tutuklanan Çağdaş Hukukçular Derneği (ÇHD) Başkanı Selçuk Kozağaçlı, babasıyla telefonda konuşurken

yüksek sesle tekmil veremeye zorlandığını açıkladı.

Avukatına gönderdiği bir faksla durumu bildiren Kozağaçlı, tekmil

dayatması nedeniyle haftalık telefon görüşmesi hakkından vazgeçtiğini duyurdu. Birgün gazetesi- nin haberine göre, Kandıra 1 No'lu F Tipi Ceza- evi'nde tutuklu bulunan Kozağaçlı şunları söyledi: "Babam Ayhan Kozağaçlı'ya ait telefon numarası- nı çevirdim, kendimi 'Merhaba baba ben Selçuk' diye tanıttım ve konuşmaya başladım. Görevli in- faz personeli konuşmamı keserek 'Telefon açıldı- ktan sonra yüksek sesle adımları ve soyadımı söyle- mem gerektiğini' iddia ederek konuşmayı engelle- di ve on beş saniye sonunda görüşmem kesildi." Kozağaçlı'nın avukatı Ali Şafak telefonda tekmiil verilmesi uygulamasının yasal bir dayanağı bulun- madığını ve anayasaya aykırı olduğunu belirterek, olayın 12 Eylül darbesi sonrası cezaevlerine geti- rilen askeri disiplin kurallarına dönüş anlamına geldiğini söyledi.

Kardeş acısına ceza verdiler

İleri Demokrasi'nin demir bilekli, çelik elli Ad- liyesi kardeşlerinin polis kurşunuyla öldürülmesini p r o t e s t o eden maktu- lün 6 ablası- na 'kasten yaralama ve kamu görev- lisine haka- ret' suçun- dan toplam 54 bin TL adli para ce- zası verdi.

22 yaşındaki Cem Aygün, Ankara'nın Keçiören ilçesinde 30 Ağustos 2012 günü polisin, 'dur' ih- tarına uymadığı gerekçesiyle açılan ateş sonucu ölmüştü. Cem Aygün'ün ablasları Aylin, Sonay, Yasemin, Songül, Nazlıcan, Döndü, Aynur ile kü- çük yeğenleri Bedirhan Mercanoğlu ve enişterleri Ali Eker, Ankara Emniyet Müdürlüğü önüne gi- derek olayı protesto etmiş ve gözaltındaki iki şüp- heli polisi görmek istemişti. Protesto gösterisiyle de ilgili olarak Ankara Cumhuriyet Başsavcılığı soruşturma başlatarak, Aygün'ün 6 ablası eniştesi ve yeğenin "Basit Yaralama, Görevi Yaptırmamak İçin Direnme, Mala Zarar Verme, İnsan Öldürme- ye Teşebbüs" suçlarından 58 yıla kadar hapis ile cezalandırılmasını talep etti. Davanın karar duruş- ması dün Ankara 8. Ağır Ceza Mahkemesi'nde yapıldı. Duruşmaya Aygün'ü öldürmekle suçlanan iki polis de katıldı. Savcı İsmail Kırışık beraat is- tedi.

Mahkeme, Aygün'ün yeğeni ve eniştesi için be- raat, ablasları için ise 'kasten yaralama ve kamu görevlisine hakaret' suçlarında 9'ar bin lira adli para cezası verilmesine hükmetti. Ceza ertelenme- di. Parayı ödemezler ise 90 gün hapis yatacaklar.

T. Erdoğan: Eşcinsel çift ahlâka ters

Tayyip Erdoğan, Hollanda ziyaretinde Hollanda Başbakanı Mark Rutte ile birlikte düzenlediği ba- sın açıklamasında, Türkiyeli bir aileden alınıp lez- biyen bir çiftle verilen Yunus isimli çocuğun bi- yolojik ailesine "iade edilmesi"ni istedi. Şu anda 9 yaşında olan Yunus, 5 aylıkken kolundaki kı- rık ve başındaki şişlikler yüzünden hastanelik ol- muş ve bunun üzerine Hollandalı makamlarca ai- lenin elinden alınarak eşcinsel bir çiftle verilmiş- ti. Yunus'un annesi, oğlunu yanlışlıkla yere düşür- düğünü öne sürmüştü, fakat ailenin diğer iki çocu- ğu da benzer sebeplerle sosyal hizmetlerce alın- mak istenmişti. Çocuklarını vermek istemeyen ai- le çocuklarını Türkiye'ye göndererek buna engel olmuştur.

Eşcinsel bir çiftle çocuğun emanet edilmesinin Müslümanların ahlâk kurallarına ve inanç değer- lerine ters olduğunu söyleyen Başbakanın açıkla- maları üzerine Bozdağ; Yunus isimli çocukla il- gili yeni dava açılması için Yurtdışı Türkler Baş- kanlığı'na talimat verdi ve Hollanda hükümeti nezdinde girişimde bulunacaklarını açıkladı. Halk- ların Özgürlük ve Demokrasi Partisi'nden Mark Verheijen de Türkiye hükümetinin homofobik yaklaşımının Türkiye'nin Avrupa Birliği'ne giriş sürecini olumsuz etkileyeceğini belirtti.

Dink kararını eleştiren Koptaş ve Kıvanç'a soruşturma

İstanbul C. Başsavcılığı, Dink davasında veri- len kararı eleştiren Agos gazetesi Genel Yayın

Y ö n e t m e n i Rober Koptaş ve yazar Ümit Kıvanç hak- kında soruş- turma açtı.

Koptaş ve Kıvanç, Hrant Dink davası- na açıklanan

kararın ardından, çıktığı televizyon programında kararlar ilgili değerlendirmelerde bulundu. Anta- lya'dan programı izleyen Aydın Taşçı adlı biri, Koptaş ve Kıvanç'ın "devletin katil olduğunu" söylediklerini iddia ederek, bir Türk olarak duru- mu kabul edemediğini belirterek İstanbul C. Baş- savcılığı'na şikâyetinde bulundu. İstanbul Cumhuri- yet Başsavcı vekili Fikret Seçen, ihbar dilekçesi- ni işleme koymasının ardından, savcılık Aydın Taşçı'nın ifadesinin alınmasını istedi.

Agos gazetesi avukatlarından Hakan Bakırcıoğ- lu, yapılan ihbarın ciddiye alınmaması gerektiğini söyleyerek, Dink cinayetinde sorumluluklarının ol-

duğunun inceleme ve soruşturmalarda tartışmasız bir biçimde açığa çıktığını söyledi.

14 maktul yakınına 1,5 milyon Euro tazminat

Cölemerg'in (Hakkâri) Şemzinan (Şemdinli) İlçesi'ne bağlı kırsal alanda 12 köy korucusunun gözetimindeyken kaybolması ve 2'sinin öldürülmesi olayı ile ilgili AİHM, Türkiye'yi 1.5 milyon Euro'ya mahkûm etti.

Olay 24 Temmuz 1994 tarihinde meydana gelmişti. Mezraya düzenlenen bir askeri operasyonda, mezrada sakinlerinin köy meydanında toplanmaları emredilmiş, İddiaya göre, erkeklerden çıplak soyunmaları istenirken o dönem hamile olan Zübeyde Uslu ve Emine Çelik yapılanlara karşı çıktıkları için dövülmüş ve bebekleri karınlarında ölmüştü.

Meydanda toplanmayı reddeden Kerem İnan köy meydanında herkesin gözü önünde, Aşur Seçkin ise, yaylada öldürülmüşlerdi. Evler ateşe verilmiş, köy korucuları; Cemal Sevlî, Reşit Sevlî, Salih Şengül, Yusuf Çelik, Naci Şengül, Kemal İzci, Hayrullah Öztürk, Abdullah İnan, Mirhaç Çelik, Cabbar Sevlî, Casım Çelik, Hurşit Taşkın askerler tarafından götürülmüşler ve kendilerinden bir daha haber alınamamıştı.

Başvurular üzerine Cumhuriyet Savcılığı soruşturma başlatmış, 13 Nisan 1999 tarihinde hazırlanan iddianamede, 2 askeri yetkili hakkında 'Cinayet, gasp, düşüğe neden olma, köyü terk etmeye zorlamak' suçlamalarıyla dava açılması istenmiş, ama iki asker için soruşturma izni verilmemiş, Van Bölge İdare Mahkemesi de 18 Temmuz 2000'de dava açılmasına gerek olmadığına dair karar almıştı.

Yapılan itirazlar da reddedilince kayıp yakınları 2002 yılında AİHM'e başvurmuşlardı. AİHM bu konudaki kararını Nisan 2017'de verirken, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'ndeki 'Yaşam hakkı' başlıklı ikinci, 'İşkence-fena muamele yasağını' içeren üçüncü ve 'özgürlük ve güvenlik hakkı'yla ilgili beşinci maddelerini ihlâlden Türkiye'yi suçlu bularak, 1.5 milyon Euro tazminat ödemeye mahkûm etti.

Para değil, ölümlerimizi istiyoruz

AİHM'in bu kararı aileleri sevindirmedi. Kayıp 12 kişiden Yusuf Çelik'in eşi Emine Çelik, Casım Çelik'in eşi Meryem Çelik, Reşit Sevlî'nin eşi Besna Sevlî ile Sıdık Şengül'ün kız kardeşi Bezar Taşkın, yakınlarının nerede olduğunu öğrenmek istediklerini söyledi. Aileler, "19 yıldan beri devam ediyor. Hala kayıplarımız hakkında bilgiye sahip değiliz. Aramızdan alınıp kaybedildiler ve gidebileceğimiz bir mezarları bile yok. Kerem İnan hepimizin gözleri önünde vurularak öldürüldü" diye konuştular.

Kayıp Casım Çelik'in oğlu Nevzat Çelik de

Türkiye'de hukuki yolların tükenmesi üzerine AİHM'e gitmek zorunda kaldıklarını belirterek, "Amacımız bu tazminata sahip olmak değil, kayıp babalarımızın nerede olduğudur. Bunca yıldır bu devam ediyor. Kazı çalışması oldu. Ancak, bir sonuç elde edilemedi. İsteddiğimiz, kazı çalışmalarının devam etmesidir. Kerem İnan köyde, astsubay Fatih Akçay tarafından 18 kurşunla taranarak öldürüldü. Onun mezarını biliyoruz. Şu anki süreci de biliyoruz. Bu süreci göz önünde bulundurarak köye gidebilir ve kazı çalışmasını yapabilirler. Diğer kayıplar Derecik İç Güvenlik Taburunda. Orada yeniden kazı yapılsın."

Olay ibret vericidir. Devletin maaşlı görevlileri olan korucular başka resmi görevliler tarafından öldürülmüştür. Olay onların üstleri tarafından örtbas edilmiştir.

Kocamı kazanda yaktılar"

Mardin Kerboran'da (Dargeçit) 1995'te çoğunluğu çocuk olmak üzere yedi kişinin gözetiminde kaybedilmesi olayını ailelerine haber verdiği için öldürüldüğü iddia edilen uzman çavuş Bilal Batırır'ın eşi Hatice Batırır'ın ifadesi alındı. Eşinin kaybedilmesinden 17 yıl sonra ilk kez devlet tarafından muhatap alınan Batırır, ifadesinde eşinin üstleri tarafından kazan dairesinde yakıldığına inandığını söyledi.

İki çocuğuyla Adana'da yaşayan Hatice Batırır, soruşturmayı yürüten Diyarbakır Cumhuriyet Savcılığı'nın talimatı üzerine geçen 8 Nisan 2013 günü Adana Cumhuriyet Başsavcılığı'na gitti, şunları anlattı: "Bir gün eşimle ilkököl lojmanı olan evimizin mutfak balkonunda oturuyorduk. Karşımızdaki tek katlı eve tencerelerle yemek taşınyorduk. 'Düğün mü yapıyorlar' dediğimde eşim, 'Onların 16 yaşındaki oğlu kayıp. Onları kuyulara atıyorlar. Mehmet Tire ve Hurşit İlmen'in emriyle öldürüyorlar. Sen sakın başkasına söyleme' dedi. Birkaç gün sonra kendisi kayboldu. Eşim bunlara razı olmuyordu, vicdan azabı çekiyordu.

Kocam kaybolduktan sonra bir arkadaşı, 'Ağzı sıkı değil diye öldürüp kazan dairesinde yakılmış' dedi. Bunları 1995'teki dilekçemde yazdım, savcılar ilgilenmedi. Onlar da korkuyordu. Bir de şunu anlattım: O gün beş askere oda hapsi verilmişti. Cuma günü dördünü gönderdikleri halde eşimi göndermediler. O akşam kaybettiler. Önce dediler ki, karakoldan çıktığını kimse görmemiş. Sonra silahsız çıktığını söylediler. Silahı yatağının başında bulunmuş. Eşimin karargâhtan çıktığına inanmıyorum. Büyük ihtimalle, aşağıya çağrılıp kazan dairesinde yaktılar. O günlerde korktuğu bir şeyler vardı. 'Seni memlekete göndereyim mi?' demişti."

Batırır, o dönem Dargeçit'te askerlik yapmış, adını açıklamayan bir kişinin kendisini aradığını belirterek, "Bana, 'Kazan dairesinde 60-70 kişi yakıldı, bir katliam yapıldı. Kocan da onların arasında' dediğini anlattı.

Beyoğlu Emek Sineması eylemi

Emek sineması için verilen mücadele sadece kültür ve mimariye sahip çıkmak değildir, esas olarak AVM vesaire diyerek her şeyi para ve rant gören kapitalist görme-mişliğe ve açgözlülüğe karşı değerleri koruma uğraşısıdır

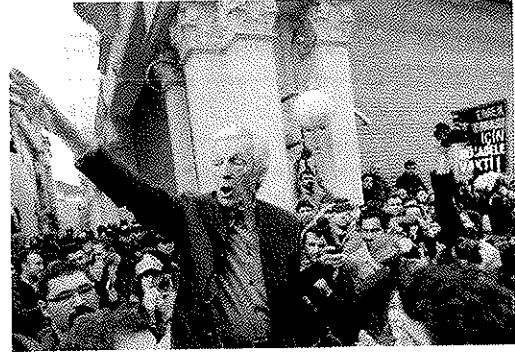
İstanbul Beyoğlu'nda eski Cercle d'Orient binasını Alışveriş Merkezi haline dönüştürme çalışmalarında yok edilecek olan Yeşilçam Sokak-taki tarihi Emek Sineması'nın yıkımının durdurulmasını isteyen sinemaseverler basınçlı su ve biber gazı şiddetine uğradı.. Aralarında Derya Alabora, Tuncel Kurtiz, Erden Kıral, Devin Özgür Çınar, Aslı Özge, Ahmet Mümtaz Taylan, Onur Ünlü, Seren Yüce gibi sinema dünyasının tanınmış isimlerinin yer aldığı eylemcilere yapılan müdahale sonucunda, yönetmen Erden Kıral fenalık geçirdi, sinema yazarı ve İstanbul Film Festivali FIBRESCI jüri üyesi Berke Göl, Hazar Berk Büyüktunca, Özgür İpek ve Mehmet Ferit Aka gözaltına alındılar.

Taksim'de bir araya gelen protestocular yürüyerek Ekmek Sineması'nın sokağına geldi. Sokağın polis tarafından kapatıldığını gören protestocular, yazılı basın açıklamasını okudular, Grupta bulunan ünlü yönetmen Costa-Gavras, Derya Alabora, Serra Yılmaz, Ahmet Mümtaz Taylan, konuşmayla protestolarını dille getirdiler.

Emek Sineması'nın önüne ulaşmak için sokağa gitmek isteyen eylemcilere kolluk kuvvetleri engel oldu. Sokağa sokulmayan topluluk durumu sloganlarla kınarken polis harekete geçti. Eylem, bina blokunun cephesinin bulunduğu İstiklal Caddesi'nde devam ederken, polis biber gazı, basınçlı su ve cop kullandı.

Grup Beyoğlu Emniyet Müdürlüğü'ne gelerek, gözaltına alınanların serbest bırakılmasını istedi. Emniyet önünde bekleyen grupta İstanbul Milletvekili Levent Tüzel, Rıza Kocaoğlu, İlksen Başarır, Derya Alabora, Özcan Alper Nevin Özgür Çınar bulunuyordu.. Gözaltına alınan Berke Göl, Hazar Berk Büyüktunca, Özgür İpek ve Mehmet Ferit Aka adliyeye sevk edilirlerken Beyoğlu İlçe Emniyet Müdürlüğü önünde bekleyen kalabalık grup da sessizce dağıldı.

İstanbul Film Festivali'ni düzenleyen İstanbul Kültür ve Sanat Vakfı tarafından yapılan yazılı açıklamada "İstanbul'da konuk olarak bulunan yönetmenler Costa-Gavras, Mike Newell, Marco Becchis ile Jan Ole Gerster'in yanısıra birçok yönetmen ve oyuncu ile yerli ve yabancı sinema yazarının da katıldığı yürüyüşte, Emek Sineması sokağına girmek isteyenlere müdahalede

orantısız güç kullanılmıştır.

İstanbul'un kültürel hafızasına sahip çıkmaktan başka düşüncesi olmayan sinemaseverlere yapılanları kınıyoruz" denildi.

Olay Batı basınında

BBC , Avrupa haberleri bölümünde Emek Sineması'nda yaşanan gelişmelere geniş yer ayırdı. Tarihi Emek Sineması'nın yıkılmasını protesto eden gösterilerde gözaltına alınan dört kişinin tutuksuz yargılanmak üzere serbest bırakıldığını belirten haberde, "Emek Sineması'nı barındıran bina bir alışveriş merkezine dönüştürülüyor" ifadesine yer verildi. Saygın film yönetmeni Costa-Gavras'ın da protestoda bulunan pek çok sinemacı, oyuncu ve eleştirmenin arasında olduğu haberde polisin müdahalesi ise şu cümlelerle verildi: "Sinemayı yıkma planlarına öfkeli kalabalığa gözyaşartıcı gaz, tazyikli su ve coplarla müdahale eden Türk polisi eleştirildi."

Costa-Gavras'ın polis şiddetine şahit olduktan sonra Tayyip Erdoğan'a yazdığı mektuptan da bahseden BBC, insanların sinemanın yıkılmasının yanısıra Türk film endüstrisinin sembolü Yeşilçam Sokak'ının bozulmasına tepki gösterdiklerini de vurguladı. İKSV'nin de yaptığı açıklamada protestonun barışçıl olduğunun altının çizildiği söylendi.

Uluslararası Film Eleştirmenleri Federasyonu'nun (FIPRESCI) yıkıma karşı çıkan cümlelerini paylaşan haberde, "Duayen Türk film eleştirmeni Atilla Dorsay da yıkıma karşı 'sessiz bir protesto' sergilemek için eleştiri yazmayı bıraktı" denildi.

Konuyu gündemine taşıyan diğer önemli bir yayın da The Wall Street Journal oldu. Yazıda, Emek Sineması'nın AVM'lere yer açmak için fedâ edilen kültürel mirasın sembolü haline dönüştüğü ifade edildi ve sinema sektörünün 3 yıldır uğruna mücadele verdiği vurgulandı.

Alman Film Eleştirmenleri Birliği, sinemanın

yıkılmasını, kamu malının özelleştirilmesi ve polis gücünün marjinalleştirilip toplum yararına değil, özel çıkarlar uğruna kullanılmasını eleştirdi. Alman Eleştirmenler, Kültür Bakanı'nı yıkımı hemen durdurması için göreve çağırdı.

Yunan basını da yaşananlara Costa-Gavras'ın desteği ve mesajıyla birlikte yer verdi.

Cercle d'Orient Binası

Emek Sinemasının yok edilmesi sorunu sinema salonunun da ötesindedir. Emek Sineması'nın da içinde yer aldığı Cercle d'Orient Kompleksi "yenilenme" adı altında alışveriş merkezine çevrilmektedir. Bina'nın tamamı İstanbul'un tarihi ve önemli yapılarıdır. Rant için, ticaret için yapılan İstanbul'un tarihsel dokusunun yok edilmesinin devamıdır.

Tarihi ismi Cercle d'Orient binası olan yapı 1875 yılı İstanbullu Ermeni Abraham Eremyan (Abraham Paşa) tarafından yaptırılmıştır. Mimarı levanten bir aileden Alexandr Valloury idi Bugünkü adıyla İstiklal Caddesi, o zamanki adıyla Grande Rue de Pera veya Cadde-i Kebir üzerinde cephesi 45 metredir, derinliği ise şimdiki Yeşilçam Sokağındadır, Art Nouveau tarzında bir binadır. Bu sokak üzerinde iki adet sinema veya tiyatro salonu bulunmaktaydı. Sinemalardan birisinin adı Melek, diğerinki İpek'ti Melek Sineması sonradan Emek oldu, İpek Sineması ise Yeni Tiyatroya dönüştü.

Cercle d'Orient (Şark Kulübü) adlı kulüp 1882'de bu binada önce "Cercle à Pera" (Pera Kulübü) adıyla kuruldu, sonara ismini değiştirdi. İstanbul'un en önemli seçkinler kulübüydü, Bu nedenle binanın adı "Serkldoryan" diye anıldı, sonra "Büyük Doğu Kulübü" oldu, bugün "Büyük Kulüp" olarak anılıyor. Kulübün Beyoğlu Merkezi 1971'de kapatıldı, Çiftelhavuzlar'daki tesisleri açık kaldı. Beyoğlu'ndaki merkezin en üst katında kulüp üyelerine otel veya misafirhane olarak kullanılan odalar bulunmaktaydı.

Binayı Emekli Sandığı satın alınca adına Emek Pasajı diyenler de oldu. 5 katlı binanın girişi ana caddedeydi. O koridor üzerinde dükkanlar bulunuyordu, birinci katında büyük bir bi-

lardo salonu ve kıraathane vardı. Profiterolleriy-le ünlü İnci Pastanesi de cadde üzerindeydi.

Andığımız iki sinema/tiyatro salonundan başka, girişi İstiklal Caddesinde olan bir sinema salonu daha vardı, adına uzun süre "Küçük Emek" denildi, sonra Rüya Sineması oldu.

Emek Sinemasının tarihi

1924'te Beyoğlu Yeşilçam Sokak'ta "Melek Sineması" adıyla açılmıştır. İsmi perdenin iki yanında yer alan Art Nouveau tarzı melek heykellerinden alıyordu. Tarihi kimliği, Barok ve Rokoko bezeli yaldızlı tavan ve duvarları, 875 kişilik salonu ve tarihi geçmişi ile diğer sinema salonlarından farklılık göstermektedir.

Emek Sineması'nın bulunduğu salon, sinema olmadan önce başka amaçlarla kullanılmıştı. İlk kez "Club des Chasseurs de Constantinople" (Konstantiniye Avcılar Kulübü) olarak açılan salon, daha sonra Strangali'nin Rum Atletik Jimnastikhanesi, ardından 1909'da "Nouveau Cirque" (Yeni Sirk), ondan sonra da "Skating Palace" (Tekerlekli Paten Sarayı) olmuştur.

Varlık Vergisi yıllarında (1942-1943) bina ve külliyesi belediye tarafından satın alınmış 1957'de Emekli Sandığı'na satılmıştır. Emek Film'in de sahibi olan Emekli sandığı yenilediği sinemanın adını "Emek Sineması" olarak değiştirmiştir.

Sinemanın ilk sahipleri, o dönem İpek ve Sümer Sinemaları'nın da sahipleri olan, A. Saltiel ile H. Artidi'ydı. Türkiye'deki ilk güzellik yarışması, 1926 yılında burada düzenlenmiş ve yarışmayı sinemanın yer göstericisi Araks Çetinyan kazanmıştı.

1945 yılındaki iflasın ardından işletmeciliği alan İpekçi Kardeşler'den sonra, işletme 1940'lar da İstanbul Belediyesi'ne oradan da Emekli Sandığı'na geçti. 1969' da Turgut Demirağ'a, sonra da Kurtuluş ailesine geçti.

Sinema 1993'da kapsamlı bir yenilenmeden geçirildi, son olarak 2000'de koltukları ve ses düzeni (Dolby Digital) yenilenerek, yeni açılan modern sinemalarla yarışacak bir teknolojiye kavuşmuştu.

Emek Sineması 1980'lerde "İstanbul Sinema Günleri" adıyla başlayan, sonraları İstanbul Film Festivali adıyla devam eden sinema şenliğine ev sahipliği yapan, açılış ve kapanış törenlerinin düzenlendiği salondur.

Görüldüğü gibi, sinema üst katta açılacak demek bu tarihi salonun yok edileceğini inkâr a yeltenen bir demagojidir.

Emek sineması için verilen mücadele sadece kültür ve mimariye sahip çıkmak değildir, esas olarak AVM vesaire diyerek her şeyi para ve rant gören kapitalist açgözlülüğe karşı değerleri

koruma uğraşdır.

Nitekim müteahhit firmanın baş yöneticisi verdiği bir mülakatta sanki marifetmiş gibi "Beyoğlu'nu İstanbul'un Dubai'si yapacağız" demiştir. Bu sözler yeni yetme burjuvazinin ve Tayyip Erdoğan zihniyetinin cehalet ve inkârcılığı'nın ta kendisidir.

2000 yıllık bir kentin kültürel birikimini yadırtıp beton çağını ihtişam zanneden bu şahıs asla anlayamayacaktır ki, bize Dubai lâzım değil. Art nouveau tarzındaki yapılarıyla Cadde-i Kebir bin tane lüks Dubai binasından daha değerlidir. Eğer bir burjuva kalkıp Dubai'yi mesele Viyana veya Budapeşte ya da Prag gibi bir barok kentin içine yerleştireceğini söylese rezil olur, ama bizde kimse rahatsızlık duymuyor. Öyle olduğu içindir ki İstanbul'a darbe üzerine darbe indiriyorlar. İstanbul yıkıcılığına soyunmuş Adnan Menderes'le başlayan tahribat sürdürükçe sürüyor.

Majik ve Maksim de gitti

Kıyıma uğrayan sadece Melek ve İpek sinema salonları değil. Türkiye'nin ilk sineması olan Majik Sineması ve arkasındaki Maksim de yıkıldı.

1914 yılında, kentte sinema salonu olarak inşa edilen ilk bina olan Majik ile arkasındaki Maksim Gazinosu yıkılıp birleştirilerek otel ve ticaret merkezi yapılacak.

Avan projeye göre 2 yıl öncesine kadar Devlet Tiyatroları'nca kullanılan tescilli binanın sadece ön cephe duvarları korunuyor. Proje, Korumu Kurulu'ndan 'restorasyon' adı altında geçti. Tıpkı Emek Sineması, Beyoğlu Demirören AVM, Beşiktaş'ta 14 katlı otele çevrilen Tütün Deposu projeleri gibi bu tarihi yapı da sermayenin gadrine ve doymak bilmezliğine kurban oldu.

Radikal Gazetesinin verdiği habere göre, Korumu Kurulu defalarca reddettiği projeyi 21 Temmuz'da onayladı. Beyoğlu Belediyesi de imar planında 'Sıraselviler Caddesi cephesinde 27.50 metre yükseklik, cami ve arkada Osmanlı sokak cephesinde yükseklik 15.50 metreyi aşmamak kaydıyla' avan projeyi uygun buldu.

Mimarlar Odası İstanbul Anakent Şubesi'nin hazırladığı ÇED raporunda, alttan geçen Taksim Metrosu'nu da tehdit ettiği belirtilen projenin iptali istendi.

Raporda Majik Sineması'nın 'Beyoğlu'ndaki tarihi ve kültürel simgelerden biri' olduğuna dikkat çekilirken Park Otel, Gökkafe, Saray ve Emek sinemaları gibi örneklerin hızla artmasının geri dönüşü olmayan zararlara neden olduğu vurgulanarak şöyle denildi: "Ulusal koruma ilkelerine ve daha evvelce alınmış kurul kararlarına

aykırı olarak söz konu alandaki mimari ve kültürel mirasımız hakkındaki kararını sadece ön cephe koruma (restorasyon) projesinin uygunluğu kapsamına indirgeyerek yıkımına; 4305,54 m2'lik parselin tümünün yapılaşmasını öngören 8 bodrum kat, zemin kat ve 8 normal katlı, toplam 448028.83 m2'lik çevre ve metro güvenliğini de tehlike altına alacak bir yapı kompleksinin ortaya çıkmasına onay veren kararının da yeniden gözden geçirilmesi gerekmektedir."

Orkestra eşliğinde sessiz film izlenirdi

Majik Sineması 1914'te açıldığında şehirde sinema salonu olması için inşa edilmiş ilk yapıydı. Mimarı İtalyan Giulio Mongeri, ilk sahibi ise Abdülaziz döneminden 1909'a kadar Saray Başmabeyinciliği yapmış olan Sarıcazade Ragıp Paşa'ydı.

İlk olarak Majik Sineması adıyla hizmete girmişti. Küçük bir orkestra eşliğinde sessiz filmler gösterilmekteydi.

Adı 1944'te Türk Sineması, 1946'da Yeni Taksim Sineması ve 1964'te Venüs Sineması oldu.

Derken Devlet Tiyatroları'nca kiralandı. Salon, Şubat 1971'de IV. Murat oyunuyla açıldı. 1975'e kadar tiyatro salonu olarak kullanıldı, sonra yeniden Venüs Sineması oldu. 1979'da kurulan İstanbul Devlet Tiyatrosu için 1983-1984 sezonunda yeniden kiralandı. 28 Ekim 1983'te Musahipzade Celal'in İstanbul Efendisi oyunuyla açıldı ve 2009'a kadar da tiyatro sahnesi olarak kaldı.

"Birer birer elden gidiyorlar"

Sinema tarihçisi Burçak Evren: Bu sinema salonu, sinema tarihi açısından çok önemli. İstanbul'un sinema salonu olarak yapılan ilk binası. Türkiye'nin düş şatoları bunlar. Alkazar, Elhamra, Saray, Emek derken son tarihi sinema da elden gidiyor. Beyoğlu'nun çehresi değiştiriliyor. Maksim Gazinosu da bugün anladığımız gazino kültüründe değildi. Repertuvarı olan müzik şölenlerinin yapıldığı yerd. Yıkılacağına restore edilip yeniden sinema olarak açılrsa. Dünyada 1500-2 bin kişilik salonlar yeniden hayata geçiriliyor. AVM sinemalarından kurtuluş aranıyor. Biz yıkıyoruz."

Sinema eleştirmeni Atilla Dorsay "Türkiye'de sinema olarak yapılan ilk salondur. Bu yapılar şehrin belleğine dahildi.. Maksim de öyle. Gazino geçmişimizin izleri var o yapıda. Gazino kültürünün en büyük mimarisiydi. Keşke restore edilip gazino müzesi yapılsaydı. Tarihi yapılarımızı daha sonra çok arayacağız. Kültürel hayatımıza etki eden iki önemli yapı, ikisini de kaybetmek çok acı" dedi.

Kanal İstanbul bir macera değilse ne?

Saffet Uygur

İstanbul'a ikinci boğazın kazandırılması fikri ülke gündemine pat diye düştü. Karadeniz'i Marmara'ya bağlayacağı iddia edilen yeni boğaz için isim de hazır. KANALİSTANBUL. Başbakan Recep Tayip Erdoğan'ın bu acayip sürprizi bir basın toplantısıyla duyurulduktan hemen sonra tartışmalar da alevlendi.

Önce KANALİSTANBUL'un güzergâhıyla ilgili alternatifler üretildi. Bütün dikkatler Silivri'de yoğunlaştı. Silivri ya da Selimpaşa'dan Karadeniz'e ulaşacak muhtelif çizimler, görseller hazırlandı. İkinci Alternatif ise Büyükçekmece-Çatalca hattı idi.

Tartışmalar yazılı ve görsel basında, hatta sosyal medyada yapılrken emlak piyasası da bölgede iyice hareketlendi. Arazi sahipleri ve yatırımcılar(!) rant hesaplamasına, çevreciler ise talan edilecek tarım arazilerinin, mera, orman ve sulak alanların, hatta kuş yollarının korunmasıyla ilgili eylemlilik hazırlıklarına başladılar.

Dikkatler Silivri'ye çekilmişken sessiz ve derin bir çalışmanın başka bir yerde yürütüldüğü anlaşıldı. Açılması planlanan kanalın teknik ve hukuki altyapısı neredeyse tamamlandı. Avcılar, Bakırköy(Basınköy),Başakşehir, Küçükçekmece, Arnavutköy ilçeleri için imar planı yapma yetkisinin Şehircilik Bakanlığı'na devriyle ilgili karar, KANALİSTANBUL'un yasal altyapısı için üretilmiş gibiydi. Arazide gözlemlerimiz var harita-planlama çalışmalarının boyutu da KANALİSTANBUL için Küçükçekmece-Yeniköy hattını işaret ediyordu. Küçükçekmece kumsaldan girilecek, Küçükçekmece gölünden Sazlıdere vadisi ve Sazlıdere barajı geçilerek, Baklalı ve Tayakadın köylerinden sonra Yeniköy'de Karadeniz'e ulaşılacaktır.

Düşünülen kanalın Karadeniz'e ulaştığı yerde yani Yeniköy-Akpınar arasında üçüncü havaalanı ve üçüncü İstanbul projeleri çoktan tasarlanmış bile.

Yeni ve adeta kesinleşen güzergâha göre KANALİSTANBUL kentin içinden geçecektir. Basit bir gözlemlerle bile bu güzergâhın yoğun bir hafriyatı gerektirmediği, ciddi kamulaştırmaların yaşanmayacağı, birkaç köy dışında tarım arazilerinin ve meraların devre dışı kalmayacağı, orman alanlarına kayda değer bir zarar vermeyeceği, dolayısıyla ekonomik ve çevresel maliyetinin çok düşük olacağı anlaşılmaktadır. Ayrıca kent içi su yolu olma özelliği ile ulaşımında bir rahatlık da yaratacağı, geçtiği güzergâh üstünde ise kentin yenilenmesine vesile olacağı söylenebilir.

Hemen belirtelim ki düşünülen kanal yaklaşık 45 km uzunlukta, 25 m derinlikte, altta 70 üstte de 120 m genişlikte olacaktır.

Çok basit bir gözlemlerle pozitif yanları öne çıkan KANALİSTANBUL için daha detaylı bir yaklaşımla birlikte durumun hiç de tozpembe olmadığı anlaşıl-

maktadır. Her şeyden önce Sazlıdere barajı içme suyu özelliğini kaybedecek, yer altı sularının tuzlanmasıyla birlikte tarihi Terkos da kirlenecek devre dışı kalabilecektir.

İki denizin çok farklı özellikleri olduğunu bilmeden yok gibidir. Karadeniz Marmara'dan 30 cm daha yüksek olduğu gibi tuzluluk oranları da farklıdır. Bir iç deniz daha doğrusu tatlı su gölü olan Karadeniz ve Marmara yaklaşık 3500 yıl önce bir yer hareketiyle birbirine bağlanmış ve yine bu yer hareketi sonunda İstanbul ve Çanakkale Boğazları açılmıştır. Boğazların açılmasıyla birlikte hem kot farkı nedeniyle hem de tuzluluk oranlarının farklılığı nedeniyle Karadeniz'in suyu üstten Marmara; Ege ve Akdeniz'e, Akdeniz'in tuzlu suyu da alttan Karadeniz'e akmaktadır. Yoğunluk farkı nedeniyle bileşik kaplar modeli çalışmamış, oluştuğu andan itibaren sürekli bir akıntı yaşanmıştır. Binlerce yıldan beri devam eden bu akıntı özellikle boğazlarda kendisine doğal yatak ve eşikler oluşturmuş, bu suretle farklı ve anlamlı bir deniz biyolojisi geliştirmiştir. Deniz canlılarının birbiriyle kurduğu bu ekolojik sistem sadece iki denizde değil kıyılarda da anlamlı bir ekosistem geliştirmiş bulunmaktadır.

Açılacak ikinci kanalla bu dengenin bozulacağı bilim insanlarınca ispatlanmıştır.25 m derinlikteki bir kanaldan sadece üstten tuzluluğu az Karadeniz suyu akacak fakat Akdeniz'den gelen tuzluluğu fazla su sirküle olmayacaktır. Bu durumun deniz biyolojisini etkileyeceği ve gelecekte geri dönüşü mümkün olmayan ve bölge için kıyamet gibi sonuç üreteceği ihtimal dahilindedir. En azından böylesi felaketin yaşanmayacağını kimse ispatlayamamıştır. Deniz biyolojisiindeki bozulmayla birlikte özellikle Marmara'nın ölebileceği, dayanılmaz pis kokuların önüne geçilemeyeceği bilim insanlarının savları arasındadır.

Şimdilik seyirci olsalar bile Karadeniz'e kıyısı olan ülkelerin iş ciddiye bindiğinde uluslararası deniz hukukuna göre nasıl tavır alacakları belli değildir. Ayrıca kanalın geçeceği güzergâhta bulunan neolitik dönemden kalma Yarımburgaz mağaralarının durumuyla ilgili bir önerme de yoktur.

Bu proje ilgili kurumların, bilim adamlarının, planlamacıların bilimsel, kurumsal çalışmalarının ürünü olarak ortak akılla, ihtiyaca binaen önerilmiş, üretilmiş değildir. Coğrafyayı allak bullak edeceği açık olan bu çılgın proje tarihe geçme sevdasındaki bir başbakanın şahsi fikri, megalomanisi olarak gündeme gelmiştir.

Başbakan da olsa bir kişinin tarihe geçme sevdasına teslim olarak, bilimselliği meşhuk bir çılgınlık yüzünden geriye dönüşü, tamiri mümkün olmayacak bir maceraya mutlaka dur denilmelidir.

Sansür Sanat Özgürlük Forumu sonuçları

Halkların Demokratik Kongresi Kültür ve Sanat Komisyonu'nun, 13 Nisan 2013 tarihinde İstanbul'da gerçekleştirdiği "Sanat Sansür Özgürlük" konulu formu başarıyla sonuçlanmıştır. İki bölüm halinde düzenlenen forum mevcut durumu ve iktidarın uygulamalarını tartışarak mahkum etmekle kalmamış, aynı zamanda, başta sanatçıların ortak tutum geliştirmeleri olmak üzere toplumsal duyarlılığın artırılarak örgütlenmesi ve güçlü bir sanat ve sanatçı sahiplenmesinin yaratılması için görev ve sorumlulukları açığa çıkarmıştır.

İlk bölümü "Sanatta artarak süren sansür ve ifade özgürlüğünün boyutu" belirlenen forumda, mevcut durumda süren ve hemen her iktidar döneminde yaşananların günümüzde farklı boyutlarda sürdüğüne kapsamlı bir biçimde dikkat çekildi.

Bu bölümde "Durum Ne" başlığı altında yapılan bu sunumlarda "Medyada sansür, medya yoluyla sansür", "Yasalarla fiilen ve farklı aktörlerle uygulanan sansür yöntemleri", "Sanatta ifade özgürlüğü, kamu alanı olarak sanat ve ceza", "Kürt sanatının sansürle süregelen macerası" ele alındı. Ders kitaplarında yapılan sansürden, heykel yıkımına, dizilere uygulanan sansürden, filmlerde sahnelerin mozaiklenmesine, müzikteki yasaklardan konserlerdeki anti-demokratik uygulamalara, gösterim için salon bulamayan filmlerden, belgesellerden, tiyatroların kapatılmasına, yazılı ve görsel medya üzerinde kurulan hegemonyadan, işten atılan gazetecilere, açılan davalardan bir çok uygulamada "yasak" yerine eserin hedef kitleyle buluşturulmasına yönelik engellemeler kadar bir çok sorunun ele alındığı sunumlarda artarak devam eden baskılar ve sansür uygulamaları değerlendirildi. Oldukça verimli tartışmalar yürütüldü. Görev ve sorumluluklar çıkarıldı.

İkinci bölümde "Sanatın tüm alanlarını ve yaratıcılığı tehdit eden sansüre karşı ne yapmalı" konulu sunumlar yapıldı.

"Sinemada sansür uygulamaları, sansürün etkisi ve ne yapmalı", "Edebiyat ve edebiyat eserlerine yönelik sansüre karşı ne yapmalı", "İktidar, sanat ve plastik sanatlar alanında sansürün boyutu ve nasıl tutum almalı" başlıklı sunumların ardından süren tartışmalar, sanata yönelik tüm saldırıları karşılayacak bir örgütlen-

meye duyulan ihtiyacı ortaya koymuş oldu.

Her bölümde yapılan sunumların ardından zengin bir tartışma sürdürüldü. Forumda baskılar, yasaklar, sansür, sanat merkezlerinin yıkımı süregelen uygulamalar ve aynı zamanda iktidarın sanata ve sanatçılara karşı artarak sürdürdüğü tutuma karşı nasıl tavır alınması ve nelerin yapılması gerektiği tartışılarak sonuçlara varıldı.

Forum, sansürü, sanat ve sanatçı özelinde toplumsal kültüre, tarihe ve insanlığın birikimine ve yaratıcılına karşı bir saldırı olarak değerlendirilmiştir. Emek sinemasının yıkımında olduğu gibi anıları, kültürü ve insanlığın kültürel birikimini yok sayarak, meta ve pazarı her şeyin önüne koyan sisteme karşı, sanatın ve sanatçının özgürlüğü için bu gün her zamankinde daha çok birleşmeye, örgütlenmeye ve mücadeleye ihtiyaç olduğunun altı çizildi. Dillere, kültüre, inançlara, sanata ve yaratıcılığa engel konulamayacağı, kelepçe vurulamayacağına altı bir kez daha çizilmiş oldu. Kararlı ve kitlesel duruşun sağlanması içi örgütlü mücadelenin büyütülmesi kararı alındı. HDK'nin bu kapsamdaki çalışmalarını Kültür ve Sanat Komisyonu olarak sürdürmesinin önemli olduğunun vurgulanmıştır.

Narsisist

Toplumsal yaşamın değişik alanlarında (politikada, iş dünyasında, sanat dallarında, basında, akademide) Narsisist dediğimiz bazı tipler göze çarparlar ve bu nitelikleriyle öne çıkarlar. Çoğumuz böyleleri için zaman zaman "Narsisist" betimlemesini kullanırız. Son yıllarda bu nitelemeye belki daha bir gereksinme duyuyoruz.

Önce Vikipedi'den ve Wikipedia'dan yararlanarak terimle ilgili bir özetleme yapalım:

Yunan Mitolojisinde

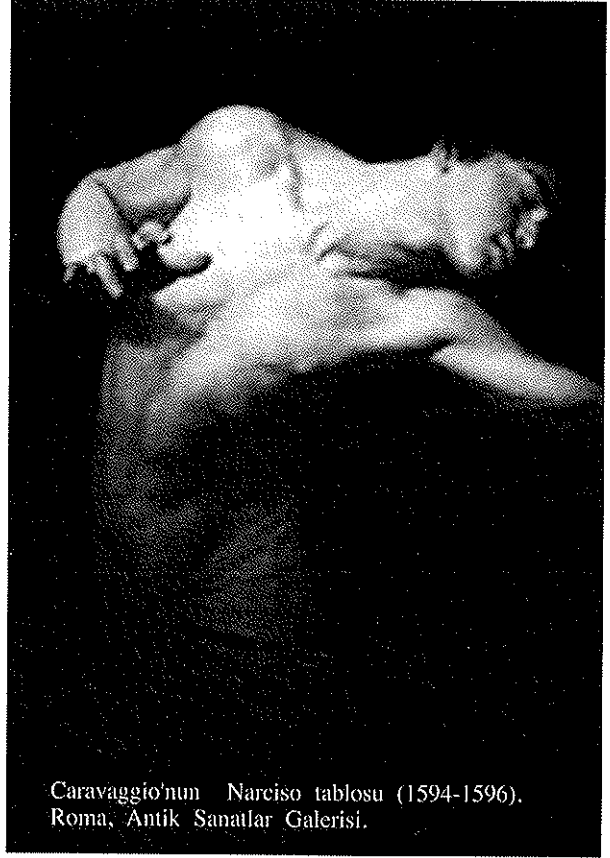
Kendine âşık olanlara aldırmayıp, onları karşılıksız bırakan ve çok güzel bir peri kızı olan Ekho, bir gün avlanan bir avcı görür. Narkissos adındaki delikanlı çok yakışıklıdır. Ekho genç avcıya ilk görüşte tutulur. Ancak Narkissos onun sevgisine karşılık vermeyerek, peri kızının yanından uzaklaşır. Ekho günden güne erir, kara sevda ile içine kapanarak ölür. Bütün vücudundan arta kalan kemikleri kayalara, sesi ise bu kayalarda yankılara dönüşür. Batı dillerindeki eko bu efsaneden gelmektedir.

Olimpos dağında yaşayan tanrılar çok kızarlar ve Narkissos'u cezalandırmaya karar verirler. Günlerden bir gün av peşindeki Narkissos susamış ve bitkin bir şekilde bir nehir kenarına gelir. Su içmek için eğildiğinde, suyun ayağından yansıyan yüzünü ve vücudunun güzelliğini görür. Daha önce fark edemediği bu güzellik karşısında büyülenir. Yerinden kalkamaz, kendine âşık olmuştur. O ana dek kimseyi sevmeyişi kadar, sevmiştir kendi görüntüsünü. O şekilde orada ne su içebilir, ne yemek yiyebilir, tıpkı Ekho gibi Narkissos da günden güne erimeye başlar ve orada sadece kendini seyrederek ömrünü tüketir. Öldükten sonra da vücudu nergis çiçeklerine dönüşür.

Caravaggio: suyun ayasına bakan Narsis Ezoterizm'de Narkissos

Yunan mitolojisinde Narkissos adıyla sözü edilen, adını narsisizme, narkoza, bir çiçek familyasına (nergisgiller) ve bir çiçeğe vermiş olan Narsis (ya da Narkissos), Klasik Mitoloji'deki bir tip olup, öyküsünün kaynağı eski Yunanistan'daki Eleusis Gizleridir.

Narsis'in öyküsü kısaca şöyle anlatılır: Narsis, ırmak ilahı Kephissos ile arındırıcı suların bekçi perisi Liriope'nin oğlu olarak doğar. Bir kâhin, ebeveynine Narsis'in dünyada, kendi yü-

Caravaggio'nun Narciso tablosu (1594-1596). Roma, Antik Sanatlar Galerisi.

zünü görmediği sürece yaşayacağını bildirir. Narsis bir gün bir su birikintisine dökülen bir kaynağın yanına gelir ve su birikintisine doğru eğilerek oradaki sudan içmeye başlar. Doğal olarak, bu sırada, birikintide yansıyan yüzünü görür. Kendi yüzünü görünce önce şaşkınlığa düşer, sonra kendini hayranlıkla seyre dalar ve kendisine âşık olur. Bu seyirden kendisini bir türlü alamayan Narsis gitgide hissizleşir, dünya yaşamına gözlerini yumar ve bulunduğu yere kök salarak açılmış bir çiçeğe dönüşür. Bu çiçek, güneş gibi, sarı göbekli, beyaz yapraklı, çevresine güzel kokular yayan bir çiçektir. Ölmünden sonra Styx nehrinin sularına katılır.

Narsis hakkındaki bazı önemli edebi alıntılar aşağıda vereceğiz. Antik metinleri bir yana koyarsak,

o Jean-Jacques Rousseau'nun yazdığı "Narcissus: ya da Kendine Hayran Biri" adlı piyes ilk kez 1752'de Paris'de sahnelendi.

o Narsisizm üzerine ilk psikoanaliz makalesini Otto Rank 1911'de yayınladı ve çağdaş dünyada narsisizmi kişinin kibir, gösteriş tutkusunu ve kendi kendisine hayran olması diye ta-

nımladı.

o Freud'un 1914'deki " Narsisizm Üzerine Bir Giriş" başlıklı çalışması konuyla ilgili klasik bir metindir.

o 1923'de Martin Buber "Ich und Du" (Ben ve Sen), başlıklı makalesinde narsisist bireyin başka bireylerle eşit olmayı reddettiğini, onları birer obje olarak gördüğünü yazdı.

Narsis'in öyküsündeki sembolizm şöyle açıklanmaktadır.:

o Narsis'in suda kendisini görmesi ve kendisine âşık olması, sezilerinin önceden dışarıda aradığı en büyük sırrın, hâkimiyet esasının, bilgelik anahtarının kendi içinde olduğunu farketmesini, içindeki "spiritüel tesir" kanalını keşfetmesini simgeler.

o Narsis'in gitgide hissizleşmesi ve dünya yaşamına gözlerini kapamasında, dünyasal isteklerden tümüyle uzaklaşması, başka insanların önem verdiği dünyasal, maddi değerlerin kendisi için artık hiçbir şey ifade etmemesi simgelenir.

o Çiçek ve çiçeğin açılması varlığın "spiritüel tesir"i kendi başına (inisiyatörü olmadan) çekip aktarabilecek duruma gelmesini simgeler. (Çiçek tüm ezoterik ekollerde aynı anlamda kullanılmıştır; nergisin yerini kimi ezoterik ekollerde gül, kimilerinde lotus almıştır.) Aldığını çevresine yayması, rengi ve biçimi küçük bir güneşi andıran nergis çiçeğiyle ifade edilmiştir.

o Aldığı spiritüel tesir, burada, tesirin tüm tradisyonlarda en çok kullanılan sembolü olan, içtiği su ile simgelenmiştir.

o Ölen çiçeğin ırmağa katılmasında ise spiritüel tesirin kaynağı ile özdeş olma, spiritüel tesir zincirinin bir halkası olma simgelenir.

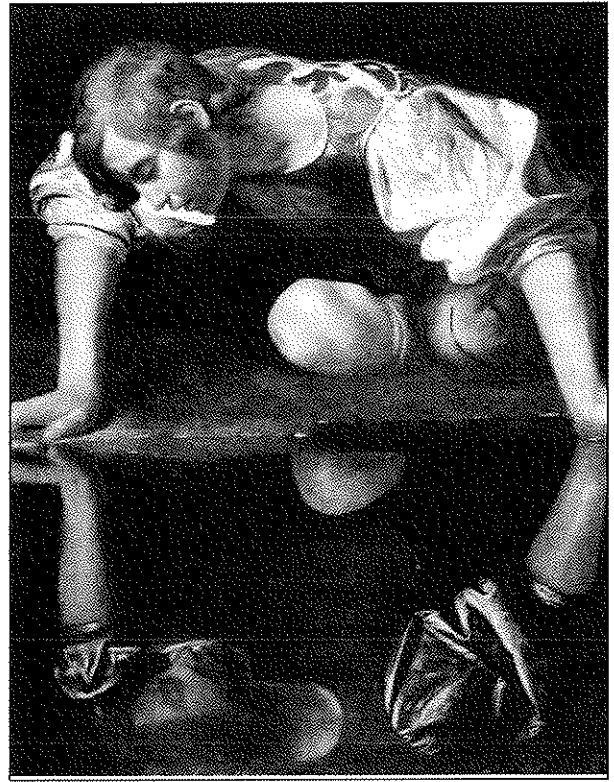
Narsis, aşk ve ölüm

Kendi güzelliğine âşık olmak Narsis'i kaçınılmaz ölüme sürükleyecektir.

" Kendi güzelliğinin imgesi ile baştan çıkan Narsis içi boş bir röfleye âşık olur, gölgeyi vücut olarak algılar (...) ne görür? Hiç bir şey, ama gördüğü şey onu kucaklar ve öper. Yanılan gözleri onun tutkusunu artırır (...) Gözleri doymadan yalancı imajına dalar gider ve bizzat kendi gözleriyle kendinin ölümünün yapımcısı olur" (OVIDIUS .- Métamorphoses .- III, 415.)

Narsis âşıktır ama aşkının "objesine" hiç bir zaman sahip olamaz! Başkalarına kurduğu ölümcül tuzak onun üzerine kapanır.

"Narsis kendini öldürür çünkü kendine âşıktır ve kendini yok etmeden sevmesi mümkün değildir" Histoires fantastiques de doubles et de miroirs .- Paris : Librairie des Champs Elysées

es, 1981, 'Anne Richter'in Önsözü, sf. 9.

Narsisizm (NARKOZ) varlığını hapseder. Hipnotize halde bir çeşit uyuşturucu etkisine girmiş Narsis kendi imgesinin güzelliğine hayran bakışlar içinde boğulur gider.

"Fakat ben, sevgili Narsis, ben sadece, kendi özümü merak ederim;

Benden başkası benim için sadece gizemli bir kalptir,

Her öteki yokluktur.

Ey muhteşem vücudum, sadece sana sahibim!

Ölümlülerin en güzeli sadece kendini sever..." Paul Valery.

Valery bu şiirinde bir hata yapar: Özünü bedeniyle eşleştirerek daha da kahredici bir durum yaratır. Narsis yansımaya başkasının imgesi olarak âşık olduğunda, gerçekte kendini sevdiğini bilmez, kendine âşık olduğundan haberi yoktur, başkasını sevdiğini zannetmektedir..

"Zira kendini görmese bile,

kendini gördüğünde artık fazla yaşamaz"

Narsis'in fiziki güzelliği ile başkasını sevmemesi, vücudu ile ruhunun karanlığı arasındaki çelişikliğin altını çizmek gerekir.

Ne olursa olsun, Narsis sevmemiştir, zira yanlış aynaya bakmıştır.

"Aşkın sonsuzlaştığı bir aynaya bak her zaman,

Yaşayan bir ayna için, yansımak sevmektir"

LAMARTINE .- Œuvres poétiques

Narsis kendini başkasının gözlerinde tanıma-

yı istememiştir. Ekho ona şöyle diyecektir:

"Kapını sonsuza kadar kapadın,

Halbuki seni boşuna bekleyecek bir ayna vardı" Jorge Luis Borge, L'auteur et autres textes

Sevgiye kapıyı kapamak ölümün kapısını açmaktır.

Başkasında kendinin büyüsunü narsisçe bir şekilde arandığında durum aynıdır.

"Kendimi senin gözlerinle, senin gözlerinde görmek...(.)

Genleşmiş göz bebeklerinde büyüyorum.

Alev alev yanan iris'inde ışıldıyorum.

Orada yansıdığımda kendime hayran oluyorum.

Narsis ise kendi bakışı içinde boğulup yok oluyor" Serge Doubrovsky, Serge .- Un amour de soi .

Hamlet tarafından terk edilen Ophelia da melankoli içine gömülür ve kendi yansımaları görüldüğü suyun içinde boğulur. Saf ve samimi aşkı sevdiği Hamlet'in deliliğini görmesine engel olmuştur.

Giovanni Papini'nin "Kaçan Ayna" romanında kahraman üstüne adeta yapışmış kendi geçmiş BEN'i ile yaşar ve dökülen yaprakların mührü boncuğu içinde boğulur:

" İkimizin yüzleri ardı ardına suyun karanlık aynasında ortaya çıktığında aniden arkama döndüm ve eski benimi omuzundan yakalayarak, başımı yüz hatlarının görüldüğü yerde suya soktum ve bu başı umutsuz kinimin tüm enerjisiyle suyun içinde tuttum...(.)

Bir kaç dakika daha geçti ve pörsük vücudunun gömüldüğünü hissettim. Onu öyle bıraktım ve kulak kovuğunun ta derinliklerine düştü: eski iğrenç benim, geçmiş zamanımın beni, zavallı ve şaşkın sonsuza kadar yok olmuştu artık. Giovanni Papini.- Le miroir qui fuit .-

Ama bu modern Narsis tam tersine geçmişinin uğursuz eşini boğarak yeniden doğar.

Hallac-ı Mansur Bağdat sokaklarında Allahın aşkıyla yanıp tutuştuğu zaman sadece Kendini sevdiğini bilir, içsel beninde değil ama kendinin "tanrısal" gerçekliğinde. Bu nedenle "EN EL HAK" diye bağırır. Böylece narsisizm zirvesine ulaşmış olur: Tanrı, bizzat Kendisinden başkası olmayan Yaratıkları aracılığıyla ve onların kalbinde kendini seven olarak görülür.

Mistikler böylece " kişisel ben-merkezlerini, Tek olan, bir ikincisi ve eşi olmayan BEN-Merkeze transfer ederler" Karuna.- L'Instruction du Verneur d'Eau .

Böylece Mutlaklığa ermiş olurlar, MUTLAKLIĞA yani Sonsuzluğa, yani yok oluşa, ölüm...

Hangi Narsis'e uygularsak uygulayalım sonuç değişmez: Narsis'in sorunu, suya bakarken aşık olduğu yüzünün arkasında "Ölüm'ü görmesidir...Ölüm korkusu psikik yapıyı şekillendiren temel korku...

Kendi imgesinde boğulan Narsis

Narsis efsanesi ile ilgili bir çok versiyonun en ayrıntılı olanı Ovidius'un "Metamorfoz" adlı eserinin 3. kitabında anlatılır.

TİRESİAS LİRİOPE'ye şöyle der: "Narsis uzun ömürlü olacaktır ama kendi imgesini görmemesi şartıyla"

Narsis sevgiye karşı duyarsızdır. Ona âşık olan Ameinias'a intihar etmesi için bir kılıç göndermekten çekinmez. Narsis'in kapısında kendi canına kıyan Ameinias can vermeden önce Narsis' e lanet okur ve bu laneti Tanrıların kulağına gider. Bir gün su kaynağından susuzluğunu gidermek isteyen Narsis kaynağın berberak suyunda âşık olacağı kendi yüzünü görür ve çaresiz bir tutku içine düşer: Kurtuluşu intihar etmekte bulur.

Kendi imgesine âşık olan Narsis bu imaj içinde boğulur. Fakat tutkunun verdiği acının kaynağı imajının ölmeden yok olmasıdır.

Acısının gizemi imge-objenin içinde kaybolduğu ölümün dayanılmaz çekiciliğinden kurtulmamasındadır. Acı ölümü öznenin gerçekliği olarak gösterir ve tüm arzuları kaçınılmaz olarak ölüme doğru yönelir. Böylece yaşam arzusu yalan görüntüsüne bürünür.

Yalan zaten sürecin en başında vardır: Âşık olunan güzel bir yüz tek ve tümsel bir gerçeklik olarak ortaya çıkar.

Narsis yalan görünen ve işitilen dışında başka bir gerçekliğin olmadığına inanmıştır. Bu imgenin anlığının tutsağı olarak, imgenin ve söylemin ondan sakladığı her şeyi unuttur. Onun için Gerçek artık sadece kendi imgesinin görüntüsüdür.

Acı, röperleri yerinden oynatır ve Narsis onların mutlak anlamda sabit ve tek gerçeklik olduğuna inanır. Ölüm bu durumda âşık olunan imajın sınırlandırılması olarak algılanır. Gerçeklik ve hayal birbirine karıştırıldığında, algıları çerçevesinde psikik aktivitesi kendi ölümüne kapı açar.

Psizizmin ölümden kaçışı mutlak öteki ile karşılaşmasıyla olabilir ama ötekini de "aynı'nın, benzerinin kökeni olarak algılar. Öteki ile kaynaşan füzyona giren "BEN" sahte, aldatıcı bir üniteye ulaşır.

Tek çaresi artık SÖYLEM dir, ama Narsis kendi imgesinin kara suyuna gömülüp boğulurken çığlık bile atmaz. Çığlığının bir işe yara-

PATALOJİK NARSİSİST

İsraili bilimci Dr. Sam Vaknin, "Malignant Self Love: Narcissism(Hastalıklı Kendini Sevmeye: Narsisizm) başlıklı kitabında, kendini beğenmiş, kibirli, gösteriş düşkünü kişiler için şu saptamaları yapar:

"Fantezi veya davranışlarda en iyi bilinen örnek, kendine hayran olmak, methedilme ihtiyacı duyan, empati kurma eksikliği gibi hususlara sahip kimseler. Genellikle erken ergenlikte başlar ve farklı durumlarda kendini gösterir. Bir kişinin 'Patolojik narsisist' sayılabilmesi için, aşağıda sıralanan 5 ya da daha fazla ölçütü karşılaması gerekmektedir.

Şöyle ki:

- 1- Kendini önemli, çok büyük ve ihtişamlı biri olarak hissetme.
- 2-Limitsiz başarı, şöhret, kendini her şeye kadir gören, bir benzeri olmayan zekâya (parlak akıl, yetenek) sahip olduğunu düşünen (beyne dayalı narsisizm), güzel beden ve yüksek cinsel performansla sahip olma, (fiziksel duruma dayalı narsisizm), ideallerin adamı olma ve çok daha fazlası şeklinde kendini görme. Sürekli bir şekilde bahse konu hallerde olduğunu düşünmek.
- 3- Tamamıyla tek ve erişilmez, özel yaratılmış olduğuna kendini inandıran. Sadece kendisi gibi yüksek seviyede, eşsiz ve erişilmez,

insanlar tarafından anlaşılabilir ve ikna edilebilir olarak kendini gören.

4-Aşırı derecede ilgiye, takdire ihtiyaç duyan, aşırı methedilen, sürekli doğrulanmak ve teyit isteyen. Dile düşmekten, başarısızlıktan korku duyan bir kişiliğe sahip olanlar.

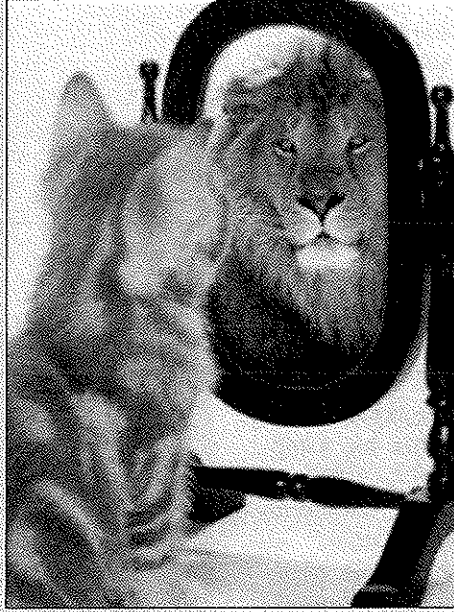
5- Kendini her şeye kadir gören, karşı tarafa sürekli olarak ve nedensizce öncelikli ve özel muamele görme isteği olan. Beklentilerinin talep etmeden, anında tamamıyla ve otomatik olarak karşılanmasını bekleyen.

6- Başkalarını, kendi başarısı için kullanmayı iyi becerebilen ve bunda kendisi için hak gören.

7- Empati kurma yeteneğinden mahrum. Başkalarının istekleri ve ihtiyaçlarını görme ve anlama konusunda isteksiz ve başarısız olan ve bunlara önem vermeyen.

8- Başkalarının fikirlerini ve inanışlarını (hükümlerini) ancak ve ancak kendisi ile aynı olduğunda (kendisi ile örtüştüğünde) destekleyen arkasında duran kimseler veya kişilikler.

9- İşi bozulduğunda, önüne engeller çıktığında veya zorlandığında, haksız iddialarda bulunan, küstah, kaba ve itici davranışları bulunan kimse"

madığını çok iyi bilir, zira aşkını reddettiği ve acılar içinde bıraktığı âşığının adı Ekho' dur. Onu duyacak kimse yoktur artık."Aynı"dan ayrı düşmek her zaman çılgılık attırır ama büyülenme, imaj önünde baş dönmesi bu çılgılığı önler, kurtuluşun yolunu tıkar ve yeniden doğuşun çılgınlığını engeller.

Ayna Narsis için stratejik önemdedir: kendini tanıma, kendini bir nesne (obje) olarak algılama ve objeleştirme aracıdır. Kendi kendinin önünde poz verme ve ona kendi içine bakma imkânı sağlar. Kendini bir başkası olarak yansıtmaya olanağı vardır. Ama burada muazzam bir tuzak oluşur: ortada yüz yüze kalan iki kişi. Bu yüzler gerçek midir?

"Aynayla bu çatışma içinde aynı zamanda

ikilik, kişilik ikilenmesi, teklik ve kimlik vardır. AYNI dış benzerlik iki olmuştur. Eski gnostiklere göre Adem göksel varlığını kendi yüzüne aşık olduğundan kaybetmiştir. Narsis'in öyküsü basittir: Her türlü sevgiyi reddeden Narsis Ekho'yu istemez" sana ait olacağıma ölme-yi yeğlerim" der.

[Not: Bizim narsistin öyküsü bu kadar derin, bu kadar karmaşık ve şairane değildir. Salt ihtirastır, benlik boşluğunun bağıra çağıra dışa vurumudur. yaldızı hatta cilasası bile yoktur. Küçük dağları ben yarattım, yarının büyüklerini de ben yaratacağım" diyen her insanda keramet aramamak gerekir. Bizimkinin tanımlanmasını Narkissos efsanesinde değil, Dr. Sam Vaknin'in saptamalarında aramak gerekir, zira patolojik bir vakadır.]

"Öykülemeler"in barındırdığı

Necmiye Alpay

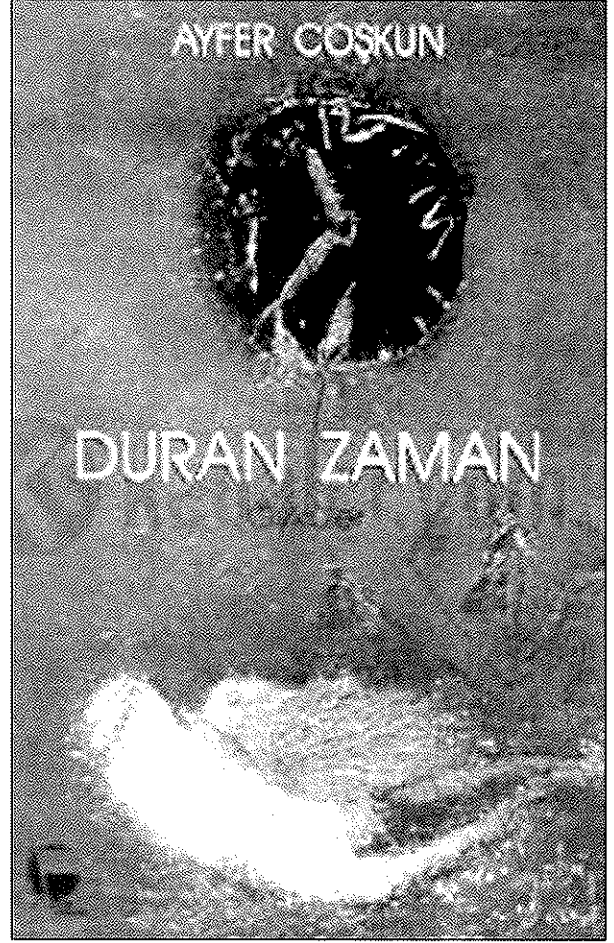
Kızılık dergisinin okurları olarak dergide her ay bir görsel sanatçının tüm sayfalara serpilmiş yapıtlarını izliyor ve Ayfer Coşkun imzalı sayfalarda da o sanatçıyla ilgili tanıtıcı-değerlendirici bir yazı okuyoruz. Böylelikle, siyasal-toplumsal ağırlıklı meselelerin yanında resim sanatıyla olan ilişkimizi de tazeliyor Coşkun. Kişisel olarak, sözgelimi Artemisia Gentileschi adlı müthiş kadın ressamı onun sayesinde tanımışımdır.

Coşkun'un Kızılık'tan önce de çeşitli dergi ve gazetelerde sanat yazıları yazmışlığı var ama, onu önce resim yazarı olarak mı tanıdım yoksa çok iyi bir öykü yazarı olarak mı, emin değilim. Aslında her ikisini de gecikerek tanıdım demeliyim. Resim yazıları henüz hiç kitaplaşmadı. Üç öykü kitabı ise 1989, 1999 ve 2011 tarihlerini taşıyor. Sırasıyla, "Gözlerini Değiştirsinler Çocukların", "Duran Zaman" ve "Bir Yanım Hüzün". İlk kitap 12 Eylül dönemi emniyet ve cezaevi kapıları, ikincisi çocukluk, üçüncüsü siyasi mültecilik. Tek insan odağında, çok insan, çok iç dünya, çok dış dünya.

İlk kitabına "Öykülemeler" altbaşlığını Coşkun'un kendisi vermiş. Yazarlığı açısından epey ipucu barındıran bir adlandırma bu.

Öykülemek fiili, bir konuyu "öykü olarak anlatmak (eski adıyla 'tahkiye', hikâye etmek)" anlamına geliyor. Ayrıca, fiilin ad biçimlerinden biri olan "öyküleme"nin sinema alanındaki kullanımı için özel bir tanım veriyor sözlükler: "Filmdeki kişilerden birinin, filmin öyküsünü anlatmasıyla ortaya çıkan anlatım türü". Coşkun'un öyküleriyle bu tanım da inceden inceye ilintileniyor, çünkü yarattığı 'gerçek' ve gerçeküstü görselliklerle, somutlaştırmalarla, bazen resim sanatını bazen de sinemayı akla getiriyor bu öyküler.

Evet, Coşkun bize resim yazılarında ressam-ları, öykülerinde ise, çocukluktan genç kızlığa, oradan siyasi tutukluluk ve mültecilik dönemine uzanan bir zemin üzerinde ve daha çok kültürel karşılaşma ve çatışmalar çerçevesinde olmak üzere, kısmen kendi yaşamına benzeyen

bir yaşamı, kısmen de tanık olduğu başkalarınınkini öykülüyor. İlk bakışta en geniş anlamıyla klasisizmi akla getiren bir biçimde 'gerçek hayat öyküleri' izlenimini uyandırabilecek öyküler bunlar, çünkü 'yazar, gözlemlerini olduğu gibi anlatmış' diye betimlenen metinlere benziyor.

Ancak, şu 'gerçek hayat' ve 'olduğu gibi' sözlerinin içerdiği sorunlara dikkat çekmeden devam etmek hem genel düzlemde, hem de özellikle Coşkun'un öyküleri düzleminde hatalı olur. "Gerçek hayat"ı, "olduğu gibi" öykülemek ne anlama gelebilir?

Bu terimlerle düşünebileceğimiz bir olayı iki gazeteci haberleştirdiğinde, ikisinin aynı metni

yazması olasılığı genellikle sandığımızdan çok daha düşüktür. Örneğin, “Beyoğlu Emek Sineması 2013 Mayıs’ında yıkıldı” gibi bir haberin o ender örneklerden biri olabileceğini düşünebiliriz, ama binanın eskilikten kendi kendine yıkılmış olmayıp, birtakım projeler dahilinde birileri tarafından yıkılmış olduğunu belirtmek kaydıyla. Peki, ya “Birinci Dünya Savaşı 1914 yılında başladı” sözü? Bu cümlemin de olgusal bir gerçeği anlattığını söyleyecek çok kişi çıkacaktır, oysa bir Afrikalı çıkıp, o savaş gerçekten bir “dünya” savaşı mıydı diye sorabilecektir, zaten soruluyor da.

Böyle bakınca, “gerçek hayat öyküleri” denen şeyin aslında ‘klasik’ dediğimiz edebiyatta, Bukowski türü modernlerde ya da “gerçek suç” anlatılarında da, rahatça ulaşılan değil, yalnızca şu ya da bu derecede yaklaşılabilen bir şey olduğu ortaya çıkar. Her seferinde yazarın bize uçsuz bucaksız gerçekliğin içinden neden o kısmı seçip o kapsamla ve o söylemle anlattığı sorusunu sordüğümüz anda, “olduğu gibi” fikrinden hızla uzaklaşmaya başlarız.

Bu açıdan iki tür öykü ayırt edebiliriz. Birincisi O’Henry ya da Bekir Yıldızvari bir sonuçla biten, bütün metnin o sonucu (‘düğüm’ü ve ‘çözüm’ü) hazırladığı öykülerdir. İkincisinde ise yazar bize Afrikalımsı gibi sorular sordurur ve ne kadar sordurabiliyorsa o kadar iyi bir yapıt yaratmış olur. Ayfer Coşkun’un yapıtlarında bu iki tür öykü de yer alıyor. Birinci türe giren öykülerin tipik örneklerini, ikinci kitaptaki “Gönül Yaralı Anneanne”, “Kına Kaşığı” ve “Bozo’nun Seçimi” üçlemesi oluşturuyor. Gerçekten de Bekir Yıldız ve Yaşar Kemal etkileri bulunmakla birlikte, çok iyi öyküler bunlar.

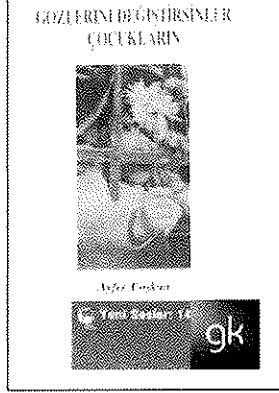
İkinci türe girenler ise, bize Afrikalının sorularını neredeyse hiç zorlamadan sordurmayı başaran, ‘A.C. damgalı’ diye nitelemek istediğim öyküler. Türün bazı başka yazarlarında okur sonuna kadar zorlanır, neredeyse metinden dışarıya doğru itilir. Bunun son örneği, Birgül Oğuz’un geçenlerde okuduğum “HAH” adlı kitabıydı. Coşkun’un öyküleri ise bu açıdan diğer uçta yer alıyor: Zorlama öylesine belli belirsiz ki, zihninizde uyanan soruları rahatlıkla atlayarak kitabı baştan sona okumanız da mümkün. Ama böyle bir ilk okuma bittiğinde, çarpıcı kurguları nedeniyle olay örgüsünü tek okumada zihninize kopyalamakla yetinebileceğiniz O’Henry ya da Bekir Yıldızvari öykülerin tersine, bu öykülerden geriye kaçınılmaz bir ikinci okuma arzusu kalacaktır. Neden

ya da nasıl?

Çünkü bize ‘her şeyi’ anlatıyormuş izlenimini vermeye yarayan o başlangıç-gelişme-sonuç şeması içinde, geçmişe ve içsel sorgulamaya gidiş gelişlerin bozmadığı bir düzçizgi üzerinde gelişen bu öykülerin büyük çoğunluğu (Bekir Yıldızvari olanlar ve üçüncü kitaptaki “O gözler” adlı öykü dışında), Sait Faik’in öykülerini andırır bir biçimde, klasik öykücülükte ‘düğüm’ denen şeyi, dolayısıyla da ‘çarpıcı son’u içermemektedir. Okurken farkında olmadan kapıldığımız ‘her şeyi anlatıyor’ izleniminde yanıldığımızı ancak okuma bitince fark ediyoruz: Sonuçta her düzeyde bir yığın şey dile getirilmemiştir. Örneğin, kişi adı kıtlığı hüküm sürmektedir bu öykülerde. Başkışiler genellikle üçüncü tekil kişidir ve “çocuk”, “genç kız” ya da “kadın”, nadir olarak da “ben” diye anılır.

Anlatıcının, başkışilerden başka, öykülerde beliren diğer kişiler için de çok kez herhangi bir açıklama ya

da tanıtma faslına gerek duymadan “çocuk, genç kız, kadın, adam, onlar” deyip geçmesi, belirli ölçüde kendi kendine konuşma özelliği yaratır. Sayıklama değil, bilinç akışı da değil, yukarıda belirttiğim gibi ilk anda klasik “gerçek hayat” öykücülüğü izlenimini yaratabilecek ölçüde belli belirsiz bir kendi kendine konuşmadır bu. Aynı özelliğin anlatımdaki bir başka göstergesi de, öznenin bir cümleden ötekine değiştiği bazı yerlerde yazarın bu değişmeyi belirgin kılmayıp işi okura bırakması, bazı özneleri, gizli özne dediğimiz yolla bile belirtmemesidir: “Salona girdiğinde, belli etmeden ihtiyarın elindeki kitaba baktı. Fransız dili üzerine bir kitaptı. Yine aynı bakışlarını kadına çevirdi” (Bir Yanım Hüznün, s. 123). Bu örnekte ilk cümlemin öznesi ile üçüncü cümlemin öznesi farklıdır. Ancak, ikinci öznenin aslı olmadan gizlisinin kullanılmış olması, anlatımda bir eksikliğe yol açsa da, bağlam okurun özneyi hemen bulmasını sağladığından anlatım aksamamakta, buna karşılık okuru etkinleştirerek olup bitene katılmasını sağlamaktadır. Öte yandan, olay örgüsünün kalın çizgilerinin bile bütünüyle çizildiği söylenemez. Daha çok en ince çizgilerin yeğlendiği, ilk okumada kolayca yakalanamayabilecek çıkarımlar, yananamlar içeren eskizimsi anlatılar bunlar. Her seferinde yeniden ve yeni keşiflerde bulunma olanağını vaat eden bu yapıtlar, dediğim gibi, okurda ikinci ve belki de üçüncü kez okuma arzusu uyandırıyor.

Böyle bir anlatım, “okura açık”, yani kararlı okurlara okuma hazzı verecek ölçüde yer açan, ünlü Fransız düşünür Roland Barthes'ın deyişiyle “yazılabilen (Fr. scriptible; İng. writerly)” metinlerin göstergesidir. “Klasik, gerçek hayat öyküleri” izlenimini haklı kılan türdeki metinler, okura yer açmayan, kıyı bucak açıklayıcı, dolayısıyla “yalnızca okunur (Fr. lisible; İng. readerly)” metinlerdir. Coşkun'un öyküleri, 'yazılabilirliğin' 'anlaşılması zor' ucunda değil, dikkatli okuru rahatça ödüllendiren ucunda yer alıyor. Hızla okunabilen, hatta sık sık sürükleyici denebilece kadar sürükleyici metinler.

Yazarın “öyküler” adlandırmasının şimdi belirteceğim özelliğe ne ölçüde ışık tuttuğunu kararlaştırmak zor. Bence Coşkun'un Bekir Yıldızvari öyküleri, klasik güzellikte olmakla birlikte, kendi özgün anlatısı bunların dışında kalan öykülerle kurulmuştur. İlk kitaptaki ilk öyküsünden itibaren açık belirtilerini gördüğümüz, başkişinin “kadın/ben” olduğu o “yazılabilen” öyküleriyle.

Başkişi meselesi Coşkun'un yapıtlarında en özgün yanlardan biri. Onun temelde yatan ve iç hesaplaşmalar yoluyla bütün öykülere damgasını vuran etik tavrıyla ilişkilendirmek istediğim bir özellik olarak, başkişiyi tek başına ya da tek bir açıdan anlatmaktan kaçındığını görüyoruz. Aslına bakılırsa, ikinci kitaptaki Bekir Yıldız esinli üçleme de tek bakış açısından kaçınma tavrının hayli tipik bir temsilcisidir. “A.C. damgalı” diye nitelemek istediğim diğer öykülerde ise bu amaçla, adil değiştirme yöntemi kullanılıyor. Başkişilerle ilgili adılar değişmekte, ama aynı “kadın/ben”in dünyasında olduğumuza dair yeterince metinsel ipucu da bulunmaktadır. Bu ana kişimiz bazı öykülerde anlatıcılıkla yetinmeye yakinken, bazılarında içebakışın çarpıcı ve ağırlıklı örneklerini vermekte, ancak hiçbir durumda dünyayı başkişinin iç dünyasına indirgememektedir. Adılar öyküden öyküye değiştiği gibi, aynı öyküde aynı başkişinin farklı adılarla, demek ki farklı bakış açılarıyla anlatıldığına da rastlıyoruz. Örneğin, bütünüyle bir başkişinin çocukluğu çerçevesinde oluştuğu yorumuna elveren ikinci kitapta okuduğumuz “Sandığım Senin” adlı nefis öyküde başkişi sırasıyla “çocuk, o, ben, çocuk” adlarıyla anlatılmıştır. Ardından gelen “Bir Mektup”ta “ben”, ikiye ayrılmıştır: “ben” ve “o” vb. Adıllara ayrılmış, ama hep ay-

nı kişiden söz edildiği sezilen biridir söz konusu olan.

Bu 'başkişi bütünlüğü', ilk kitaptaki son beş öykü ile diğer iki kitap için, ama özellikle son kitap Bir Yanım Hüzün için geçerli. Böyle olunca, bu kitabın bütünlüğü içinde eksiltili bulduğumuz yönlerden biri, “kadın”ın “eşi” oluyor. Diğer yakınları, özellikle oğlu belirli bir yer tutup “kadın”ı daha yakından tanımamıza katkıda bulunurken, “eş”in anlatıda dikkat çekecek ölçüde az yer bulduğunu görüyoruz. Yalnızca iki üç yerde sözü ediliyor bu eşin. Neden? Belki de kitapta ağırlığın “kadın”ın yabancı olduğu Fransa toplumuyla olan karşılaşmasına, başka bir deyişle kültürel karşılaşmalardaki o özgül temaslarına ve yabancılaşma meselesine verilmesi nedeniyle. Fransa'ya “kadın”la aynı zamanda gelmiş olan oğul çocuklara özgü uyum yetisi sayesinde “kadın” ile Fransa toplumu arasında bir tür katalizör işlevi görürken, bu yeni toplumda daha deneyimli olan eşin ortalıkta pek görünmemesi, yalnızca “Dolmanın Sırrı”nda, dolaylı bir destek ögesinin oynayacağı türden bir rolde devreye girmesi, eşle ilgili örtülü problemlerin işareti olarak da okunabilir.

Ancak, bana şimdiye kadar akıl edebildiklerim içinde en çekici gelen yorum, kadın-erkek ilişkilerinin açıklanamazlığı iletisi oldu. Bu tezi güçlendiren bir veri de “kadın”ın, oğlunun katalizörlüğünden de rahatsızlık duyması ve bunu aşip kendi göbeğini kendisi kesmek eğilimini göstermesidir. Kitap boyunca kültürel karşılaşmaların son derece rafine ve doyurucu ayrıntılarla verilmesinde bu ruh halinin yarattığı hatırı sayılır olanaklar rol oynuyor. Bu sayede “kadın”, tıpkı çocukluğunda büyüklerle (ikinci kitap, “Bir Sonbahar İkindsinde” ve “Babasına Söyleyecek” adlı öyküler) ve erişkinliğinde ziyaret ettiği çocukluk mekânıyla (“Orada Bir Köy”) olan karşılaşmalarındaki gibidir burada da: Karşılaşmayı kendisi olarak, deyim yerindeyse kendini de görüp sorgulayarak üstlenmektedir. Fransa'da toplumu, dilini ve kültürünü keşfederken, o toplumun emperyal geçmişi ile kendi toplumunun emperyal geçmişinin Cezayir coğrafyasında keşilmesiyle de yüzleşecek ve Fransa toprağında, kendi siyasi mülteci konumuna benzeyen hiç aklından geçirmeyeceği yaşantılarla karşılaşacaktır. Ve ne kadar, ne kadar ince çizgilerle, ne kadar inandırıcı duyarlıklarla.

Hollywood'un mahiyeti ve marifetleri

"Marifet İltifata Tabidir."

Yılmaz Hüröglü

Öndeyiş
Sinemanın ilk yıllarında kitleler, yaygınlaşan bu yeni eğlence biçimi için salonlara koşuyordu. Gösterilecek olanın çekiciliğine kendini kaptırmaya şartlanmış seyirci, bu görsel şölen için nefesini tutar, sesini kısar filmin bir an önce başlamasını sabırsızlıkla beklerdi. Geniş, yüksek tavanlı ve renkli ışıklarla aydınlatılan salonlarda seyircinin mırıldanmaları bir ayinin duası gibi "mabed" in içine yayılırdı. Bu seyirci; kuyruklara girip bilet satın alır, dışarıda gösteri saatini beklerken sabırsızlanıp çevrede turlar, afişlerden filmle ilgili ipuçları yakalamaya çalışır, girişte bilet kestirip fuayede bekler, uyarı gonguyla salona girip yerine otururdu. Loş ortamda filmin başlamasını bekler, başlama gonguyla ağır kırmızı perdenin kanatları sağa sola açılırken üzerinde yeni dünyaların sunulacağı beyaz perde ortaya çıkardı. Kademeli karartılan salonda birden projeksiyon makarasının "melodisi" duyulur, yansıyan ışık huzmesi perdenin yüreğine mızrak gibi saplanır, saplandığı yerden görüntüler sökün ediverirdi. Tüm bu yaşananlar bir ritüelin parçaları gibiydi. Görülüp duyumsanan bu farklı kurmaca ve "miş gibi" yaşanmışlıklar hayallerin efendisiydi.

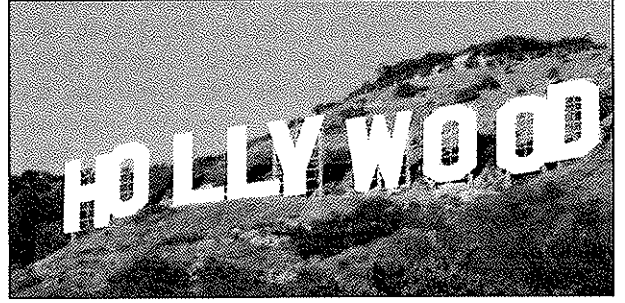
Oluşum

Yirminci yüzyıl başlarında sinemayı var eden gelişmelerin temelinde, sinema ile pek ilgili olmayan mucit ve ticaret erbabının, oluşan kalabalıkların ilgisini paraya tahvil etme hırs ve becerileri vardır. İnsanların günlük hayattan alınan anlık durumlarını, toplu hareketlerini, taşıtların seyrisferini gösteren kısa filmlerin (2,3,4 dakikalık) etkileme gücünü fark eden bu "uyanıklar", oluşan sermaye birikimlerini sinema ile ilgili alanlara yatırmış, teknolojik gelişmeleri de tetikleyerek çekim ve gösterim aygıtlarının hızla tekamül etmesini sağlamışlardır. İlginçtir, Hollywood'u Hollywood yapan, yerleşik Amerikalılara göre daha gözü kara olan bu girişimcilerin tümü Alman, Macar, Polonyalı ve Rus göçmenlerdi.

1895'de sinematografin ilk kullanımından sonraki 15 yıl içinde girişimciler, geçmişini olmayan, kuralları bilinmeyen, el yordamıyla gelişen bir üretim alanını, bireysel çabalarıyla dünya ölçeğinde bir endüstri dalına dönüştürmüş, tekniğini ve

Ekmeğimi kazanayım derim
ben her sabah,
kalkar yalan satılan pazara giderim,
girerim satıcılar yanında sıraya.
Yüreğim kabarır umutla
benim her sabah.

Bertolt Brecht

anlatım dilini geliştirmiş, eğlence endüstrisinin yatırımcılarına büyük ekonomik kazançlar sağlayan global bir piyasayı oluşturmuşlardır. Tematik hikayeler anlatılabileceği görülünce buna uygun altyapı ve üstyapı organizasyonları oluşturularak sinema endüstrisinin temelleri atılmıştır. Çekim, dağıtım ve gösterim kolları birbirini besleyen "yan sanayi"ler gibi organize edilmiştir. Zorunlu tekelleşen sistem, kendi kurallarına uymayanı dışarıda bırakarak filmleri ticari meta olarak kabul eden iktisadi yapılanmaya varmıştır. Hedef düşük maliyet ve yüksek kâr... Bu amaçla vergilerden kaçılabilir, ucuz işgücünün olduğu, tekelden bağımsız çalışılabilir, sendikanın olmadığı, maliyeti düşürecek film çekmeye uygun mekânların olduğu sıcak iklimi sahip Los Angeles'ın kenarında kalmış köşesi Hollywood kasabası merkez yapılmıştır. Bu merkezde pelikül üstünde ışıkla oluşturulan görüntülerle yaratılan düşler, dünya ulusal pazarlarının üzerine kâbus gibi çöker.

1.Dünya Savaşı (1914-1918) sonunda Avrupa ülkelerinde gösterilen filmlerin %90'ı Amerikan menşeliydi. Savaşın kıyıcılığı ve yıkıcılığında Avrupa sinemaları üretim yapamaz duruma gelince Hollywood filmleri istilası yaşanmıştır. Aynı istila sessiz film dönemi (1895-1927) boyunca başlayarak tüm dünya sinema piyasasında da Amerikan sinema endüstrisinin ürünlerini etkin kılmıştır. 1927'de sesin katılımıyla bu etkinlik daha da artmıştır. Akabinde 2.Dünya Savaşından (1939-1945) Avrupa ve Sineması yıkılmış ve çökmüş olarak çıkar. Pazara hâkim olma açısından Holly-

wood bu durumu da kazanca çevirir. Sadece Avrupa değil hemen hemen tüm dünya ülke film piyasaları Amerikan Sinemasının egemenliğine teslim olur.

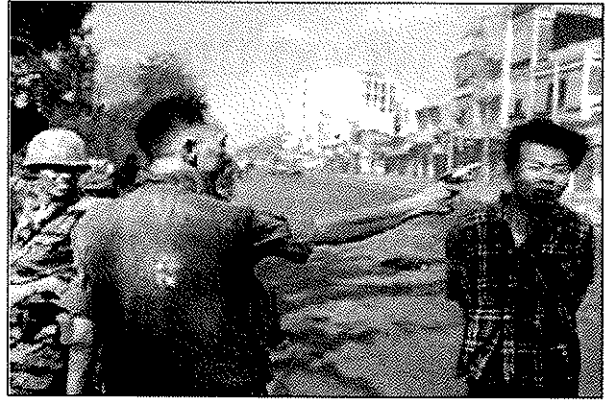
Kapitalist ekonomik yapılanmanın sürdürülebilir olması kitlelerin kapitalist ideolojik anlayışa entegre olmasını talep eder. Bu entegrasyonun sonuçlarının oluşturduğu mesaj üretilen metanın (sinema filminin ya da "sanat" yapıtının) içinde mündemiçtir. Bunu ister anlamaya çalışırız, ister anlamayız ya da anlamak istemeyiz. Meşrebimiz anlama isteğimizi ve kavrama yetimizi belirler. Hollywood'da film üreten büyük stüdyo sahibi sermaye grupları için birincil amaç kâr etmektir. Yatırım yapılmıştır, karşılığı fazlasıyla alınmalıdır. Bu kapsamda üretilen sinema filmlerinin sonuç itibarıyla ticari amaca yönelik ürünler olduğunu belirtmiştik. Bu devasa yapı, istihdam ettiği oyuncular, yönetmenler, senaryo yazarları, müzisyenler, set işçileri, teknisyenler ve arka planda yüzlerce çalışanla neredeyse inceden inceleme hesaplanmış fabrikasyon "standart film" üretimini yapmaktadır. İstihdam edilen emek yoğunluğunun gösterdiği üzere burada önemli miktarda artı değer sömürüsü ve yaratılan büyük sermaye birikimi söz konusudur.

ABD kapitalizminin bir parçası olan Hollywood kültür ve "sanat" yapıtlarının yaratıldığı bir merkez değil aynı zamanda onun ideoloji üretim merkezidir de. Ürettiklerinde Amerikan yaşam biçiminin belirlediği sosyal, ekonomik, kültürel ve düşünsel yapılar empoze edilerek tüm dünyada seyretileri etkisi altına almayı başarmıştır.

Marifet

Bir Ulusun Doğuşu (The Birth Of A Nation) (1915)- David Wark Griffith) ırkçılıkla malül bir film. Filmde siyahların beyazlarla eşit haklara kavuşmasıyla beyazların haklarından mahrum oldukları gösterilir. Filmde İç Savaş öncesi özellikle güneyde kölelik varken her şey güllük gülistanlık, İç Savaş sonrasında siyahlara özgürlük verilince anarşi ve terör baş gösterir (!). Bu durumdan vazife çıkaran Ku Klux Klan'ın siyahlara karşı uyguladığı şiddet olumlanır. Daha sonra çekilen gerici, şovenist, ırkçı yaklaşımlara sahip birçok filme de öncülük eden bu film genellikle bir klasik olarak selamlanabilmekte, ırkçı içeriği görmezden gelinerek getirdiği biçimsel yeniliklere ve anlatım diline övgüler düzülmektedir. Bu övgülere Türkiye Sinema Yazarlarından da katkı yapanlar olmuştur.

1.Dünya Savaşı ile sinemanın enformasyon ve propaganda aracı olarak etkinliği anlaşılmış, savaşla ilgili haber filmleri ve belgesel filmler yanında aşk, ayrılık, dönüş ve savaş hikayeleri üzerine çekilen filmlerle içeride ve dışarıda isteni-

len yönde kamuoyu oluşturulmuştur. Dahası seyretilere gösterilen etkileyici efektler, gösterişli sahneler eşliğinde eril kahramanlık, bireysel mücadele, otorite ile birey arasındaki çatışma hikayeleriyle istenen algıyı yaratmayı becermişlerdir. Belgesellerde Alman karşıtı propaganda ile halkın savaşa katılımının teşvik edilmesi amaçlanmıştır. Savaşın başlarında tarafsız kalan ABD'nin savaşa gireceğinin belirtilerini gören sinemacılar da Almanya karşıtı filmler üretmişlerdir. Savaş sonrası, Amerikan Ordusunun lojistik desteğinde, malzeme ve asker temini ile genelde büyük prodüksiyonlarla kurmaca 1.Dünya Savaşı filmleri yapılmıştır. Asker lojistik destekle her daim Hollywood'un hizmetinde olmuştur. Bu birliktelikle ordu aleyhine olabilecek unsur ve düşüncelere müdahale edilebilmesine olanak sağlanırken orduya prestij kazandırılması da hedeflenmiştir.

1929 iktisadi buhranı Hollywood'u hayli sarsar, gelirlerde epey düşüş yaşanır. Büyük yapımcı şirketlerinin çeşitli mali anlaşmalarla bağlandıkları Wall Street, artık sinema sanayisine hiç de iyimser bakmaz. Bu krizi atlatabilmek için işe maliyetleri düşürmekle başlanır. Ücretler dondurulur veya asgariye indirilir, çekim süreleri düşürülür, istihdam azaltılır. Buna karşı teknik elemanlar greve gider. Hollywood'da ilk grev gerçekleşir.

1930'lu yıllar boyunca gelecek umutları yıkılan, umutsuzluğa kapılan kitleler yaşama tutunmaya çalışırken bir avunma terapisi olarak sinemalara koşmuşlardır. Hollywood bu terapiyi de kazanca dönüştürme amacıyla hava civa filmlerle üretimine devam etmiş "morallerin yüksek tutulmasına" yardımcı olmuştur.

1933'te Başkan Roosevelt'in kararıyla "Ulusal Endüstriyel İyileştirme Yasası" uygulamaya kondu. Bu yasanın amacı tekelleşmenin önünü açarak büyük endüstrilerin iyileşmelerini sağlamaktır. Oluşan tekeller fiyat, satış, dağıtım ve gösterimle ilgili ticari kuralları kendi aralarında resmiyete bağladılar. Yasa sendikalaşmayı sektör içinde zorunlu kıldı. Sendikalaşma da işbölümü ve uz-

manlaşmayı getirdi.

2.Dünya Savaşı kıyımın ve kırimın bugüne kadar en kötüsünün yaşandığı savaştır. Bu nedenle Hollywood için birçok filme konu olabilecek savaşın olay ve aksiyon zenginliği oldukça kârlı yatırımlar sağlayacaktır. Aynı zamanda Amerikalıların yüce amaçlar uğruna ülkelerinden uzakta ölme erdemini gösterdiği mesajı da iletilmiş olacaktır.

Hollywood'un ABD henüz savaşa girmemişken müttefikler yanında savaşa girilmesine yönelik kamuoyu oluşturmak için üzerine düşeni yaptığına şahit oluruz. Hatta 1920'li yıllardan beri gelen "kızıl tehlike" paranoyası varken Sovyetler Birliği yanlısı filmler yapılabilmisti. Ama Sonra McCarthy'nin "Amerikan Aleyhtarı Etkinlikleri Soruşturma Komisyonunda" "Sovyet yanlısı" bu filmleri yapanların hemen hepsi soruşturulacaktı.

Faşizmin Almanya, İtalya, İspanya ve Portekiz'de iktidara gelişinin ilk yıllarında Hollywood, bu ülkelerle ilgili film üretirken pazar kaygısıyla daha dikkatli davranma gereğini duymuş, eleştirel tavır almamıştır. Ama Amerikan filmlerinin bu ülkelere girişi, dağıtımı ve gösterimi yasaklanınca, pazarlar da yitirildiğinden aleyhte film yapımına hız verilmiştir. Sinemacılar Faşist yönetimlere karşı özgürlükleri savunmayı öne çıkarmışlar, Amerikan Yaşam Tarzını alternatif olarak sunmuşlardır. Hollywood, ABD'nin 2.Dünya savaşına dahil olmasından sonra savaş sırasında konuyla ilgili yüzlerce film çekmiştir. 2.Dünya Savaşıyla ilgili 1942 yılında 126 adet, 1943 yılında 133 adet, 1944 yılında 115 adet film çekilmiştir.

2.Savaş sonrası da 1950'li, 60'lı, 70'li yıllarda Hollywood ve Pentagon ilişkileri yeni savaş filmi çekimleriyle devam ediyordu. Ordu birlikleri ABD politikalarının savaş meydanlarındaki öncü gücü olurken Hollywood artçı birlik olarak üzerine düşeni yapmıştır ve yapmaktadır. Hollywood'un üzerine düşen nedir? Perdede yansıtılanın kurmaca bir öykü değil de, kameraya tarafsızca kaydedilen gerçeğin görüntüleri olduğu yansımalarını yaratıp ideolojisinin yerleşmesi ve pekişmesine katkıda bulunma...

Toplumsal muhalefeti harekete geçirmede, hegemonyanın, iktidar ve otoritenin tesisiyle sürekliliğini sağlamada, kültürel temsiller, çok önemli görevler atfedilen araçlardır. Savaşta, barışta ve her durumda Hollywood, kapitalizm, bireycilik, eril anlayış, ırkçılık vb. konularda ABD'nin geçerli paradigmasına uygun ve ideolojik şemsiyesinin gölgesinde her daim hazır ve nâzırdır.

1942 yılında ABD Başkanı Franklin Roosevelt, devrin ünlü yönetmenleri John Ford ve Frank Capra'yı Beyaz Saray'a davet ederek, İkinci Dünya Savaşı'nın ortasında Amerikalıları "sa-

vaşa girmenin gerekliliğine" ikna edecek filmler yapılması istedi. Ardından Hollywood'la Beyaz Saray ve Hollywood'la Pentagon irtibat büroları kuruldu. Bu ilişkilerin günümüzde de devam ettiğine dair somut örnek 85.Oscar törenlerinde yaşandı. En İyi Film ödülünü alan Ben Affleck'in yönettiği ve oynadığı ARGO filminin ödül duyurusu, her zaman yapılageldiği gibi tören salonundan değil, Beyaz Saray'dan Başkan Obama'nın eşi Michelle Obama tarafından genç askerler (Pentagon) eşliğinde yapıldı. Bu "gösteri" emperyalizmin ideolojik hegemonyasını yeniden üretmede önemli bir kurumsallık olan Hollywood ve Beyaz Saray işbirliğinin devam ettiğini gösteriyor. Filmi sipariş edenin kendi "yatırım"ının tanıtımını (satışını) kendisinin yaptığı bir tören.

Soğuk Savaş yıllarında (1947-1990) Pentagon Hollywood işbirliği "verimli" işlere imza atmıştır. 1950'lerde soğuk savaş zihniyeti yaygındı. Dönem FBI ve Stratejik Hava Komutanlığı gibi soğuk savaş kurumlarını öven filmler ile casus filmlerinin dönemiydi. Ama çok daha soyut biçimde soğuk savaş psikolojisini 50'li yıllardaki popüler bilim-kurgu türünde de görebiliriz. Amerikalılar ve dünya halkları, "tehlike"nin farkında olmaları için özellikle uzaylılar metaforuyla Sovyetler Birliği ve Komünizme karşı uyarımları sağlanmak istenmiştir. Uzaylı metaforu, devletin zirvesinde zaten var olan ve sivil toplumda da yaratılmaya çalışılan "kızıl tehlike" paranoyasına cuk oturmaktaydı.

Uzaydan Gelen Canavar -The Thing from Another World (1951), Dünyanın Durdugu Gün -The Day the Earth Stood Still (1951), Beden Kemiricilerin İstilas- Invasion of the Body Snatchers (1956), Lanetliler Köyü-(Villiage of the Damned (1960). Bütün bu filmler, ABD'yi yenecek veya ortadan kaldıracabilecek olan yakın bir tehlikenin varlığına işaret eder. İşaret edilen Sovyetler Birliği ve Sosyalist Ülkelerdir. Soğuk savaşın karşı cephesinde yer alan "soğuk" komünist stereotipler, casus filmlerinde boy gösterirler. Hiç gülmeyen, acımasız, insanlıktan bihaber bu KGB ajanları, güler yüzlü, şakacı, yakışıklı, akıllı ve kurnaz FBI ajanları tarafından alt edilirler. Savaş filmlerindeki cani rolünde Naziler'in yerini Komünistler'in aldığını görürüz.

SSCB'nin kurulmasından sonra ABD'de gide-rek artan bir histeri halini alan sosyalizm korkusu, düşmanlığı da beraberinde getirdi. Bu "kızıl tehlike"nin kurumları etkilemesini ve toplum içinde yaygınlaşıp taraftar kazanmasını önlemek maksadıyla soruşturma komiteleri kurulur ve insanlar sorgulanır. Farklı isimler ve farklı yapılarla 1919, 1930, 1947, 1951 yıllarında, ABD'nin sosyalizm korkusunu bir çeşit cadı avına dönüştür-

türdüğünü, Hollywood çalışanlarının da bundan payına düşeni aldığını görürüz. ABD Temsilciler Meclisi, 1947 yılında Amerika Karşıtı Faaliyetler Komitesi adıyla bir soruşturma komitesi kurdu. 1975 yılına kadar varlığını sürdüren bu komite, sözde anti-Komünist bir tutumla Amerika'da hükümet karşıtı ya da sol sempatzamı olan herkese karşı onursuz bir saldırı başlattı. Hollywood sanatçıları bu saldırının en büyük hedefi oldu. Yüzlerce kişi sorguya çağırıldı. Korkup arkadaşlarının adını verenler de oldu, Onurlu kişiler ifade vermeyi reddederek, uzun yıllarını baskı ve yokluk içinde geçirmeyi yeğlediler. Kara listeye alınanlar arasında Leonard Bernstein, Charlie Chaplin, Orson Welles, Edward G. Robinson, Jules Dassin gibi isimler vardı. İsviçre'ye yerleşmek zorunda kalan Chaplin, komünist olmadığı halde komiteye "komünist olmak en doğal hakkımdır" diyecekti. Adı Elia Kazan tarafından Komite'ye verilen Arthur Miller ve daha pek çok sanatçı, komitenin karşısına çıktı, kendilerinden istenilen isimleri vermediler. Buna karşılık çoğu yıllarca iş bulamaz duruma düştü. Bu temizlik hareketinden sonra ülkede kalan ve bu soruşturmalara destek veren sanatçıların hızlı bir şekilde zenginleştiğini ve Hollywood sinemasının ünlü sanatçıları haline geldiğini görürüz.

Öte yandan Hollywood'un tutucu sanatçıları, komünist ve faşist sızmaları önlemek, film endüstrisini ve ülkeyi korumak iddiasıyla "Amerikan İdeallerinin Korunması İçin Sinema İttifakı" adında bir örgüt kurdular. Bu örgütte Charles Coburn, Gary Cooper, Cecil B. DeMille, Walt Disney, Irene Dunne, Victor Fleming, Clark Gable, Adolphe Menjou, Ayn Rand, Ronald Reagan, Ginger Rogers, Robert Taylor, Barbara Stanwyck, King Vidor, John Wayne gibi sanatçılar yer almıştır. Komite sorgulamalarına başlayınca bu örgüt pek çok "yandaş tanık" sağladı.

Hollywood marifetlerine hâlâ amaçlanan doğrultuda, devletin yarattığı farklı düşman ve tehlikelerle ilgili kurmaca hikayelerle devam etmekte... Köstek olanlar bertaraf edilmekte... Ünlendirilen, yıldızı parlatılan Hollywood prens ve prensesleri "Barış elçisi", Yardım meleği vb. rolleriyle zanaatlarını icra etmekte... İltifatlarımızı esirgemeyiniz.

Sondayış

Sözümüzü Baburo Patel'in "Bizim Mirasımıza Yapılan Tecavüz" adlı 1951 tarihli çalışmasından alınan bölümle bitirelim:

"Hollywood, dünyadaki ABD'nin en güçlü silahı ile 400 milyonluk halkın böylesine kültürel olarak döllemesi işini üstlendi. Film üstüne

filmler, iki savaş boyunca Hindistan'a gönderildi -filmler bize rumba ve samba yapmayı öğretti. Filmler bize kumrular gibi sevişmeyi ve kur yapmayı öğretti. Filmler bize öldürmeyi ve çalmayı öğretti; filmler bize 'Hi' ve 'Gee' (merhaba ve hay Allah anlamlarına gelir) demeyi, onlar gibi çılgık atmayı öğretti. Filmler bize şeytanlığı ve boşanmayı öğretti ve filmler bizi neşelilik/canlılık kokan yerlere ve içki âlemlerine götürdü...

Hollywood bizim kadınlarımızın güzel çolilerini ve sarilerini soydu ve onlara gömlekler bol pantolonlar giydirdi. Hollywood üzerlerinde giysiden daha çok derilerinin olduğu halde kadınlarımızı havuzlara düşürdü. Hollywood bizim deniz kıyılarımızı cahil romanslarıyla dolu bir şekilde yatak odalarına dönüştürdü. Hollywood bizim erkeklerimizin sırtındaki gömlekleri yırttı ve sırtlarına çok renkli bluzlar giydirdi. Hollywood kendi karakterlerinden bizim erkeklerimizi soydu ve onların eline silah vererek diğerlerini soymaya gönderdi. Hollywood bizim evlerimizi yıktı ve onların yerine kulüpler dikti, yaşam mekânlarımızın üzerine dans salonları açtı. Hollywood bizim evli yaşamımızın kutsallığını sefahatle ahlaki olarak yıktı, özgür aşkın cahil heyecanlarla ve duygularla övünmeyi ve bunları kutsamayı getirdi. Hollywood Doğunun felsefik karakter sağlamlığını yıktı ve bizleri nörotik, çılgın, başıboş kalabalıklara dönüştürdü.

Hollywood bizim yiyeceklerimizin, suyumuzun, havamızın, sanatımızın, kültürümüzün, geleneklerimizin, felsefemizin, hayat ve insan ilişkilerimizin etkisini bozdu. Hollywood'un dokunduğu ne varsa o kirlenmiştir. Amerikalıların bin bir günahı pek çok Hintli modaya dönüştü. İşte eğlence yoluyla, bize öğrettikleri 'Amerikan yaşam tarzı'. Sayısı sınırlı birkaç tane iyi filmle, bize bin bir tane çürümüş kokmuş filmleri gösterdiler."

KAYNAKLAR

- ERTAN YILMAZ (1997) Amerikan Sinemasında Savaş ve Vietnam Filmleri (Antrakt Sinema Kitapları)
- Y. GÜRHAN TOPÇU (2010) Hollywood'a Bakmak (De Ki Basım Yayın Ltd)
- GIOVANNI SCOGNAMILLO (1997) Dünya Sinema Sanayii (Timaş Yayınları)
- Jean-Michel VALANTIN (2006) Küresel stratejinin üç aktörü: Hollywood, Pentagon ve Washington (Babiali Kültür Yayıncılığı)
- REKİN TEKSOY (2005) Rekin Teksoy'un Sinema Tarihi (Oğlak Yayıncılık)
- M. RYAN & D. KELLNER (1997) Politik Kamera (Ayrıntı Yayınları)
- Geoffrey NOWELL-SMITH (Editör) Dünya Sinema Tarihi (Kabalci Yayınevi)
- James MONACO (2001) Bir Film Nasıl Okunur? (Oğlak Yayıncılık)
- John McMurria, Nitin Govil, Richard Maxwell, Ting Wang, Toby Miller Küresel Hollywood
- J.McMurria, N.Govil, R.Maxwell, T.Wang, T.Miller (2012) Küresel Hollywood (Doruk Yayınları)

Chagall, dünyayı tek kareye sığdıran ressam

Ayfer Coşkun

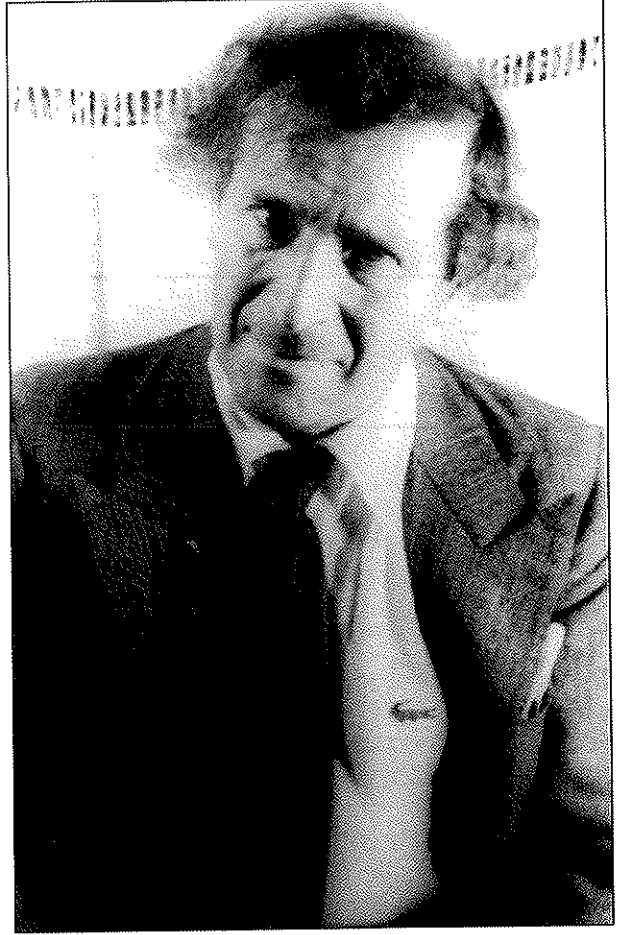
Düşlerin güzelliği, savaşların vahşeti, devrimlerin heyecanı, inançlar ve sembolleri tüm renkleriyle gözler önüne seriliyor. Tek figürle pek yetinmiyor. Kuşlar, horozlar, atlar, balıklar ve diğer hayvanlar, insanları ve köyleri filan yalnız bırakmıyorlar. İlk bakışta hemen görmesek de, biraz inceleyince kenarda köşede ya da bir hayvanın gövdesinde yeni figürler keşfediliyor. Biraz renksizlik mi var? Hemen bir yere, küçük de olsa, bir demet çiçek bırakılıyor.

Bir atın kuyruğundan havalanan mutlu bir çift, evin çatısına yerleştirilmiş kocaman yeşil bir göz, horozun sırtına binmiş adam bizi şaşırtır ve o hareketliliğin içine çekiverir hemen. Chagall'dır bunu bize yaşatan. 1887'de Rusya'da Vitebsk kasabasında dünyaya gelen sanatçı, kalabalık bir Yahudi ailesindendir.

Resim çalışmalarına Jeharda Penn'in derslerinde başladı. Bilinen ilk yapıtı 1907 tarihli, kız kardeşine ait "Divanda Küçük Kız" dır. 1907 yılında kendini geliştirmek üzere Petersbourg'a gitti ve Zvanseva okuluna başladı. Orada dönemin Fransa'daki akımlarıyla tanıştı. Renklerin kullanımında değişik tonlara yöneldi. Rengin gücünün ayırdına varırken, deformasyonun önemini de kavradı ve resmindeki değişimi özellikle bununla sağladı.

Yeniden Vitebsk'e dönse de, fazla kalmayacaktı. Bu dönemde daha çok çevresiyle ilgili resimler yaptı. Düğünler, doğum sahneleri, köylüler ve onların çalışmaları ilgi alanındaydı. Çocukluğuyla ilgili anıları hep onunla birlikteydi ve hep birlikte olacaktı. Kısa süre sonra yeniden Petersbourg'a döndü ve gerekli yardımı sağlayarak Paris'e gitti. Orada Modigliani ve Delaunay başta olmak üzere birçok ressam ve sanatçıyla tanıştı. Dönemin etkin akımları Fovizm ve Kübizmi öğrendi. Kübizmin kurucuları Picasso ve Braque'in da etkileri gözlemlenir. Doğal olarak etkilendi ama kendi özgünlüğünü korumayı sürdürdü. Bu süreçte oldukça büyük boy tablolar yaptı.

1911 tarihli "Ben ve Köy" Paris döneminin

estetik anlayışının örneklerindendir. "Ben ve Köy" tablosunda, onun tutkun olduğu insan, hayvan, doğa ve uygarlık bir arada sunulmaktadır. Kilisesinden, evlerine, köylüsünden, süt sağan kadınına ve yeşil bir elin parmakları arasından yükselen bir çiçekli dala ve bir insanla bir hayvanın göz göze duruşlarına kadar.

Apollinaire Chagall'ın imaj dünyasını şu sözlerle tanımlar: " Olağanüstü!" Bu sözlerden sonra da onun bir sergi açmasını sağladı. Chagall da ona 1911-12 yıllarında gerçekleştirdiği tabloyla teşekkür etti. Tabloda saat kadranına yerleştirilmiş bir Adem-Havva vardır. Tek vücut halindedirler. Öyle ki, bu henüz ayrılmamış gövde bir eliyle öteki ele elmayı vermektedir.

Andre Breton onun sanatıyla ilgili olarak şunları yazar: "Onun tam anlamıyla lirik biçimde patlaması, 1911'de başlar. Eğretileninin modern resme başarıyla girişi yalnız onun eserlerinde görülür."

Onun bir başka özelliği de , üst üste olmasa da, aynı temayı tekrar işlemesidir. Doğum konulu yapıtları, çalgıcılarla ilgili olanlar, çarım-çarım gerilme, akrobatlar gibi tablolar bunun örnekleridir. 1911'de yaptığı "Ben ve Köyüm"ü 1925'de "Köylü Yaşamı" isimli tabloyla yenilenmiştir.

1914'de 1. Dünya Savaşı çıkınca , yeniden Rusya'ya döndü. Bir yıl sonra da , önceden tanıdığı Bella ile evlendi. Hemen ardından yaptığı "Yıldönümü" ve "Uzanmış Şair" tablolarında mutluluk ve huzur gözlenir. Savaş sırasında askeri bir büroda çalıştı. Ekim devrimini destekledi. Savaş her şeyi altüst etmişti. Devrimden sonra Vitebsk'de Güzel Sanatlar Okulunun yönetimini yükledi. 1923'e kadar bu işlerle uğraştı ama aynı yıl tekrar Paris yolu göründü. 1924'de orada ilk retrospektif sergisi açıldı. Ardından Newyork sergisi geldi.

Paris'deki ilk 10 yılı için: " Hayatımın en mutlu zamanıdır" der. Yine bu yıllarda İsrail'e gitti, orada da çalışmalar yaptı. 1937'de Picasso Guernica'yı yaptığında, hüzünlü bir hava yaratmıştı. Aynı yıl Chagall da "Revelation" u gerçekleştirdi. Franz Meyer her iki sanatçı için şu değerlendirmeyi yapar: " Picasso zekanın zafereferidir, Chagall duyguların ihtişamı..."

Chagall ise kendisiyle ilgili olarak: " Ben şahsen bilimsel eğilimin sanatı mutlu edeceğine inanmam. Sanat benim için özellikle bir ruh halidir. Mükemmel sanat doğanın bittiği yerde başlar." der. Zaten görünen güzelliği de önemsemez hiç.

1940'ların başında Nazizmin yükselişi sürmekte ve 2. Dünya savaşının ayak sesleri hissedilmekteydi. Chagall'ın 1940 tarihli, iki yılda bitirdiği "Üç Mum" bu kaygıları taşımaktadır. Artık Fransa'da da rahat değildi ve ailesiyle birlikte Amerika'ya gitti. Burada da çalışmalarını sürdürdü ama konular artık savaştı, savaşın acılarıydı. 1943 tarihli "Obsession" bu vahşeti gösterir. Tabloya bir de çarım-çarım gerilme eklemiştir. "Horozun Çığlığı" da aynı döneme aittir. 1944 yılında eşini kaybeden Chagall, 46'da Avrupa'ya döndü. Aynı yıl yaptığı "Şemsiyeli İnek" biraz daha aydınlık görünse de, hüznün taşımakta ve göndermeler yapmaktadır.

İkinci kez evlendikten sonra bohem yaşamı bırakan, salt kendine ve sanatına yönelen sanatçı, abstre yorumlara ve geometrik biçimlere el attı. "Seine Köprüsü " (1954), "Bercy Rıhtımı" (1953) gibi yapıtları bu döneme aittir. Öte yandan 1947'de doğan Taşizm akımına yakınlaştı. Bu arada çokça sirk konusu işledi.

"Benim için sirk büyümlü bir gösteridir ki, aslında kendi başına bir dünyadır" der. Bu alandaki çalışmaları "Üç Akrobat" (1926), "Akrobat Kadın" (1930), "Büyük Sirk" (1968), "Büyük Gösteri" (1979-80) gibi tablolarıdır.

Chagall son zamanlarında değişik konu ve dallara el attı. İncil'le ilgili resimler, duvar resimleri, vitraylar yaptı. Paris'deki Opera binasının tavanı, Tokyo, Tel Aviv, Newyork gibi değişik yerlerde çalışmalarını sürdürdü. Ayrıca "Hayatım" adlı bir öz yaşam kitabı ve şiirler yazmıştır. 1985 yılında ölen Chagall'ın tabloları birçok ülkenin, birçok müzesinde yer almaktadır. Şu sıralarda Paris'deki Luxembourg Müzesi'nde, "Savaş ve Barış Arasında Chagall" başlığıyla açılan zengin bir sergi büyük bir ilgiyle izlenmektedir.

KAYNAKÇA:

- 1- Chagall- İngo F Walther/ Rainer Metzger
- 2- Büyük Ressamlar ve Heykeltıraşlar- Zahir Güvenli
- 3- Sanatın Öyküsü- E.H. Gombrich

Ata Soyer'in ardından

Dr. Çetin ERDOLU

SES (Sağlık ve Sosyal Hizmet Emekçileri Sendikası)
Genel Başkanı

Bir Hekim, bir yazar, bir akademisyen'den söz ediyoruz, her biri ile ilgili özellikleri sayfalara sığdıramayacak kadar dolu yaşamış kısa bir hayattan.

Türkiye'de toplumcu hekim hareketinin öncülerinden, TTB Merkez Konsey eski üyesi Dr. Ata Soyer'i 19 Mart 2013 günü yitirdik. Sağlık Emekçileri, kısa yaşamına büyük bir mücadeleyi sığdıran; emek, demokrasi, özgürlük ve insan hakları'ndan, sosyalizm'den yana bir hekim, bir yazar, bir akademisyen'i yitirmenin üzüntüsünü yaşıyor.

Ata Soyer bir hekimdi, ama iyi hekimlik ve sağlık ortamı mücadelesi veren, sağlığın herkesin temel hakkı olduğunu bilince çıkaran bir mücadelenin örgütleyicisi bir hekimdi. Mücadele, 1980'li yıllarda 12 Eylül karanlığına karşı duran bir toplumsal dinamizme dönüştüğünde, Ata Soyer bu hareketin militanlarından biri oldu. O, hekim hareketinin sadece bir militanı olmadı. Fikir üretenei oldu. Yazarı oldu. Tarihçisi oldu. Dönemler geldi, insanlar savruldu. O iyi hekimlik, demokrasi, özgürlükler ve halkların kardeşliği mücadelesinden yaşamı boyunca hiç taviz vermedi. Şovenizme her zaman karşı durdu. Kendisine yapılan saldırılara aldırma-dan bildikleri uğruna mücadeleye devam etti.

Ata Soyer mücadeleyi hekim hareketine hapsedmeyecek kadar öngörülüydü. Emek ve emekçi çerçevesinden baktı hayata. Bugünü gördü. Hekim örgütlemesine paralel, TTB örgütlenme yapısı içine "Sağlık alanında sendikalaşma"yı da dahil ederek sürdürdü süreci. Bugünün ortak mücadelesinin temellerini attı adeta. Şimdilerde TTB ve SES, Sağlık Hizmeti'nin piyasalaştırılması, ticarileştirilmesi; sağlık emekçilerinin taşeronlaştırılarak proleterleştirilmesine karşı ortak bir mücadele yürütebiliyorsa, bunda onun fikirleri ve örgütlenme anlayışının payı büyüktür.

Ata Soyer bir yazardı. Sağlığı yazdı, örgütlenmeyi yazdı. Sermaye'nin sistemine karşı halk'ın sistemini oluşturmak için çaba harcadı. Seçeneksiz olduğu iddialarına karşı "Başka bir sağlık sistemi mümkün" diyerek üretti, mücadelenin önüne hedef koydu.

O'nu, TTB ve SES sendikası içinde "Örgüt Okulu" ve Halk Sağlığı Komisyonu üzerinden bu sene 17'si yapılacak olan "Halk Sağlığı Güz Okulu" içinde doğrudan okul adı geçen ve büyük emek verdiği okulların organizasyonunda görüyoruz. Alanındaki en uzun soluklu dergi olan "Toplum ve Hekim" başlangıcından bu yana terini yoğurduğu süreli yayınlardandı. 12 Eylül ardılı dönemin yayınlarından "Bilim ve Sanat" ile "Yarın" dergileri diğer akla gelenler.

Kitaplarının sayısı otuzu geçiyor...

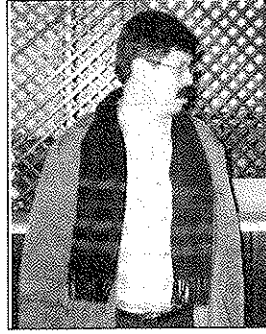
Ata Soyer öncelikle Dünya Sağlık Örgütü'nün, sermayenin ihtiyaçlarına göre yaptığı "Sağlık" tanımını değiştirdi, "sağlığın salt bedensel ve ruhsal iyilik hali olmayıp aynı zamanda sosyal ve siyasal iyilik hali olduğu" tanımını soktu hayatımıza.

Ata Soyer bir akademisyendi. Binlerce öğrenci yetiştirdi, aramıza kattı, mücadelemize kazandırdı. O, öğrencileri için hoca, arkadaş, yoldaş oldu ve kendilerine öğrettiklerinin Newroz ateşi gibi yanmaya devam edeceğini belirtiyordu.

Ata Soyer bir İnsan Hakları savunucusuydu. İnsan Hakları Derneği aktivisti, Türkiye İnsan Hakları Vakfı (TİHV) kurucusu ve emekçisi oldu. Cezaevleri, Açık Grevleri, Cezaevi ve Sağlık konularıyla hep ilgilendi, üretti, bizlere yol gösterdi. "Cezaevi ve sağlık" başlığı devletin tıp müfredatına giremediği yıllarda, alanında ki nadir kitaplardan birisi ona aitti: "Cezaevi ve Sağlık". TTB'nin bu başlıktaki ilk sempozyumunda da onun akli, yüreği ve alın teri vardı, geçtiğimiz yıllarda ilki yapılan "Anadil ve Sağlık" sempozyumunda da. İnsanlığın işkence ile mücadelesinde önemli kazanımlardan birisi olan Birleşmiş Milletler İstanbul Protokolü'nde de emeği vardı, ilk kez üç dilde; Kürtçe, Tükçe ve İngilizce düzenlenen Mezopotamya Tıp Günleri'nde de bizzat Diyarbakır'daydı.

Hepsinden de önemlisi Ata Soyer bir devrimci, bir sosyalist, bir Marksist'ti. Barıştan, halkların kardeşçe birlikte yaşamasından yana mücadelenin içinde oldu. Onu 12 Eylül öncesinde aktif sınıf mücadelesi içinde, 12 Eylül sonrasında da Birleşik Sosyalist Parti'den, Özgürlük ve Dayanışma Partisi'ne; Halkların Demokratik Kongresi'nden, Barış Meclisi'ne kadar siyasetin her alanında gördük. Ata Soyer sosyalistlerin, Kürtlerin, emekçilerin, güvencesizlerin Ata'sı, Ata abisi oldu. Demokratik Toplum Kongresi adına yapılan konuşmada da ifade edildiği gibi o, "Hepimizden çocuk. Hepimizden solcu. Hepimizden devrimci. Hepimizden emekçi. Hepimizden daha fazla Kürt" oldu. Kürt'ün Türk'e sevdalı olabileceğini gösterdi, "bizden biri" oldu Kürtler için.

Özcesi Ata Soyer, halkın doktoru, sağlık emekçileri'nin örgütleyicisi, militanı, teorisyeni, tarihçisi; öğrencilerinin abisi, arkadaşı, yoldaşı; siyasetin önde gideni oldu. Yaşamı, öğretileri ardından yazılabilecek bir yazıyı da örgütledi diyebiliriz. O'nunla ilgili ne yazar-sak eksik kalır. Yoldaşları ve dostları için hayatı o varmışçasına örgütlemek ve güzelleştirmek adını sahi-ci anmak olacaktır ancak.

Nail Satlıgan

Türkiye'nin saygın Marksistlerinden Nail Satlıgan'ı kaybettik.

Nail Satlıgan 1950'de Çin Halk Cumhuriyetinde Harbin'de doğmuş. Aile kökeni Rusya'dan geliyor. 1917 Devriminden sonra Çin'e göçmüşler, fakat sonradan annesi Zneida Hanım ve babası Hasancan Bey "buraya da komünizm geldi" diyerek Türkiye'ye gelmişler.

Oğulları parlak bir öğrenciymiş, mezuniyet sonrasında öğretim kadrosuna katılacağı İstanbul İktisat Fakültesine yazılmış, Komünizmden kaçan ailenin oğullarının komünist olduğunu gülererek anlatırdı. Türkiye İşçi Partisi Beşiktaş İlçesine kaydolmuştu. Bazılarımız Nail'i ilk orada tanıdık.

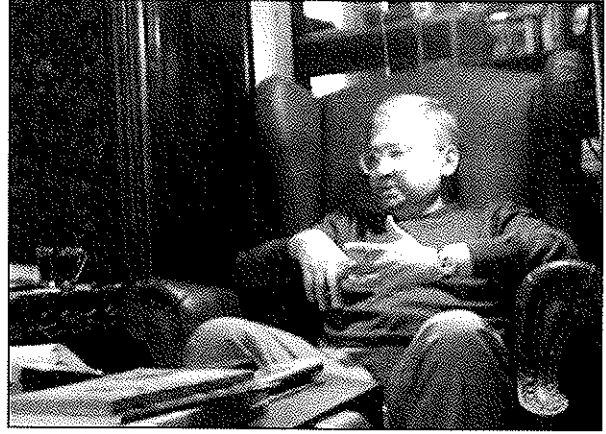
12 Mart döneminde bir süre İstanbul'da Davutpaşa Kışlasında tutuklu kaldı, 1975'te sosyalistlerin birliğine hizmet amacıyla dergi çıkardı, fakat "biz grupları birleştirelim derken, baktım ki kendimiz grup oluyoruz" diyerek yayına son verdi.

Sonraki yıllardan yaşamının sonuna kadar Nail'i "Devrimci Marksizm" saflarında (Troçkist olarak) görüyoruz. Tüm hayatını kalemiyle ve eylemiyle geçirdi. 1980'li yıllarda İktisat Fakültesi Mezunları Cemiyetinin yöneticisi ve "İktisat" Dergisinin yayın yönetmeni olarak görev yaptı, 1986-1992 arasında "11 Tez" in yazarı ve ayın kolektifi üyesiydi, 1990'lı yıllarda "Özgür Gündem" geleneğinden gelen gazetelerde köşe yazıları yazdı, "Sınıf Bilinci"nin yayın kurulu üyesi, "Devrimci Marksizm" Dergisinde yayın kurulu ve "Söz" dergilerinde danışma kurulu üyeliği yaptı. Çeşitli Marksist sempozyum ve seminerlerin konuşmacısı oldu.

Nail Satlıgan "Kapital"i ve "Komünist Manifestosu"nu Türkçeye çevirmiş olanlardan birisiydi. 1970'li yıllarda üniversite asistanlarının meslek kuruluşu olan Tüm Asistanlar (Tümas) Derneğinde yöneticilik yaptı, 1990'larda kurulan Özgürlük ve Dayanışma Partisine katıldı.

Ölümü üzerine yakın dostlarından Ahmet Tonak Nail Satlıgan'ı "Az bulunur bir insandı. Genetik hassalarını, eğitimini, hayat deneyimini Marksizm ve sosyalizm için seferber etmişti" sözleriyle tanımladı.

Nail Satlıgan sağlığında organlarını organ nakli için, bedeninin arta kalanını ise anatomi öğrencilerine kadavra olsun diye Üniversiteye

bağışlamıştı.

TMMB Mimarlar Odası İstanbul Büyükşehir Şubesi binasında düzenlenen anma toplantısında dostları, sevenleri Nail'i anlattılar.

Şadi Ozansu Nail'in, kelimenin gerçek anlamında proletaryanın zorganik aydınlarından biri olduğunu, Troçkist olmadığını söyledi.

Gülnur Savran Satlıgan'ın aile kavramına karşı olduğu için hastalığı dönemini yakın arkadaşlarından oluşan "kendi ailesi" içinde geçirdiğini, gerçek bir dost olduğunu vurguladı.

Gencay Gürsoy, zengin bir birikime dayalı mütevazı bir öğretici olduğundan sözetti ve "mütevazı" kelimesinin doğru telffuzunu Nail'den öğrendiğini aktardı.

Sungur Savran ise Nail'e niçin Troçkist olmadığını sorduğunu, "Troçki'nin yapıtını tam olarak bilmediğim için..." cevabını aldığını söyledi.

Vedat Türkali Nail'le dostluğunun Sovyetler Birliği çöktükten sonra başladığını, iyi dost olduklarını, sosyalizmin geçmişine dair eleştirel yazılarını gözden geçirmesi ve görüş belirtmesi için Nail'e gönderdiğini anlattı.

Kürt meselesinin çözümüne Nail Satlıgan'ın yaklaşımına ilginç örnekler verildi ve bunlardan biri Kürt ve Türk bayraklarını birleştiren ortak bir bayrak önermesiydi.

Nail Satlıgan sosyalistler açısından dünyada sarsıntıların yaşandığı, kaypak ve kaygan zeminde savrulmaların gözlendiği on yıllar boyunca sosyalizmden ve mücadelesinden ödün vermeyen, bir iktisatçı olarak piyasa ekonomisinin faziletlerini keşfetmeyen, burjuvazi karşısında bocalamayan bir Marksistti.

Beşeriyete mugayir Türk vekayileri

Alexander Papadopoulos'un çalışması Pencere Yayınlarından "Kara Kitap" adıyla çıktı. Yazar, 1911-1922 arasında Osmanlı Türk devletinin kendi vatandaşı olan Rumlara uyguladığı tehcir, mübadele ve yoketme politika ve pratiğini inceliyor; İttihatçı-Kemalist akımın Anadolu'nun coğrafyasını ve sermayesini nasıl Türkleştirdiğini görmemize belgesel katkı sağlıyor. Papadopoulos incelemesi kasaba ve köylere kadar indiği için bugünkü Türk ya da Kürt olan herkes, "Demem bu işe neresinden ve ne kadar bulaşmış?" diye, sormadan edemiyor. En azından ben, Trabzon'da Rumlarla boğazlaşmada ve Rumların boğazlanmasında bizimkilerin (Çebi'ler), işin sadece yağma ve talan kısmına katıldıklarını sanırdım. Meğer 'bizimkiler' çocuk-çocuk demeden Rum komşularını ağaçtan takalara doldurup Sürmene-Araklı açıklarında diri diri yakmışlar. O dönem o civarda Rumlara yapılmış ne kadar beşeriyete mugayyir vekayi varsa, Çebi'lerin başının altından çıkmışmış! Çebi'ler ayrıca Yaşar Kemal'in uydurduğu, Binboğalar Efsanesindeki "Çebi Obası"ndan değillermiş. Yeniceri eskisi imişler. Bunları Alexander Papadopoulos'un Kara Kitabı'ndan öğrendim.

Sadede gelelim: Türkiye'de "Ermeni soykırımı" denilince anlatılmak istenen az çok anlaşılır ama "Rum soykırımı" denilirse "mübadele!" sanılır.

Hiç öyle değildir. 1911-1922 yılları arasında Anadolu'da yaşanan tam bir "vatandaş harbi"dir. Her yerde her gün her saat Rum, Ermeni vb. Gayrimüslim öldürülmüştür. Rum tehciri ve katliamları 1911'de Trakya'dan, Aydın'dan, Trabzon'dan başlatılmıştır. Kovulanların, gelen müslim muhacir onun otursun diye kovulduğu da yalandır. "Gelen muhacirleri iskan etmek için bu memlekette hali arazi aramak icabederse Üsküdar'dan taaa Basra Körfezine kadar pek çoktur. Hali araziye böyle boş bırakıp da, muhacirin Rum karyelerine getirmek ..." neden icap etti diye sorulduğunda, Talat Paşa verecek cevap bulamamıştı. [Meclis-i Mebusan Zabıt Ceridesi (MMZC), Celse 2, 23 Haziran 1330 (1914) (06/07/194), s. 609-610.] Çünkü Türk hükümeti kesintisiz bir "İzale-i kesafet" siyasetini (nüfus yoğunluklarını ortadan kaldırma) başlatmıştı. Bu da ancak "çeteve ve cinai bir siyaset"le gerçekleştirilebilirdi. Bu, saklanamaz bir amaçtı.

Rum Tehciri 1914-1918 arasında savaş boyunca, Ermeni Tehciri'yle iç içe girerek kesintisiz sürdü. Tehcir edilenlerin yüzde doksanı yaşamını kaybet-

ti. "İttihatçılar kansız kıtal denen tehcirle Rumları ortadan kaldırmıştı. Vatandaşlarından bir buçuk milyon ahaliyi öldürerek amacına ulaşmıştı. [MMZC, Celse 1, 11 Kanunuevvel 1334 (11/12/1918), s. 285-289.]

1918'deki resme bakalım: Şu önerge 4 Kasım'da mecliste okunmuştur: "Meclisi Mebusan Riyaseti celilesine; Memlekette beş seneden beri icraatı Hükümet namı altında tarihte emseline tesadüf edilemeyen bir çok ahvali elime görülmüştür:

1-Ermeni milletine mensup bir milyon nüfus, kadınlar ve çocuklar ile istisna edilmeyerek katl ve itlaf edilmiştir.

2-Laakal kırk asırdan beri memlekette medeniyetin amili hakikisi olan Rum unsurlarından iki yüz elli bin nüfus, hududu Osmaniden tart edilerek malları müsadere edilmiştir. Badelharb beş yüz elli bin Rum nüfus daha Karadeniz, Çanakkale, Marmara ve Adalar denizleri sevhil ve havalisinde ve sair mahallerde katl ve imha edilmiş ve malları da zabt ve gasb edilmiştir. Hükümet işin mahiyeti hakkında ne tasavvur etmektedir?... [MMZC, Celse 3, 4 Teşrinisani 1334 (1918) (04/11/1918), s. 109.]

Bunlar bizim kendi belgelerimizdir, Yunanlıların iddiaları değil.

Son bir hatırlatma daha: Mübadele komisyonu çalışmaya başladığında Trabzon'dan gönderilecek Rum neredeyse kalmamıştı. Trabzon Metropolit Chrysanthos Lain Rusya'dan gelen göçmenlerle Trabzon'da 850 bin Rum olduğunu, gelecek olanlarla çoğunluk olacaklarını haber veriyordu. Ve dediği oluyor, 1918'de Rumlar Trabzon'da nüfus çoğunluğunu oluşturuyordu (Yerasimos).

Kara Kitap'ta 'sonsöz' namıyla Yalçın Yusufoglu'nun uzun bir değerlendirmesine de yer verilmiş. Bu değerlendirme, on yılı aşkın bir sürece yayılan katliam ve zorla göçetirme sonucunda Trakya ve Anado-

lu'da Rum nüfus yoğunluklarının giderildiğini, etnik temizliğin mübadele ile bağlandığını, ama Cumhuriyet hükümetlerince Türkiye'de tek bir Rum kalmayınca kadar devam ettirildiğini görmemizi sağlıyor.

Demek ki 'Nutuk'çuların, resmi tarihçilerin, milletçi ve ulusalcıların, "Rum soykırımı" denildiğinde nerde, ne zaman ve kim tarafından diye sormadan ve inkarcı olmadan önce bu konuyu biraz incelemeleri, bu arada Kara Kitap'ı da okumaları gerekir.Hüseyin Hasançebi

Uluslararası İşçi Dayanışması Derneği

Uluslararası İşçi Dayanışması Derneği (UID-DER), çeşitli işkollarında faaliyet yürüten "İşçi Öz-

Eğitim Grupları" tarafından 2006 Haziranında kuruldu. Bazı büyük şehirlerdeki sanayi bölgelerinde temsilcilikleri bulunan dernek, 2008 Nisanından bu yana aylık İşçi Dayanışması adlı bir bülten yayınlamaktadır. Derneklerde, işçi sınıfının doğuşu, ulusal ve uluslararası mücadele deneyimleri, emperyalist savaşlar ve faşizm tehlikesi, kapitalist krizler gibi konuların işlendiği aylık eğitim çalışmalarının yanı sıra, dayanışma ve mücadele kültürünü geliştirmeye yönelik gitar, bağlama, halk oyunları, resim, müzik kursları, tiyatro, film, şiir çalışmaları gene işçiler tarafından sürdürülmektedir. UID-DER'liler iş güvencesinin sağlanması, iş cinayetlerinin önlenmesi, iş saatlerinin kısaltılması, ücretlerin yükseltilmesi için kampanyalar düzenlemekte, grev ve direnişlere dayanışma ziyaretlerinde bulunmaktadır. UID-DER, sınıf mücadelesinin sadece ulusal değil uluslararası düzeyde de örgütlenmesi gerektiğini vurguluyor.

DEV SAĞLIK-İŞ

Devrimci Sağlık İşçileri Sendikası

Devrimci Sağlık İşçileri Sendikası (Dev Sağlık-İş), 1970'lerde hastabakıcı, hademe, temizlik elemanlarının ücret mücadelesi sonucu Ocak 1974'de İstanbul Cerrahpaşa hastanesinde kuruldu. Zamanla Çapa'daki Tüm Sağlık-İş ile birlikte mücadeleyle, kamu ve o sıralar az sayıdaki özel hastanede (örn. Vatan Hastanesi direnişi) örgütlenerek gelişen Dev Sağlık-İş 1976'da DİSK'e üye oldu ve Has-İş'le birleşti. DİSK ve sendika yönetimleri arasındaki anlaşmazlıklar, SSK hastanelerinde genişleyen örgütlenme, mevsimlik çalışan sıtma savaş işçilerinin ilk kez sendikalaşmasıyla 12 Eylül darbesine gelindiğinde 11 şubeye ve 5000 kadar üyeye ulaşmıştı. DİSK'le birlikte kapatılan, gözaltı ve tutuklamalara maruz kalan sendikanın 24 yöneticisi hakkında dava açıldı. 1991 sonrasında yeniden faaliyete geçen Dev Sağlık-İş, farklı işyerlerinde, işkollarında birleşik bir mücadeleyi hedefledi, 1993 sonrasında özel sektörde,

SSK'da ve sözleşmeli personel statüsündeki hekimlerle örgütlenme faaliyetinde bulundu. Sendika, AKP hükümetinin "Kamu Personel Reformu" ve "Sağlıkta Dönüşüm" programlarına karşı koymak için sağlık çalışanlarına örgütsel zemin yaratırken, bir çok eylemde hekimlerin örgütü TTB ve ona bağlı odalarla, KESK'e bağlı SES ile birlikte yer almakta, özel sektör-kamu alanı, işçi- hekim-hemşire-teknisyen-hastabakıcı ayırımına sapmadan sınıfsal bir mücadele perspektifinden geçmişte olduğu gibi işkolu sendikacılığını ve mücadele birliğini savunmaktadır. Dev Sağlık-İş taşeron işçilerin örgütlenmesini ve direnişini gündeme taşıırken, 10 bin kadar üyesinin sendikal hakları Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı tarafından SGK beyanları esas alınarak tanınmadı, gasp edildi. Dev Sağlık-İş anasayfasından görselleriyle (fotoğraflar, videolar) birlikte güncel sendika haberlerine, basın açıklamalarına, taşeronlaşma üzerine makalelere, hukuki bilgilere, sendikal kılavuzlara erişilebilir. Gene menülerden sendika tarihi, yönetim kurulu ve şubelerle ilgili bilgilere ulaşılıyor. Anasayfadan oldukça zengin sosyal medya bağlantılarına (facebook, twitter, youtube) ve 2013 öncesi web sitesi içeriğine de geçilebilir.

www.kizilcik.org: KIZILCIK internette!

2000 yılı Ocak ayından bu yana yayımlanan Kızılçık Dergisi'ne artık internette de erişilebiliyor. Sitede ilk aşamada son 13 yılda çıkan 54 sayının yazı başlıklarına, son sayılardaki tüm yazılara, eski sayılardan seçmelere, Hayat Ağacı ve Kızılçık Polemik köşelerine yer verildi. Kapsamlı Kızılçık Dergisi arşivinin küçük bir bölümünün aktarıldığı sitede halen yüzün üzerinde yazıya ulaşılabilir. Yazara göre arama, dergiyle iletişim, site haritası, bağlantılar gibi temel işlevlerin ötesinde Kızılçık, sitenin geliştirilmesi için izleyicilerin öneri ve yorumlarını da bekliyor.

Amaçlarına "2000'li yıllara uygun bir biçim ve söylem içinde" ulaşmak üzere yola çıkmıştı Kızılçık. İster belirli bir yazıyı, yazarı arayanlar için, isterse henüz dergiyle tanışmayanlar, İnternet turlarında ilk kez karşılaşanlar için Kızılçık sitesi henüz sanal ortamın, sosyal medyanın tüm olanaklarıyla olmasa da İnternette buluşmak üzere: www.kizilcik.org

Dersimli aydın ve sanatçılardan

KEMAL KILIÇDAROĞLU'NA AÇIK MEKTUP

Sayın Kılıçdaroğlu,

Yeryüzünün bu parçasında, Dersimliler olarak, sizi her gün izliyor, dinliyor ve okuyoruz. İstedik ki, bir de siz bizi dinleyin, gökyüzüne salınmış çığlığı duyun.

Dağa taş, kurda kuşa, insanım deyip elini vicdanına koyanlara ayandır ki toprağımız sayısız acılara tanıklık etti, insansızlaştırıldı, ormanlarımız yakıldı, ekmeğimiz karneye bağlandı, 1938 Katliamından geriye kalan nüfusumuzun yarısı dört bir yana dağıtıldı. Bir halk ki hâlâ Pepug Kuşu gibi paramparça bir yürekle dolaşüyor atlasları.

Dünyanın sayılı vadilerinden biri olan Munzur, Harçık ve Pêri Vadileri, barajlar marifetiyle kendi sularında boğulmak üzere. Düzgün Baba, Sultan Baba, Munzur Baba ve nice ziyaretgâhımız sazdan ve sözden mahrum. Dilimiz UNESCO kayıtlarına göre yok olmak üzere. Göçmen kuşlar gibi dünyaya dağılmış insanlarımız; köylerine, ormanına, dağına ve rüzgârına dönmek isterler. Ama biliyorsunuz ki ölüm kapımızdan ayrılmadı hiç. Hani 'Dersime Sefer Olur, Zafer Olmaz'mış ya. Bu anlamda Hızır Paşalar'ın seferleri de bitmedi hiç. Virane bir yurda döndürüldü topraklarımız.

Sizin de bildiğiniz dillerimiz var orada, her kimlikten. Sizin de bildiğiniz dualarımız, ibadetlerimiz, itikatlarımız var orada, her inançtan. Yok sayılmaksa, sayıldık yeterince. Kovulmaksızın kovulduk. Acı çekmekse, çektik Osmanlı'dan bu yana. Doğup, büyüyüp yaşadığımız o yerler, artık 'savaş coğrafyası' olmaktan çıksın istiyoruz. Çocuklarımıza korkusuz ve kaygısız bir yurt bırakmak istiyoruz. Bunu bilmeyen değilsiniz elbet.

Sayın Kılıçdaroğlu,

Bu günlerde barış için 'çözüm' süreçleri konuşuluyor. Başta destek verdiğiniz bu 'çözüm süreci'ne karşı son dönemlerde farklı bir tutum sergilediğiniz algısı oluştu. Hükümetin, muhalefete

EDİBE ŞAHİN (TUNCELİ BELEDİYE BŞK.),
KENAN ÇETİN (PERTEK BELEDİYE BŞK.),
CEVDET KONAK (HOZAT BELEDİYE BŞK.), TEKİN TÜRKER
(MAZGİRT BELEDİYE BŞK.),
AYNUR DOĞAN, AHMET CAN AKYOL, AKIN YANARDAĞ,
ALİ BARAN, ALİ ÇALIŞKAN, ALİ EKBER COŞKUN,
ASLAN SULTAN, AYDIN ÖZTÜRK, AYSUN KARADOĞAN,
BARLAS BEYAZTAŞ, BELGİN CENGİZ, BURHAN GÜNDOĞAN,
BÜLENT AKDAĞ, CELALETTİN CAN, CEMAL TAŞ,
CEMİL KOÇGİRİ, DİLARA BIÇAKÇI, ERCAN GEÇGİN,
ERDOĞAN EMİR, DOĞAN MUNZUROĞLU, EMİR ALİ YAĞAN,
HATİCE ALTINIŞIK, KEMAL YUKSEL, ÖZGÜR FİNDİK,
ERGİN DOĞRU, EYLEM YÜKSEL FADİL ÖZTÜRK,

'yeterli' bilgiyi vermemiş olması, gelişmelerin şeffaf yürümemesi, çözüm sürecinin önünde durmayı gerektirmez. Aklımızın ve vicdanımızın sesine kulak verelim. Yüz yıllardır ağır bedellerin ödendiği bu coğrafyada son 30 yılımız ne yazık ki çok kanlı geçti. Barışı hiç konuşmadık. Şimdi başta Kürt halkı olmak üzere, savaştan payına düşen acıları alan her kes umutlanmak istiyor. Bunu hep birlikte yaşıyor ve görüyoruz zaten.

Dersimliler olarak sizin ve Genel Başkanı olduğunuz CHP'nin, barış sürecini engelleyen bir imaj yarattığınızı düşünüyoruz. Hem Dersim Katliamı tartışmalarında hem de milliyetçilik tartışmalarında kamuoyu önünde iyi fotoğraf vermediğinizi de izliyor ve görüyoruz. Bütün bunlardan büyük endişe duyduğumuzu bilmenizi istiyoruz. İçinde yer aldığınız ve bugün Genel Başkan olarak başında olduğunuz fikriyatın, Türkiye gerçeklerini yok saymakla bugünlere gelindiğini ve bunun Türkiye'ye çok pahalıya ve büyük acılara neden olduğunu kendiniz de bilmektesiniz zaten. Değişen dünyada, değişen Türkiye'nin iklimini barıştan yana büyümesi için çaba ve katkılarınızı bekliyoruz.

Sayın Kılıçdaroğlu,

İnanın barışın sonuçları, savaş kadar yıkıcı değildir. Eğer inanılırsa ve çaba sarf edilirse, barış mümkün olur. Sizden ve başında bulunduğunuz partiden gayret göstermenizi istiyoruz. Bunu da başta kültürümüzün bir parçası olan Dersim için, sonra da Türkiye'de yaşayan halklar için yapın. Barış insani ve vicdani bir çığlıktır. Bir Dersimli, bir Alevi ve 1938'in acısını yaşamış toplumun bir ferdi olarak, barışa bir şans verin. Yoksa ne tarihin ne de 1938'de toprağa verdiğimiz insanlarımızın vebalinden kurtulamayacağınızı bilmenizi isteriz.

Saygılarımızla...

FERHAT TUNÇ, GÜRBÜZ SOLMAZ, HASAN ALİ KILIÇ,
HASAN SAĞLAM, HEWAL ALİ, HÜSEYİN AYGÜL,
HÜSEYİN AYRILMAZ, HÜSEYİN ELÇİ, HÜSEYİN OZAN,
HÜSEYİN ŞAHİN, İBRAHİM KARAKAYA,
İSMET DEMİRDÖĞEN, KAZIM GENÇ, KEMAL MUTLU,
KUBİLAY İĞİT, MAKBULE ÇERİMLİ, MAZLUM DOĞAN,
MEHMET ÇAKMAK, MEHMET ÇETİN, MESUT ÖZCAN,
METİN KILIÇ, MURAT IŞIK, MUSTAFA YERLİTAŞ,
NESİMİ ADAY, NİMET TANRIKULU, NİHAT ÖZ, NİHAT SARI,
RESUL YILDIZ, SAYME KOŞAR, SELMAN YEŞİLGÖZ,
ÖZGÜN E. BULUT, SİNAN KIRMIZIÇİÇEK, TEVFİK TAŞ,
UMUR HOZATLI, VEDAT İLBEOĞLU, YALÇIN ÇAKMAK,
YAŞAR KILAVUZ.

RACHEL CARSON

Çevre hareketini başlatan bilimcilerden birisi, hatta birincisi kabul edilen Rachel Louise Carson 1907'de ABD Pennsylvania'da küçük bir çiftlikte doğdu. Annesi Maria Frazier'in de etkisiyle doğaya büyük ilgi duyan, gözlemlerini deftere kaydeden, gördüklerini arkadaşlarıyla tartışan bir çocuk olarak büyüdü.

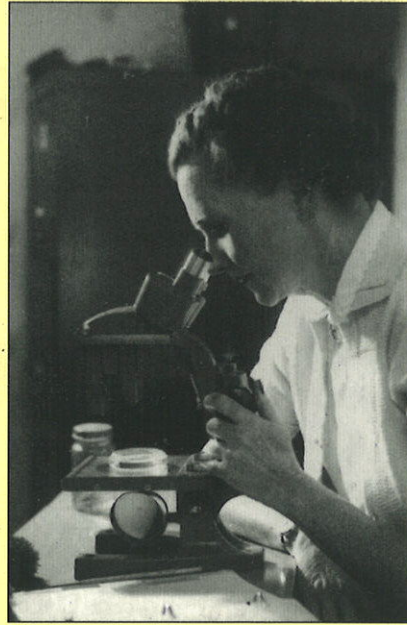
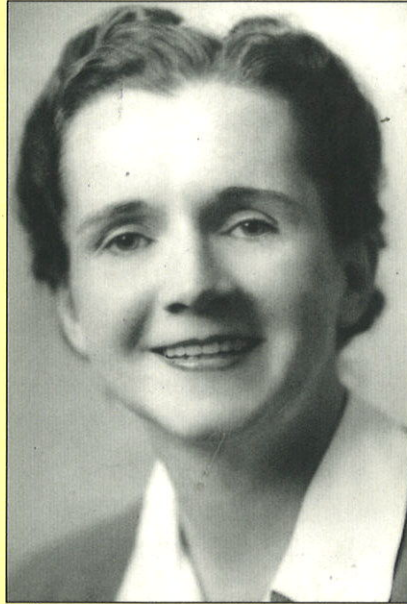
Yüksek öğrenimini sadece kız öğrencilerin okuduğu eyalet üniversitesinde Zooloji dalında yaptı, yüksek lisans derecesini John Hopkins Üniversitesi Deniz Biyolojisi Laboratuvarından aldı (1932).

Büyük Kriz yıllarında radyoda ABD Balıkçılık Dairesinin düzenlediği programların metinlerini yazdı. Aynı zamanda doğa tarihi yazarlığı yaptı. "Sualtı Romantizmi" adı verilen ve 1 saatlik bölümlerden oluşan haftalık eğitsel program insanlara su altı yaşamını tanıtmak, balık biyolojisi hakkında onları bilgilendirmek amacını taşımaktaydı. Federal Hükümet tarafından 1936'dan 1952'ye kadar çıkarılan "Balık ve Yaban Hayatı" adlı düzenli yayının Yayın Yönetmenliğini yaptı.

"Under the Sea-wind" (Deniz Rüzgârları Altında) adlı ilk kitabını 1941'de yayınladı. 1951 tarihli "The Sea Around Us" (Etrafımızdaki Deniz) kitabı Carson'a ABD Kitap Ödülü'nü kazandı. 1955'te yayınladığı "The Edge of the Sea" (Denizin Kenarı) 1941'deki kitabın yeniden yazılmış biçimiydi. Her iki kitap da okyanusların tarihini incelemekteydi.

Andığımız çalışmalar Rachel Carson'ı kamuoyunu bilgilendirecek yalınlıkta yazan ünlü bir doğacı ve bilimci haline getirdi. Üst üste makaleler yazıyor ve insanlara doğanın harikalarını ve güzelliklerini tanıtmak için çaba gösteriyordu. Örneğin "Help Your Child to Wonder" (Çocuğunuza Merak Etmesini Öğretin) adlı kitabı (1956) hayli kısıtlı koşullarda doğa sevgisini ve ilgisi- ni çocuklara vermenin önemini ve yollarını vurgulamaktaydı. 1957'de "Our Ever-Changing Shore" (Sürekli Değişen Sahillerimiz) kitabı çıktı..

Çevre bilincinin hayli gelişkin olduğu günümüzden 60 yıl öncesine

bakıp Carson'ı okuduğumuzda söylediklerinin ne denli önemli olduğunu görmekteyiz. Çünkü onun tüm çabası insanların doğanın bir parçası olduklarını, ama doğayı değiştirerek geri dönülmez bir olumsuz yola soktuklarını vurgulamaktı.

En önemli vurgulaması II. Dünya Savaşı'nı izleyen yıllarda üretilmeye başlanan ve tarımda hızla yaygınlaşan ve "pestisit" denilen sentetik kimyasalların (böcek ilaçlarının) doğayı tahrip ettiğini söylemek oldu. Bu konuda yazdığı "Silent Spring" (Sessiz İlkbahar) (1962) tarım ilaçlarının doğaya zarar veren kullanı-

mına karşı mücadele eden ve hükümeti bu konuda tutum takınmaya çağıran bir kitap oldu. 1960 yılında çalışması başlayan kitabın iki bölümü pestisitlerin kanser, ülser ve bazı hastalıklara yol açtığı bulgularına ayrılmıştı. Çünkü Carson bu konuda yüzlerce vakayı incelemiş, o hastalarla söyleşiler yapmıştı. Aynı yıl bu çalışmaları sırasında göğsündeki yumruların farkına vardı ve kanser tedavisine başladı.

Günümüz bilimcileri, Carson'ın o kitabı yazarken gayet bilinçli olarak Savaş Sonrasının ABD kültüründeki "bilimsel ilerleme paradigması"nı ele aldığını ve insanın doğa üzerindeki negatif etkilerini irdelediğini söylerler.

Kitabın 1994'teki yeni basımına Başkan Yardımcısı Al Gore önsöz yazarak, kitabın çevre hareketindeki önemini vurgulayacaktı.

Kimya firmaları ve onlarla ilişkideki bazı devlet yetkilileri Carson'a savaş açtılar, fakat o yılmadı, cecurca konuşmaya devam etti, ekosistemlere zarar veren bazı uygulamalara ve maddelere karşı doğanın güçsüz yanını oluşturduğumuzu söyledi.

1963'te ABD Kongresi'nde konuşma olanağı buldu ve hem insan sağlığını, hem de doğayı korumak için önlemler alınması gereği üzerinde durdu. Rachel Carson'ın yoğun ve ısrarlı uğraşları sonuç verdi: Kamuoyunun uyanması ve baskısı sonucunda hükümet DDT ve bazı böcek ilaçlarını yasakladı.

Daha da önemlisi onun çabaları etkili bir çevre hareketinin köklerini oluşturdu. Ona çevreciliğin başlatıcısı denilmesi uğraşlarının boşa gitmediğini göstermektedir. Dün Rachel Carson söylediğinde şaşkınlıkla, hatta tepkiyle izlenen saptamaları, özellikle bilimsel ilerleme tutkusunun doğa üzerindeki yıkıcı etkileri üzerinde kafa yoran sözleri bugün geniş bilim ve düşün çevreleri tarafından benimsenmiştir.

1964'te göğüs kanserinden öldü. Sonraki yıllarda elde edilen bulgular kansere yol açan etmenler arasında onun gösterdiği etmenlerin de bulunduğunu ortaya koyacaktı.